

rim

REVISTA DE ISTORIE MILITARĂ nr. 1-2 (207-208) / 2025

Dosar: Aniversarea a 100 de ani de la înființarea Colegiului Național Militar „Ștefan cel Mare”

DIN SUMAR:

- ◆ Colegiul Național Militar „Ștefan cel Mare” - 100 de ani de tradiție și excelență
- ◆ Officer training in Austro-Hungarian Army, 1866-1914
- ◆ Liceul Militar Iași – *Amintiri* – de Edgar Rădulescu

REVISTA DE ISTORIE MILITARĂ

Publicația este editată de Ministerul Apărării Naționale, prin Institutul pentru studii politice de apărare și istorie militară, membru al Consorțiului Academiiilor de Apărare și Institutelor pentru Studii de Securitate din cadrul Parteneriatului pentru Pace, coordonator național al Proiectului de Istorie Paralelă: NATO – Tratatul de la Varșovia

COLEGIUL DE REDACȚIE

- Dr. CARMEN SORINA RÎJNOVEANU, directorul Institutului pentru studii politice de apărare și istorie militară
- Dr. HAROLD E. RAUGH, Jr., EUCOM, vicepreședinte al Comisiei Internaționale de Istorie Militară
- Dr. JORG ECHTERNKAMP, Centrul de Istorie Militară și Științe Sociale, Potsdam, Germania
- Dr. RANDY PAPADOPOULOS, United States Department of the Navy
- Prof. dr. MIHAIL E. IONESCU, Școala Națională de Studii Politice și Administrative
- Colonel (r) dr. PETRE OTU, președinte al Comisiei Române de Istorie Militară
- Dr. JAN HOFFENAAR, președintele Comisiei Olandeze de Istorie Militară
- Prof. univ. dr. ION ȘIȘCANU, Universitatea „Dunărea de Jos”, Galați
- Prof. univ. dr. DENNIS DELETANT, London University
- Comandor (r) GHEORGHE VARTIC
- Conf. univ. dr. FLORIAN BICHIR, Universitatea Națională de Apărare „Carol I”

SUMAR

• Dosar: Aniversarea a 100 de ani de la înființarea Colegiului Național Militar „Ștefan cel Mare”

– CARMEN SORINA RÎJNOVEANU – Argument.....	3
– CĂTĂLIN COJOCARU, MIHAI CHIȘ, FRANCESCA ȘINDILAR – Colegiul Național Militar „Ștefan cel Mare” – 100 de ani de tradiție și excelență	5
– MONICA-ELENA BUCULEI – Educație de calitate prin programe și proiecte europene	20
– MORGANE BAREY – “S’instruire pour vaincre?” Training French officers in crisis, 1940-1945.....	28
– PETRICĂ-DORIN CIOCAN, MIHAI CHIȘ – Modele educaționale militare europene	35
– HEINER BRÖCKERMANN – Constants and Differences of Becoming a German Officer from the 19 th to the 21 st Centuries.....	42
– CĂTĂLIN COHAL – Pentatlonul, prima disciplină athletică combinată din istoria întrecerilor sportive	50
– CHRISTIAN ORTNER – Officer training in Austro-Hungarian Army, 1866 - 1914.....	62
– ADRIAN ILIE – Contribuția contraamiralului Ilie Irimescu la dezvoltarea învățământului militar de marină din România	75
– ALEXANDRU LUCINESCU – Internaționalizarea învățământului superior prin intermediul programului Erasmus+	84
– FLAVIUS NICOLAE ROAITĂ – Școlile militare de ofițeri de rezervă, 1939-1945. Caracterizarea tinerilor aplicanți	91
– PETRE OTU – Liceul Militar Iași – <i>Amințiri – de Edgar Rădulescu</i>	101
– CEZAR CUCOȘ – Colegiul Național Militar „Ștefan Cel Mare” – Un veac în eternitate	112
– GHEORGHE VARTIC – Amințiri și confesiuni, după 60 de ani – Argument	124
– IULIAN MĂCREANU – Liceul militar, leagănul elitelor militare	128
– MANUEL STĂNESCU – Bunicul meu, elev al Colegiului Militar Național „Ștefan cel Mare”	131
– DUMITRU-DAN ROMAN – Cartea de Aur a Colegiului Militar Național „Ștefan cel Mare”	134
– DANIELA ȘIȘCANU, ANDREEA TUDOR – Simpozionul internațional „Modele de educație militară în Europa, în secolele XIX-XXI”	139

• Revista este inclusă în baza de date a Consiliului Național al Cercetării Științifice în Învățământul Superior, fiind evaluată la categoria „C”

• Revistă indexată în bazele de date EBSCO Publishing, CEEOL și ERIH PLUS.

• Poziția revistei în lista-catalog a publicațiilor este la numărul 5017
ISSN 1220-5710

CONTENTS

• Dossier: The 100th Anniversary of the Establishment of “Ștefan cel Mare”

National Military College

– CARMEN SORINA RÎJNOVEANU – Foreword	3
– CĂTĂLIN COJOCARU, MIHAI CHIȘ, FRANCESCA ȘINDILAR – “Ștefan cel Mare”	5
National Military College - 100 Years of Tradition and Excellence	5
– MONICA-ELENA BUCULEI – Quality Education through European Programs and Projects.....	20
– MORGANE BAREY – “S'instruire pour vaincre ?” Training French Officers in Crisis, 1940-1945.....	28
– PETRICĂ-DORIN CIOCAN, MIHAI CHIȘ – European Military Educational Models	35
– HEINER BRÖCKERMANN – Constants and Differences of Becoming a German Officer	42
from the 19 th to the 21 st Centuries	42
– CĂTĂLIN COHAL – The Pentathlon, the First Combined Athletic Discipline in the History	50
of Sports Competitions.....	62
– CHRISTIAN ORTNER – Officer Training in the Austro-Hungarian Army, 1866 - 1914	62
– ADRIAN ILIE – The contribution of Rear Admiral Ilie Irimescu to the Development of Naval	75
Military Education in Romania	75
– ALEXANDRU LUCINESCU – The Internationalisation of Higher Education Through Erasmus+	84
Programmes.....	84
– FLAVIUS NICOLAE ROAITĂ – Military Schools for Reserve Officers, 1939 - 1945.	91
Characterisation of Young Applicants	101
– PETRE OTU – Iași Military High School – <i>Memories</i> – by Edgar Rădulescu	112
– CEZAR CUCOȘ – “Ștefan cel Mare” National Military College – A Century in Eternity	124
– GHEORGHE VARTIC – Memories and Confessions, after 60 years	128
– IULIAN MĂCREANU – Military High School, the Cradle of Military Elites	131
– MANUEL STĂNESCU– “My Grandfather Started his Military Career at “Ștefan cel Mare”	134
– DUMITRU-DAN ROMAN – The Golden Book of “Ștefan cel Mare” National Military College	139
– DANIELA ȘIȘCANU, ANDREEA TUDOR – The International Symposium “Models of Military	139
Education in Europe in the 19 th -21 st Centuries”	139

- Coordonator științific: dr. MANUEL STĂNESCU
- Redactor-șef: CĂTĂLINA RALUCA ȚURCAN
 - Redactor: IOANA MARCU
 - Corector: LAVINIA MASGRAS
 - Coperta: ION MIHAIU
- Tehnoredactare computerizată: ELENA LEMNARU

Adresa redacției: strada Constantin Mille nr. 6, cod 010142, București, sector 1,
telefon: 0213157827, telefax: 004021-3137955, <http://ispaim.mapn.ro/pages/view/88>

**DOSAR: ANIVERSAREA A 100 DE ANI
DE LA ÎNFIINȚAREA COLEGIULUI
NAȚIONAL MILITAR „ȘTEFAN CEL MARE”**

ARGUMENT

Anul 2024 a marcat un moment special în istoria învățământului militar preuniversitar – aniversarea a 100 de ani de la înființarea Colegiului Național Militar „Ștefan cel Mare” din Câmpulung Moldovenesc. Centenarul unei instituții constituie motiv de bilanț, dar și sursă de inspirație în vederea adaptării, reformării și construirii de noi planuri și programe de viitor. Existența centenară a acestei instituții de învățământ liceal confirmă nu numai relevanța educației militare, dar și importanța adaptării permanente la cerințele și nevoile armatei, a capacității de a integra metode și soluții inovative în programele de învățământ militar, a nevoii de a acționa în mod constant în vederea asigurării și consolidării eforturilor de pregătire și instrucție, contribuind astfel, în mod definitiv, la formarea și educarea tinerelor generații. Istoria Colegiului Național Militar din Câmpulung Moldovenesc constituie, fără îndoială, o poveste de succes. Generații întregi de elevi și profesori au contribuit, de-a lungul timpului, la eforturile menite să mențină această instituție în elita învățământului militar românesc. Aceste eforturi au însemnat multă pasiune, dedicare, energie și dorința permanentă de adaptare și transformare, dar și loialitate, devotament și responsabilitate.

Ne bucurăm că avem ocazia, cu acest prilej aniversar, să oferim cititorilor un număr special al *Revistei de Istorie Militară* dedicat Centenarului Colegiului Național Militar „Ștefan cel Mare”. Intenția noastră a fost de a oferi un spațiu de dezbatere privind istoria Colegiului, rolul învățământului militar, provocările existente în domeniul educației militare, perspective și direcții de evoluție, realizând astfel o punte între trecut și imperativele unui viitor în permanentă schimbare. Am inclus, de asemenea, lucrările prezentate în cadrul mesei rotunde cu tema: „Military Education in Europe, 19th-21st centuries”. Activitatea a fost organizată de către Institutul pentru studii politice de apărare și istorie militară împreună cu Colegiul Național Militar „Ștefan cel Mare”, ca parte a ansamblului de evenimente dedicate Centenarului Colegiului, cu participarea unor reputați istorici militari din Franța, Austria și Germania.

Pentru a întregi dimensiunea aniversară, am inclus în acest număr special câteva pagini de suflet, file din memoria de 100 de ani a acestei instituții. Foști absolvenți sau urmași ai acestora împărtășesc din gândurile, amintirile, experiențele trăite în cadrul Colegiului în anii de pregătire liceală. Sunt, deopotrivă, redate povești din trecutul mai îndepărtat, pagini din jurnalele de memorii ale unora dintre personalitățile militare, foști absolvenți ai colegiilor militare.

Intenția noastră a fost, așadar, de a integra perspective cât mai largi, pornind de la realitățile actuale ale învățământului militar, complexitatea proceselor de educație și instruire, rolul și modul în care modelele europene de educație au influențat învățământul militar românesc, continuând cu scurte retrospectivite istorice, secvențe ale unui trecut plin de amintiri, lecții și învățăminte care motivează și obligă în egală măsură noile generații de absolvenți. Înțelegem mai ușor modul în care experiențele trăite în anii de liceu, ca elevi ai colegiilor militare, au construit relații profunde de camaraderie, respect, caractere puternice, dar și un sens al unui destin comun care și-a pus amprenta asupra modului în care a evoluat cariera militară a viitorilor absolvenți.

În vremuri complicate, ca cele pe care le trăim astăzi, devine cu atât mai important să ne promovăm valorile și tradițiile militare, să asigurăm un nivel ridicat de pregătire și instrucție militară și să ne păstrăm o bază consolidată de selecție a viitoarei elite militare. Colegiile militare preuniversitare și-au prezervat menirea de păstrătoare ale tradițiilor, dar și de edificiu pentru formarea generațiilor de mâine.

Sperăm ca, prin acest demers științific dedicat aniversării Centenarului Colegiului Național Militar „Ștefan cel Mare”, să oferim noi direcții de cunoaștere și înțelegere asupra problematicei învățământului militar și rolului acestuia în ansamblul eforturilor de formare și educare a tinerelor generații în spiritul respectului față de trecut și al datoriei și responsabilității față de viitor.

*Dr. CARMEN-SORINA RÎJNOVEANU**

* Directorul Institutului pentru studii politice de apărare și istorie militară.

COLEGIUL NAȚIONAL MILITAR „ȘTEFAN CEL MARE” – 100 DE ANI DE TRADIȚIE ȘI EXCELENȚĂ –

CĂTĂLIN COJOCARU*, MIHAI CHIȘ**,
FRANCESCA ȘINDILAR***

Abstract

This paper examines a key institution within the Romanian military education framework, The “Ștefan cel Mare” National Military College from Câmpulung Moldovenesc, its present, but also its diachronic evolution from 1924 to the late 20th century. The following chapters center on the impact of geopolitical, socio-political transformations, including World War II, the communist regime, and the post-communist transition, on the institution’s curriculum, organizational structure and mission. The paper elucidates the college’s adaptive capacity in response to shifting political landscapes, notably the 1948 educational reform, while also detailing the strategies employed to preserve institutional identity and academic rigor amidst a volatile internal and external political milieu. The activities that took place during the festivities on the occasion of the institution’s centenary will also be presented, with the outline on the significance of military education today in the formation of future military leadership and its contribution to the consolidation of national defense architecture.

Keywords: învățământ militar, centenar, liceu militar

Introducere

Educația militară a reprezentat un pilon fundamental în formarea numeroaselor generații de cadre militare din România, iar liceele

militare au jucat un rol crucial în pregătirea unui număr impresionant de tineri. Colegiul Național Militar „Ștefan cel Mare” din Câmpulung Moldovenesc, înființat în 1924, s-a evidențiat de-a lungul istoriei secolului al

* Comandantul Colegiului Național Militar „Ștefan cel Mare” din Câmpulung Moldovenesc.

** Profesor de istorie la Colegiul Național Militar „Ștefan cel Mare” și Colegiul Național „Dragoș-Vodă” din Câmpulung Moldovenesc, e-mail: chismihai513@yahoo.com.

*** Personal civil contractual, responsabil relații publice.

XX-lea printr-un sistem instructiv-educativ riguros, care s-a adaptat permanent cerințelor instituțiilor de apărare ale statului. Totuși, evoluția acestei instituții a fost influențată și de schimbările politice, sociale și geopolitice ale României, în secolul al XX-lea. Acest articol își propune, astfel, să prezinte parcursul istoric al Colegiului Național Militar „Ștefan cel Mare” pe parcursul secolului al XX-lea, punând în context felul în care evoluția istorică a Europei Răsăritene (Cel de-Al Doilea Război Mondial și instaurarea regimului comunist) a influențat evoluția liceului în această perioadă.

Liceele militare și impactul lor asupra societății în zilele noastre – mesaj adresat cu ocazia celebrării a 100 de ani de la înființarea Colegiului Național Militar „Ștefan cel Mare” din Câmpulung Moldovenesc

De-a lungul timpului, liceele militare din România au reprezentat centre de excelență în pregătirea academică și în formarea caracterului a numeroase generații de tineri ce au ales să îmbrace haina militară. Tinerii care au ales, astfel, un viitor bazat pe disciplină, onoare și devotament au fost rezultatul direct al muncii asidue depuse de personalul militar și corpul profesoral al liceelor militare din România. Prin urmare, aceste instituții continuă să reprezinte repere importante în ceea ce privește stabilitatea, seriozitatea și profesionalismul, într-o lume aflată în continuă schimbare, în care valorile autentice sunt puse la grele încercări. Un lucru este cert: astfel de instituții vor continua să ofere un model educațional de înaltă calitate, însușind în același timp și un spirit profund de patriotism viitoarelor generații de cadre militare.

Liceele militare reprezintă mai mult decât simple instituții de învățământ. Ele pot fi considerate adevărate centre de formare pentru viitori lideri ai țării. În cadrul acestor instituții sunt îmbinate, în mod armonios, pregătirea teoretică cu pregătirea practică, în care accentul este pus pe disciplină, camaraderie, responsabilitate și iubire față de țară. Elevii nu sunt doar pregătiți să exceleze în cadrul științelor

exacte și umaniste, ci sunt îndrumați să facă față oricăror tipuri de provocări cu care aceștia s-ar putea întâlni de-a lungul vieții.

Într-o lume volatilă, liceele militare au rămas o constantă în ceea ce privește educația bazată pe valori precum respectul, solidaritatea, curajul și camaraderia. Elevii care aleg să studieze în cadrul acestor instituții prestigioase devin nu doar profesioniști desăvârșiți, dar și cetățeni model, dornici să contribuie la schimbarea în bine a societății în care trăiesc. În plus, în timpul celor patru ani de studiu, aceștia dobândesc o mare capacitate de adaptare, o calitate esențială pentru oricine dorește să urmeze o carieră militară în lumea de astăzi.

Contextul geopolitic volatil în care ne aflăm astăzi ne arată din ce în ce mai mult importanța bunei pregătiri a viitoarelor generații de cadre militare. Astfel, liceele militare nu doar că oferă o pregătire academică temeinică elevilor care fac parte din colectivul acestora, ci și formează caractere puternice, capabile să facă față cu brio oricărui tip de provocare specifică lumii contemporane.

Cu ocazia centenarului Colegiului Național Militar „Ștefan cel Mare” din Câmpulung Moldovenesc, nu putem decât să ne înclinăm cu respect în fața tuturor persoanelor care au contribuit la edificarea și la menținerea unui standard înalt de performanță pentru această instituție. Acesta este un moment în care munca și sacrificiul comandanților, cadrelor didactice, cadrelor militare și elevilor, pentru a menține acest standard de excelență, trebuie recunoscute. Acest eveniment important ne oferă ocazia de a reafirma importanța educației militare ca un pilon pentru o societate puternică și pregătită pentru viitor.

Privind spre viitor, centenarul acestei instituții nu ar trebui să reprezinte doar un moment de celebrare, ci un moment de reflexie asupra valorilor care ne definesc ca națiune. Trebuie să ne asigurăm, astfel, că aceste instituții vor continua să instruiască următoarele generații de cadre militare, care să fie pregătite să își asume rolul de protectori ai României și ai valorilor fundamentale care ne definesc ca națiune.

Scurt istoric al Colegiului Național Militar „Ștefan cel Mare” Câmpulung Moldovenesc

Înființarea Liceului Militar „Ștefan cel Mare”

Colegiul Național Militar „Ștefan cel Mare” Câmpulung Moldovenesc își are rădăcinile strâns legate de evoluția statului român în perioada secolului al XX-lea. Mai precis, acesta apare pentru prima dată în filele istoriei sub numele de *Liceul Militar „Ștefan cel Mare”* din Cernăuți, care a luat naștere după Primul Război Mondial și implicit după Marea Unire de la 1918¹.

Pregătirile legate de înființare încep în luna iulie a anului 1924, iar inaugurarea liceului se preconiza a fi la 1 septembrie, în același an. Primul document care stipulează nașterea liceului este 1. D. nr. 3293/1924. În baza acestuia se emit ordine și dispoziții, se mișcă oameni și bunuri, se pun temeliile a ceea ce va fi Liceul Militar „Ștefan cel Mare” din Cernăuți. S-a stabilit ca primul sediu al școlii să fie constituit din pavilionul „A” din cazarma „Mihai Viteazul”, ulterior fiind cedat și pavilionul „B” al aceleiași cazărmi, care a fost preluat de la Regimentul 3 Grăniceri Cernăuți².

În cele ce urmează, vom schița un traseu al evenimentelor ce au avut loc până la inaugurarea propriu-zisă a liceului. Astfel, în data de 20 iulie a fost numit primul comandant al liceului, lt.col. Grigorescu Traian. Pentru lucrările inițiale de amenajare a fost pusă la dispoziție suma de aproximativ 2.000.000 de lei. Pe 21 iulie se stabilește numărul de locuri pentru primul an școlar (1924-1925), care urma să funcționeze pe două niveluri de clase. În 3 august își începe activitatea primul director de studii, maiorul Luculescu Stelian. Între 14 și 17 august a avut loc admiterea pentru viitoarele clase de elevi. La 30 august s-au publicat rezultatele finale ale examenului de admitere în liceu, data începerii cursurilor fiind stabilită pe 3 noiembrie 1924, din cauza lucrărilor de amenajare a liceului, ce trebuiau să fie terminate până la acea dată. Înainte de începerea cursurilor, viitorii elevi și membri ai personalului educativ – civil și militar – al liceului au fost

întâmpinați cu următorul mesaj: „*Urez toată prosperitatea acestui liceu. Fie un centru de cultură națională, de patriotism, un centru de lumină și pepinieră de ostași, însuflețiți cu cele mai frumoase sentimente ostășești, de dragoste de neam, țară și dinastie*”^{3,4}.

Datarea oficială a înființării Liceului Militar din Cernăuți avea să fie consemnată în *Înaltul Decret Regal nr. 3889*, din noiembrie 1924, semnat de către Regele Ferdinand, pe care îl voi reproduce mai jos:

„*Prin grija lui Dumnezeu și voința națională Rege al României, la toți de față și viitori sănătate. Asupra raportului ministrului nostru secretar de stat la departamentul de 1 războiu, sub nr. 4245 din 9 noiembrie 1924*

Am decretat și decretăm:

Art. 1. Se înființează cu începere cu anul școlar 1924-1925 un liceu militar la Cernăuți (Bucovina).

Art. 2. Acest liceu militar din Cernăuți se va numi Liceul Militar „Ștefan cel Mare” și va avea ca patron pe Sfântul Ștefan.

Art. 3. Ministrul nostru secretar de stat la departamentul de războiu este însărcinat cu executarea decretului de față.

Dat în București la 25 noiembrie 1924”.

(ss) FERDINAND

Ministrul de Războiu

General de Divizie Mărdărescu⁵

Liceul Militar „Ștefan cel Mare” în perioada 1924-1940

Din totalul de 21 de ani, între 1924 și până la desființarea liceului, în 1945, liceul s-a aflat în localitatea Cernăuți pentru o perioadă de 16 ani. Perioada 1924-1940 poate fi caracterizată ca fiind una de „înradăcinare”, creștere și dezvoltare a noii instituții. Pe parcursul anilor 1924-1940, întregul personal militar și civil din liceu a contribuit activ la construcția și modelarea instituției prin diferite procese, care nu s-au limitat doar la reamenajarea spațiilor din baza materială a școlii, ci și prin instrucție și educație, atât pe filiera teoretică, cât și pe cea morală. În tot acest timp, pregătirea cadrelor militare și civile n-a fost nici ea neglijată. Astfel, ofițerii au urmat cursuri universitare în diferite specialități, cursuri de perfecționare și specializare, precum și cursul pregătitor pentru

ofițerii superiori, specialitatea „Învățământul în liceele militare” etc.⁶

Aceasta este și perioada în care s-a instituit un cadru strict regulamentar al vieții de liceu, în care respectarea riguroasă a programului zilnic devine un obiectiv de urmat pentru elevii și cadrele militare și civile din liceu. Pe lângă programul de la clasă, sunt instituite și numeroase activități extracurriculare, al căror scop este de a crea o relație și mai strânsă între cadrele militare, profesori și elevi⁷.

Făcând apel la cuvintele col. Eugen Drăgulănescu, unul dintre comandanții liceului în acea perioadă, putem observa evoluția pe care liceul a parcurs-o de la înființare și până în anul 1938, când conducerea liceului este preluată de acesta: „...*Ca unul ce am comandat în trecut timp de doi ani și jumătate acest liceu, am avut prilejul de a aprecia și prețui calitățile superioare ale selectului corp profesoral și ofițeresc. Sper că cei din trecut și cei nou veniți și-au păstrat cu vrednicie aceleași virtuți și calități care mă îndreptătesc să nu mai încerc a face recomandățiuni de muncă rodnică, devotată și constructivă. Sunt convins că fiecare își va face și de acum înainte datoria pe deplin, pentru binele și propășirea instituției a cărei conducere mi-a fost încredințată. Iară vouă, dragi elevi – speranța viitorului – vă recomand și sfătuiesc cu toată căldura să învățați, să fiți ascultători, povețele și ordinele ce veți primi de la profesori și ofițeri – educatorii voștri – să vă fie literă de Evanghelie, căci școala vă dă posibilitatea să învățați pentru ca să dobândiți o cultură la înălțimea așteptărilor și nu vă cere în schimb nimic decât să puneți la contribuție toată puterea muncii în favoarea voastră, în cariera nobilă ce v-ați ales-o, pentru ca atunci când veți fi chemați a apăra patria și tronul să fiți pe deplin pregătiți. Restul personalului: funcționarii civili, subofițerii, oameni de serviciu și trupă, care de asemenea îmi este cunoscut, continuați a fi aceleași elemente vrednice, muncitoare și devotate în însărcinările voastre, pentru a vă păstra nealterat aprecierile șefilor voștri*”⁸.

Acest tablou al col. Eugen Drăgulescu evidențiază modul în care instituția de învățământ militar a fost consolidată în perioada 1924-1938. Putem observa, astfel, că instituția este bine definită, că dispune de un corp profesoral

și de ofițeri bine instruiți și dedicați misiunii nobile de pregătire a viitoarelor cadre militare. Noul colectiv a reușit să creeze o atmosferă de încredere și respect reciproc, lucru ce a facilitat educația pe baza valorilor militare, patriotice și cetățenești. În concluzie, putem constata că liceul a atins un nivel de maximă maturitate și stabilitate, aspect evidențiat printr-o serie de elemente ce merită amintite.

În primul rând, trebuie adusă în discuție calitatea actului educațional, fapt ce poate fi dovedit atât de pregătirea corpului profesoral, cât și de cea a cadrelor militare, care sunt apreciate pentru buna pregătire academică și pentru devotamentul lor în procesul de instrucție a viitoarelor generații de cadre militare. În al doilea rând, accentul cade pe disciplina și pe respectul care nu lipsesc din colectivul liceului. Astfel, elevii sunt încurajați să respecte regulile școlii și să urmeze indicațiile oferite nu doar de către profesori, ci și de cadrele militare. Nu în ultimul rând, poate fi remarcat un adevărat spirit de camaraderie în rândul personalului unității, fiind evidențiată și contribuția celorlalți membri ai unității, precum personalul auxiliar, a cărui muncă nu este tot timpul evidențiată în spațiul public.

Liceul Militar „Ștefan cel Mare” în perioada 1940-1945

Contextul internațional volatil din perioada 1939-1945 avea să afecteze și evoluția Liceului Militar „Ștefan cel Mare”. Mai precis, este vorba despre pierderile teritoriale din anul 1940. Pierderea Bucovinei de Nord a fost un moment tragic în istoria românilor. Acest eveniment a fost un rezultat al înțelegerii dintre Germania nazistă și URSS, cunoscută și sub denumirea de Pactul Ribbentrop-Molotov, din 1939. Această înțelegere dintre cele două mari puteri avea să reconfigureze harta Europei și să plaseze astfel Basarabia și Bucovina de Nord în sfera de influență a URSS-ului.

Ceremonia de încheiere a anului școlar 1939-1940 avea să fie umbrită de evenimentele ce aveau loc în Europa, la acea vreme. Elevii au plecat în vacanță, într-o stare de normalitate, așa cum se proceda în fiecare an, urmând ca și cadrele didactice să plece. În perioada verii urmau să aibă loc pregătirile pentru viitorul an școlar, însă, în acel an, totul a luat o turnură

neașteptată. La data de 26 iunie 1940, este emis ultimatul sovietic în care se cerea cedarea Basarabiei și a Bucovinei de Nord. La data de 27 iunie 1940, starea de panică și de îngrijorare a luat amploare în Cernăuți. Autoritățile și populația civilă încercau să părăsească localitatea, luând cu ei ce puteau salva. În dimineața zilei de 28 iunie, în jurul orei 6:30, se primesc ordine pentru evacuarea Liceul Militar „Ștefan cel Mare”, până la ora 10:00. Ulterior, acest termen a fost prelungit până la ora 20:00⁹.

Evacuarea liceului a început abia la ora 16:05, când au sosit primele autocamioane din coloana destinată transportului materialelor și al cadrelor care se aflau încă la liceu. În curtea liceului, camioanele erau așteptate de personalul liceului și de familiile acestora, care pregătiseră pentru îmbarcare arhivele, materialele, armamentul și cele mai scumpe materiale din laboratoare. După îmbarcare, camioanele ce părăseau curtea liceului trebuiau să urmeze traseul Siret-Dornești-Rădăuți, urmând să primească noi ordine. Evacuarea a fost îngreunată și de prezența primelor unități ale armatei sovietice, care se aflau deja în apropierea orașului Cernăuți¹⁰.

După un lung pelerinaj pe ruta mai sus amintită și după ce unul dintre camioanele folosite în timpul evacuării a trebuit să fie abandonat, personalul Liceului Militar „Ștefan cel Mare” ajunge la data de 30 iunie 1940 la Roman, unde liceul va funcționa pentru o scurtă perioadă de timp. S-a început inventarierea materialelor și a arhivelor salvate și întocmirea bilanțului de pierderi. Totuși, în Cernăuți, aflat atunci sub ocupație sovietică, în graba evacuării, au rămas în urmă membri ai familiilor unor cadre ale liceului și o mare parte din bunurile personale ale cadrelor evacuate¹¹.

Maniera de desfășurare a evacuării a fost descrisă ulterior de către comandantul liceului, într-un raport înaintat Direcției Liceelor Militare, ce menționa:

a) Școala a păstrat până în ultimul moment o atitudine demnă, de prestigiu și mare autoritate față de orașul Cernăuți;

b) În timpul operațiunilor de evacuare, personalul liceului a dat dovadă de sânge rece, calm și devotament față de instituție. A rămas la datorie până în ultimul moment și a plecat sub presiunea inamicului. Menționez că pe timpul operațiunii de încărcare și dirijare a au-

tocamioanelor, orașul era în plină dezordine, tancurile sovietice pătrunseseră în oraș, iar aviația sovietică zbura neîntrerupt deasupra orașului;

c) Pe timpul marșului, convoiul a dat dovadă de perfectă ordine, liniște și disciplină ostășească. Este de remarcat că pretutindeni unde panica era la punctul culminant, detașamentul nostru a temperat și a întronat liniștea și în multe cazuri a îndrumat trupele să se ducă în sectoarele hotărâte de autoritățile superioare;

d) Cu mijloacele ce s-au pus la dispoziție și sosite în ultimul moment, într-un timp minim, școala și-a făcut din plin datoria, salvând gestiunile și arhivele tuturor serviciilor, precum și maximum de materiale de tot felul, față de capacitatea celor 8 autocamioane, dintre care unul a rămas pe drum¹².

Până în anul 1945, liceul, alături de personalul și de elevii acestuia, a trecut printr-o serie de peregrinări pe teritoriul României. Astfel, sediul acestuia a fost mutat, pe rând, în următoarele localități: la 14 iulie 1940, personalul liceului este mutat la Târgoviște, unde este instalat în „Casa Zăgănescu” din Bulevardul Carol nr. 14. La 19 octombrie, reședința liceului este stabilită la Garnizoana Câmpulung Muscel, unde a debutat și anul școlar 1940-1941. La 8 ianuarie 1942, după ce Bucovina de Nord fusese eliberată, s-a dispus întoarcerea liceului în vechea garnizoană de la Cernăuți. Prezența liceului la Câmpulung Muscel este cel mai bine evidențiată într-o scrisoare a comandantului liceului, din care reiese faptul că, pe parcursul unui an la Câmpulung Muscel, activitatea personalului liceului și a elevilor a fost considerată un model de disciplină și seriozitate pentru locuitorii orașului. Au fost astfel apreciate seriozitatea, disciplina și munca asiduă a conducerii liceului, a cadrelor didactice și militare, dar și a elevilor, care au impresionat locuitorii orașului Câmpulung Muscel, prin comportamentul exemplar afișat în timpul manifestărilor publice.¹³

La data de 14 ianuarie 1944, liceul a fost obligat să părăsească iarăși orașul Cernăuți, începând astfel o nouă perioadă de pribegie, care a debutat cu Timișoara. Ulterior, liceul a fost mutat la Pitești, în ianuarie 1945, din cauza retragerii armatei germane din România și datorită avansului trupelor româno-sovietice spre

Ungaria¹⁴. La 5 mai 1945, odată cu emiterea „Instrucțiunilor speciale relativ la organizarea Armatei de pe front și din interior”, s-a stipulat faptul că singurul liceu militar din țară va rămâne Liceul Militar „Nicolae Filipescu” de la Mănăstirea Dealu, restul liceelor urmând să își sisteze activitatea. La 15 august 1945 s-au încheiat operațiunile de lichidare, iar Liceul Militar „Ștefan cel Mare” și-a sistat activitatea pentru o perioadă de opt ani de zile, până în anul 1953, când la Iași a luat ființă Școala Militară Nr. 1, Câmpulung Moldovenesc. În 1956, sediul liceului va fi stabilit la Câmpulung Moldovenesc, unde se află și în prezent¹⁵.

Instaurarea regimului comunist în România – context internațional și emergența statului totalitar

La finalul celei de-a doua conflagrații mondiale, opinia publică occidentală spera ca, prin sprijinul coaliției Aliate ce a înfrânt puterile Axei, să se asigure tranziția către o pace durabilă. Totuși, acest lucru nu a fost posibil, iar tensiunile dintre occidentali și sovietici creșteau constant. Încă din timpul conferinței de la Potsdam, au început să apară divergențe asupra naturii noilor regimuri politice postbelice, care urmau să fie instaurate în Europa Răsăriteană și în privința rolului de „eliberator” al armatei sovietice, care, la acea vreme, împiedica desfășurarea alegerilor libere prevăzute în acordul de la Ialta. Prin urmare, obiectivul comun, care îi unise pe Aliați în timpul războiului, a început să se destrame după război¹⁶.

Ocuparea de către Stalin a Europei de Est și refuzul acestuia de a slăbi controlul sovietic asupra acestui areal geografic aveau să modeleze politica externă americană și britanică după Cel de-Al Doilea Război Mondial. Scepticismul lui Stalin față de o nouă colaborare cu puterile occidentale se reflectă în atitudinea sa față de implementarea Planului Marshall. Acest plan a fost gândit de către Statele Unite ca un program pentru sprijinirea procesului de reconstrucție a statelor europene, atât din vestul, cât și din estul Europei. Stalin avea să respingă această inițiativă, susținând că un asemenea proiect ar putea să pună în primădie stăpânirea Europei „sale”. Ca răspuns la planurile americanilor, Stalin hotărăște să accelereze procesul de consolidare a sferei

sovietice din Europa Răsăriteană, prin constituirea Kominformului, un organism politic care a facilitat controlul lui Stalin asupra politicii celorlalte partide comuniste din Europa¹⁷.

Atitudinea sovietică a dus la remodelarea politicii externe americane, și, implicit, la apariția doctrinei de „indiguire”, prin care se urmărea limitarea expansiunii sovietice prin trasarea unei linii geopolitice din Europa de Nord până în Europa de Sud-Est și din Orientul Mijlociu până în sudul și răsăritul Asiei. Ca atare, SUA a stabilit baze militare în întreaga lume, în special de-a lungul granițelor URSS și au încheiat înțelegeri și alianțe militare cu peste 40 de state¹⁸.

Exploatând situația din Europa la finalul războiului, Stalin, care beneficia la acea vreme de o superioritate numerică din punct de vedere militar, a pus în practică un plan privind sovietizarea teritoriului ocupat de Armata Roșie. Această perioadă, 1944-1947, este cunoscută și sub denumirea de epoca „regimurilor de democrație populară” și se caracterizează prin coabitarea regimurilor democratice de tip occidental cu modelul totalitar sovietic. În acest fel, trecerea către un regim comunist a fost mascată și a devenit acceptabilă pentru Statele Unite și Marea Britanie¹⁹.

Epoca „democrat-populară” din Europa Centrală și de Sud-Est a fost rezultatul unui plan complex, pe care Uniunea Sovietică l-a fructificat cu ajutorul armatei sovietice și cu ajutorul comuniștilor autohtoni. Pe parcursul întregului proces de integrare a teritoriilor ocupate din sfera de influență sovietică, Kremlinul a folosit atât forța armată, cât și propaganda pentru a asigura preluarea puterii politice de către partidul unic al „clasei muncitoare”²⁰.

În procesul de preluare a controlului asupra puterii executive de către comuniști, putem identifica trei etape distincte. Prima este una normală în condițiile războiului, și anume existența unui guvern de coaliție în care apar și partidele de stânga. A doua etapă este cea a unui guvern de coaliție aparentă, dominată de comuniști, dar în care există și oameni politici ai vechilor regimuri din țările Europei Răsăritene. Ultima etapă survine în urma unor alegeri „libere și corecte”, în care este instaurat un guvern pur comunist, din care dispar așa-numiții „tovarăși de drum”, mai precis politicienii din „Vechiul Regim”²¹.

Emergența statului totalitar și reforma învățământului în România comunistă

După finalizarea Celui de-Al Doilea Război Mondial, scopul liderilor comuniști a fost acela de a conduce România spre o situație de dependență față de Uniunea Sovietică. Acest lucru s-a realizat prin trei factori: sistemul politic, sindicatele și sistemul de învățământ. Actul suprem care a dat startul dictaturii comuniste a fost abdicarea Regelui Mihai I, la 30 decembrie 1947, sub amenințarea unui război civil, zi în care a fost proclamată Republica Socialistă Română. Proclamarea s-a făcut în cadrul Parlamentului, în prezența a 295 de deputați, dictatura regimului fiind recunoscută încă din prima zi a Republicii. Astfel, votul cu bile albe, organizat în doar 45 de minute, timp în care s-a ovaționat de 19 ori, a fost pus sub semnul întrebării, existând *„dubii în primul rând în privința posibilității reale de a aduna într-un timp atât de scurt, la București, un număr atât de mare de deputați, în zilele când Parlamentul se afla în vacanța de Anul Nou și, în al doilea rând, dacă lucrurile s-au desfășurat atât de rapid cum se pretinde”*²².

Guvernul Petru Groza, lipsit de popularitate în rândul populației, trebuia să obțină susținerea acesteia. În acest sens, au fost pregătite demersuri în vederea soluționării mai multor probleme majore, precum reforma agrară, chestiunea nord-vestului Transilvaniei, ocupată de trupele maghiare în anul 1940 și eliberată în anul 1944, o nouă politică industrială, și, nu în ultimul rând, o reformă majoră a învățământului²³.

În privința Transilvaniei, este foarte posibil ca problema să fi fost discutată de Stalin și Gheorghe Gheorghiu-Dej. Totuși, la data de 8 martie 1945, guvernul de la București a trimis o telegramă în care cerea sovieticilor acordul pentru reintroducerea administrației românești în Transilvania. Răspunsul lui Stalin avea să sosească a doua zi. Având în vedere decizia luată în doar 24 de ore, Petru Groza a admis în cadrul ședinței Consiliului de Miniștri din 10 martie, că se aștepta la acest răspuns, moment ce a fost exploatat în plan politic, *„mai ales că din punct de vedere propagandistic reprezenta ocazia perfectă pentru a sublinia prietenia cu Uniunea Sovietică”*²⁴.

Totodată, noul regim trebuia să adopte o politică diferită în ceea ce privește industria. Astfel, folosind normele și practicile staliniste, s-au *„naționalizat întreprinderile industriale, băncile și societatea de asigurări, a minelor și întreprinderilor de transport”*²⁵. Comuniștii din România au acționat rapid și în privința reformei agrare, confiscând astfel micile proprietăți agricole și amenințându-i pe proprietari. La 2 martie 1949, proprietatea asupra pământului a fost preluată complet de către stat, lucru ce a permis *„lichidarea”* fostelor categorii de *„țărani înstăriți”*²⁶.

Nu în ultimul rând, pentru preluarea totală a puterii, regimul comunist avea nevoie și de un sistem educațional care să formeze viitoarele generații de tineri conform ideologiei marxist-leniniste. Așa cum afirmau și noii lideri politici, *„școala reprezenta prima verigă din sistemul de pregătire a cadrelor necesare construirii socialismului. Astfel, tineretul trebuia educat în spiritul patriotismului socialist și al internaționalismului proletar”*²⁷.

Sistemul de învățământ trebuia să aibă rol de indoctrinare, și prin urmare, să pregătească copiii și tinerii după tiparele „omului nou”. În consecință, spiritul critic și spontaneitatea elevilor urmau să fie eliminate. În paralel cu campania demagogică de lichidare a analfabetismului, se aplica o sinistă discriminare pe criterii de clasă, iar cei admiși în școli erau supuși unei indoctrinări ideologice constant²⁸.

Între obiectivele principale ale legii învățământului din 3 august 1948, Decretul nr. 175, se numărau: formarea tinerilor în spirit comunist, controlul strict al școlilor elementare, medii și superioare, suprimarea autonomiei universitare, precum și asigurarea cadrelor pentru planul de industrializare, prin extinderea învățământului tehnic mediu și superior. Scopul reformei învățământului din 1948 era politizarea integrală a învățământului și o epurare a învățământului românesc, prin introducerea discriminărilor sociale la admiterea în învățământul mediu și superior²⁹.

De fapt, scopul profund al reformei învățământului din 1948 a fost crearea unei noi identități spirituale. În viziunea comunistă, școala avea un rol esențial în formarea omului nou, adolescentul trebuia să devină, asemeni omului sovietic, *„cel mai înaintat om al epocii contemporane”*³⁰.

Putem constata că regimul comunist a transformat sistemul de învățământ în-tr-un mijloc de propagandă, ce avea ca principal obiectiv „șlefuirea” unor generații care să accepte și să sprijine ideologia marxist-leninistă. În urma reformei învățământului, școala nu mai juca un rol educațional, ci căpăta un rol de control ideologic. Prin urmare, spontaneitatea și spiritul critic al elevilor aveau să fie înlocuite de obediența față de regim. Totodată, accesul la educație era restricționat în funcție de originea socială. Tinerii proveniți din familii de muncitori și de țărani erau favorizați în acest sens, în timp ce tinerii care nu proveneau din familii „cu origini sănătoase” erau marginalizați. Educația nu urmărea doar transmiterea cunoștințelor, ci și modelarea caracterului și a mentalității noilor generații de elevi, conform idealurilor comuniste, inspirate de modelul sovietic. Reforma a avut și un scop pragmatic, acela de a pregăti un număr mare de specialiști necesari pentru o bună implementare a planurilor de industrializare forțată, fapt ce a dus la extinderea învățământului tehnic.

Dacă până acum ne-am concentrat asupra sferei generale a învățământului din perioada postbelică, în rândurile ce urmează vom aduce în discuție evoluția procesului instructiv-educativ în liceele militare, cu precădere asupra Liceului Militar „Ștefan cel Mare”, pentru a observa schimbările prin care au trecut planurile de învățământ din perioada interbelică până la finalul secolului al XX-lea.

Evoluția procesului instructiv-educativ al Liceului Militar „Ștefan cel Mare” – din interbelic până la finalul secolului al XX-lea

Temelia procesului instructiv-educativ s-a bazat pe legi, norme, dispoziții și ordine din legislația privind școala, la modul general, și învățământul militar, în special. Planurile de învățământ implementate în liceu au trecut prin numeroase schimbări de-a lungul anilor, în funcție de contextul politic intern și extern³¹.

În primii ani de existență ai liceului, planurile de învățământ pentru perioada 1924-1945 cuprindeau obiecte de studiu precum religia, româna, limbile străine (greaca, latina, franceza, germana, engleza, italiana), istoria, geografia, filosofia, economia politică, dreptul, educația morală, matematica, științele fizico-

chimice, științele naturale, desen-caligrafie, muzică, lucru manual și dirigenția. Majoritatea obiectelor de studiu erau catalogate drept discipline teoretice, în timp ce educația morală, igiena, desenul, caligrafia, educația fizică și muzica erau numite dexterități sau discipline practice³².

În perioada 1953-1989, apar și primele modificări. În consecință, prin eliminarea religiei din planul de învățământ, activitatea școlară căpăta un caracter laic deplin. S-a păstrat desenul tehnic, iar muzica instrumentală nu a mai fost studiată. Disciplinele socioumane au căpătat și ele o valență diferită. Pentru o scurtă perioadă, s-au studiat limbile latină (1956-1969) și italiană (1968-1970). În schimb, începând cu anul 1953, este introdusă limba rusă, cu trei ore pe săptămână, obținând astfel un statut privilegiat față de alte limbi străine, cărora li s-au acordat doar două ore pe săptămână³³.

De asemenea, începând cu anul școlar 1954-1955, au fost incluse și disciplinele psihopedagogice, precum: psihologia, logica și pedagogia. Din 1958, au fost introduse și lucrările practice de lăcătușărie și tâmplărie (la clasa a VIII-a), topografie (clasa a IX-a), motoare cu ardere internă (clasa a X-a) și electrotehnică-radiotehnică (la clasa a XI-a)³⁴.

Din anul școlar 1971-1972, au fost introduse disciplinele tehnico-aplicative, predate de ingineri militari sau civili, care au inclus activități practice în domenii precum prelucrări metalice, cunoaștere și exploatare auto, transmisiuni și radio. După anul 1989, se reconsideră statutul disciplinelor de științe sociale, se abandonează disciplinele tehnice și activitățile practice de atelier. Inițial, s-a introdus istoria religiilor, predată la început de către profesorii de științe socioumane, apoi a fost introdusă religia (din 1998), predată de preoți³⁵.

Prin urmare, în perioada 1927-1928, studiul limbilor (română, latină, franceză, germană etc.) îi reveneau 20% din numărul total de ore, disciplinelor științifice (matematică, fizico-chimice, istorie, geografie etc.) le reveneau 60% din numărul total de ore, iar restului disciplinelor (religie, educație morală, muzică, desen, instrucția militară), 20% din numărul total de ore³⁶.

În perioada 1970-1979, s-a observat o structură total diferită a ponderilor ocupate de fiecare domeniu de pregătire din numărul total de ore alocate. Prin urmare, studiul limbilor (română, franceză, engleză, germană, rusă) ocupa 17,6% din numărul total de ore, în timp ce disciplinele științifice (matematica, fizica, chimia, biologia, istoria, economia politică, filosofia, geografia etc.), 48,6% din numărul total de ore, iar restul disciplinelor (muzică, desen, educație fizică, lucrările practice, pregătirea militară), 33,8%³⁷.

Lucrurile sunt similare în perioada 1980-1989, când procentul alocat studiului limbilor este de 15,5%, iar disciplinelor științifice de 45,6, respectiv de 38,9 restului disciplinelor, din numărul total de ore³⁸.

În perioada 1990-1994, apar noi schimbări, astfel că se pot observa următoarele modificări: studiul limbilor (româna, franceza, engleza, rusa, germana) ocupă din nou 20% din numărul total de ore, așa cum s-a întâmplat în perioada 1927-1928. Disciplinele științifice (matematica, fizica, chimia, biologia, istoria, geografia etc.) au ponderea acum de 53,4%, iar restul disciplinelor (istoria religiilor, educația militară, educația fizică, muzica, desenul) ocupă 36,6% din numărul total de ore³⁹.

Pregătirea militară

Pregătirea militară este printre principalele elemente de diferențiere a liceelor cu specific militar față de liceele civile. Această pregătire are ca scop nu doar însușirea unor cunoștințe fundamentale despre instituția militară de către elevi, ci și cizelarea comportamentului viitoarelor cadre, potrivit cutumelor militare, și cultivarea dragostei față de armată și meseria armelor⁴⁰.

În perioada interbelică, programele de pregătire militară cuprindeau regulamentele generale, instrucția de front, instrucția tragerii, topografia (la clasele mici), la care se adăugau instrucția de transmisiuni și genistică, instrucția antichimică, tragerile cu pușca, aruncarea grenadei, noțiuni privind organizarea armatei și instrucția tactică a individului⁴¹.

În anul școlar 1938-39, pregătirea militară conținea la clasele I-III de liceu: instrucția de front fără armă (de la „poziția soldatului” până

la formațiile de adunare și de marș ale grupe și plutonului); regulamente militare (îndatoririle militarilor, gradele militare, darea și executarea ordinelor, salutul militar, prezentarea în fața superiorilor, despre politețea militară, conduita militarilor în garnizoană, despre parade, revista de front și defilarea etc.); topografie (relieful și terenul, determinarea distanțelor din vedere și după viteza sunetului, orientarea în teren fără hartă). La clasele IV-VI, se adăugau, la instrucție de front: instrucția de front cu arma, exercițiile în ordine strânsă cu grupa și plutonul; la topografie: orientarea în teren cu busola, determinarea azimutului unei direcții, deplasarea după azimut; la instrucția tragerii: exerciții pregătitoare și operațiuni de tragere; la transmisiuni: alfabetul Morse și semnalizări⁴².

În clasa a VII-a, pregătirea militară (denumită pentru ultimii doi ani de studiu „instrucție premilitară”) avea o pondere mai mare (7 ore săptămânal, echivalentul a 224 ore/an) și cuprindea: instrucția tehnică a individului, fără armă și cu armă (pușca, pușca-mitralieră și grenada); instrucția de luptă; instrucția individului în luptă; folosirea terenului în apărare, în înaintare; misiuni speciale, pândar, cercetaș în patrulă; instrucția tragerii: executarea a 12 ședințe de tragere cu pușca și aruncarea grenadei; gaze și măști de război; organizarea armatei; transmisiuni: mijloace de transmisiuni, agenții și felul lor, telefonul; topografie: despre hărți și planuri topografice, semne convenționale și reprezentări, citirea hărților; apărarea pasivă; organizarea terenului (genistică); aeronautică. La clasa a VIII-a se adăuga instrucția grupe în luptă și se executau 22 de ședințe de tragere cu pușca⁴³.

Începând cu anul 1953, programa pentru pregătirea militară a viitoarelor cadre militare suferă noi modificări. Astfel, conținutul programei a fost următorul: instrucția de front, cunoașterea armamentului, instrucția focului, regulamente generale, cunoașterea forțelor armate, protecția antichimică și antiatomică. Numărul total de ore alocat pregătirii militare pentru clasele VIII-XI în această perioadă era de 74 de ore pentru fiecare an de studiu în parte. Începând cu anul 1973, s-a implementat la clasele a XI-a și a XII-a executarea tragerilor cu pistol-mitralieră cu cartușe de război, precum și desfășurarea unor ședințe la nivelul

individului și al grupei. Totodată, după anul 1970, numărul orelor de pregătire militară a crescut la 4 ore săptămânal, pentru fiecare an de studiu. A fost reintrodusă și topografia militară, fiindu-i alocat un număr de 18-20 de ore pe an, la clasele a XI-a și a XII-a⁴⁴.

Începând cu anul 1992, se produc noi modificări, iar programa pregătirii militare conține următoarele elemente: legislație și regulamente, instrucție de front, cunoașterea armamentului și instrucția tragerii cu arma de tir și pistol-mitralieră, topografie, cunoașterea armelor și dreptul internațional umanitar. Numărul de ore alocat săptămânal este de două, însumând 70 de ore pe an⁴⁵.

Activitățile extrașcolare în zilele de azi – componentă necesară a formării viitoarelor cadre militare

Dat fiind prestigiul pe care liceul l-a câștigat de la întemeierea acestuia și până în prezent, lărgirea cadrului organizat de manifestare a aptitudinilor și a talentului elevilor a devenit necesară. Prin urmare, educația elevilor din liceul militar nu s-a putut face doar în cadrul orelor de curs sau de pregătire militară, în timpul programului de studiu, meditații sau consultații, în cadrul olimpiadelor și concursurilor școlare, ci și prin intermediul unor activități extrașcolare. Dintre aceste activități putem aminti: audiții muzicale, vizionarea filmelor și a spectacolelor, participarea la cenecluri și șezători literare, organizarea de spectacole și acțiuni cu scop caritabil de către elevii și cadrele liceului. În consecință, multitudinea de activități educative a început să se contureze treptat și să evidențieze sensibilitatea elevilor, dar și disponibilitatea acestora și a profesorilor de a se implica profund în viața școlii⁴⁶.

Printre activitățile extrașcolare desfășurate actualmente în cadrul Colegiului Național Militar „Ștefan cel Mare”, putem aminti: proiectul „Unitate în diversitate prin folclor, obiceiuri, tradiții”, cenaclul „George Florin Cosma” și clubul de lectură al liceului, expoziția „*Vechi motive românești*”, concursul de cultură generală „*În cunoștință de cauză*”, „*Excursia de cunoaștere*”, proiectul „*Împreună de sărbători*”. Scopurile acestor activități sunt diverse, de la promovarea valorilor tradiționale, la formarea competențelor și gustului artistic al

elevilor. Un alt scop al acestor activități constă în promovarea lecturii în rândul elevilor, dar și „stârnirea curiozității” elevilor și încurajarea acestora de a se informa și de a pune întrebări în mod constant⁴⁷.

În consecință, în liceele militare, echilibrul dintre orele de curs și activitățile extracurriculare este imperios necesar, în vederea formării armonioase a viitoarelor cadre militare. Pe de o parte, pregătirea teoretică oferă elevilor cunoștințele necesare în domeniile științelor exacte și umaniste. Pe de altă parte, dezvoltarea personală și profesională a elevilor nu poate fi completă și fără participarea la activități al căror scop este acela de a completa aspectele teoretice cu experiențele practice.

Implicarea elevilor în activități cultural-artistice contribuie la dezvoltarea gândirii critice și a creativității, și le oferă o perspectivă amplă asupra societății în care trăim. De asemenea, acțiunile de voluntariat le însușă elevilor empatia și dorința de a contribui la îmbunătățirea situației din comunitatea în care trăiesc. În consecință, îmbinarea armonioasă dintre orele de curs și activitățile extrașcolare – în liceul militar – reprezintă o constantă fără de care pregătirea viitoarelor cadre militare pentru provocările lumii contemporane nu ar fi completă.

Retrospectiva Centenarului – principalele evenimente desfășurate cu ocazia celebrării Centenarului Colegiului Național Militar „Ștefan cel Mare”

Din când în când, ne permitem să luăm o pauză de la activitățile cotidiene și să rememorăm evenimente din trecut. Unele dintre ele ne vor rămâne în memorie de parcă s-ar fi întâmplat ieri, altele își vor pierde din culoare odată cu trecerea timpului, însă evenimentul din toamna anului 2024 va rămâne cu siguranță viu în sufletul celor care au fost alături de noi la sărbătorirea unui veac de tradiție, excelență și onoare în spiritul ștefănist. Această aniversare a marcat, astfel, începutul unui nou capitol din istoria Colegiului Național Militar „Ștefan cel Mare”.

Instituția noastră nu a sărbătorit doar un număr de ani, ci și-a sărbătorit elevii, cadrele militare și didactice, personalul civil contractual care, prin eforturile conjugate și

responsabilitatea asumată, au contribuit la crearea a ceea ce numim spiritul „ștefănist”, ce ne leagă pe noi, cei de ieri și de azi, într-o strânsă comuniune.

De-a lungul existenței sale zbuciumate, solidară cu istoria neamului, prin munca și abnegația cadrelor militare și a dascălilor, în colegiu și-au desăvârșit pregătirea 83 de promoții, însumând peste 12500 de tineri. Prin efortul tuturor, Colegiul Național Militar „Ștefan cel Mare” a dobândit valoroase tradiții, iar rezultatele deosebite l-au consacrat printre cele mai bune instituții de învățământ militar și civil preuniversitar din țară.

Astăzi, ne putem mândri cu o instituție modernă de învățământ, unde elevii dispun de dotări de ultimă generație, puse la dispoziția lor pentru a-și îndeplini cu succes misiunea de bază, aceea de a învăța și de a-și dezvolta competențele specifice filierei vocaționale, profilului militar. Toate investițiile care se fac pentru elevii militari reprezintă suma unui efort comun din partea conducerii instituției, care pregătește adevărați lideri pentru Armata Română.

Anul centenar a fost un an cu multe planuri ambițioase, iar infrastructura de la nivelul instituției a fost îmbunătățită. Șase proiecte, prin reparații curente și unul prin lucrări de investiție s-au derulat în garnizoană. Au fost renovate baza sportivă, sala de sport, spațiile destinate hrănirii și cazării, spațiile administrative din cadrul comandamentului (sala de teatru), toate acestea prin directa îndrumare a șefului Statului Major al Forțelor Terestre, general-locotenent Ciprian Marin, prin structurile direct subordonate acestuia.

În anul 2024, la nivelul colegiului, s-au derulat două proiecte de dotare prin fonduri nerambursabile prin Planul Național de Redresare și Reziliență: „Dotarea cu SMART LAB a Colegiului Național Militar «Ștefan cel Mare» și „Dotarea cu mobilier, materiale didactice și echipamente digitale a unităților de învățământ preuniversitar din cadrul Statului Major al Forțelor Terestre”, proiecte care aduc un plus de valoare actului educațional.

În prezent, elevii și cadrele didactice beneficiază de 14 săli de clasă dotate cu mobilier modern, 28 de săli de clasă și laboratoare care au facilități precum: table interactive, sisteme

All-in-One și echipamente periferice – imprimantă multifuncțională, scanner portabil, router Wi-Fi, cameră videoconferință și sistem sunet, două laboratoare de fizică dotate cu mese de fizică.

Totodată, la nivelul instituției, prin proiectul „Dotarea cu SMART LAB a Colegiului Național Militar «Ștefan cel Mare» a fost înființat un laborator digital inteligent, care are numeroase dotări: tablă interactivă cu suport, imprimantă 3D policoloră, scanner 3D fix, robot educațional, kituri robotice, creion 3D, ochelari VR, cameră videoconferință, sistem sunet, sistem All-in-One, cameră videodocumente, soluție VideoWall cu suport mobil, tabletă grafică. Pentru utilizarea echipamentelor aferente conceptului de laborator inteligent digital integrat, vor fi realizate două sesiuni de instruire și formare profesională a cadrelor didactice.

În prezent, atât cadrele didactice, cât și instructorii militari și elevii beneficiază de proiecte de mobilitate la nivel european – ERASMUS – prin care au oportunitatea de a se forma și dezvolta în acord cu cerințele europene.

Revenind la toamna anului 2024, am putea scrie texte lungi despre cum a fost organizat centenarul, câte pagini de agendă s-au consemnat pentru a întocmi planuri, dar nu căutăm să ne atribuim merite deosebite. Vrem să vă împărtășim despre Cetatea noastră de suflet, a tuturor celor care au trecut pragul și și-au pus amprenta asupra ceea ce reprezintă astăzi Colegiul Național Militar „Ștefan cel Mare”.

În perioada premergătoare Centenarului, la nivelul instituției, s-au organizat o serie de activități sportive, culturale, artistice și recreative, dintre care amintim: Cupa Centenarului – competiții sportive, o campanie de donare de bunuri, jucării și alimente, Caravana Bucuriei, în cadrul căreia Ansamblul Colegiului Național Militar „Ștefan cel Mare” a susținut spectacole la centrele de bătrâni din județul Suceava, Apelul Promoțiilor și un simpozion internațional cu tema „Un secol de învățământ militar preuniversitar”.

Au fost alături de noi în această perioadă importantă foști și actuali elevi, profesori, ofițeri și angajați. Cu o parte dintre ei, cadre militare cu experiență, m-am întâlnit în

„Săptămâna Centenarului” – așa cum am numit-o noi – și le-am putut citi în priviri bucuria reîntoarcerii „acasă”, amestecată cu nostalgia trecerii timpului. Chipuri senine, în uniforme încărcate de ani de muncă, dedicați Armatei Române, au venit pentru una dintre cele mai importante activități organizate cu prilejul zilei colegiului, în cadrul evenimentului „Apelul Promoțiilor 1956-2024”.

Lacrimi! Așa am descris această întâlnire, deoarece emoțiile pluteau în aer. Oamenii cu experiență de viață s-au „trezit” iar adolescenții, în uniforme de clasă, cu profesori și colegi dragi alături. Am rememorat alături de ei povești din vremuri apuse, despre înviorări la bustul gol sau reuniuni cu fetele de la „Dragoș-Vodă”. Comori ascunse, cărți nescrise – atât de multe trăiri reflectate în ochii unui singur absolvent de Câmpulung.

Am văzut, privind în ochii lor, că îi unește ceva mai profund decât jurămintele făcute: fricile și bucuriile trăite împreună, în anii adolescenței, amintirile acelor vremuri apuse, emoțiile unei vieți clădite cu rigoarea școlii militare. De la apusuri furate, până la răsărituri privite cu ochi tineri și somnoroși, toate aceste mici fărâme de suflet, lăsate în urmă de atât de mulți tineri, astăzi reprezintă istoria instituției noastre. Aceleași trăiri au contribuit la păstrarea spiritului de „ștefănist”, spirit transmis din generație în generație, care va rămâne veșnic între zidurile Cetății.

În orice colț din frumoasa noastră casă, se aud și acum, în șoaptă, vise de adolescent, iubiri împlinite sau neîmpărtășite. Arhive pline de amintiri care abia așteaptă să fie descoperite și împărtășite cu tinerii care acum se pregătesc să poarte cu mândrie gradele pe epoleți.

Lacrimi de general la „Apelul promoțiilor” – lacrimi pentru anii trecuți, pentru adolescența mult prea repede consumată, topită ca ceara lumânării, pentru prietenii de o viață clădite încă din prima săptămână, de când au împărțit aceeași cameră, pentru familia găsită în liceul militar. A fost o activitate, spunem noi, unică în Armata Română! O activitate la care s-au reunit peste 250 de absolvenți, din toate colțurile lumii, de toate vârstele.

Aceste sentimente au făcut posibilă o astfel de activitate, pentru că au venit absolvenți care poartă acum cu mândrie părul grizonat, absolvenți care își trăiesc viața în afara hota-

relor țării, absolvenți care și-au programat cu luni înainte drumul spre Câmpulung Moldovenesc. Pentru toate acestea și pentru multe încă nespuse, vă mulțumim! Ați scris, alături de noi, o pagină din cartea Colegiului Național Militar „Ștefan cel Mare”!

O altă activitate de suflet a fost Campania de donare de bunuri, alimente și jucării. Elevi și cadre didactice au adus un zâmbet pe chipurile copiilor și ale veteranilor de război prin intermediul acestei activități, care s-a desfășurat în perioada 8-9 noiembrie 2024.

Actorii Teatrului Național „Radu Stanca” din Sibiu au urcat pe scena colegiului în interpretarea piesei „Antisocial”, un spectacol inspirat dintr-un caz real, petrecut în Cluj, care oferă publicului o perspectivă asupra învățământului din România, văzut prin ochii elevilor, ai profesorilor și ai părinților.

La Școala Profesională Specială din Câmpulung Moldovenesc și la Casa de Ajutor Familial „Preot Mihai Negrea” din Vatra-Dornei, instituții apropiate nouă, elevii „ștefăniști”, împreună cu reprezentanți ai instituției, au oferit copiilor pachete cu rechizite, jucării, alimente și haine. Veteranilor și văduvelor de război din județul Suceava le-au adus multă pace în suflet, când i-au vizitat. Și elevii, precum și însoțitorii lor au fost la fel de câștigați: au venit în liceu cu multe povești de viață.

Despre „Caravana Bucuriei” – eveniment la care Ansamblul Colegiului Național Militar „Ștefan cel Mare”, coordonat cu multă dragoste și pricepere de doamna profesor Iustina Horga, a susținut o serie de spectacole la câteva dintre căminele de bătrâni din județ – am găsit un text scris de doamna inspector Daniela Ceredeev, care merită citat: *„Au reușit tinerii «șoimi» militari să le abată pentru măcar un ceas gândurile și să le mute dorul dintr-un loc în altul. A răzbătut dragostea de neam și de țară din cântecul lor; ne-au priment cugetul imnele-nchinat țării și sfinților neamului românesc; am murmurat și noi împreună cu ei «Se-aude glas peste Carpați» și ne-am îndemnat unii pe alții «și-atunci când ești departe de sat și neamul tău, să spui cu demnitate 'român voi fi mereu!’»”.*

În același context al sărbătoririi Centenarului, a fost lansat Imnul Centenarului, „Bătrâna Cetate”, compus și cântat de profesor Iustina

Horga împreună cu elevii colegiului, dar și un videoclip de prezentare, realizat cu ajutorul Studioului Cinematografic al Armatei.

Simpozionul „Modele de educație militară în Europa, secolele XIX-XXI”, desfășurat sub egida colaborării dintre Colegiul Național Militar „Ștefan cel Mare” și Institutul pentru Studii de Apărare și Istorie Militară, a reunit, în sala de spectacole a colegiului, întreaga comunitate din Cetate: elevi, cadre didactice și militare, personal administrativ. Scopul acestuia a fost explorarea și dezbateră evoluției și diversității modelelor de educație militară din Europa, de la începutul secolului al XIX-lea până în zilele noastre.

Un alt eveniment important pentru mușatinii noștri, denumit „Senior leaders vs. elevi” a presupus întâlnirea exponenților de astăzi ai colegiului cu cei de ieri, deveniți între timp personalități militare și civile. Elevii au avut parte de cea mai frumoasă activitate de orientare în carieră și au descoperit traseul unui militar de succes, iar personalitățile prezente au aflat ce înseamnă procesul educațional militar în secolul al XXI-lea. Elevii și invitații au schimbat idei și au descoperit ce presupune să fii comandant, medic militar sau general. Seara, un concert extraordinar susținut de către Corul Academic „Gavril Musicescu” al Filarmonicii „Moldova” din Iași a adus frumusețea muzicii corale în Cetatea lui Ștefan.

Ziua de joi, 14 noiembrie 2024, a reprezentat încununarea tuturor eforturilor depuse pentru realizarea acestei serii de evenimente. Sărbătorirea unui veac de existență a colegiului a fost marcată printr-o ceremonie militară și religioasă, la care au participat reprezentanți ai Administrației Prezidențiale, ai Statului Major al Apărării, ai Statului Major al Forțelor Terestre, precum și cei ai autorităților publice județene și locale.

În cadrul festiv al ceremoniei, Drapelul de luptă al colegiului a fost decorat cu Ordinul Național pentru Merit în Grad de Cavaler, cu însemn de pace pentru militari, cea mai înaltă decorație națională, care recunoaște meritele instituției în dezvoltarea învățământului militar românesc. Au fost oferite diplome și distincții dascălilor, personalului militar și civil care și-au lăsat, de-a lungul anilor, amprenta în modelarea generațiilor de elevi și pentru mo-

dul ireproșabil în care și-au îndeplinit misiunea de bază în instituția câmpulungeană.

Imnul național al României a fost interpretat de baritonul Alexandru Chiriac, solist al Operei Naționale din Brașov. Serviciul religios, oficiat de către un sobor de preoți, mesajul președintelui României adresat audienței de către consilierul prezidențial, Ion Opreșor, discursurile șefului Statului Major al Apărării, generalul Gheorghiță Vlad și al academicianului Victor Voicu, absolvent al colegiului, promoția 1956, au reprezentat momente importante în cadrul festivităților zilei.

Mărturie pentru toate aceste momente vor rămâne fotografiile care surprind emoția și bucuria participanților. Centenarul colegiului ne-a oferit astfel șansa de a analiza anii care s-au scurs, precum și de a reflecta asupra viitorului. E greu să faci un rezumat al experiențelor atâtor generații de elevi, cadre militare, didactice și civile care și-au lăsat amprenta în ceea ce am devenit astăzi. Cu siguranță, ar fi multe de spus despre anii care s-au scurs, despre generațiile de elevi care au trecut pe holurile colegiului; ar fi multe de spus despre toți și despre toate, dar e omeneste să omiți, să greșești, să uiți. Istoria celor 100 de ani este scrisă în fiecare dintre noi, cei care am făcut din Colegiul Național Militar „Ștefan cel Mare” ceea ce este astăzi – o flacără veșnic aprinsă a învățământului militar românesc!

În loc de concluzii – liceul militar astăzi

În prezent, liceele militare din România reprezintă instituții fundamentale în procesul de pregătire a viitoarelor generații de cadre militare. Aceste instituții au misiunea de a se adapta constant cerințelor unui mediu geopolitic și educațional volatil. În ciuda tendinței de schimbare continuă, specifică societății contemporane, aceste instituții de prestigiu reușesc să îmbine tradiția cu inovația, oferind nu doar o pregătire temeinică din punct de vedere academic, ci și cultivarea unor valori precum disciplina, responsabilitatea și patriotismul, în rândul tinerilor care le calcă pragul.

Însuși Colegiul Național Militar „Ștefan cel Mare” din Câmpulung Moldovenesc, cu a sa istorie de un secol, reprezintă un exemplu

demn de urmat în ceea ce privește adaptabilitatea și excelența. Acest lucru este demonstrat nu doar de un program educațional modern, ci și de activitățile extrașcolare și de metodele de instruire militară contemporană, care asigură pregătirea elevilor pentru o carieră militară, dar și pentru viața de zi cu zi, în care aptitudinile precum gândirea critică, capacitatea de decizie rapidă și abilitatea de a conduce reprezintă atuuri relevante.

Concluzionând, liceul militar de astăzi își păstrează misiunea fundamentală, și anume de a forma viitoare generații de cadre militare. În urma celor patru ani de liceu, acești tineri nu vor dobândi doar cunoștințe academice, ci și abilități practice, dezvoltând în același timp un simț puternic de răspundere și loialitate față de țară.

Bibliografie:

1. Bejinaru, Mihai; Gușu, Doru *Monografia Liceului Militar „Ștefan cel Mare”*, Editura Militară, București, 1994;
2. Bejinaru, Mihai; Ciumașu, George-Radu; Gușu, Doru; Marcu-Orhean, Marius (coord), *Monografia Colegiului Național Militar „Ștefan cel Mare”*, ed. Academiei Forțelor Terestre „Nicolae Bălcescu”, Sibiu, 2024;
3. Deletant, Dennis, *România sub regimul comunist (decembrie 1947-decembrie 1989)*, în Mihai Bărbulescu (coord.) *Istoria României*, București, Corint, 2014;
4. Onișoru, Gheorghe, *Stalin și poporul rus... Democrație și dictatură în România contemporană. Premisele instaurării comunismului*, București, Corint, 2021;
5. Tismăneanu, Vladimir (coord), *Raport final*, București, 2006.

NOTE

¹ Bejinaru, Mihai; Ciumașu, George-Radu; Gușu, Doru; Marcu-Orhean, Marius (coord.), *Monografia Colegiului Național Militar „Ștefan cel Mare”*, ed. Academiei Forțelor Terestre „Nicolae Bălcescu”, Sibiu, 2024, p. 13.

² *Ibidem*, p. 14.

³ *Ibidem*, p. 16, apud Arhivele M.Ap.N., *Registrul istoric al Liceului Militar „Ștefan cel Mare”*, Cernăuți, filele 1-2, 4-5, 12-24 și 26.

⁴ Bejinaru, Mihai; Ciumașu, George-Radu; Gușu, Doru; Marcu-Orhean, Marius (coord.), *op. cit.*, pp. 14-16.

⁵ *Ibidem*, p. 17.

⁶ *Ibidem*, p. 17-18.

⁷ *Ibidem*, p. 19-20.

⁸ *Ibidem*, p. 21, apud Arhivele M.Ap.N., fond Liceul Militar „Ștefan cel Mare”, dosar nr. 75, fila 48, dosar nr. 74, filele 256, 248, 249 și 270.

⁹ Bejinaru, Mihai; Ciumașu, George-Radu; Gușu, Doru; Marcu-Orhean, Marius (coord.), *op. cit.*, p. 22-24.

¹⁰ *Ibidem*, p. 24.

¹¹ *Ibidem*, p. 25.

¹² *Ibidem*, p. 26, apud Arhivele M.Ap.N. fila 24; dosar nr. 74, filele 260, 279, dosarele nr. 68 și 80, filele 22, respectiv 7, dosar nr. 79, fila 50; dosar nr. 82, fila 62, dosar nr. 75, fila 269.

¹³ Bejinaru, Mihai; Ciumașu, George-Radu; Gușu, Doru; Marcu-Orhean, Marius (coord.), *op. cit.*, pp. 27-32.

¹⁴ *Ibidem*, p. 32-35.

¹⁵ *Ibidem*, p. 35-36.

¹⁶ Deletant, Dennis, *România sub regimul comunist (decembrie 1947-decembrie 1989)*, în Mihai Bărbulescu (coord.) *Istoria României*, București, Corint, 2014, p. 407.

¹⁷ *Ibidem*.

¹⁸ *Ibidem*, p. 407-408.

¹⁹ Onișoru, Gheorghe, *Stalin și poporul rus... Democrație și dictatură în România contemporană. Premisele instaurării comunismului*, București, Corint, 2021, p. 277.

²⁰ *Ibidem*, p. 278.

²¹ *Ibidem*, p. 279.

²² Deletant, Dennis, *op. cit.*, p. 408.

²³ Onișoru, Gheorghe, *op. cit.*, p. 300.

²⁴ *Ibidem*, p. 303.

²⁵ Deletant, Dennis, *op. cit.*, p. 410.

²⁶ *Ibidem*, p. 410.

²⁷ Tismăneanu, Vladimir (coord.), *Raport final*, București, 2006, p. 473.

²⁸ *Ibidem*, p. 472.

²⁹ *Ibidem*, p. 473.

³⁰ *Ibidem*, p. 476.

³¹ Bejinaru, Mihai; Ciumașu, George-Radu; Gușu, Doru; Marcu-Orhean, Marius (coord.), *op. cit.*, pp. 83-84.

³² Bejinaru, Mihai; Gușu, Doru (coord.), *Monografia Liceului Militar „Ștefan cel Mare”*, Ed. Militară, București, 1994, p. 80-81.

³³ *Ibidem*, p. 81.

³⁴ *Ibidem*.

³⁵ Bejinaru, Mihai; Ciumașu, George-Radu; Gușu, Doru; Marcu-Orhean, Marius (coord.), *op. cit.*, p. 86.

³⁶ Bejinaru, Mihai; Gușu, Doru (coord.), *op. cit.*, p. 82.

³⁷ *Ibidem*.

³⁸ *Ibidem*, p. 83.

³⁹ *Ibidem*.

⁴⁰ *Ibidem*, p. 84.

⁴¹ *Ibidem*, p. 85.

⁴² *Ibidem*, p. 86.

⁴³ *Ibidem*, p. 86-87.

⁴⁴ Bejinaru, Mihai; Ciumașu, George-Radu; Gușu, Doru; Marcu-Orhean, Marius (coord.), *op. cit.*, p. 92-93.

⁴⁵ *Ibidem*, p. 94.

⁴⁶ *Ibidem*, p. 166.

⁴⁷ *Ibidem*, p. 166-171.

EDUCAȚIE DE CALITATE PRIN PROGRAME ȘI PROIECTE EUROPENE

MONICA-ELENA BUCULEI*

Abstract

The present material summarises the international activities carried out by the National Military High School “Ștefan cel Mare”, in an attempt to outline the evolution of the military institution over the past twenty years.

The information presented focuses on the most important projects, outlining their positive impact on the educational process and the management of our school.

The projects implemented by the school are presented chronologically, the author also mentioning the objectives, the partners involved in each project, and the international mobilities for teachers and students.

Keywords: *international, proiecte, valoare adăugată, progress, obiective, colaborare*

Colegiul Național Militar „Ștefan cel Mare” s-a remarcat de-a lungul timpului prin excelență în educație, performanță la nivel înalt, perseverență în atingerea obiectivelor stabilite, capacitate sporită de adaptare și inovare și deschidere spre nou. În acest context, eforturile echipei manageriale a colegiului de implicare a instituției în proiectele europene, au constituit un obiectiv pe termen lung, cu rezultate remarcabile pe toate palierele.

Acestea s-au concretizat în îndeplinirea indicatorilor de realizare stabiliți pentru monitorizare și evaluare: dezvoltarea capacității instituționale pe baza managementului cunoașterii și prin crearea unei rețele de cooperare cu parteneri europeni, instruirea resurselor umane pentru leadership eficient, pentru promovarea

atitudinilor participative, proactive și anticipative, creșterea calității personalului didactic, capabil să transmită abordări interdisciplinare în susținerea învățării, lărgirea cadrului de stimulare a învățării prin sprijinirea inițiativelor educaționale, desfășurarea proiectelor europene ca elemente integratoare ale ansamblului de cunoștințe, aptitudini și deprinderi necesare existenței și performanței personale și socio-culturale, facilitarea achizițiilor de învățare în contexte non-formale sau informale și menținerea titlului de „Școală Europeană”.

Motivația principală a acestei orientări strategice constă în asigurarea condițiilor pentru atingerea standardelor naționale și europene de performanță în educația oferită și crearea premiselor pentru o evoluție europeană

* Director adjunct, Colegiul Național Militar „Ștefan cel Mare”.

a colegiului, dezvoltarea capitalului uman și creșterea competitivității colegiului prin asigurarea oportunității sporite pentru participarea la proiecte europene.

Valorile europene cultivate în instituția noastră vizează dezvoltarea conștiinței civice și culturale, formarea abilităților de lider, dezvoltarea intelectuală, fizică și psihică, precum și promovarea egalității de șanse în obținerea performanțelor educaționale.

Întregul proces instructiv-educativ din Colegiul Național Militar „Ștefan cel Mare” vizează educarea, instruirea, formarea spirituală, multiculturală și transmiterea valorilor și modelelor europene elevilor.

O țință strategică clar definită în Planul de Dezvoltare Instituțională este dezvoltarea europeană a colegiului, premisă pentru o evoluție instituțională durabilă. Un rol decisiv în atingerea acestui obiectiv l-au avut proiectele cu finanțare europeană, implementate în colegiu din anul 2010 și până în prezent:

Proiectul Comenius
“Traditions Around Europe Without
Borders”, 2010-2012

Objective:

✓ Dezvoltarea competenței interculturale și conștientizarea valorilor propriei culturi

- ✓ Integrarea într-o Europă fără frontiere
- ✓ Dezvoltarea competențelor de comunicare în limba engleză și IT
- ✓ Promovarea ideii de interculturalitate
- ✓ Dezvoltarea de competențe sociale și organizaționale
- ✓ Stimularea creativității

Parteneri:

- ✓ Özel Çamlica Coşkun İlköğretim Okulu – Istanbul, Turcia
- ✓ Colegiul Militar Liceal „Ștefan cel Mare” – Câmpulung Moldovenesc, România
- ✓ Средно Бъщообраз ователно Училище Любен Карабелоб – Vidin, Bulgaria
- ✓ Rocca al Mare Kool – Tallinn, Estonia
- ✓ Collège Privé Notre Dame – Bressuire, Franța
- ✓ Städtische Realschule Broich – Muelheim an der Ruhr, Germania
- ✓ LSA Tehnology and Performing Arts College – Lytham St Annes, Anglia
- ✓ The Drive Community Primary School – Gateshead, Anglia
- ✓ 4° GYMNASIO AITAAEΩ – Atena, Grecia
- ✓ Liszt Ferenc Zeneiskola AMI – Győr, Ungaria
- ✓ Scuola d’istruzione secondaria di 1° grado “Ugo De Carolis” – Taranto, Italia

✓ „Genio” Pradine Mokykla – Vilnius, Lituania

✓ Liceum Ogólnokształcące im. A. Mickiewicza w Opolu Lubelskim, Polonia

✓ Professional School – Mealhada, Portugalia

✓ Oš Antona Ingoliča Spodnja Polskava – Pragersko, Slovenia

✓ Secondary School Lila – Telde, Spania

Activități internaționale:

✓ Turcia, Istanbul, noiembrie 2010

✓ Spania, Las Palmas de Gran Canaria, ianuarie 2011

✓ Portugalia, Mealhada, aprilie 2011

✓ Germania, Muelheim an der Ruhr, iunie 2011

✓ Ungaria, Győr, octombrie 2011

✓ Grecia, Atena, ianuarie 2012

✓ Anglia, Lytham, martie 2012

✓ Franța, Bressure, iunie 2012

Proiectul Comenius

“A Rainbow of Cultures” 2013-2015

Obiective:

✓ Încurajarea spiritului de echipă în rândul elevilor și al profesorilor

✓ Promovarea tradițiilor și valorilor naționale la nivel european

✓ Explorarea asemănarilor și diversității culturale în scopul promovării dialogului intercultural în școli și în comunitățile locale

✓ Conștientizarea importanței înțelegerii reciproce în Uniunea Europeană

Parteneri:

✓ Publiczne Gimnazjum im. Mikołaja Kopernika, Karczmiska, Polonia

✓ Secondary School Lila, Telde, Spania

✓ Escola Profissional da Mealhada, Lda, Portugalia

✓ The Drive Community Primary School, Gateshead, Anglia

✓ Zakladní škola Eden, Praga, Republica Cehă

✓ Istituto d' Istruzione Superiore C. Levi, Portici, Italia

✓ Karlfeldtgymnasiet, Avesta, Suedia

✓ Stredná odborná škola, Sabinov, Slovacia

✓ Fatma Turgut Şen Anadolu Lisesi, Manavgat-Antalya, Turcia

✓ Siauliu Rajono Kursenu Stasio Anglickio Mokykla, Kuršėnai, Lituania

✓ Национална гимназия за хуманитарни науки и изкуства „Константин Преславски”, Varna, Bulgaria

✓ Härkävehmaan koulu, Hyvinkää, Finlanda

✓ Lycée Raoul Vadepiet et Collège Paul Langevin, Evron, Franța

Activități internaționale:

✓ Anglia, noiembrie 2013

✓ Portugalia, februarie 2014

✓ Suedia, aprilie 2014

✓ Republica Cehă, iunie 2014

✓ Turcia, septembrie 2014

✓ Italia, noiembrie 2014

✓ Spania, martie 2015

✓ Polonia, Iunie 2015

Proiectul Erasmus+ KA2 “ERA+BODY”, 2015-2018

Obiective:

✓ Conștientizarea importanței unei vieți echilibrate din punct de vedere fizic și mental și a modului în care se poate atinge și menține acest echilibru

✓ Înlăturarea prejudecăților prin cunoașterea altor culturi europene

✓ Combaterea discriminării

✓ Creșterea stimei de sine prin autocunoaștere și exploatarea propriilor aptitudini

✓ Împărtășirea unor experiențe concrete între participanți și dezvoltarea competențelor de colaborare și lucru într-o echipă multiculturală

✓ Dezvoltarea, transferul și implementarea de practici inovatoare

✓ Dezvoltarea competențelor de comunicare în limba engleză și de utilizare TIC în contexte internaționale

✓ Promovarea comunicării și colaborării pe termen lung între instituțiile partenere

✓ Dezvoltarea la elevi a simțului civic și a simțului de apartenență la o comunitate europeană

Parteneri:

✓ Collège Boris Vian, Coudekerque, Branche, Lycée Jean Bart, Dunkerque, Franța

✓ Colegiul Național Militar „Ștefan cel Mare”, Câmpulung Moldovenesc, România

✓ Archbishop Sentamu Academy, Hull, Marea Britanie

✓ Instituto Comprehensivo Diotti Di Casalmaggiore, Casalmaggiore, Italia

✓ Agrupamento de escolas Dr. Correia Mateus, Leiria, Escola Secundária Domingos Sequeira, Leiria, Portugalia

✓ Zespół Kształcenia Podstawowego i Gimnazjalnego nr 17 z klasami sportowymi, Gdansk, Polonia

Mobilități ale grupurilor de elevi

Proiectul aduce o abordare nouă în ceea ce privește colaborările internaționale. Dat fiind numărul mare de parteneri, se lucrează în echipe din trei țări, astfel:

✓ Anul I de proiect: România, Italia, Polonia

✓ Anul II de proiect: România, Franța, Marea Britanie

✓ Anul III de proiect: România, Portugalia, Polonia

Activitățile internaționale în care au fost implicați elevii și cadrele didactice din colegiu au fost următoarele:

✓ Reuniune transnațională de proiect, România, octombrie 2017. În acest context, am găzduit coordonatorii de proiect și reprezentanții legali ai tuturor instituțiilor partenere.

✓ Mobilitate scurtă în Polonia – au participat două cadre didactice și zece elevi, octombrie 2017.

✓ Mobilitate de o lună în România – au fost găzduiți doi elevi din Franța, în perioada noiembrie-decembrie 2017.

✓ Mobilitate de o lună în Franța – au participat doi elevi români, în perioada ianuarie-februarie 2018.

✓ Mobilitate scurtă în Portugalia, martie 2018. Au participat zece elevi și două cadre didactice.

✓ Congres Italia, aprilie 2018 – colegiul a fost reprezentat de trei elevi și două cadre didactice.

✓ Mobilitate scurtă, România, mai 2018. Școala câmpulungeană a găzduit douăzeci de elevi și patru profesori, din Polonia și Portugalia.

✓ Reuniune transnațională, Anglia, iunie 2018. Colegiul a fost reprezentat de cinci cadre didactice.

✓ Curs Portugalia, iulie 2018. Au participat trei cadre didactice din școală.

În cadrul parteneriatului, colegiul nostru a organizat congresul internațional "Body – Arts, Science And Wellbeing", care a inclus șapte prezentări științifice, realizarea unei expoziții de afișe și publicarea unei reviste cu tema "Bullying stops here", workshopuri și manifestări artistice.

Proiectul Erasmus + "Integrated Learning Challenges" 2019-2022

Obiective:

✓ Promovarea educației deschise și a practicilor inovatoare în era digitală

✓ Încurajarea incluziunii sociale

✓ Creșterea responsabilității sociale și față de mediul înconjurător

✓ Promovarea valorilor culturale naționale în spațiul european

✓ Dezvoltarea competențelor transversale necesare în contextul globalizării

Parteneri:

✓ 2o Gymnasio Kerkyras, Corfu, Grecia

✓ Institut Camarles, Camarles, Spania

✓ 88 School „Dimitar Popnikolov”, Sofia, Bulgaria

✓ Zakladna skola Rovinka, Rovinka, Slovacia

✓ Herderschule Giessen, Germania

Activități internaționale:

✓ Reuniune managerială a reprezentanților legali și a coordonatorilor instituțiilor partenere din România, Grecia, Bulgaria, Slovacia,

Germania și Spania organizată în Corfu, Grecia, în perioada 22-27.10.2019

✓ Activitate de învățare/predare/formare – Giessen, Germania, în perioada 06-13.03.2022

✓ Activitate de învățare/predare/formare – Sofia, Bulgaria în perioada 04-09.10.2021

✓ Activitate de învățare/predare/formare – Camarles, Spania, în perioada 04-09.10.2021

✓ Activitate de învățare/predare/formare – Rovinka, Slovacia în perioada 03-09.04.2022

✓ Activitate de învățare/predare/formare – Câmpulung Moldovenesc, România, în perioada 06-10.06.2022

✓ Colaborări online

✓ Prezentarea proiectului pe platforma eTwinning

✓ Realizarea blogului proiectului

✓ Realizarea de produse intermediare specifice (pliante, broșuri, calendare, chestionare)

Proiectul ERASMUS KA1 „Profesori Formați, Elevi Performanți” 2020-2022

Proiectul a asigurat participarea la cursuri de formare a unui număr de 15 cadre didactice din colegiu. Acestea au dobândit competențe manageriale la nivel european și competențe de creare a unui mediu activ, dar și relaxant de învățare, de dezvoltare a creativității, prin folosirea gândirii critice și aplicarea metodelor centrate pe elev. De asemenea, participanții la

cursuri au dezvoltat noi abilități practice de aplicare a metodelor de evaluare formativă și sumativă. În plus, participanții și-au perfectat competențele de exprimare în limba engleză și competențele IT, concomitent cu lărgirea orizontului cultural.

Cursurile accesate au fost următoarele:

✓ “Developing 21st century skills in the classroom”, curs desfășurat în perioada 05-13.11.2022, în localitatea Split, Croația. Colegiul a fost reprezentat de trei cadre didactice.

✓ “Leadership and management in schools”, curs desfășurat în perioada 09-14.05.2022 în orașul Florența, Italia. Au participat două cadre didactice și un instructor militar.

✓ “Satisfying School Experience: Strategies and Skills for Teachers”, curs desfășurat în perioada 23-28.05.2022 la Barcelona, Spania, la care au participat trei cadre didactice.

✓ “Flipped Classroom and Distance Learning: Following Finland”, curs desfășurat în perioada 10-15.10.2022 la Helsinki, Finlanda și accesat de trei cadre didactice din școală.

✓ “Coaching Strategies for Schools”, curs desfășurat în perioada 16-22.10.2022 la Helsinki, Finlanda. Colegiul a fost reprezentat de trei cadre didactice.

Prin participarea profesorilor la cursurile de formare cu finanțare Erasmus+ KA1 s-a asigurat calitatea educației, formarea continuă a

personalului didactic, accentuarea dimensiunii europene și s-a îmbunătățit nivelul de calificare a personalului didactic.

Colaborări cu Forumul Școlilor Militare Secundare din Europa (EUMSSF)

Forumul școlilor secundare militare din Europa (EUMSSF) este un proiect inspirat de inițiativa europeană de succes pentru schimbul de tineri ofițeri, creat după modelul Erasmus („EMILYO sau Erasmus militar”). Asumată de statele membre ale Uniunii Europene pe bază de voluntariat, această inițiativă ambițioasă are ca scop promovarea împărtășirii valorilor europene comune la o vârstă fragedă și dimensiunii europene a predării.

Misiunea forumului vizează acțiuni concrete de a aduce școlile militare secundare mai aproape unele de altele, de a crea module comune pentru a le include în programele de învățământ, de a promova o cultură comună de securitate și apărare, de a realiza schimb de bune practici, de a crea parteneriate și proiecte comune și de a facilita schimburile de formatori și cursanți.

Până în prezent, colegiul a fost implicat în următoarele activități de colaborare internațională:

✓ Participarea la reuniunile internaționale periodice ale forumului (Lisabona: 15-17.07.2020, Bruxelles: 07-08.09.2021, 06-07.09.2022, 24.01.2024, Cipru, Larnaca: 06-07.09.2023, Ungaria, Debrecen – 04.09.2024, România: Craiova, decembrie 2024);

✓ Participarea elevilor la taberele internaționale organizate de către școlile membre EUMSSF (taberele organizate la Veneția de către Școala Militară Navală “Francesco Morisini” în perioadele 04-11.07.2021 și 11-16.07.2022 și tabăra organizată de către Liceul Militar Teulie din Milano la Merano, în perioada 26.06-08.07.2023);

✓ Găzduirea unui grup de elevi de la Școala Militară Navală „Francesco Morisini”, cu scopul realizării unui schimb de bune practici – 22-26.09.2022;

✓ Organizarea unei tabere internaționale la Diham, în perioada 14-20.07.2024. Se preconizează repetarea evenimentului și în anii următori.

✓ Participarea la olimpiadele organizate de către EUMSSF. În acest context, menționăm obținerea premiului I de către eleva Balahura Daria și a premiului al II-lea de către eleva Puiu Irina la prima olimpiadă a forumului. Premierea a avut loc la Bruxelles, iar elevele au avut ocazia de a-și prezenta eseurile în cadrul celei de a șaptea reuniuni a forumului, desfășurate în perioada 07-08.09.2021;

✓ Coordonarea grupului de lucru pentru elaborarea curriculumelor “EU Institutions” și “EU Core Values”;

✓ Participarea la cursurile pilot de implementare a curriculumelor menționate anterior.

Accreditarea ERASMUS 2022-2027

Obținerea acreditării Erasmus vine ca o confirmare a experienței dobândite în timp, confirmând faptul că școala noastră și-a demonstrat capacitatea de a implementa planuri de dezvoltare strategică pe termen mediu sau lung.

Accreditarea Erasmus oferă anual acces simplificat la finanțare în cadrul proiectelor de mobilitate.

Obiectivele precizate în formularul de candidatură pentru obținerea acreditării au fost următoarele:

✓ Modernizarea și digitalizarea învățământului militar din cadrul Colegiului Național Militar „Ștefan cel Mare”;

✓ Dezvoltarea competențelor de leadership și a cetățeniei europene active și proactive într-un mediu incluziv;

✓ Promovarea practicilor verzi și dezvoltarea durabilă a instituției.

În cadrul acreditării Erasmus, în anul școlar 2023-2024 au avut loc schimburi de elevi, astfel:

✓ Mobilitate a unui grup de elevi de la Școala Podstawowa Sptowymni din Gdansk, Polonia în perioada 16-22.03.2024, găzduită de Colegiul Național Militar „Ștefan cel Mare”;

✓ Mobilitate a unui grup format din 15 elevi ai colegiului, însoțiți de un cadru didactic și de un instructor militar la Gdansk, în perioada 03-07.06.2024.

Activitățile internaționale au vizat dezvoltarea practicilor verzi, în scopul implementării educației pentru sustenabilitate și dezvoltării cetățeniei europene active în cele două școli

partenere. În plus, elevii au participat la vizite de informare-documentare, și-au dezvoltat competențele de comunicare în limba engleză, competențele IT și orizontul cultural.

Pe lângă schimburile de elevi, primul an de acreditare a oferit posibilitatea unui număr de opt cadre didactice și instructori militari de a participa la cursuri de formare profesională, în vederea atingerii obiectivelor exprimate în formularul de candidatură. Cursurile de anul acesta au vizat dezvoltarea competențelor de Public Speaking, de leadership și management al grupului și a competențelor de utilizare a tehnologiei moderne. Concentrarea pe aceste obiective este perfect justificată, în contextul în care școala este într-un proces continuu de modernizare. În aceeași ordine de idei, urmează înființarea unui laborator de tip Smart Lab, iar spațiile dedicate activității de învățământ sunt dotate cu table inteligente.

Au fost accesate următoarele cursuri:

✓ „Transforming Education: Integrating AI, AR, VR and 2D printing for Effective „Learning”, Florența, Italia, 22-27.01.2024 . Au participat două cadre didactice;

✓ “ICT for Teaching and Learning”, Valencia, Spania, 13-17.05.2024. Au participat trei cadre didactice și un instructor militar;

✓ “Public Speaking and Effective Communication in Teaching”, Trro Costa, Malaga, Spania, 22.04-26.04.2024. Au participat un cadru didactic și un instructor militar.

Al doilea an de implementare a vizat următoarele activități:

✓ Mobilitatea unui grup de elevi în Grecia, în perioada 11-15.11.2024;

✓ Mobilitatea unui grup de elevi în Spania, în perioada 06-12.04.2024;

✓ Mobilitatea unui grup de elevi din Grecia și Spania în România, în perioada 12-16.05.2024;

✓ Cursuri de formare profesională pentru cadre didactice și instructori militari.

În anul școlar 2024-2025 s-a primit finanțare pentru accesarea de stagii de formare de către cinci participanți din colegiu.

Activitățile desfășurate pe perioada acestui an școlar de către școlile partenere sunt în concordanță cu formularul de candidatură și vizează dezvoltarea practicilor verzi și implementarea educației sustenabile la nivelul celor trei instituții partenere. Toate produsele de proiect și descrierea mobilităților vor fi încărcate pe platforma eTwinning.

Vor participa la cursuri de dezvoltare a competențelor de leadership și a competențelor digitale un număr de cinci cadre didactice și instructori militari.

Pe lângă proiectele mari, cu finanțare, colegiul derulează în permanență și alte activități implementate la nivel european sau mondial. Dintre acestea, cele mai relevante sunt următoarele:

✓ Participarea la conferințele, concursurile de videoclipuri și concursurile de eseuri organizate de către Forumul mondial “Peace,

Security and Prosperity” (PSP). În anul școlar 2023-2024 s-a obținut premiul al III-lea la nivel mondial la concursul de videoclipuri cu videoclipul având tema “Checkmate for War”, realizat de către elevii Trofin Matei, Sofrone Bogdan și Crețiu Aida. De asemenea, elevele Lepșa Diana și David Andreea au obținut mențiuni, respectiv premiul al III-lea, la concursul de eseuri. La același concurs, în anul școlar 2024-2025, elevul Macarov Lucian s-a clasat între primii trei elevi la nivel mondial.

✓ Concursul European de Traduceri “Juvènes Translatores”

✓ Obținerea de către elevi a certificatelor europene de competențe lingvistice și digitale (ECDL)

✓ Participarea la concursul “Mathématique sans frontières”

✓ Accesarea de proiecte “Junior Achievement”

✓ Derularea de proiecte eTwinning

✓ Participarea la campania de ecologizare organizată anual “Let’s do it, Romania!”

✓ Participarea la programul “Move Week”

✓ Accesarea programului „Euroscola”

✓ Participare la concursul național “Made for Europe”

✓ Participarea la concursul de proiecte „Lider European”

Concluzii

Implicarea în proiecte și parteneriate europene, prioritate instituțională, dă impulsuri noi întregului demers didactic din colegiul nostru. Schimbările de experiență conduc la asimilarea de exemple de bune practici, cu o influență pozitivă în dezvoltarea competențelor lingvistice, social-civice, digitale, de sensibilizare și exprimare culturală. Astfel, se conturează pentru absolvenții noștri un profil de formare european, fiind antrenați pentru a învăța să învețe pe parcursul întregii vieți. Se încurajează spiritul de echipă și se oferă o pregătire adecvată dezvoltării competențelor de comunicare și colaborare, inițiativă și autonomie, precum și a competențelor sociale și transculturale. Colegiul este promotorul diversității culturale și al schimbului liber de valori la scară locală, națională și internațională, prin achiziția de informații privind culturile țărilor europene, dar și prin promovarea imaginii României peste hotare.

Datorită intensei activități de colaborare internațională, Colegiul Național Militar „Ștefan cel Mare” a obținut în anul școlar 2023-2024, pentru a patra oară, titlul de „Școală Europeană”.

Într-un efort susținut de a împleti tradiția cu inovația, procesul instructiv-educativ derulat în instituția noastră trece printr-un proces continuu de îmbunătățire, vizând excelența la cel mai înalt nivel.

“S’INSTRUIRE POUR VAINCRE?” TRAINING FRENCH OFFICERS IN CRISIS, 1940-1945

MORGANE BAREY*

Abstract

With the collapse of France in June 1940, the French Army faces a deep crisis. Two separated forces are soon created with divergent aims: embody the Révolution nationale established by the Vichy regime on the one hand, pursuing the fights against Germany from England for the Free French Forces on the other hand. In both situation, officers' military training is rethought to fit these objectives and becomes quickly a tool to rebuild the French forces, as well as the whole country. Yet, if the will to remodel the training is strong, results are disappointing and fail in fact to impulse deep changes.

This article proposes to study the mechanism of military training and the ambition carried by the different governments (Vichy, Free France) and temporalities (defeat of June 1940, Liberation) while French forces are in crisis.

Keywords: *military training, French officers, French Forces, World War Two, crisis*

The collapse of French Army in June 1940 is a deep shock for the military institution, as well as for the whole country. After only six weeks of battle, what is said to be the “first army in the world” is defeated and humiliated. This collapse is not only military, but also a political one. Indeed, on June 16th, Marshall Philippe Pétain, former World War One hero, becomes the new *Président du Conseil*. As soon as the day after, he asks for a cease-fire which stops the launch of any counter-offensives against German forces. In the meantime, he inquires the condition of

an armistice with Germany and Italy: except for internal peacekeeping troops, the French Army must demobilise and dismantle its forces, and only a small armistice army of 100,000 men (army, navy, air force) is authorised¹. This army is also deprived of the use of modern materials, with no artillery with caliber above 75 mm, no tanks or anti-tank gunneries, no airplanes, and no anti-aircraft defence, while the country is divided in two zones: an occupied zone in the northern part of France under the rule of nazi Germany, and a non-occupied zone in

* Captain, Centre de recherche des Écoles de Coëtquidan, Académie Militaire de Saint-Cyr Coëtquidan.

the south, ruled by Marshall Pétain in a new capital city, Vichy. These conditions are judged “harshly, but not in a humiliating way” and seal the fate of the French army².

Yet, in London, a French general – Charles De Gaulle – expects to carry on the fights against Germany and refuses the armistice. He calls on June 18th, all men, soldiers or officers, to reach him in order to create a new French army to materialise the continuation of France in the war: the Free French Forces. Officially recognised by London on August 7th, these forces need to be organised and trained to fight and as such, the creation of military academies is essential and quickly becomes the object of a singular intention from Free French authorities.

As soon as summer 1940, existed then two French armies, each of them reflecting antagonist visions. On one side, the armistice army embodies a political mission by promoting the new values of the French state and rejects the Third Republic judged responsible for the defeat, while on the other hand, the Free French emphasises military aspects by recognising the importance of tanks and mobility in battle, so many principles lacking in June 1940. As such, both Armistice army and Free French Forces attempt to introduce a new training to answer their respective ambitions. In 1944, the liberation of France and the end of the war underline again the necessity to rebuild a divided army into a unique force. Military training becomes anew an essential component to reconstruct and unify all the components of the French army, after years of dissensions and even fighting between former Armistice army and Free French Forces.

The training of French officers is guaranteed by military academies, among which one stands the *École Spéciale Militaire*. Old, having trained a contingent of glorious officers, it was created in 1802 by Napoléon Bonaparte in Saint-Cyr l'École near Paris, from which it takes its nickname of “Saint-Cyr”. This school occupies a very singular position. If it's not the only one to train officers, it's at least the most famous one. Note therefore that this school only trains around a third of the French officers, the rest coming from different military academies or being promoted⁴. Saint-Cyr intends to train army officers for metropolitan infantry, colonial infantry, cavalry and eventually air forces after World War One⁵. Admissions are effective after contest, based on

written tests about global knowledges: French composition, history, geography, math, chemistry, physics and foreign languages. Once accepted, the cadets are introduced into military and academic culture; they learn the basis of their future functions, and discover a world full of traditions and a cult of bravery, honour and glory. This school aims to mold future officers, and such training instils rules, habits and traditions of the officers' corps, in order to give cadets a specific state of mind and ethics.

After World War One, Saint-Cyr experiences and resents the pacifism and the antimilitarism from the French government, as well as the population. So does the training. Victorious in 1918, the French army considers the selection and recruitment of its officers as satisfactory. Military society is not crossed by deep reforms⁶. The daily training instils discipline, duty, respect for the hierarchy, submission to senior cadets and officers and physical training to overcome exhaustion. The training is based upon lessons drawn on World War One: the preeminence of infantry above anything else. The school lacks modern materials necessary to prepare cadets for the upcoming conflicts, such as tanks or automatic rifles. As noted by a former army colonel, the “training during the inter-war period was certainly rigid and lacked from openness, a little bit like the military mind from this period”. By the end of the 1930's, despite the weakness of the training underlined by few instructors, mostly regarding tanks, the training still focuses on the primacy of infantry manoeuvre, the importance of artillery fire, instead of the role of mobile and mechanic units or the importance of aviation⁸.

So many weaknesses underlined by the defeat of June 1940. Yet, the appreciation of defeat differs deeply from Vichy or the Free French Forces, and from these appreciations result the orientations conducted by each one of the governments. At last, the end of the war and liberation of France starting in summer 1944 question again the model of training necessary to rebuild and reunify French Forces and the country after four years of disunion. Issued from my thesis⁹, this paper aims thus to enlighten the role of military training in the officers' corps, and as such to question its capacity, and more generally the capacity of war to reshape the whole French military institution while in crisis.

Officers' training as political tool: the Vichy regime

One of the immediate consequences of the French defeat of June 1940 is the disappearance of the French Republic. Replaced by a new government – the “French State” led by Marschall Pétain – on July 10th, it quickly wishes to break from the republican regime and to offer new references to rebuild a country devastated by the recent defeat. The French army, yet highly reduced to fit the armistice conventions, becomes the object of a very particular attention: the restructuring of the army to fit the obligations of the armistice army is favourable to a new organisation of the training. Although the instruction's aims are like those before the war, namely, to train cadets in their role of future chiefs commanding fighting units, the armistice army's restructuring requires the government to rethink their training, and a swing is operated in the mission. Officers must now become the spearhead of the regime and its new politic of *Révolution Nationale*, which promotes values, such as the importance of traditional elites, a corporatist organisation of the country, an organicist society, etc.¹⁰ As such, it echoes with many values shared by the French officer corps and explains why so many of them follow with enthusiasm Marshal Pétain and his politics¹¹. In the meantime, the acceptance of the collapse of June 1940 by the new regime can be explained by the interpretation given of the event: the defeat underlines the decline of France in its globality and is as such a salutary ordeal which must conduct to a national recovery. The emphasis is now on the renewal of the mind and body, on the purity of the race, etc. This is why a new type of officer must be promoted: with his inspiration and values, he would then show the entire country the path to follow and the tools to use to allow this recovery. Martial values such as honour, self-sacrifice, strength, camaraderie, importance of the hierarchy or love for the flag and the country are celebrated¹² and underline the paradox; the French forces, humiliated and defeated, reduced to minimum are yet the motor of national reconstruction.

In this outline, officers are required to actively support the new regime and its politics, in their acts and speeches, and the whole mili-

tary institution is changed. This is why military academies play a key role and are in fact at the centre of the renovation project. It is them who oversee training officers for the need of the new army the regime intends to build.

As such, Saint-Cyr takes up a central position. Moved from the Parisian area to Aix-en-Provence in the southern France to avoid the control of German forces, its new role is clear for Vichy. The academy is “to maintain the tradition in order to train leaders able to fill, beside their military role, the national and social role granted to the New Army, which means to serve one day as guides and example for the country¹³”. Answering the armistice convention, military training is redefined.

Reduced in operational capacities, unable to fight modern warfare, such as conducted by the Wehrmacht, military training is reduced to its minimum. Lectures and practices focus on infantry considered “the queen of the battles¹⁴”. Four hours a day, when it's not the entire day, are dedicated to field exercises, where shooting, infantry instruction and long endurance marches accustom cadets to the reality of soldier's life¹⁵. This emphasis on infantry can easily be explained by the fact that infantry combat requires very few materials, at a time when French Forces are belittled: tanks and motors vehicles are missing from the school's equipping, while bicycles and horses are legion, guns are obsolete, and the school possesses only 16 machine-guns and 26 light machine-guns. And more than the few armaments, cadets unanimously recall that they barely used it. All of them agree on the fact that training is outdated, far from modern warfare. “We used what was available and walked on well-trod path¹⁶”.

In the meantime, instructions emphasise that military training should try to provide cadets with solid training as men and leaders, to make them morally, physically and intellectually able to command, but also to train and to enlighten those around them, too. The objective is to form an elite of young men, ready not only to fulfil with success their military obligations, but to exert by their example a “pleased influence and maybe decisive on the whole Nation¹⁷”. Even military training is in fact the continuity on the field of changes wanted by *Révolution Nationale*, where every officer must

be a chief and a toughening leader to embody the values and share them with the troops. In short, the main aim of this new Saint-Cyr is to ensure that future officers would be part of the national reconstruction programme.

For this purpose, programmes emphasise on sport practice and moral education. Athletics are particularly honoured during this period, because it is perceived as a way to exceed physical and moral limits and again requires very few materials at a time when everything lacks¹⁸. Moral training becomes in the meantime the main preoccupation of the academy. It is a tool to ensure the reconstruction of a well-disciplined army, reliable, well-educated and where all the cadets “in a high moral atmosphere and in a broad knowledge of their duties” know at the same time how to order and to obey¹⁹. Both sport and moral education serve in fact to shape the spirit and the personality of cadets, rather than to develop traditional military skills. Soon, lectures and speeches include the values of *Révolution Nationale*: order, obedience, duty, taste for effort, so many military values use here for a political purpose²⁰. In August 1941, a new step is overcome when the regime imposes to all military men, including cadets, a fidelity oath to Marshal Pétain. Those who are not ready to swear this oath, or are reluctant, are dismissed from the French forces²¹.

Object of singular attention, Saint-Cyr is the subject of a great amount of publicity: press articles, cinematic actualities, photo reports, etc. Each of them underlines the renewal operated by the regime and the devotion of the youth to their country, and by extension, to the regime itself. The amount of Vichy propaganda is so important, that it gives the illusion of deep changes in the training. Articles and reports are flourishing, and the accent is systematically put on the revival operated by the regime and the rupture made by comparison with the so-called former model. This breach must be nuanced. The true change leans on the emphasis put on the themes of *Revolution Nationale* and the accentuation of the devotion for Vichy regime. As such, the value of the Fatherland, the oath of allegiance required from

all to the Maréchal, the regular visits from regime's high dignitaries (Pétain, Darlan, etc.), ceremonies focused on the national flag, the introduction of patriotic songs for the military march, are as many tools used to ensure the officers' fidelity, rather than to truly allow them to fight against the German forces.

Training to overcome the defeat: the Free French experiences

On the other side of the Channel, very different is the use of the French forces. For general De Gaulle, the entire army and its training have all their responsibilities in the collapse of France, and the creation of Free French Forces; July 1940 is the starting point of an intensive thinking about the modifications to make in order to avoid a new disaster. This is why special emphasis is put upon military academies. A first attempt to create a military academy to train Free French officers is made during the summer of 1940 in Africa, before a school opens in February 1941 in Malvern (Worcestershire): the “Ecole militaire des cadets de la France Libre”²². It soon takes the nickname of “Saint-Cyr de la France libre” to underline both the long continuity and the heritage of the school, as well to eclipse the existence of the vichysto establishment and to embody the only school able to provide officers for future combats. Unlike the vichysto establishment, the school claims its military purpose and emphasises that training must first be a military one, enlightened by the lessons of the defeat and renews introduced by its leader, general De Gaulle.

Indeed, man of letters, De Gaulle has already given some thoughts about the changes army should face, in two books: *Le Fil de l'épée* (1932) and *Vers l'armée de métier* (1934). In them, he underlines the importance of adaptation and initiative²³. Now commanding an army, he has power to reform, he expects that training will reflect his ideas, as declaimed by the Free French officials. The new army is “trained according to the doctrine of General De Gaulle; this doctrine broke off with outdated and predictable theories, which allowed the Germans' *Blitzkrieg*. Mechanisation, motorisation, armoured vehicles, tactical and strategi-

cal use of all modern machines, were the main lines of De Gaulle's strategy, such are now the main lines of the organisation of his army²⁴.

Lessons from the campaign of June 1940 comfort De Gaulle in his conception of mechanical units' way of action, independently, but in contact. Modern warfare emphasises the key role of transmissions, intelligence, air reconnaissance and importance of combined operations, and, therefore the training of Free French officers must reflect these lessons. The training answers to the De Gaulle's vision of warfare. Not earlier than the end of 1940, armoured training had become a component in the entire army. Characteristics of all British, American, German et French tanks enhanced the schooling of all Free French officers²⁵. In the meantime, a very particular emphasis is put on the importance of initiative. While the defeat was in part caused by the officers' incapacity to make decisions without following orders, Free France grants initiative its due importance.

Unlike Vichy, who promotes a moral instruction to transform officers in fervent supporters of the regime, Free France intends to reassure the preeminence of military training. The aim is to solidify its fighting besides British and Allies when Vichy endorses the acceptance of the defeat. Lacking political recognition, especially from the United States, which still support and recognise Vichy as the sole French government, Free France wish to assert itself by showing the Allies its capacity to fight and to contribute to victory. Thus, and despite the shortening of time at the academy, six months in the *École des cadets* instead of two years at Saint-Cyr, all the teaching revolves only around military aspects²⁶. All courses that are not of direct military use are dismissed from the curriculum. The aim is not to start with a clean slate following the defeat, but to take advantage of all opportunities²⁷. By then, time did not allow a total disruption, neither in the methods of instruction, nor in the content. School executives are all former officers from the French Army and some of them were even instructors in Saint-Cyr. They are all familiar and accustomed to prewar training and are not disrupted from it, even though they all recognise that the coercion which characterised the

former school is dismissed in Great Britain and that they benefit from freedom of action²⁸.

This is why, without minimising the novelty introduced by General De Gaulle, reality is more contrasted. Free French propaganda has been developing since summer 1940 the image of De Gaulle "chief of war", the first and the only one who understood the specificity of armoured vehicles, tanks, aircraft in modern warfare²⁹. However, the lack of materials, as well as the lack of time of which suffers Free France, give a radically different image and contest this vision of global mechanised training. In his memoirs, a former Free French remembers the high precariousness of his unit in February 1943, described as "a troop of hobos coming from Tchad, randomly dressed, driving trucks out of breath, badly equipped, badly armed"³⁰. And if ambition in the military academy is high, reality on the field is disappointing. Units sent in Africa are outdated in terms of new norms promoted by the Gaullist authorities. Therefore, the novelty introduced in the Free French training lies in its rupture regarding Vichy, where military training is very limited and outdated.

Rebuilding the army: the end of World War Two

With the ally landing in North Africa in November 1942 (operation *Torch*), the French Army is back in the war. Former French troops from Vichy armistice's army and the Free French Forces are now reunited, and a unique French army fights besides the Allies to liberate the country. As the time comes to reunite from Africa both Vichy and Free French Forces, training becomes again one of the keystones of reconstruction. After two years of ignorance or even fighting, reunification of all the troops also means rethinking the training to forget dissensions. This is why all the political dimensions used in the training of Vichy's officers are toned down in favor of military aspects. However, his occultation should not be misinterpreted: the dismissal of Vichy methods is not synonym of a consideration for Free French ones. In fact, all signs that could recall the rupture in the officers' corps are discreetly dismissed in support of reunification, and Free French experiments are also neglected.

To overcome divisions, a new school is open in Cherchell (Algeria), where neither vichysto methods nor Free French ones are mobilised, at a time where union is far from being established. This is why the French authorities prefer to train their officers according to prewar principles, only with a few adjustments inherited from the Allies' training, and especially the US, as the French Forces are now equipped with US materials since Anfa agreements³¹. Yet, the American influence is limited, as France tries to keep the hand on its army. This choice to train according to precepts that led to the defeat might be very surprising, but in fact it is the answer to two problems. One of the prime arguments advanced is the lack of time: like the Free French Forces, the necessity to quickly train officers (four months) for war and combats explains the lack of innovation. The French army uses former instructions, because there is no time to deeply rethink warfare in such a short time, and during the fight. But, at the same time, if we could easily understand why the vichysto methods are put aside after refusing to fight besides the Allies, all Free French France experiences are also dismissed. Here lays a paradox. In fact, the French authorities are very reluctant to give credits to men who left their country or even the army. By forgetting their benefits, they tend to hide their value in combat, in all modesty as we have seen. The choice of prewar training highlights the difficulties for the institution dealing with dissidents, as it also underlines the conservatism of many officers, reluctant to give some credit to new ideas.

By Liberation and by the end of the war emerged again the question of the training model to be retained for future officers. In the light of the lessons drawn from the recent events, instruction must be reconsidered, since it has to take in account the novelties of combats and, therefore, becoming elementary to refit the *École Spéciale Militaire* to the new challenges: mechanisation, interarm cooperation, importance of tanks, aviation and naval operations, etc.³² In the meantime, a new emphasis is put on the importance of social diversification among officers. Resistance fighters who show high martial values are encouraged in the immediate aftermath of the war to join

the regular army in order to rebuild the French forces, as well as the country³³. Despite the will, deep reforms are still complicated. The lack of materials after the heavy destructions of liberation, the necessity to carry on the fights until the spring of 1945 and then to occupy Germany are so many obstacles to changes. As in the war period, prewar methods finally prevailed. This lack of revolution can in fact be explained by the frame of Saint-Cyr itself – a military institution with a long tradition in training and a long list of war heroes, including World War Two – as well as a certain amount of conservatism among the French officers' corps. However, reopening Saint-Cyr and perpetuating its training are a way to reestablish order, while many officers are reluctant to disrupt a training which indeed conducted to defeat in June 1940, but on the other hand it also led to Victory in 1945. All French officers who conducted the French troops to Victory – Generals Jean De Lattre, Alphonse Juin, Joseph de Monsabert or Philippe Leclerc, for example – were trained in Saint-Cyr. Despite the wishes to consider the lessons from the war, the school is unable to adjust itself to novelty and underlines the difficulty of adaptation of the whole military institution, that will soon be revealed by the warfare in Indochina.

Was military training during World War Two able to reshape the whole French military institution? By the end of our study, war is not synonym with disruption and in fact it is accompanied in officers' training by long continuities. Despite speeches, Vichy regime's training did not introduce deep reforms: military instruction still focuses on physical and moral values to overcome the defeat and to instil the renewal into the country. Similarly, the Free French Forces' will to offer a modern training to conduct modern warfare has fallen short, since both lack of time and materials condemn every wish to impulse changes, while Liberation and the end of the war's necessities to rebuild a unique French army emphasise the need to recall former methods.

These inabilities to bring about deep changes can be explained by the training system – in school itself, heir to a very long tradition and also captive within it, unable to evolve – but also by the fact that the military institution

needs time to change and is only able to do so in time of peace. Therefore, and as surprisingly as possible, the model of training that survived World War Two is the prewar model of training. And if a few evolutions were made during the war, they hardly survived after the war.

NOTE

¹ Étienne Antherieu, *Le drame de l'armée de l'armistice*, Paris, Les éditions des Quatre Vents, 1946, p. 2.

² Claude d'Abzac-Épezy, *L'armée de l'air de Vichy, 1940-1944*, Vincennes, Service historique de l'armée de l'air, 1997, p. 45.

³ Jean-Louis Crémieux-Brilhac, *La France Libre, De l'appel du 18 juin à la Libération*, Paris, Gallimard, 1996, p. 66-67.

⁴ Olivier Forcade, «Les officiers et l'État 1900-1940», in Marc Olivier Baruch, *Serviteurs de l'État, une histoire de l'administration française, 1875-1945*, Paris, La Découverte, 2000, p. 260.

⁵ Décret portant réglementation de l'École spéciale militaire, *Bulletin officiel des Ministères de la Guerre, des Pensions et de l'Air*, 11 octobre 1935, p. 3544.

⁶ Raoul Girardet, *La société militaire de 1815 à nos jours*, Paris, Perrin, 1998, p. 237-238.

⁷ Général Bernard de Dinechin, «La formation à l'École Militaire Spéciale», in Centre d'études d'histoire de la Défense, *Formation initiale de l'officier français de 1800 à nos jours: études de cas*, ADDIM, 1999, p. 186.

⁸ Morgane Barey, *Enseigner la guerre, former les chefs, 1918-1945*, Paris, Perrin, 2024, p. 51-52.

⁹ Morgane Barey, «A rude école», *La formation initiale des officiers français à l'épreuve de la Seconde Guerre mondiale*, thèse d'histoire contemporaine dirigée par Olivier Wiewiorka, ENS-Paris Saclay, 2021, 874 p.

¹⁰ Henri Roussio, *Le régime de Vichy*, Paris, PUF, 2012, p. 24-25.

¹¹ Claude d'Abzac-Épezy, «L'armée de l'air de l'armistice et la Révolution Nationale, 1940-1942», *Revue Historique des Armées*, n° 179, juin 1990, p. 111.

¹² Luc Capdevilla, «La quête du masculin dans la France de la défaite (1940-1945)», *Annales de Bretagne et des Pays de l'Ouest*, [On ligne], 2010, n° 117.

¹³ Anonyme, «l'École Spéciale Militaire et l'École Militaire de l'Infanterie à Aix-en-Provence», *Revue de l'armée française*, n° 4, janvier 1942, p. 8.

¹⁴ Règlement d'infanterie, 2e partie, «Combat», juin 1938, p. 23

¹⁵ Programme de travail pour l'année 1942, 4e division militaire, État-major, 3e bureau, n° 36.900, Toulouse, 22 décembre 1941, Service Historique de la Défense de Vincennes (now SHD) AI 9 P 103.

¹⁶ École Spéciale Militaire de Saint-Cyr, *Aix-en-Provence, Promotion 1940-1942, Maréchal Pétain*, hors-série du Bulletin de promotion, (s.d.), (s.l.), p. 33.

¹⁷ Anonyme, «l'École Spéciale Militaire et l'École Militaire de l'Infanterie à Aix-en-Provence», *op. cit.*, p. 9

¹⁸ Réflexion sur l'éducation physique et sportive dans l'armée, sans émetteur, sans date, sans lieu, SHD GR 3 P 128.

¹⁹ *Directives d'activités pour la période d'été 1941*, 2e région aérienne, État-Major, 3e bureau, n° 1691/3, sans date, SHD-AI 3 D 120.

²⁰ Morgane Barey, *Enseigner la guerre*, *op. cit.*, p. 81-82.

²¹ Serment de fidélité au Chef de l'État, Secrétariat d'État à la Marine, n° 57 CAB.O, Vichy, 24 septembre 1941, SHD MV TTB 154.

²² Note de Service, France Libre, Commissariat national à la guerre, État-major, 3e bureau, n° 791/GEM/3, 8 mai 1942, SHD GR 4 P 18.

²³ Charles de Gaulle, *Vers l'armée de métier*, 2e édition, Paris, Éditions Berger-Levrault, 1944, 211 p.

²⁴ Général Ernest Petit, «L'armée», *L'entente en action*, n° 1, Londres, sans date, p. 12.

²⁵ Additif au programme d'instruction militaire du cours des EA de Malvern, France Libre, Commissariat national à la guerre, État-major, 3e bureau, n° 664/GEM/3, SHD GR 7 P 184.

²⁶ Morgane Barey, *Enseigner la guerre*, *op. cit.*, p. 101-102.

²⁷ André Casalis, *Cadets de la France Libre, l'École Militaire*, Charles Lavauzelle, 1994, p. 72.

²⁸ *Idem*, p. 104.

²⁹ Sudhir Hazareesingh, *Le mythe gaullien*, Paris, Gallimard, 2010, p. 30.

³⁰ François Jacob, *La statue intérieure*. Paris, Folio, 1987, p. 175.

³¹ Mémoire de la conférence d'Anfa, 24 janvier 1943, SHD GR 7 P 235. See also Marcel Vigneras, *Rearming the French*, Washington DC, Department of the Army, Office of the Chief of military history, 1957, p. 444.

³² Programme des conditions d'admission à l'école spéciale militaire de Saint-Cyr, Ministère des Armées, Inspection générale de l'armée de terre, État-major, 24 avril 1946, SHD GR 6 U 10 ; Enseignements des opérations des dernières campagnes, Ministère de la Guerre, EMA, 3e bureau, octobre 1945, p. 82, SHD GR 7 P 167.

³³ Directive au sujet de la formation et de l'emploi des officiers provenant des Forces Françaises de l'Intérieur, Ministère des Armées, EMAT, 3e bureau, n° 1386 EMA/3, Paris, 14 février 1946, SHD GR 7 P 189.

MODELE EDUCAȚIONALE MILITARE EUROPENE

PETRICĂ DORIN CIOCAN*, MIHAI CHIȘ**

Abstract

This study analyses the evolution of European military education models and the role they play in national defence systems. The paper synthesises the general characteristics of military education in Romania and those in Europe, with an emphasis on those in France, Germany, and Austria. The comparative analysis presents military education and the challenges it faces in the new geopolitical and technological context. Emphasis is placed on highlighting the influences of the French and German models on Romanian military education in the new context of Romania's accession to NATO, after 1989. Strategic approaches, combat tactics, and cyber challenges are analysed in the contemporary international context. In conclusion, the study shows that military education is highly performing, based on values, such as leadership and high moral conduct. The new generation of officers must be able to respond to the challenges related to interoperability within international alliances, new global security challenges, and to constitute models for a society in constant evolution.

Keywords: France, Germany, Austria, Romania, military models

Împlinirea a 100 de ani de activitate a Colegiului Național Militar „Ștefan cel Mare”

De-a lungul unui secol, Colegiul Național Militar „Ștefan cel Mare” din Câmpulung Moldovenesc a reprezentat un model al excelenței. Numeroase generații de tineri au ales să facă aici primii pași din cariera lor militară, urmând ca pe parcursul³ celor patru ani de studiu să fie

modelați în spiritul disciplinei, al onoarei și al devotamentului față de țară.

Încă de la înființarea sa, în anul 1924 la Cernăuți, această instituție și-a asumat nobila misiune de a pregăti viitoarele cadre militare, nu doar academic, ci și prin însuflarea unor valori fundamentale, care stau la baza caracterului unui adevărat ofițer.

În ultimii 100 de ani, instituția a continuat să se adapteze în funcție de schimbările de

* Profesor de istorie la Colegiul Național Militar „Ștefan cel Mare” e-mail: ciocanpetrica22@gmail.com.

** Profesor de istorie la Colegiul Național Militar „Ștefan cel Mare” Câmpulung Moldovenesc și Colegiul Național „Dragoș-Vodă” Câmpulung Moldovenesc, e-mail: chismihai513@yahoo.com.

natură politică internă și externă, modernizându-se și integrând metode de predare inovatoare, fapt demonstrat de rezultatele obținute de absolvenți. Evoluția lor în cadrul forțelor armate, dar și în viața civilă, reprezintă dovada incontestabilă a unui act educațional de calitate și a impactului profund pe care această instituție l-a avut asupra formării a numeroase generații de cadre militare.

Fiecare generație de elevi a contribuit la consolidarea prestigiului acestui liceu, păstrând cu mândrie drapelul excelenței ridicat, prin participarea la diverse competiții academice și sportive, prin implicarea în activități de voluntariat și, nu în ultimul rând, prin cariere de succes în domeniul apărării.

Împlinirea a 100 de ani de spirit „stefanist” reprezintă o oportunitate de a reflecta asupra viitorului și de a aduce un omagiu muncii profesorilor, comandanților și cadrelor militare în procesul educațional al viitoarelor cadre militare. În consecință, astăzi privim cu mândrie spre trecut și cu speranță spre viitor, deoarece suntem siguri că această instituție va continua să inspire și să modeleze viitoarele generații de ofițeri și soldați.

Introducere – importanța învățământului militar

Rolul învățământului militar este esențial pentru pregătirea și consolidarea forțelor armate, având în vedere contextul geopolitic actual, caracterizat de volatilitate și de amenințări interne și externe. Prin urmare, pregătirea militară contemporană nu trebuie să se limiteze la pregătirea fizică și strategiile de luptă. Astfel, educația militară contemporană eficientă include aspecte complexe ale tehnologiei, conducerii și adaptabilității la noile provocări la nivel global. Constatăm, astfel, că pregătirea militară modernă se adaptează constant, pentru a răspunde noilor exigențe operaționale și necesităților strategice.

Un pilon fundamental al educației militare contemporane este integrarea tehnologiilor avansate în procesul de instruire. Acest aspect este fundamental pentru pregătirea viitoarelor cadre militare. Prin urmare, scenariile realiste în care își propun să integreze aceste instrumente ale AI și să îmbunătățească abilitățile tactice și de luare a deciziilor de către cadre-

le militare, nu ar trebui să lipsească din pregătirea acestora. În acest sens, în ultima perioadă au fost utilizate din ce în ce mai mult modalități de instrucție moderne, precum utilizarea realității virtuale, a simulatoarelor de luptă și a inteligenței artificiale. Totodată, utilizarea platformelor online și a materialelor educaționale adiacente facilitează accesul rapid la informații vitale, ceea ce sporește eficiența procesului de învățare.

Modelele pregătirii militare prezintă particularități în funcție de doctrinele de apărare ale fiecărei țări. Spre exemplu, în cazul statelor membre NATO, accentul este pus pe aspectele de leadership strategic, interoperabilitate și cooperare la nivel multinațional. În schimb, există și țări care pun accentul doar pe doctrinele tactice convenționale. În ambele vorbim de necesitatea pregătirii pe paliere multidisciplinare, care trebuie să includă elemente de noutate, precum securitatea cibernetică și războiul informațional.

Formarea continuă a viitoarelor cadre militare este, prin urmare, crucială. Perfecționarea forțelor armate necesită un proces dinamic, adaptabil, amplu și complex, într-o epocă în care amenințările hibride și neconvenționale devin din ce în ce mai întâlnite. Prin urmare, colaborarea dintre instituțiile de învățământ militar, schimburile de experiență și cursurile de specializare continuă sunt imperios necesare pentru menținerea unui nivel ridicat de pregătire.

În consecință, învățământul militar reprezintă un element strategic, necesar pentru menținerea securității la nivel global și regional. Implementarea de tehnologii moderne devine, astfel, parte din formarea unor cadre militare capabile să facă față provocărilor contemporane. Prin urmare, orice națiune care dorește o performanță constantă în ceea ce privește capacitățile de apărare trebuie să asigure un climat stabil intern pe termen lung și să investească într-o educație militară de înaltă calitate.

Simpozionul internațional – „Modele de educație militară în Europa, secolele XIX-XXI”

La data de 12 noiembrie 2024 am sărbătorit un moment special, o sută de ani de la

înființarea Colegiului Național Militar „Ștefan cel Mare” din Câmpulung Moldovenesc, un bastion al educației militare, instituție care, timp de 100 de ani, a modelat și continuă să o facă și astăzi, numeroase generații de tineri, însușindu-le valori precum disciplina, onoarea și excelența academică.

Această instituție, înființată acum un secol, a devenit un simbol al profesionalismului și al devotamentului față de națiune, adaptându-se continuu cerințelor diverselor contexte politice interne și externe, de-a lungul unui veac. Acest lucru a fost posibil doar prin juxtapunerea tradiției cu inovația, pentru a oferi viitoarelor cadre militare cea mai bună pregătire teoretică și practică.

Prestigiul acestei instituții a fost reflectat cu ocazia organizării Simpozionului Internațional „Modele de educație militară în Europa, secolele XIX-XXI”, când vizitatori din Franța, Austria și Germania ne-au onorat cu prezența, pentru a ține o serie de prelegeri și prezentări despre modelele europene de educație militară în secolele XIX-XXI. Astfel, căpitanul dr. Morgane Barey din Franța a susținut prelegerea intitulată *“French officers in World War II”*, general de brigadă dr. M. Christian Ortner din Austria a susținut prelegerea *“The system of officers’ education during the last years of the empire”*, iar locotenent-colonel dr. Heiner Bröckermann a susținut prelegerea *“Constants and Differences of becoming a German Officer from the 19th to the 21st centuries”*. Aceste prelegeri au reprezentat de altfel și motivul pentru care, în cadrul următoarei secțiuni, am ales să mă opresc asupra modelelor de pregătire militară din Franța, Germania, Austria, oferind o completare, și, astfel, aducând în discuție și cazul românesc.

Modelul de pregătire al Școlii Militare Franceze de la Saint-Cyr în secolul al XX-lea

Școala Militară Specială de la Saint-Cyr, înființată în anul 1802 de către Napoleon Bonaparte, reprezintă o parte importantă a procesului de instruire militară a viitoarelor cadre militare franceze. De-a lungul timpului, această instituție a fost supusă unui proces constant de evoluție și adaptare la noile nevoi de natură strategică și tehnologică, create de contextul

geopolitic și de conflictele la care Franța a luat parte, de-a lungul secolului al XIX-lea și până în prezent. În vederea pregătirii unui corp de ofițeri care ar putea face față unor provocări militare aflate în continuă schimbare, modelul militar francez a combinat aspectele academice cu un proces de instruire practică riguroasă.

La începutul secolului al XX-lea, pregătirea academică a viitoarelor cadre militare franceze se concentra pe studierea istoriei militare, a tacticilor și strategiilor de luptă, dar și pe ingineria militară, toate aceste aspecte fiind integrate într-un curriculum bine definit. Pe lângă aspectele teoretice, practica pe teren nu a fost neglijată de autoritățile franceze. În acest sens, viitoarele cadre militare au beneficiat de stagii de practică în unitățile operative și exerciții practice, care au completat cursurile de natură teoretică. Nu în ultimul rând, valorile specifice spiritului militar, precum disciplina și leadership-ul, au fost insuflate viitorilor ofițeri francezi.

A doua jumătate a secolului al XX-lea a adus, de asemenea, o serie de schimbări în ceea ce privește educația militară franceză. În consecință, în urma Celui de-Al Doilea Război Mondial, modelul de pregătire de la Saint-Cyr a suferit o serie de modificări. Astfel, au fost incluse noile doctrine ale războiului contemporan, precum: lupta mecanizată, importanța aviației și războiul nuclear. În urma acestor schimbări, putem să constatăm tranziția către un model de educație militară bazat pe abordări interdisciplinare. În tot acest proces, colaborarea cu alte instituții din Franța și din străinătate a devenit necesară, pentru a oferi viitoarelor cadre militare o pregătire temeinică.

Pe lângă lecțiile Celui de-Al Doilea Război Mondial, modul de pregătire a cadrelor militare franceze a fost influențat și de conflictele armatei franceze din fostele colonii, precum cele din Indochina sau Algeria. Aceste experiențe au dus la o schimbare radicală în ceea ce privește strategiile luptelor de gherilă și tacticile de contrainsurgență, dar și de luptă în condiții izolate. Avansul tehnologic din anii '60, respectiv anii '70, a influențat și el pregătirea militarilor francezi, fiind implementate noi strategii de adaptare la războiul electronic și de utilizare eficientă a tehnologiei și informației, atât în structurile de comandă și control, cât și în ceea ce privește operațiunile de pe teren.

În consecință, putem observa faptul că elementul definitoriu al școlii militare franceze a fost combinarea tradiției cu inovația. Astfel, modelul militar de la Saint-Cyr a reușit să mențină un echilibru între tehnicile de formare tradițională și nevoia de adaptabilitate a armatei franceze, odată cu evoluția tacticilor de luptă și a tehnologiei.

Astfel, putem afirma că modelul de la Saint-Cyr a devenit unul de referință pentru academiile militare internaționale. Absolvenții prestigioasei școli militare franceze au avut, prin urmare, o influență semnificativă asupra structurilor de comandă ale armatei franceze și a misiunilor internaționale sub egida organismelor internaționale, precum NATO sau ONU.

În cele din urmă, modelul de pregătire militară de la Saint-Cyr a demonstrat importanța adaptabilității în domeniul militar. Această instituție a jucat un rol important atât în formarea cadrelor militare franceze, cât și în modernizarea forțelor armatei franceze. Moștenirea sa continuă să inspire și să modeleze și alte sisteme educaționale la nivel internațional.

Modelul de pregătire al școlii militare germane în secolul al XX-lea

Școlile militare germane au avut un rol crucial în dezvoltarea doctrinelor și strategiilor militare pe care Germania le-a folosit de-a lungul secolului al XX-lea. Modelul german de pregătire militară se caracterizează printr-o combinație de exigență academică, disciplină strictă și inovație tactică și tehnică. Nu în ultimul rând, adaptabilitatea și accentul pus pe dezvoltarea capacităților de leadership au fost constante în stagiile de pregătire ale viitoarelor cadre militare germane.

Academiile militare germane au fost renumite pe parcursul secolului al XX-lea pentru standardele ridicate impuse candidaților. Astfel, formarea ofițerilor s-a bazat nu doar pe o pregătire teoretică temeinică în ceea ce privește studierea strategiilor de luptă și a logisticii, ci au avut parte și de o parte practică. O caracteristică distinctă a sistemului german a fost principiul „Auftragstaktik”. Acesta oferea ofițerilor germani de grad înalt o mare autonomie în luarea deciziilor în timpul operațiunilor

militare. De menționat este și faptul că establishmentul german a pus un mare accent și pe nevoia de adaptabilitate și leadership.

În perioada Celui de-Al Doilea Război Mondial, ideologia Partidului Nazist a adus o serie de modificări asupra modelului de pregătire a cadrelor militare germane. Prin urmare, în intervalul 1939-1945, accentul pregătirii militare a fost pus pe obediența absolută și pe eficiența operațională. În această perioadă, academiile militare responsabile de pregătirea viitoarelor trupe ale Wehrmacht-ului au fost reorganizate, pentru a pregăti ofițeri pentru războaie „fulger” (Blitzkrieg), accentul fiind mutat pe mobilitate, progres tehnic și coordonare între trupele de infanterie și blindate.

Sfârșitul Celei de-A Doua Conflagrații Mondiale mondiale a adus o nouă serie de schimbări pentru pregătirea viitoarelor cadre militare germane. Prin urmare, sistemul militar german a fost reformat într-o manieră radicală, sub atenta supraveghere a Puterilor Aliate. Odată cu debutul Războiului Rece și cu înființarea Bundeswehr-ului în 1955, începe și o nouă etapă în procesul de educație militară germană. În acest sens, s-a optat pentru o abordare democratică în cadrul academiilor militare. De această dată, accentul a fost pus pe respectarea dreptului internațional umanitar și pe pregătirea viitorilor ofițeri și soldați în cadrul organismelor internaționale, precum NATO.

În consecință, putem observa că accentul pus pe inovație și flexibilitate a fost un element crucial al modelului de pregătire militară german din secolul al XX-lea. Academiile germane au fost printre primele care au introdus simulări de luptă în timpul Celui de-Al Doilea Război Mondial și printre primele care au folosit scenarii complexe și analiza post-acțiune a operațiunilor militare. În perioada postbelică, instruirea cadrelor militare a fost adaptată, astfel încât să poată răspunde noilor realități geopolitice ale Războiului Rece, mai precis amenințării sovietice. În această perioadă, Bundeswehr-ul german s-a folosit de avansurile tehnologice, de metodele moderne de antrenament și de colaborarea internațională, pentru a face față pericolelor unei lumi volatile din punct de vedere economic, politic și militar. Astfel,

cursurile de leadership, securitate globală și exercițiile în colaborare cu alte state au devenit elemente cruciale ale procesului de educație militară germană.

Modelul de pregătire militară german a avut, prin urmare, impact și asupra structurilor de comandă și asupra strategiilor militare și din afara spațiului german. Numeroase alte armate ale statelor membre NATO au adoptat principiul flexibilității deciziilor promovat de „Auftragstaktik”. Astfel, evoluția structurii militare a Germaniei în secolul al XX-lea ne demonstrează că adaptarea continuă la nevoile conflictelor contemporane și la evoluția situației geopolitice mondiale este imperios necesară, în vederea bunei funcționări a structurilor militare ale unui stat. Prin această manieră, Germania a reușit să construiască un sistem de educație militară apreciat la nivel internațional, prin trecerea de la rigiditatea Wehrmacht-ului la principiile democratice și la flexibilitatea promovată în cadrul Bundeswehr.

Modelul de pregătire al școlii militare austriece în secolul al XX-lea

Austria, un stat cu o tradiție militară moștenită încă din timpul Imperiului Habsburgic și Austro-Ungar, și-a menținut, pe parcursul secolului al XX-lea, un program riguros de pregătire militară. Modelul de instrucție militară a viitorilor ofițeri austriece s-a aflat într-o stare constantă de evoluție pe parcursul secolului al XX-lea, pentru a putea face față noilor provocări de natură tehnică, strategică și geopolitică de după desființarea Imperiului Austro-Ungar, în 1918. În acest sens, statul austriac a optat pentru o adaptare constantă la schimbările politice și tehnologice; prin urmare, educația militară, așa cum a fost și în cazul Germaniei, s-a bazat pe o simbioză între tradiție, profesionalism și inovație tehnică și strategică.

În perioada interbelică, prestigioasele academii militare austriece, precum Theresianische Militäarakademie, au oferit o pregătire temeinică bazată pe aspecte strategice, tactice și logistice. Principala preocupare a statului austriac în acea perioadă a fost formarea unui corp de ofițeri capabili să se adapteze unui climat geopolitic volatil, pe de o parte, iar pe de altă parte, aceștia trebuiau să fie capabili să

asigure securitatea statului austriac, având la dispoziție o armată limitată de constrângerile Tratatului de la Saint-Germain (1919).

În timpul Celui de-Al Doilea Război Mondial, Austria a fost anexată de Germania Nazistă, iar austrieceii au preluat modelul de instruire militară al Wehrmacht-ului pentru o perioadă limitată de timp. După anul 1945, Austria a renunțat la modelul impus de naziști, iar ulterior, conform Tratatului de Independență al Austriei, autoritățile austriece au preluat un model de pregătire militară bazat pe neutralitate. Prin urmare, noul model de instrucție militară a avut la bază o abordare defensivă, în care s-a pus accentul pe studierea tacticilor de război asimetric și pe apărare teritorială.

În consecință, în a doua jumătate a secolului al XX-lea, asistăm la emergența unui sistem de pregătire militară concentrat pe crearea unei forțe de apărare eficiente, bazată pe conscripție și pe un număr mare de rezerviști. Prin urmare, modelul austriac s-a diferențiat de celelalte școli militare europene prin integrarea antrenamentului montan și a tehnicilor de luptă în teren dificil, pentru a reflecta situația geografică a statului în cauză. Exercițiile militare austriece au fost astfel gândite într-o manieră asimetrică, pentru a eficientiza o apărare eficientă în fața unui număr mai mare de combatanți. Totodată, ideile de mobilitate și de utilizare eficientă a resurselor disponibile (self-sufficiency) sunt strâns legate de programele de pregătire ale cadrelor militare austriece. În tot acest timp, Austria nu a neglijat nici aspectele internaționale, în ciuda prezumției de neutralitate; prin urmare, trupele austriece au participat la misiuni de menținere a păcii sub egida ONU. Astfel, pregătirea militară a inclus și elemente de gestionare a conflictelor și colaborarea cu alte țări.

Constatăm, astfel, că pregătirea militară austriacă a reușit să îmbine tradiția militară cu nevoile unei armate moderne, dar neutre. În timp ce Austria nu a făcut parte dintr-o alianță militară internațională, așa cum s-a întâmplat în cazul Germaniei și al Franței, acest lucru nu a reprezentat un impediment pentru ca educația ofițerilor austriece să fie conformă standardelor internaționale, fapt ce a permis cooperarea cu alte forțe armate în operațiuni comune.

Astfel, putem concluziona că modelul de pregătire militară austriac a dat dovadă de adaptabilitate la situația politică volatilă a secolului al XX-lea. Prin trecerea de la modelul militar al imperiului dualist la un model militar defensiv, dar cu participare activă la misiuni internaționale de menținere a păcii, statul austriac a reușit să pună bazele unui sistem militar eficient. Modelul austriac ne demonstrează, astfel, cum se poate echilibra neutralitatea cu pregătirea strategică și profesionalismul militar.

Modelul de pregătire al școlii militare românești în secolul al XX-lea

Școala militară românească a cunoscut o evoluție constantă în perioada secolului al XX-lea, jucând totodată un rol fundamental în formarea numeroaselor generații de ofițeri și subofițeri. Schimbarea constantă a fost influențată atât de contextul geopolitic tumultuos al Europei de Sud-Est, cât și de participarea la cele două conflagrații mondiale și, nu în ultimul rând, de integrarea în două blocuri militare cu o doctrină militară total opusă, respectiv, Tratatul de la Varșovia și, ulterior, NATO.

Inspirația pentru școala militară românească a venit în perioada interbelică de la modelele francez și german, pregătirea militarilor fiind axată pe aspectele teoretice și tactice. Formarea generațiilor de ofițeri și subofițeri s-a realizat în instituții de prestigiu, precum Academia Militară din București și Școala Superioară de Război, unde existau programe complexe ce includeau strategii de luptă, logistică și administrație militară.

În perioada Celui de-Al Doilea Război Mondial, sistemul românesc de educație militară a fost supus unor modificări constante, în vederea adaptării la condițiile volatile de pe front. Tranziția s-a realizat de la tacticile mobile ofensive la cele defensive, elaborate în concordanță cu adoptarea tehnologiilor moderne de război. După instaurarea regimului comunist, a fost adoptată doctrina militară sovietică, cea care pune accent pe instruirea intensivă a cadrelor, utilizarea tehnologiei militare moderne, dar și a principiilor marxist-leniniste.

După 1968, România adoptă o nouă doctrină militară, cunoscută sub denumirea „războiului întregului popor”. Astfel, se pune accentul pe crearea unui corp numeros de rezerviști și

pe dezvoltarea unui sistem de apărare independent pentru țară. În această perioadă, se acordă importanță atât pregătirii clasice, cât și tacticilor de gherilă și rezistență pe termen lung.

Pregătirea militară din România a combinat instruirea teoretică cu cea practică. Astfel, personalul militar a întreprins o pregătire de natură academică, dar și practică, incluzând exerciții pe teren, manevre tactice și simulări de luptă. Prin urmare, în perioada 1948-1989, s-a pus accentul pe apărarea teritorială și pe formarea forțelor capabile să reziste conflictele de durată.

O nouă tranziție a avut loc odată cu anul 1989 și, implicit, cu înlăturarea regimului comunist. Învățământul militar românesc s-a orientat în această perioadă către standardele militare NATO, în vederea viitoarei cooperări euro-atlantice. Curriculumul pregătirii militare include în această perioadă tematici noi, precum războiul cibernetic, operațiunile multinaționale și securitatea globală, ceea ce nu ar fi fost posibil fără o strânsă colaborare cu organisme internaționale.

În consecință, România dispune de un sistem militar conform standardelor occidentale, care pregătește în fiecare an noi generații de cadre militare capabile să participe la operațiuni internaționale și la misiuni complexe, pentru menținerea securității globale. Adaptabilitatea sistemului de educație militară din România demonstrează tranziția de la un model defensiv la unul axat pe interoperabilitate și strategii militare moderne.

Concluzii. Importanța modelelor militare eficiente

În baza celor prezentate mai sus, putem afirma că modelele militare de calitate joacă un rol esențial în formarea viitoarelor generații de lideri și profesioniști în domeniul apărării. Aceste modele reprezintă nu doar exemple de bune practici în materie de disciplină și profesionalism, ci și o sursă de inspirație pentru tinerii care aspiră la o carieră militară. Într-un astfel de sistem educațional, prezența unor mentori și lideri exemplari este esențială pentru dezvoltarea unor caractere puternice, capabile să se adapteze rapid la provocările lumii moderne.

Un model militar performant nu trebuie să se rezume doar la o bună pregătire teoretică sau fizică excepțională, ci trebuie să includă și o conduită morală impecabilă. Trăsături precum onestitatea, loialitatea, curajul și camaraderia sunt valori care trebuie să fie transmise constant tinerelor generații, pentru ca acestea să înțeleagă faptul că un adevărat lider nu doar comandă, ci este și un model de inspirație pentru cei din jur. În concluzie, modelele militare performante nu definesc doar prezentul, ci modelează și viitorul, reprezentând piatra de temelie pentru evoluția viitoarelor generații de cadre militare, care își vor asuma nobila misiune de a servi patria.

Bibliografie generală

1. Dyson, Tom, *Managing Convergence: German Military Doctrine and Capabilities in the 21st Century*, în *Defence Studies*, vol. 11(2), 2011, p. 244-270;
2. Gärtner, Heinz, *Austria: Engaged Neutrality* în Cottey, Andrew (coord.), *The European Neutrals and NATO*, Palgrave Macmillan, 2018, p. 129-150;
3. Kier, Elizabeth, *Culture and Military Doctrine: France between the Wars*, în *International Security*, vol. 19 (4), 1995, p. 65-93;
4. Reiter, Dan; Wagstaff, William, *Leadership and Military Effectiveness*, în *Foreign Policy Analysis*, vol. 14(4), 2018, p. 490-511;
5. <https://dgmru.mapn.ro/pages/invatamant-militar> -Sistemul educațional militar din România

CONSTANTS AND DIFFERENCES OF BECOMING A GERMAN OFFICER FROM THE 19TH TO THE 21ST CENTURIES

HEINER BRÖCKERMANN*

Abstract

The origins of the image of the German officer lie in Frederician Prussia in the 18th century and in the development of the German general staff system in the 19th century. The latter is closely associated with the legendary Chief of the General Staff of the Army, Field Marshal Helmuth von Moltke (1800-1891). The events that make up the nimbus of the German armies in the 19th century are above all the German wars of unification: 1864 against Denmark, 1866 against Austria and 1870/71 against France. But even in the First World War, generals such as the victors of Tannenberg in 1914 Paul von Hindenburg and Erich Ludendorff became widely known. And during the Second World War, the names of the “Desert Fox” Field Marshal Erwin Rommel or the names of Field Marshal Erich von Manstein and Tank General Heinz Guderian are still known internationally. In addition, there are the officers of the military resistance against Hitler, most famously Colonel Claus Schenk Graf von Stauffenberg, the officer who placed a bomb in the Führer’s headquarters on July 20, 1944. So, do German officers of different generations and eras have things in common that made them almost timeless as typical German officers? This article will briefly try to answer this question.

Keywords: German Army, german officers, war schools, military education, General Staff

National peculiarities characterise Europe’s diversity in the present. Many of Germany’s neighbours have an idea of what is typically German. Unfortunately, in its long history, Germany has attacked almost everyone of its neighbors and covered them with war and violence. In particular, the crimes committed during the National Socialist tyranny of the so-called Third Reich repeatedly receive spe-

cial attention. This also includes a look at the Wehrmacht in the Second World War between 1939 and 1945 and the re-establishment of the German armed forces in 1955, the Bundeswehr. If one broadens one’s view, the origins of the image of the German officer lie in Frederician Prussia in the 18th century and in the development of the German general staff system in the 19th century. The latter is closely associated

* PhD, M.A., ZMSBw, Potsdam, Germany.

with the legendary chief of the General Staff of the Army, Field Marshal Helmuth von Moltke (1800-1891). The events that make up the nimbus of the German armies in the 19th century are above all the German wars of unification: 1864 against Denmark, 1866 against Austria and 1870/71 against France. But even in the First World War, generals such as the victors of Tannenberg in 1914 Paul von Hindenburg and Erich Ludendorff became widely known. And during the Second World War, the names of the “Desert Fox” Field Marshal Erwin Rommel or the names of Field Marshal Erich von Manstein and Tank General Heinz Guderian are still known internationally. In addition, there are the officers of the military resistance against Hitler, most famously Colonel Claus Schenk Graf von Stauffenberg, the officer who placed a bomb in the Führer’s headquarters on July 20, 1944.

So, do German officers of different generations and eras have things in common that made them almost timeless as typical German officers? This is especially difficult, because for centuries there was no unified German nation state, but states or confederations of states that existed side by side. It was not until 1871 that a German nation state with several contingent armies emerged with the founding of the German Empire under Prussian leadership. And it was not until after the First World War that a single national German armed force emerged, the Reichswehr of the Weimar Republic.

An answer to the question of what constitutes a German officer can probably lie in the question of the training of junior officers from the 18th century of the standing armies of Prussia to the Bundeswehr of the 21st century.

Cadets and cadet schools

As early as the turn of the 17th and 18th centuries, the system of Prussian cadet schools emerged. The Great Elector, Friedrich Wilhelm, founded the “Cadet Corps” in Kolberg, Berlin and Magdeburg. In 1716, the “Royal Prussian Cadet Corps” was reorganised in Berlin and existed until 1919/20. This had a double purpose. Since the Soldier King, Frederick William I, had already forbidden his local nobility to perform military service abroad, he had to create sufficient opportunities for officers in

Prussia. The command of a unit also provided the officers with their personal livelihood and supported the preservation of family property. However, the nobility could also increase their personal honour and prestige, especially in military service, which was an important purpose in life at that time. At the same time, the expansion of the cadet schools made it possible to relieve the aristocratic families of the costs of training, education and care for boys from the age of 10 years old. The character of a strict children’s home for the needy nobility was still prevalent in the 18th century. It was only during the Prussian state and army reforms under the impression of the Napoleonic Wars that officer training changed. The cadet schools became the so-called “plant school” of the Prussian officer corps up to the ensign examination. The best cadets of a class could even make it to the rank of lieutenant in this system in the “Selecta” class at the end of the cadet training.

In the 19th century, the system of cadet schools was developed in Prussia with eight cadet houses (Plön, Köslin, Potsdam, Bensberg, Naumburg, Wahlstatt, Oranienstein, Karlsruhe) as the so-called “preparatory institutions” and the central main cadet institute in Groß-Lichterfelde near Berlin, which opened in 1878. All cadets came to Berlin in the last years of their training. The curriculum of the cadet school was compared with that of a “Realgymnasium” at the time with a focus on modern languages and natural sciences. The leadership of the cadet corps was carried out by the Inspector of Military Education in Prussia from 1819 in Berlin. From 1854 to 1872, general of the Infantry Eduard von Peucker was outstanding and formative in this function. The Military Technical Academy in Berlin was also subordinate to the inspector. In 1875, the “Inspection of War Schools” was founded as an intermediate authority, which at that time ran the growing number of Prussian war schools as training and further training centers for officers.¹

War Schools

The war schools corresponded roughly to what makes up officers’ schools today. Before the First World War, there were war schools

in Potsdam, Glogau, Neisse, Engers, Hanover, Kassel, Anklam, Metz, Hersfeld and Danzig. Before the course, you should have served in a regiment for six months. The course consisted of 9 months of practical and theoretical learning in order to be admitted to the officer's examination at the end. The subjects taught were tactics, army organisation, weapons theory, fortification theory, terrain theory, plan drawing, military management, military drill, shooting, sports, fencing and riding. It was criticised that over time the training subjects were narrowed down to military content, which affected the quality of the officers.²

However, the selection of leadership and teaching personnel at the war schools was also important. You also learn from the example of your superiors. The first commander of the war school in Potsdam in 1849/50 was the experienced officer Friedrich von Stiehle.³ He had fought in countless battles and skirmishes or sieges (1809 Battle Volontina/Spain, 1812 Battles Vilnius, Kovno, Borodino, Koletzkoï, Krasnoi, Berezina/Russia; 1813-15 Battle of Leipzig, Sieges of Torgau, Magdeburg, Maubeuge, Landrecies, Rocroy, Battles of Ligny, Waterloo, Wavre, Namur). His superior, General Count Dohna, gave Stiehle an excellent certificate in 1847:

"Through his military education, his abilities and an honourable character, he is fully suited to his present position as regimental commander, and he makes himself very useful in it, not only by focusing on the proper training of the men of the regiment and the discipline in the same, but also on the spirit of the officer corps in an appropriate manner with good success. He knows how to influence. He continues to have the undivided respect of his subordinates. He has also appropriately led the field exercises of his regiment this year. From the illness from which he suffered the previous winter, he was already completely recovered this spring. Of impeccable morality."

With the dissolution of the cadet schools after the First World War and the restrictions of the Treaty of Versailles, the training of junior officers was completely taken over by the army, the Reichswehr. The system of officer schools was established through the schools of the armed forces. It was only after the Second World War that the communist East

Germany (GDR) tried in vain to revive the old educational institutions in the NVA's cadet school in Naumburg from 1956 to 1961.

To this day, the example of the Prussian military reformer, General Gerhard von Scharnhorst (1755-1813) stands out in the daily service of the Bundeswehr. The best of the year at the Army Officers' School still receives the Scharnhorst-Prize for "character, personal attitude and achievements" in the officers' course. As chairman of the Military Reorganisation Commission, Scharnhorst was once responsible for the modernisation of the Prussian army after the defeats of 1806/07 against Napoleon. Scharnhorst adopted the French idea of the "citizen in uniform" as a born defender of the fatherland. However, one was only motivated in the conscription army if, as a soldier, one also saw the state's worthiness of defending. Therefore, the Prussian state reforms and the first civil liberties were also the basis for the functioning of the military reforms. The officers' posts were now also to be open to more citizens. In his regulations of August 6, 1808, Scharnhorst described the timeless principles for officer selection and promotion:

"From now on, only knowledge and education should grant a claim to officer positions in peacetime, and excellent bravery and overview in times of war."

Another reformer and colleague of Scharnhorst, the later Prussian Minister of War and General Hermann von Boyen, also emphasised the importance of a general education of the officer within the educated society of the time. In his notes from the Military Reorganisation Commission, one could read: "General education important for the officer, if he is not to sink in respect of the other classes."

It was not until the Bundeswehr in the 21st century that women were generally promoted as officers in all assignments. However, women had already become famous as "heroic girls" in the 19th century, when they had fought in the wars of the time, mostly disguised as men. But until the First World War, noble women were also present as honorary colonels in uniform on important occasions of their regiment, such as the Crown Princess Cecilie of Prussia (1917-1975) or the daughter of the Emperor Wilhelm II, the Duchess of Brunswick and Lüneburg, Viktoria-Luise (1892-1980).

The Prussian General Staff

The legendary Chief of the Prussian General Staff, Field Marshal Helmuth von Moltke (the Elder) was not the founder of the General Staff, but probably one of its most important designers and teachers. He even passed down proverbs and they are still used in the German military today, such as "First weigh, then dare", "March separately, strike together" or "In war, only the simple is successful". Tactics and Operational Command were developed into military sciences. Strategic thinking and logistical planning, on the other hand, was a task for future armies. For Moltke, strategy was still a "system of temporary bridging of gaps". The central position of the German Reich in Europe also resulted into a dogma of rapid operational conduct with a battle of annihilation that was as decisive as possible for the war. Moltke's successor, Alfred von Schlieffen, also tried to continue this thinking in the gigantic Schlieffen Plan against the main opponent, France. Almost more than Moltke, who had a wide range of interests, Schlieffen became the epitome of the General Staff Officer, as General Hans von Seeckt described it in the retrospection on "Schlieffen Day", February 28, 1928:

"Count Schlieffen, despite his almost icy cold nature and based on the highest serenity, challenges us to this personal statement, because under the surface slumbers the hot passion of the military commander's will. Count Schlieffen is not a term for us, but a life that continues to work in the head and heart of the German General Staff, of the German soldier, of the German people. We do not want to let it petrify into a concept, into a one-sided bearer of dogma, but we want to seek in it and out of it anew and clarified the old eternal rules of war. Let us summarise them today in three sentences: the destruction of the enemy is the goal of war, but many roads lead to this goal. Every operation must be dominated by a simple, clear thought. Everyone has to think about this and has to subordinate everything to this. The decisive force must be used at the decisive point; success can only be bought through sacrifices. If we take these teachings of the man Schlieffen to heart, then the concept of Schlieffen will be the concept of victory."⁴

The Prussian War Academy in Berlin was used to train the General Staff. It was a kind

of university for the higher military education of the next generation of leaders. You had to volunteer, and only about 20 percent passed the entrance exam. The training subjects included military sciences, general and military history, mathematics, and non-military subjects could be taken voluntarily. Only 30 percent of the course attendants passed the final exam, and only 50 percent of them passed the subsequent two years of service in the General Staff. After all, only 15 percent of the course attendants became general staff officers. If you consider the number of volunteer registrations as a basis, only 3 percent of them became general staff officers. In the German Empire until 1918, the General Staff Service was therefore a real elite selection and so these officers also felt like "demigods" of the army in a country that was already strongly influenced by militarism. How strongly society obeyed the military was shown in 1906 by the legendary case of the "Captain of Köpenick", when a cobbler in a purchased officer's uniform rounded up a number of soldiers under his "command" and then had a mayor arrested without hindrance and stole the treasury of the city.

With the total defeat in the First World War, however, the General Staff system had not disavowed itself. On the contrary, as a place of the elite in the military, the General Staff Service was seen as particularly valuable for the "leadership army" of the future Reichswehr under the restrictions of the Versailles Peace Treaty of 1919. In the "Third Reich", the General Staff then reached a size never again achieved with the rearmament, one could hardly speak of an elite. But even the Bundeswehr after 1955 did not want to do without a general staff service, for which about 10 percent of a professional officer class is still trained at the Bundeswehr Command and Staff College. The outstanding top performance, the will to lead and the cultivation of a network of general staff officers have been proven to this day in the shadow of Schlieffen's well-known motto "Achieve a lot, stand out little, be more than seem."⁵

"Leading with a mission" and the mission-type tactics

A special legacy of General von Moltke, which can also be traced further back into the past, is the German mission-type tactics or

“leading with mission” or commander’s intent. Moltke sometimes led large troop formations through “directives” that left the freedom of local operations to the local leaders, if only everything was planned and carried out with a view towards the higher purpose. Perhaps this is also his best contribution in the field of strategy. Generations of German officers have learned this over almost two centuries. Other countries around the world have also taken an interest in it, but sometimes they failed because of this holistic approach, which breathes a spirit of freedom that many consider incompatible with the obedience of the soldier. Also, in a certain calmness lies the power of a well-prepared decision. Realism in the assessment of the situation and trust in the once learned skills help in recognising the best solution in time when the military situation changes. The spiritual beacon in this situation is then the principle of leadership with mission, which is based on the intent of the superior leadership. On this basis, military leadership is a very creative activity, namely a free art of leadership that is based on the simple craft of learned leadership processes. And today, mission-type tactics as a military leadership concept is even more. It’s a “comprehensive guiding programme for leadership, training and education in an army.”⁶

The Reichswehr as an elite

Due to the restrictions of the Versailles Peace Treaty, the Reichswehr of the Weimar Republic was only a shadow of former greatness. The 100,000-man army was not considered sufficient to defend Germany. The General Staff was also banned. Regardless of the efforts to secretly circumvent the prohibitions of the Treaty of Versailles, the small army was to become an elitist core for a future mass army. Militarily, the Reichswehr was up to date. Modern tactics and operations were taught and practiced in the Combined Arms Doctrine. The concept of an army as the core of a mass army for the future was primarily represented by the chief of the Army Command, Colonel General Hans von Seeckt (1866-1936). The plans had already played a role in the forced wave of redundancies after the war. Until 1918, nobility and higher bourgeois circles dominated the selection of

officers. Losses of the war made this obsolete, and middle and lower bourgeois classes had access to the officer corps. Forced reduction in the size of the army after 1918 allowed again a strict selection according to family and performance, as never before. A disproportionate number of former general staff officers were taken over into the new Reichswehr, and the nobility and the desirable circles of the bourgeoisie were also over-represented in the ranks of the Army of the Republic. Seeckt sometimes emphasised: “Character is more important than Performance!” However, soon 90 percent of the officer candidates had the educational qualification of the “Abitur” (certificate of general qualification for university entrance).

The small but modern officer training was soon concentrated in the army at the Dresden Infantry School for the Reichswehr, while the navy continued to use the old naval school of the German Empire at Mürwik. An army developed that did nothing against the existence of the Weimar Republic and its democracy, but also did not develop a real spirit of an army in democracy. The traditions of the armies of the empire were conducted without developing democratic traditions. The ideal of the apolitical soldier, formulated in the revolutionary turmoil of the first years of the republic, prevented democratic development in the long term. No political self-determination was demanded of the future officer, but at most a “pure objectivity of service”, as later Wehrmacht General Dietrich von Choltitz described it in retrospect. After 1933, this made it easier for the National Socialist dictatorship to take over the leadership of the Reichswehr ideologically and to create the Wehrmacht within a few years.⁷

The officer of the Wehrmacht

The Wehrmacht was created on the basis of the Reichswehr of the Weimar Republic. From the beginning, however, it was more and more ideologically oriented towards National Socialism and the leadership of the commander-in-chief and dictator Adolf Hitler. Hitler had merged the offices of Reich President and Reich Chancellor after the death of the last Reich President, Field Marshal Paul von Hindenburg. The new Wehrmacht was sworn in and had to pledge personal loyalty to Hitler. But the new political orientation towards

Hitler had rather depoliticised the army, even more than it had been before. Though the ideological enforced conformity of society in the Third Reich had thus also reached the military. The totalitarian Nazi regime was for the first time in history able to impose “primacy of politics” over the military in Germany. The traditional German officer corps was revalued into a purely state executive body of the political leadership. This was what the new general staff officers stood for, such as the major and later general of the Infantry Hermann Foertsch, who published the programmatic book “The Officer of the German Wehrmacht” in 1936⁸. In 1934, Foertsch was instrumental in the ideological adaptation of the Reichswehr to the worldview (Weltanschauung) of National Socialism in the Wehrmacht. He published several writings in which the spiritual kinship between National Socialism and soldiering was emphasised. In 1938 he became a colonel and instructor of tactics at the re-established War Academy in Berlin.

The rapid build-up of the Wehrmacht also had consequences for the officer corps. From only 4,000 Reichswehr officers in 1933, the officer corps grew to 24,000 Wehrmacht officers in 1939. At the beginning of the war in 1939, the Army even had 89,075 officers and on September 1, 1943, there were 246,453 officers in the Army. There were about 6 reserve officers for every professional officer. The demands of a quick rearmament and losses of the war minimised the demands of quality of officers and reduced the demands on the candidates. And this was accompanied by an overall shortening of training hours at military schools. The loss of the usual “uniform way of thinking and acting” was lamented, but the idea of acting in accordance with the intention of the next higher level of leadership remained an essential part of the training of officers. Nevertheless, the level of education declined. Only 30% of the officer candidates had the university entrance qualification, the “Abitur”. Ultimately, the National Socialist propaganda of the people’s community was more important than the pursuit of higher education. Despite all the successes in the early years of the war, this ultimately led to a functional leadership with a narrowly limited Horizon of Education. Normal officer training again took place at war

schools, e.g. at the Kriegsschule Potsdam. The General Staff should be an exception with outstanding quality. The still ambitious training of general staff officers was the responsibility of the New War Academy from 1935 onwards.⁹

On the other hand, National Socialists enforced a certain kind of new conformity and unleashed rather uneducated, but sometimes innovative forces for the future war. And in some ways the principles of the past didn’t vanish, but were mixed up in a new way. So, the characteristics of “character and heart” overwhelmed the former “qualities of the mind”. The image of the military “leader” turned toward a “fighter”, not really toward a “thinker”. From the old Moltke ideal of “Weighing first and then dare” all moved towards the ideal of a “National Socialist Officer”. This was meant to be a fanatical, ideological fighter with absolute faith in Hitler and in national socialism. But even more or less anti-nazi Germans became in those times at least functioning Wehrmacht-Officers as a role model in attitude, character and conscience. But what the German officer could also be, showed the military resistance against Hitler of 1944. One of the conspirators, Colonel Claus von Stauffenberg is still mentioned in today’s Bundeswehr with his personal view of an officer’s conscience: “It is time for something to be done now. However, those who dare to do something must be aware that they will probably go down in German history as a traitor. However, if he fails to do so, then he would be a traitor before his own conscience.”

The Bundeswehr and its officers as citizens in uniform

Ten years after the lost World War, armed forces were again established in both German states. To this day, only the Bundeswehr of the Federal Republic of Germany still exists. The ambitious plan to set up the Bundeswehr from 1955 onwards exceeded all plans of the past. Now, within a few years, the aim was to arm an almost 500,000-strong Bundeswehr out of nowhere and train it in such a way that it could act as a partner in NATO on an equal footing with the USA and other member states.

This time, too, a rapid growth of the armed forces could only succeed with a short training period. Initially, it took only 14 months

to obtain the rank of lieutenant, later three years became the standard training period. The training of officers now took place at the schools of the branches of the armed forces, including the Army Officers' School, the Naval School, the Air Force Officers' School and the Bundeswehr Medical Academy. A special feature of officer training was that in the beginning, officer candidates went through their training together with conscripts in order to experience camaraderie in the group in addition to basic military training and to get an impression of the reality of life of their future subordinates. At the officers' school, the officer candidates were taught in a class setting. The Bundeswehr Command and Staff College was to be established for the higher training of staff officers and general staff officers.¹⁰

And as in the 1930s, there was a lack of intellectual quality in the rapid growth. This was joined by the old dispute between "practitioners" and "theorists", i.e., the cautious paraphrase of "fighters" and "thinkers". The early Bundeswehr was also characterised by strong expectations of the individual, through self-learning to compensate for his deficits. In this way, it was believed that training time could be saved and, above all, that non-military education could be placed in the evenings, in lecture events and in personal educational responsibility, which of course did not succeed everywhere. However, the competition with the civilian labour market and the changed social values became increasingly clear. After losing two world wars, the military now had to prove itself in a democratic and pluralistic society. So, requirements for the officer should be comparable to similar leaders in the civil sector. All social classes were now to be reflected in the officer corps. The performance principle was the reference to thinking in the categories of General von Scharnhorst from the Napoleonic Wars. This also became part of the traditions of the new Bundeswehr.¹¹

Today every staff officer attends his Basic Staff Officer Course at the Bundeswehr Command and Staff College after 8 years of service. It's a three-month course, where 600 participants attend in connection with a preparatory programme. The Passing prerequisite for promotion to staff officer (Major). For graduates of the Basic Staff Officer Course will later follow a Staff Officer Training Course for two weeks.

About 10 percent of all participants only attend an additional Course for General Staff/Admiral Staff Service National (LGAN). This course takes place for two years with national and international participants from NATO and EU. For a few national and mostly for international participants from non-NATO-States is the course General Staff/Admiral Staff Service International (LGAI). It is scheduled for twelve months (plus preceding language training) and is followed by a European Security (ESich) course. This is scheduled for four weeks. The Bundeswehr Command and Staff College also offers special courses and seminars, where up to 3,000 soldiers and civil servants attend per year.

One of the greatest achievements in the educational history of the Bundeswehr is probably the establishment of the two universities of the Bundeswehr, the Helmut-Schmidt-University of the Bundeswehr Hamburg (electrical engineering, humanities and social sciences, mechanical engineering, economics and social sciences) and the University of the Bundeswehr Munich (civil engineering and environmental sciences, electrical engineering and information technology, human sciences, computer science, aerospace engineering, state and social sciences, Economics and Organisational Science). Almost all officer candidates study there and acquire an academic degree as a bachelor's or master's degree. Bachelor's degree programmes have a duration of three years. The respective academic year consists of three trimesters, followed by a three-month lecture-free period. This means that officer candidates can obtain the master's degree in four years instead of five. And a few officers can even complete a doctorate. Officer candidates of the medical service of the Bundeswehr study at public universities throughout Germany, due to the special features of medical studies.¹²

Even today, the profession of officer in Germany is something special, but it must demonstrate and prove itself attractive in the civilian professional environment. The combination of officer training and academic qualifications that can be used in civilian life has proven successful for decades. In addition to the academic training, the military aspects of the profession are also attractive, inspiring young men and women: Responsibility,

Awareness, Action, Life-Long-Learning and to be a Leader. An advertising website of the Bundeswehr summarises this, as follows: "You are responsible for the training, leadership and education of the soldiers entrusted to you and lead them in battle. You will be responsible for planning, organising and carrying out training, military exercises and operations. As a prospective officer, you will complete excellent military training at an officers' school. The majority of the candidates study at one of the two Bundeswehr universities in Hamburg or Munich: in well over 50 degree programmes, both universities offer research and teaching at top European level. Following your studies, you will complete further military and technical training for your work as a young leader in the armed forces."¹³

An officer leads; he or she stands in front and shares the risks of the mission, but it is not his or her responsibility. One's own responsibility is indivisible for an officer. In everyday military life, it is not only the individual brave action that counts, but also the totality of an officer's leadership behavior, which gives his subordinates confidence and trust, even if he or she cannot be everywhere at the same time. For example, a German lieutenant colonel recalled his deployment in Afghanistan in 2009: "It was important for my soldiers to know that I was 'outside the camp' with them and exposed myself to danger. [...] So, the following remains undiminished: 'If you want to lead, you have to set an example.' The platoon leader [...] still tells me today, a year and a half after the battle, that it was reassuring for him to know that I had been in this area with him and his platoon only a few days earlier and therefore knew the terrain to which I had sent him and the platoon."¹⁴

Those who lead should always be among the best in their profession. Today, one is not born to be a leader, but becomes a leader by attending military schools and experiencing military practice. Of course, this also includes striving for top performance and reflecting on one's own learning and experience. Whether it is in Germany or elsewhere, officers lead the armed forces in war and peace in every generation professionally and outstandingly. They are the leaders, educators and trainers of the soldiers of their country.

NOTE

¹ Manfred Messerschmidt, *Das preußisch-deutsche Offizierkorps 1850-1890*, in: *Das deutsche Offizierkorps 1860-1960*, Boppard 1980 (Deutsche Führungsschichten in der Neuzeit, Vol. 11), p. 21-38.

² Wilhelm Deist, *Zur Geschichte des Preußischen Offizierkorps 1888-1918*, in: *Das deutsche Offizierkorps 1860-1960*, Boppard 1980 (Deutsche Führungsschichten in der Neuzeit, Vol. 11), p. 39-57.

³ Friedrich von Stiehle (Nr. 1810), in: *Kurt von Priesdorff, Soldatisches Führertum*, Band 6, Hamburg 1938, p. 184-185.

⁴ Hans von Seeckt, *Gedanken eines Soldaten*, Berlin 1929, p. 36.

⁵ Helmut Otto, *Schlieffen und der Generalstab*, Berlin 1966 (= Militärgeschichtliche Studien, Vol. 8), p. 11-35.

⁶ Stephan Leisten Schneider, *Auftragstaktik im preußisch-deutschen Heer 1871 bis 1914*, Hamburg, Berlin, Bonn 2002, pp. 139-144; Marco Sigg, *Der Unterführer als Feldherr im Taschenformat. Theorie und Praxis der Auftragstaktik im deutschen Heer 1869 bis 1945*, Paderborn 2014 (Zeitalter der Weltkriege, Vol. 12), p. 47-53.

⁷ Heinz Hürten (Ed.), *Die Anfänge der Zeitalter Seeckt. Militär und Innenpolitik 1920-1922*, Düsseldorf 1979 (Quellen zur Geschichte des Parlamentarismus und der politischen Partei II, Militär und Politik, Vol. 3), p. XIX.

⁸ Hermann Foertsch, *Der Offizier der deutschen Wehrmacht. Eine Pflichtenlehre*, Berlin, 1936.

⁹ Rudolf Absolon, *Das Offizierkorps des deutschen Heeres*, in: *Das deutsche Offizierkorps 1860-1960*, Boppard 1980 (Deutsche Führungsschichten in der Neuzeit, Vol. 11), p. 247-268.

¹⁰ Die Heeresschulen, Cologne 2011, pp. 243-249.

¹¹ Hans-Jürgen Rautenberg, *Planungen zur Offizierausbildung zukünftiger deutschen Streitkräfte 1950-1954*, in: *Das deutsche Offizierkorps 1860-1960*, Boppard 1980 (Deutsche Führungsschichten in der Neuzeit, Vol. 11), p. 367-388.

¹² The universities of the Bundeswehr; <https://www.bundeswehr.de/de/ueber-die-bundeswehr/bildung-forschung-bundeswehr/universitaeten-bundeswehr> [20.3.2025].

¹³ Officer with a degree (m/f/d); <https://www.bundeswehrkarriere.de/offizierin-offizier-mit-studium-188> [20.3.2025].

¹⁴ Hans-Christoph Grohmann, *Führungsverantwortung im Einsatz und im Gefecht*, in: Hans-Christian Beck/Christian Singer (Ed.), *Entscheiden. Führen. Verantwort. Soldatsein im 21. Jahrhundert*, Berlin 2011, p. 212-219, quote on p. 219.

PENTATLONUL, PRIMA DISCIPLINĂ ATLETICĂ COMBINATĂ DIN ISTORIA ÎNTRERECERILOR SPORTIVE

CĂTĂLIN COHAL*

Abstract

The history of the pentathlon event is a special one in the multitude of athletic events because the pentathlon is the discipline that, through its complexity, strengthens the sports phenomenon as a whole. The pentathlon has its own legend compared to other athletic disciplines and is a landmark in the world of performance sports. The presence of pentathlon in the arena of Olympic sports happened long before other athletic disciplines, as it also happened in ancient times. The pentathlon speaks of bravery, strength, skill, intelligence, perseverance, courage, dedication, speed, discipline, education, etc., skills needed by the military in the battlefield. The pentathlon defined athletic performance, laid the foundations for coaching, offering a scientific variant of the practice of sports. The level of performance of athletes in the Olympics has always been related to those in the pentathlon. As you will discover in my article, the pentathlon meant an evolution both within the sports arena and in society. Friendship through sports between military from different countries is an exceptional thing. An ancient idea still valid today, wishing for peace and friendship through organized sport. The military pentathlon remains the queen of military sports and to be able to pass all the tests you may need a reserve at the start.

Keywords: *pentathlon, tradition, education, sport, performance, Olympics*

Pentatlonul este o disciplină athletică combinată, cu cinci probe atletice distincte. În România vorbim de pentatlonul modern, ca probă olimpică consacrată, dar și de pentatlonul militar, aeronautic și naval, discipline specifice mediului militar. Dacă în Antichitate, atunci

când grecii au inventat pentatlonul s-au gândit că alergarea de viteză, aruncarea discului, aruncarea suliței, săritura în lungime cu gantele în mâini și lupta corp la corp sunt testele optime prin care se poate defini modelul atletului perfect și al soldatului ideal, în zilele noastre

* Doctor în istorie, ofițer în rezervă, pentatlonist militar, absolvent al Colegiului Național Militar „Ștefan cel Mare”.

Fotografie de la festivitatea de deschidere a Olimpiadei militare din Hyderabad, India 2007.

Portdrapelul delegației României, lt. Cohal Cătălin

Sursa: Fotografie din albumul personal al autorului

pentatlonul este o disciplină modernă, adaptată nivelului de evoluție al societății. În rândurile următoare îmi doresc să vă fac cunoștință cu regina sporturilor militare, proba de pentatlon militar. Poate pentru unii dintre cititori pentatlonul militar este o disciplină athletică deja cunoscută. M-aș bucura să fie așa! Ca fost pentatlonist militar am considerat necesar să mă implic activ în studiul istoriei pentatlonului, un demers firesc în cariera mea de militar și de atlet. Scopul este acela de a vă stârni curiozitatea, pătrunzând în interiorul cercului restrâns de pentatloniști militari din România și eventual de a sensibiliza factorii responsabili determinându-i să se implice și să susțină o tradiție sportivă importantă. Personal am auzit de existența unei astfel de discipline în ultimul an de liceu militar, absolvent fiind al Colegiului Național Militar „Ștefan cel Mare” din Câmpulung Moldovenesc, acolo unde am fost angrenat în diferite activități sportive și culturale. În Academia Forțelor Terestre „Nicolae Bălcescu” din Sibiu am devenit pentatlonist militar și am avut șansa, încă din vremea studenției, să cunosc mediul militar internațional, participând la competiții organizate de alte țări membre CISM¹.

Prietenia prin sport între militari din țări diferite este fundamentul și totodată deviza CISM. O idee antică, valabilă și în prezent, ce dorește pacea și prietenia prin intermediul sportului desfășurat în mod organizat. Pentatlonul militar este prima disciplină luată în calcul în anul 1948, când s-au pus bazele CISM². Chiar dacă este o probă athletică mai puțin cunoscută și mediatizată, are, în schimb, un istoric impresionant. Pentatlonul, sub toate cele patru forme ale lui, nu este o întrecere athletică la îndemâna oricui și poate de aceea și lipsa de popularitate. Trăirile fiecărui atlet participant la întrecerile de pentatlon sunt însă unice. Asemeni unei familii bine încheiate și cu valori comune, pentatloniștii cunosc bine rigorile probei combinate, iar respectul este o valoare de căpătâi pentru toți participanții. În timp aveam să descopăr și eu multe alte lucruri interesante despre pentatlon. Poate un aspect deosebit îl reprezintă faptul că a fost și continuă să fie strâns legat de procesul educațional. Acesta îmbină tradiția de mii de ani cu evoluția semnificativă a societății moderne. Pentatlonul este a doua probă athletică din istoria Jocurilor Olimpice antice și cea mai complexă metodă

de testare a capacităților de luptă ale militarului³. Din datele deținute până acum, pentatlonul a apărut înainte ca trei dintre disciplinele ce îl compun să fie probe de sine stătătoare în programul Jocurilor Olimpice antice. Grecii antici au reușit, într-un mod simplist și realist, să organizeze timp de peste o mie de ani o probă combinată, prin care doreau să întruchipeze imaginea atletului versatil. Imaginați-vă, pentru un moment, coordonarea și desfășurarea pentatlonului în această perioadă din Grecia antică. Marea majoritate a grecilor nu știau să scrie și să citească, iar pentatlonul, prin complexitatea lui, necesita un bagaj de cunoștințe în domenii diverse. Care a fost ordinea probelor în concurs, cum era desemnat câștigătorul, cum se departajau atleții și care era ordinea la start? Câți atleți luau startul? Toate aceste variabile au complicat, în mod cert, situația de pe stadionul olimpic, obligând atât atleții cât și organizatorii, dar și publicul, la un efort de înțelegere a regulilor pentatlonului.

Prin săpături arheologice sistematice în siturile din Grecia, cercetătorii au scos la suprafață informații valoroase în ceea ce privește întrecerile atletice antice. Cea mai veche dovadă a apariției în programul Jocurilor Olimpice antice a pentatlonului este din anul 708 î.Hr. Până la acea dată se pare că grecii antici organizaseră doar întreceri tip de alergări și de lupte. Pentru început trebuie să reținem un fapt extraordinar, și anume că grecii antici au avut marea inspirație să ofere un cadru instituțional acestor manifestări atletice, punând bazele instituției Jocurilor Olimpice și a culturii organizaționale. Cum au ajuns grecii antici la această idee, de care sunt astăzi foarte mândri? Ei obișnuiau, cu ceva timp înainte de a inventa Jocurile Olimpice, să organizeze funeralii sub forma unor festivaluri religioase, cu o serie de întreceri atletice la final, de obicei alergări sau lupte corp la corp. În *Iliada* de Homer⁴, sunt prezentate ceremoniile închinare de Ahile prietenului și iubitului său camarad, Patrocle. Se pare că partea de sfârșit a acestor serbări funerare, a devenit mult mai atrăgătoare pentru public. Și astfel, dintr-o activitate cu tentă religioasă, prin care familiile de oligarhi greci își etalau puterea economică și politică în cadrul societății, s-a trecut la o altă etapă. Întrecerile s-au detașat, în timp, de ritualurile religioase,

însă au fost închinare diferiților zei din cultura antică grecească. Prima zi a întrecerilor era dedicată acestora și se recitau poezii, se aduceau ofrande, artiștii plastici își etalau operele, se cânta și se dansa, totul pentru a capta atenția publicului și bunăvoința zeilor. Câștigătorii întrecerilor erau, în viziunea grecilor antici, întruchipări ale zeilor în ființe umane⁵.

Întrecerile antice de pentatlon au fost organizate timp de peste o mie de ani fără abateri de la regulile simple. Acestea au influențat într-o oarecare măsură societatea grecească. Competițiile sportive s-au dezvoltat concomitent cu arta și știința. Pe stadioane, atleții aveau alături, în cadrul evoluțiilor lor, artiști. Aceștia erau bine plătiți și cei mai buni dintre ei se etalau la întreceri cu cei mai buni atleți. Oamenii politici, la rândul lor, apăreau în societate alături de cei mai buni artiști și atleți. Așadar, întrecerile atletice au fost organizate cu o implicare activă din partea celor mai bogați oameni din societate. Ideea acestora de obținere a bunăvoinței divinității prin competițiile sportive era subsecventă dorinței de a câștiga și mai multă notorietate în rândul societății.

Artiștilor li s-a oferit posibilitatea să-și poată organiza evenimentele, versiuni ale expozițiilor din galeriile de artă sau ale concertelor muzicale de astăzi, și separat, în afara arenei. În cadrul acestor manifestări, câștigătorilor la pentatlon li se închinau ode și un sportiv era obligat să arunce discul sau sulița până ce artistul la flaut își încheia reprezentația⁶. Prezența artiștilor printre atleți era un lucru firesc, iar unii dintre ei chiar au încercat unele din disciplinele sportive. Însuși Platon, filosoful și întemeietorul Academiei din Atena, a descris utilitatea practicării pentatlonului pentru bărbații greci. Și el, la rândul său, iubea acest sport⁷. Celebra statuie a lui Miron, *Discobolul*, întruchipează, conform cercetărilor, corpul unui pentatlonist⁸. Faptul că aceste întreceri au avut un impact în societate este demonstrat și prin ceea ce noi astăzi cunoaștem ca fiind *Circuitul Perioades*, respectiv întrecerile atletice de pe stadioanele descoperite la Olimpia, Delfi, Nemea și Corint. În realitate, competițiile atletice au fost organizate în numeroase locații, însă acestea patru au fost cele mai cunoscute⁹. Aici au fost descoperite cele mai mari stadioane, palestre și gimnazii și cele

mai multe dovezi arheologice. Sunt date care atestă faptul că erau cunoscute întrecerile din circuitul Perioades și pe alte continente¹⁰. În ceea ce privește pentatlonul, organizatorii grecii au observat faptul că proba este de o complexitate ridicată și pregătirea pentru această competiție nu se putea realiza fără specialiști și locuri special amenajate pentru antrenamente. Astfel, prin inventarea pentatlonului s-au pus bazele antrenoratului și respectiv ale gimnaziului și palestre¹¹. În aceste locații nu se desfășurau doar antrenamente pentru pregătirea fizică, ci și lecții de filosofie, artă militară, geografie, matematică, medicină, literatură etc. Aceste aspecte sunt puțin cunoscute în zilele noastre și trebuie reținut faptul că liceul de azi, sala de sport și profesoratul sunt invenții antice grecești, izvorâte din nevoia atletului pentatlonist de a se pregăti multidisciplinar. Aceștia trebuiau să se antreneze pentru cinci probe ce necesitau timp și resurse financiare semnificative. Atletii desemnați pentru a participa la pentatlon trebuiau să fie prezenți la antrenamentele din gimnazii și palestre cu câteva luni înainte de începerea întrecerilor, perioadă în care erau selecționați participanții la pentatlon.

Chiar dacă ne place sau nu, societatea antică grecească a fost marcată și de o puternică latură discriminatorie. Prezența femeilor pe stadioane, în palestre sau gimnazii era interzisă. Aceste reguli erau clar stabilite, iar încălcarea lor se pedepsea. Doar bărbații greci liberi aveau voie în locurile mai sus amintite. Una dintre pedepsele pentru încălcarea regulamentului competițional presupunea lovirea atletului cu bățul pe spate în public, ceea ce pentru grecii liberi era foarte umilitor. Doar sclavii erau loviți astfel în acele vremuri. O altă pedeapsă obliga atletul să depună un bust cu Zeus pe coloanele de la intrarea în incinta stadioanelor. Pe lângă faptul că aceste sculpturi erau foarte scumpe, ele aminteau generațiilor următoare de faptul că atletul în cauză a trișat la întreceri. Un alt aspect privește faptul că pedofilia și relațiile sexuale între bărbați, din incinta gimnaziilor, erau privite de grecii antici drept o normalitate¹².

Grecii antici ce participau la întrecerile din circuitul Perioades erau, cu siguranță, cei mai buni dintre soldații înstăriți ai societății respective. Ei proveneau de regulă din familiile

foarte bogate și erau de mici crescuți în spiritul luptătorului și al atletului. Grecul de rând era obligat să-și ducă viața muncind pentru a supraviețui, iar în caz de război era forțat să apere interesele celor bogați. Așadar, întrecerile atletice antice erau cu și despre elita socială și reprezentau un prilej în plus de a demonstra că ocupă o poziție de superioritate în societate, ca o continuare a conflictelor militare ce dominau acele vremuri. Campionii pentatloniști, în marea lor majoritate, erau conducători militari însemnați, generali de armată¹³. Aceștia doreau să demonstreze că stăpâneau foarte bine arta războiului și totodată să-și etaleze măiestria fizică, specifică unui luptător perfect. Grecului de rând nu îi rămânea decât posibilitatea de a câștiga un loc undeva departe în tribunele stadioanelor, admirând întrecerile atletice sau de a muri pe câmpul de luptă pentru un scop care, de obicei, îi era necunoscut și nu-i aparținea. Dacă la primele ediții ale concursurilor numărul participanților era redus, odată cu creșterea interesului celor avuți și numărul atleților s-a mărit. Acest fapt a complicat organizarea acestor competiții, însă a implicat și progres, atât pe stadioane, cât și în afara acestora.

Ciocnirile marilor civilizații, acceptarea sau nu a noilor religii și a noilor metode de conducere, schimbările climatice, războaiele, evoluția agrară au influențat fără doar și poate manifestările atletice ale omului pe pământ¹⁴. Personal aș evita afirmația conform căreia Jocurile Olimpice antice au fost abolite¹⁵. Societatea antică grecească ajunsese la sfârșitul anilor 300 d.Hr. într-o situație grea, marcată de cuceririle romane, dar și de conflicte interne ce măcinaseră din avântul social. Din anul 393 d.Hr., Jocurile Olimpice nu au mai avut loc, iar după aproape două mii de ani, baronul Pierre de Coubertin le-a reinventat sub titulatura de Jocuri Olimpice moderne. Viziunea baronului francez a fost ca întrecerile să fie adaptate evoluției societății umane, să fie *moderne*. Acesta a dorit cu orice preț ca pentatlonul, în programul noilor întreceri atletice moderne, să fie așezat la loc de cinste¹⁶. Din păcate nu avea să fie așa, pentatlonul fiind considerat, în anul 1896, mult prea greu de pus în practică și astfel Jocurile Olimpice moderne debutau fără a cuprinde și această probă în programul lor.

Antichitatea dădea o lecție modernității prin modul simplist, dar sigur, în care organizase o întrecere combinată timp de sute de ani. Abia în anul 1912, la Olimpiada de la Stockholm, pentatlonul este inclus pentru prima dată în cadrul Jocurilor Olimpice moderne. Atletii din primele întreceri de pentatlon, din cadrul Jocurilor Olimpice moderne, au fost exclusiv militari. Femeile nu au concurat la astfel de competiții până în anul 1981. Până spre sfârșitul anilor 1980, fenomenul sportiv modern a fost de asemenea marcat de xenofobie și rasism. În România, pentatlonul apare abia la începutul anilor 1950.

Cuvântul de proveniență grecească „pentatlon” definește așadar o disciplină athletică în cinci probe, iar pentru grecii antici termenul „penta” avea o valoare divină ce definea perfecțiunea a ceea ce exista în viața omului. De aceea, atletul pentatlonist reprezenta un ideal, cu calități apropiate de cele ale zeilor. Despre importanța termenului grecesc antic „pentatlon” există numeroase informații provenite de la Aristotel, Platon, Philostratos etc.¹⁷ Făcând un salt în timp descoperim că termenul de pentatlon, cu sensul de întrecere athletică combinată în cinci probe, a fost pentru prima dată reutilizat în secolul al XVII-lea, în Germania. El a fost folosit pentru a defini un set de cinci exerciții fizice necesare tinerilor pentru a-și păstra și îmbunătăți sănătatea și pregătirea fizică. Cunoscut sub numele de Pentatlonul Dessau, el a făcut parte, inițial, din cadrul reformei educaționale Philanthropinum a lui Basedow¹⁸. Johann Basedow și prietenul acestuia, Christian Wolke, au pus bazele unei școli în care tinerii urmau să fie pregătiți pentru viață, atât din punct de vedere fizic cât și intelectual. La momentul debutului, școala a avut doar trei elevi, însă în scurt timp reputația școlii s-a răspândit în toată Germania și chiar peste hotare. Proba de pentatlon din cadrul școlii Basedow consta în exerciții de alergări, sărituri, cățărare, echilibru și transport de greutate, așadar, apropiată de modelul antic al pentatlonului. A fost gândită atunci special pentru nivelul de pregătire fizică al elevilor școlii. Proba nu avea o caracteristică competițională, ci urmarea ca în programul educațional stabilit pentru aceștia, sportul să nu lipsească, oferindu-le copiilor acele calități fizice și psihice de care aveau ne-

voie în viața de zi cu zi. Pentatlonul Dessau nu a fost recunoscut drept întrecere athletică de sine stătătoare, ci a constituit doar prima variantă de pentatlon din acea vreme. Evenimentul în sine a reapărut în perioada modernă, pentru prima dată în nordul Angliei, mai precis în Scoția. Aici se organizau deja de ani buni întrecerile cunoscute sub numele de Scottish Highlands Festivals¹⁹.

Pentatlonul în România

După cum ați remarcat până acum nu e deloc întâmplător faptul că pentatlonul era atât de apropiat mediului cazon. Așadar, mediul militar este dator să se implice în susținerea acestei discipline athletică, continuatoarea unei tradiții antice valoroase. Prin angajarea directă a statului, care are la momentul de față un buget remarcabil, aproape în toate țările, dedicat armatei, se poate susține atât moral cât și financiar o probă athletică precum pentatlonul. Pregătirea multidisciplinară a militarului pe timp de pace prin sport și prietenie trebuie să fie scopul fiecărei țări membre a CISM, o variantă optimă de ocolire a conflictelor militare și o modalitate sănătoasă de redirectionare a banului public. Aș merge mai departe și aș îndrăzni chiar să expun aici propria-mi viziune asupra revitalizării sportului militar, în general, și a pentatlonului românesc, în special, prin crearea unui centru comun de pregătire pentru toate cele patru variante de pentatlon desfășurate în mod regulat în România. Un astfel de centru de performanță în pentatlon, sub tutela Ministerului Apărării Naționale, ar aduce un plus de valoare sportului militar. Academia militară de la Sibiu deține acum toate condițiile pentru deschiderea unui astfel de centru. Imaginea armatei române în lume s-ar îmbunătăți proporțional cu performanțele atleților. Organizarea în țară a unor concursuri sportive internaționale ar contribui la formarea unei imagini transparente și corecte despre armata și societatea română. Ideea nu îmi aparține în totalitate, ci este inspirată de modelul german, austriac, olandez, rusesc, chinez etc., unde există astfel de centre și unde implicarea sistemului militar în susținerea sportului, respectiv a pentatlonului, are deja o tradiție²⁰. Această variantă oferă atleților o șansă reală de adaptare în societate, atât în timpul carierei

sportive cât și după. Chiar dacă cele patru forme de pentatlon sunt diferite prin disciplinele lor, o astfel de metodă de centralizare a pentatlonului nu ar face decât să vină în sprijinul antrenorilor, sportivilor, tehnicienilor și a tuturor celor implicați. Schimbul de experiență între militari ar putea fi pus în practică astfel și prin intermediul sportului.

Pentatlonul militar

Debutul pentatlonului militar în armata României nu s-a produs cum ar fi fost firesc, prin organizarea de selecții și întreceri în cadrul Ministerului Apărării Naționale, ci a fost marcat de o întâmplare oarecum hazlie, în contextul manifestării ambiției sistemului politic și militar din România socialistă de a se afirma pe plan internațional, pe toate căile posibile. Ministerul Apărării din România anilor 1980 nu dispunea de o echipă de pentatlon militar, însă prietenia cu Republica Populară Chineză a făcut posibilă prezența lotului național de pentatlon modern la Campionatul Mondial de Pentatlon Militar. Este vorba de ediția a XXXVI-a, din anul 1988, a Campionatului Mondial de Pentatlon Militar, organizat în Beijing, China. Și astfel, atleții din lotul de pentatlon modern al României s-au trezit angrenați într-o competiție despre care nu știau foarte multe detalii. În cadrul competiției din China,

aceștia nu au fost tratați diferit, însă intersecția cu mediul specific militar al probei de pentatlon militar a fost de impact. Sportivii în cauză au fost Gheorghe Marian, Corneliu Isac, Vladu Bogdan și Mosor Laurențiu, însoțiți fiind de antrenorul lor Tomiuc Gheorghe și de trimisul partidului, șeful delegației militare și omul aflat la momentul acela la conducerea secției de sport din minister. Discuțiile purtate cu unii din atleții menționați au evidențiat modul în care conducerea comunistă și-a asumat această primă participare la întreceri. Cele două țări comuniste se aflau de ceva vreme într-o relație bună, de prietenie și cooperare. Ambițiile socialiste, în acest context, depășeau deseori limitele acceptabilității individului uman. Ideea românilor a fost de a face un prim pas în sfera pentatlonului militar într-un moment considerat prielnic pentru afirmarea României. China a fost destinația ideală. Pentru a putea face față întrecerii din China s-a ajuns la concluzia că prezența atleților din pentatlonul modern, legitimați deja la Clubul Armatei Steaua București, ar fi soluția cea mai bună.

Și astfel, cei patru pentatloniști care nu executaseră trageri cu armamentul specific pentatlonului militar, nu alergaseră pe pista cu obstacole de tip CISM, au ajuns să arunce pentru prima dată cu grenade și să înoate peste obstacolele din bazin. Singura disciplină la care s-au

Fotografie cu prima echipă de pentatlon militar a României, Beijing 1988

descurcat bine a fost cea de opt kilometri alergare în teren variat. A fost însă o experiență inedită, despre care domnul Corneliu Isac mi-a povestit cu foarte mult umor. El considera că întrecerea din Beijing a fost una din cele mai bine organizate competiții la care sportivii din pentatlonul modern au participat. Rezultatele pentatloniștilor români, la această primă ediție, au fost pe măsura experienței lor în domeniul probei combinate. Aceștia au fost impresionați de nivelul performanțelor atleților militari, cu nimic mai prejos față de cei din pentatlonul modern, precum și de importanța acordată pentatlonului în mediul militar.

Domnul Gheorghe Marian mi-a descris experiența din China în câteva fraze, astfel: „A fost una dintre cele mai frumoase competiții organizate la care am participat. Noi eram din pentatlonul modern și am participat prima dată la un astfel de concurs! Dintre noi, Vladu Bogdan, îmi amintesc, că a avut un rezultat mai bun la proba de tragere, dacă nu mă înșel. Asta în comparație cu noi, care am tras slab. Lângă noi am avut, mai mereu, prezent un colonel chinez ca și gazdă. Acesta știa românește aproape perfect! Rar făcea o greșeală de pronunție. Am fost impresionat de felul în care stăpânea limba română. Antrenorul nostru, Tomiuc Gheorghe, a fost alături de noi împreună cu șeful delegației, un colonel pe nume Popa, de la partid. Când am ajuns din nou în anul 2008 la Jocurile Olimpice, de data asta ca antrenor, nimic din ceea ce văzusem cu 20 de ani înainte nu mai recunoșteam. Nici măcar restaurantul la care fuseserăm invitați de gazde nu mai exista!” Un alt participant, domnul Isac Corneliu, își amintește cu emoție de această experiență: „Noi am ajuns din greșeală acolo. Cei care ne-au trimis nu ne-au spus exact despre ce este vorba. Eu bănuiesc și acum că nici ei, șefii noștri, nu prea știau despre ce fel de pentatlon este vorba. A fost o experiență nouă, dar frumoasă pentru noi, cei din pentatlonul modern. La întoarcerea acasă cei de la minister au avut o încercare de promovare a pentatlonului militar, dar care nu s-a concretizat. A fost cu adevărat ceva inedit. A trebuit să zburăm până în China în uniformă militară. Unii dintre noi chiar aveam și grade militare, fiind de la clubul Armatei. Am avut armele cu noi, pistoalele mitralieră! Ni s-a spus că o să tra-

gem cu ele. Acolo însă am primit de la gazdele competiției puști speciale de tragere”²¹.

Așadar, în anul 1988, România debutează în cadrul întrecerilor CISM la proba de pentatlon militar. După acest prim pas, lotul României nu a mai participat la proba de pentatlon militar, cel mai probabil datorită evenimentelor din 1989. A urmat perioada postcomunistă, marcată de multe schimbări în societate. În ceea ce privește sportul militar, lucrurile nu au stat bine pentru o perioadă bună de timp. Lipsa unei strategii la nivel de minister în acest sens, a dus la indiferență. Din afară se primeau semnale de aliniere la standardele altor armate din vest. CISM-ul oferea posibilitatea, pentru țările în curs de dezvoltare, să le acorde sprijin logistic și cultural pentru promovarea sportului. Trecerea de la un colos militar, cum se prezenta armata României după anii 1990, la o armată profesionalizată dură a determinat o întârziere de minim opt ani pentru ca sportul, și implicit pentatlonul militar să recapete importanța cuvenită. Multe din metehnele comunismului nu dispăruseră din armata română, iar sportul era exact ultimul pe lista intereselor noii conduceri a armatei. Încetul cu încetul s-au făcut pași, unii chiar îndrăzneți, pentru promovarea în mediul militar a sportului și pentatlonului. În anul 1996, după o selecție făcută în grabă în cadrul unităților din Ministerul Apărării Naționale (M.Ap.N.), s-au stabilit numele a patru militari români ce aveau să contureze prima echipă de pentatlon militar a României. Ideea a fost să se formeze o echipă doar din militari activi. Aceștia au fost supuși rapid unor testări. Selecția nu a putut fi realizată în condiții normale, fără o bază materială optimă și fără specialiști în domeniu. În România acelor ani, în nenumăratele unități militare de pe tot cuprinsul țării nu exista nici o pistă cu obstacole de tip CISM și nici un bazin de înot în care să se fi montat obstacole specifice probei de înot aplicativ. A fost, mai bine spus, o racolare la nivelul ministerului a celor mai buni atleți militari. Testarea la înot nu a fost și nici nu este o condiție de accesare în mediul cazon și a găsi militari care să fie buni la cinci probe, dintre care una este înotul cu obstacole, nu a fost ușor. Nici grenadele de tip CISM nu erau cunoscute militarilor români, iar armele de tir specifice pentatlonului au fost procurate

mult mai târziu. A rămas la latitudinea celor implicați în procesul de selecție a atleților cine urma să facă parte din prima echipă de pentatlon militar. Conform informațiilor unora dintre atleții participanți la selecție, timpii obținuți în proba de alergare pe distanța de opt kilometri au fost hotărâtori. Un alt aspect important a fost ca militarul să poată înota pe distanța de 50 de metri. La finalul selecției, cei patru atleți componenți ai primei echipe de pentatlon militar au fost: Moisa Gabriel, Acostandei Nicu, Laza Marcel și Budurleanu Aurelian, care, alături de regretatul colonel Ștefan Mărginean, au pășit în arena internațională a pentatlonului militar, în Austria, în 1997²². Cei patru militari au urmat o perioadă scurtă de pregătire centralizată într-o unitate militară de la Dej. Cei din conducerea ministerului nu cunoșteau istoria pentatlonului și nici faptul că o astfel de abordare haotică a pregătirii pentru această întrecere atrage după sine consecințe și asupra imaginii întregii armate române. Ideea achiziționării de arme performante pentru tir, a investițiilor în tehnică pentru întreceri și a formării unui centru de pregătire a pentatloniștilor nu este nici acum bine definită. Șansele ca acești atleți să se poată pregăti pentru nivelul impus de o probă precum pentatlonul, stabilit încă din Antichitate, nu au fost de partea echipei noastre. În timp, s-au făcut presiuni la nivelul conducerii M.Ap.N. pentru a găsi o locație potrivită cantonamentelor atleților din echipa de pentatlon. Astfel de centre au existat la Sibiu, în cadrul Academiei Forțelor Terestre, sau la Constanța, unde exista, în cadrul Academiei Navale, un bazin de înot și o pistă CISM. Din anul 1996 și până în prezent, militarii români au continuat să participe la întrecerile de pentatlon din cadrul CISM. Echipa României nu s-a evidențiat la nicio întrecere internațională cu rezultate deosebite, dar prezența militarilor români a fost și încă este apreciată la competițiile de pentatlon militar.

În plan național sunt organizate anual întreceri de pentatlon militar, ce sunt cuprinse în planul cu activități sportive și aplicativ militare. Sportul militar, din exterior, pare a fi într-un moment de revigorare. Intenția mea, prin acest articol, nu este de a critica, ci de a trezi interesul celor ce pot și doresc să se implice pentru a

îmbunătăți condițiile în care sportivii militari se pregătesc pentru competițiile de pentatlon. Tradiția, în cadrul CISM, spune că, la o anumită perioadă de timp, țările participante la acest tip de întrecere trebuie să se implice la rândul lor și să organizeze astfel de evenimente internaționale. Până acum, România nu o organizat un concurs internațional de pentatlon militar. La Sibiu, în cadrul Academiei Forțelor Terestre, doar inexistența unui poligon de tragere automatizat ar îngreuna organizarea unei astfel de întreceri. Un poligon de aruncare a grenadelor de tip CISM, un bazin de înot cu obstacole de calitate și o pistă CISM, conformă cu standardele CISM, există deja.

Atletul, participant la competițiile de pentatlon, posedă, pe lângă calități fizice deosebite, răbdare și implicare, ce pot duce la performanțe. Spiritul ospitalier al României este deja recunoscut în lume și mulți dintre militarii atleți cu care am intrat în contact și-ar dori o astfel de competiție la noi în țară. Un asemenea eveniment este de multă vreme așteptat, încă de când concuram eu la pentatlon. Din această pricină, sper ca prin cercetarea mea să pot ajunge în atenția decidenților, să-i sensibilizez în sensul implicării în implementarea unei astfel de tradiții în rândul militarilor. În țările din vest și nu numai, tinerilor și tinerelor li se oferă transparent posibilitatea de a pătrunde în mediul militar și prin intermediul pentatlonului, ca probă eliminatorie pe traseul aplicativ-militar. Există modele de testare pentru stabilirea performanțelor și posibilitatea unei perfecționări relativ rapide, care le oferă șansa de a deveni atleți și militari²³.

Nu putem vorbi așadar de medalii ale pentatloniștilor militari români, pe plan internațional, dar putem afirma că rezultatele bune ale acestora sunt reprezentate și de nenumăratele participări la campionatele mondiale de pentatlon. Pentru a te putea prezenta la startul unei întreceri mondiale de pentatlon militar este necesară depășirea unui barem de puncte (4750 de puncte pentru bărbați și 4450 pentru femei). Nu doresc să intru în detaliile tehnice ale probei, pentru că acestea fac obiectul unei alte cercetări, însă aș dori să subliniez faptul că probele pentatlonului militar au rămas neschimbate, chiar dacă tehnica a evoluat în ultimii ani într-un mod accelerat.

Cele cinci probe sunt comasate în trei sau chiar două zile, în funcție de disponibilitățile organizatorului. Toate probele sunt eliminatorii pentru fiecare militar în parte. Sportivul trebuie să execute, pentru început, o tragere cu o armă de mare precizie la o distanță de 200 sau 300 de metri, fără aparatură specială de ochire, în funcție de poligonul de tragere pus la dispoziție. Atât armele cât și muniția, dar și echipamentul de tragere (geaca și mănuașă de tragere) au caracteristici aparte, prezentate în regulamentul pentatlonului militar, ce poate fi consultat pe pagina de internet a CISM. Tragera are două părți distincte, respectiv o tragere de precizie în care militarul are la dispoziție zece minute pentru a trage zece cartușe, o pauză scurtă de un minut, după care se execută o tragere de viteză, respectiv zece cartușe într-un minut. Ținta este cu cercuri concentrice, de altfel și aparatele de ochire ale armei sunt bazate tot pe sistemul de aliniere a cercurilor concentrice. Punctajul este simplu, fiecare cartuș tras este cotelat de la zece la zero puncte, în funcție de locul în care a penetrat ținta. Punctajul maxim posibil este așadar de 200 de puncte prin adunarea celor două trageri. Pentru 1000 de puncte per probă este necesar un minim de 180 de puncte la țintă pentru bărbați și 170 pentru femei. Fiecare punct în plus sau în minus la această probă va fi echivalat cu secunde bonus la proba de alergare. Urmează proba de pistă CISM, ce constă în parcurgerea unei distanțe de 500 de metri, unde sunt înșiruite 20 de obstacole pentru bărbați și 16 pentru femei. Aceste obstacole sunt gândite astfel încât să pună în valoare o combinație de calități și deprinderi motrice de bază ale omului. Efortul este unul semnificativ, iar nivelul performanțelor militarilor atleți este de cele mai multe ori impresionant. Pista este în aer liber, iar competiția se desfășoară indiferent de starea vremii. Pentru a intra în posesia celor 1000 de puncte per probă, militarul, indiferent de sex, trebuie să parcurgă pista cu obstacole în 2 minute și 40 de secunde, din care se scad sau se adună secunde, în funcție de performanța obținută la proba anterioară, respectiv șapte puncte pentru fiecare secundă. Pentru femei, proba a treia este cea de înot pe distanța de 50 de metri, cu patru obstacole. Militarul trebuie să depășească toate cele patru obstacole.

Denumită și proba care face diferența dintre pentatloniști și restul atleților, înotul cu obstacole scoate în evidență acele calități fizice ale militarului ce poate înota rapid, în pofida rezistenței apei și a obstacolelor ce îi apar în cale. Pentru 1000 de puncte militarul trebuie să parcurgă proba în 31,5 secunde pentru bărbați și 35 de secunde pentru femei. Fiecare secundă peste sau sub barem reprezintă plus sau minus 24 de puncte. Totalul punctelor, după cele patru discipline, este transformat în secunde și, în funcție de diferențele dintre performanțele obținute de militari până în acest moment, se stabilește ordinea de plecare în ultima probă, cea de alergare în teren variat pe distanța de opt kilometri la bărbați și patru la femei. Pentru a obține cele 1000 de puncte militarul trebuie să alerge distanțele menționate anterior în 28 de minute, iar femeile în 16 minute. Regulile sunt simple, sistemul de punctaj este ușor de pus în aplicare, iar performanțele atletice continuă să crească, la nivel internațional, de la an la an. Cercul restrâns al pentatloniștilor participanți la campionatele mondiale de pentatlon militar este cuprins în baza de date a CISM. Actuali, dar și foști pentatloniști, au posibilitatea de a participa și de a se reîntâlni în cadrul competițiilor naționale, regionale sau internaționale.

După cum am menționat anterior, pentatlonul militar din România este reprezentat de cele trei variante: pentatlonul militar dedicat forțelor terestre, pentatlonul naval și pentatlonul aeronautic. În cazul pentatlonului militar, considerat și disciplina regină a sporturilor militare, atleții participanți provin din rândul tuturor categoriilor de forțe armate, femei și bărbați, ce pot face față efortului presupus de cele cinci probe cu specific militar. Așadar, fără a face vreo deosebire legată de arma din care provin militarii, cei mai buni dintre aceștia trec prin cele cinci teste ale pentatlonului militar. Pentatlonul naval conține elemente tehnice specifice militarilor din marină, de aceea atleții participanți la aceste întreceri provin din arma marină militară. Pentatlonul aeronautic, chiar dacă este gândit în special pentru piloții militari, oferă o șansă de afirmare tuturor militarilor din arma aviație militară, indiferent de grad, sex sau profesie. Toate aceste trei variante sunt parte a CISM. Întrecerile de pentatlon

cu specific militar sunt organizate cu regularitate, au un regulament și un program bine stabilite, oferind tuturor militarilor șansa de a face sport, de a cunoaște militari din alte armate și de a promova pacea în lume. Exemplul oferit de militari prin confruntările pașnice din concursurile sportive aplicativ militare, la nivel intern și internațional, reprezintă poate cel mai frumos mod de promovare a păcii și o mărturie a felului în care a evoluat societatea, în general.

Pentatlonul aeronautic

Istoria pentatlonului aeronautic românesc începe în anul 2008, atunci când prima echipă de militari din forțele aeriene române s-a deplasat în Finlanda, în localitatea Tikkakoski, la Campionatul Mondial de Pentatlon Aeronautic. Pentatlonul aeronautic este varianta de pentatlon militar dedicată militarilor din forțele aeriene, în special piloților militari, dar și pentru personalul de la sol. Varianta aeronautică de pentatlon militar a fost gândită în anul 1948 de către comandantul francez E. Petit din forțele aeriene franceze, cu scopul de a menține și de a îmbunătăți relațiile dintre piloții militari și nivelul de pregătire al acestora. Pentatlonul aeronautic este parte a CISM și din anul 2010

este parte a Jocurilor Mondiale Militare, care sunt o variantă a jocurilor olimpice clasice, dar pentru militari.

Disciplinele pentatlonului aeronautic au fost alese ca test suprem al calităților necesare unui pilot de luptă în misiune. Coordonarea ochi-mână-picior este testată prin cele cinci probe: tragere cu pistolul cu aer comprimat (20 de focuri în 40 de secunde), scrimă – 1 la 1, înot pe distanța de 100 de metri cu două obstacole, proba de orientare în teren cu harta, la care se adaugă proba de trecere a obstacolelor, asemănătoare cu cea de la pentatlonul militar și proba de baschet ce constă în parcurgerea unui traseu în viteză și aruncarea de 10 ori la coșul de baschet de la linia de aruncări libere. Concursul este împărțit în două faze. Într-o primă etapă se face o testare de zbor a piloților. Proba este asemănătoare probei de orientare, doar că se realizează în aer, unde piloții trebuie să treacă cât mai repede prin niște puncte stabilite pe harta de zbor. După încheierea primei etape se ajunge în faza a doua a întrecerii, în care militarii parcurg probele mai sus amintite. Întregul regulament al competiției este accesibil pe pagina de internet a CISM, la secțiunea Pentatlon aeronautic²⁴. Echipa de pentatlon aeronautic a României nu a parti-

Atleți militari în cadrul probei de spadă de la întrecerile de pentatlon aeronautic

cipat niciodată cu un pilot la aceste întreceri. Există în regulamentul CISM pentru pentatlon aeronautic, pentru țările care nu pot susține efortul financiar de a pregăti un pilot militar în toate cele cinci probe, o derogare, adică li se oferă alternativa de a trimite la întreceri doar personalul auxiliar din cadrul forțelor aeriene. Astfel și militarii români au putut să participe la pentatlonul aeronautic la nivel internațional. Există, în ultima perioadă, semnale că situația s-ar putea schimba atunci când numărul avioanelor de luptă ale României va crește, mărindu-se implicit și numărul piloților. Prima echipă de pentatlon militar aeronautic a României a fost formată din militarii: Tiutiu Cătălin, ce deține și cea mai bună clasare la un campionat mondial(locul 15 la individual, Rio de Janeiro, Brazilia în anul 2011), Jipa Dragoș, Bădicel Daniel, Checheriță Dragoș, la care se adaugă șeful delegației și două rezerve. Din anul 2008 și până în prezent echipa de pentatlon aeronautic a României a participat la cinci ediții ale Campionatelor mondiale. La nivelul ministerului există dorința de implicare în pentatlonul aeronautic, astfel încât avem speranța ca în câțiva ani România să participe inclusiv cu piloții săi militari la aceste întreceri.

Pentatlonul naval

Pentatlonul naval este după cum numele o spune, varianta combinată în cinci probe dedicată militarilor din marină. Și pentru această disciplină armata României pregătește militari ce iau parte la competiții, la nivelul ministerului. O participare internațională încă nu s-a concretizat din pricina aspectelor administrative. Pentatlonul naval este, de departe, cea mai complicată, din punct de vedere tehnic, dar și organizatoric, variantă de pentatlon militar. Accesul la proba de pentatlon naval este permis militarilor din arma marină militară. Este o competiție sportivă parte a CISM din anul 1959. Ideea pentatlonului naval este însă mai veche. În anul 1953, italianul Giuseppe Vocaturo, militar de carieră din marina italiană, a avut ideea de a pune bazele unei întreceri asemănătoare pentatlonului militar, dar pentru militarii din marină²⁵. Câțiva ani mai târziu militarii din marina navală aveau propria variantă de pentatlon.

La academia navală din Constanța, sub îndrumarea domnului colonel Cristinel Olaru, se urmărește formarea unui lot național de pentatlon naval. După cum aminteam, probele pentatlonului naval sunt de o complexi-

Atleți militari la proba de alergare cu obstacole din cadrul pentatlonului naval

tate crescută, dat fiind faptul că militarii din această armă trebuie să îmbine antrenamentul de pe apă cu cel de pe uscat. Conform datelor furnizate de domnul colonel, pista specială cu obstacole este în construcție, armele de tragere sunt în proces de achiziționare, iar bărcile speciale sunt deja achiziționate. Procesul de selecție a pentatloniștilor este unul lent, dar sunt speranțe că România va putea participa în curând la competiții internaționale de pentatlon modern.

NOTE

¹ Abreviere folosită pentru Consiliul Internațional al Sportului Militar. Una din cele mai mari organizații internaționale după numărul de membri și evenimente organizate. România este membră a organizației din anul 1992. Vezi și <https://www.milспорт.one>.

² Istoria Pentatlonului militar în date <https://www.military-pentathlon.info/cms/military-pentathlon.html>.

³ Bănciulescu, V., *Acest straniu secol al sportului*, Editura Sport-Turism, 1976.

⁴ Operele poetului orb Homer prin care sunt prezentate faptele din timpul și de după Războiul Troian, presupus a se fi desfășurat în secolul XII î.Hr. Vezi <https://www.bbc.com/culture/article/20200106-did-the-trojan-war-actually-happen> accesat la 21.02.2025.

⁵ Dress, L., Ohn, G., *Olympia: Gods, Artist and Athletes*, Praeger, New York, 1968, p. 24-28.

⁶ Frazer, J.G. (ed.), *Pausanias's Description of Greece*, Vol. 5, Cambridge University Press, Cambridge, 1898, p. 152-175.

⁷ Miller, S.G., *Arete, Greek Sports from Ancient Sources*, Third Edition, University of California Press, Berkeley-Los Angeles-London, 2004, p. 40-44.

⁸ Woodford, S., *The Art of Greece and Rome*, Cambridge University Press, Cambridge, 1982, p. 277.

⁹ Miller, S.G., „Turns and Lanes in the Ancient Stadium”, *American Journal of Archaeology*, Vol. 84, 1980, p. 159.

¹⁰ Jantzen, U., *Einhundert Jahre Athener Institut, 1874-1974*, Das Deutsche Archäologische Institut. Geschichte und Dokumente, Philipp von Zabern, Mainz, 1986, p. 133.

¹¹ Zarnowski, F., *The Pentathlon of the Ancient World*, Mc Farland & Co INC, 2013.

¹² Gardiner, E.N., „Note on the Greel Foot-Race”, *Journal of Hellenic Studies*, Vol. 24, 1903, p. 271.

¹³ Moretti, M., „Olympionikai, i vincitori negli antichi agoni olimpici”. In: *Memorie della Accademia Nazionale dei Lincei, Classe di Scienze Morali, Storiche e Filologiche Ser. 8, Bd. 8*, 1957, p. 198.

¹⁴ Frankopan, P., *Drumurile mătășii. O nouă istorie a lumii*, Editura Trei, București, 2019, p. 42-79

¹⁵ Hugh, M. Lee, *The Ancient Olympic Games: Origin, Evolution, Revolution*, *Classical Bulletin* Nr. 74, 1998, p. 129-141.

¹⁶ Nissiotis, N., *Pierre de Coubertin's Relevance from the Philosophical Point of View and the problem of ther religio athletae*, in Müller, N., *L'actualite de Pierre de Coubertin: rapport du symposium du 18 au 20 mars 1986*, l'Universite de Lausanne, 1987.

¹⁷ Rusten, J., Konig, J., *Philostratus: Heroicus. Gymnasticus. Discourses 1 and 2*, Harvard University Press, Cambridge, 2014, p. 74.

¹⁸ Zarnowski, 2013, p. 147.

¹⁹ <https://www.rshga.org/about> accesat la 18.01.2025.

²⁰ Academia militară din Neubiberg, Germania, locul de pregătire a lotului de pentatlon militar al Germaniei <https://www.bundeswehr.de/de/ueber-die-bundeswehr/sport-in-derbundeswehr/militaersport/militaerischer-fuenfkampf> sau cea din Austria <https://www.milak.at/sport/mil5k/cism/wettkampf-2023>.

²¹ Interviuri realizate de autor cu unii din cei mai buni pentatloniști ai României.

²² Vezi și monografiapentatlonului militar românesc realizată de domnul col.(r) prof.univ.dr.habil. Ene Virgil din cadrul Academiei Navale „Mircea cel Bătrân” din Constanța.

²³ Vezi baremele de la Universitatea din Germania, secția de Pentatlon militar. <https://www.bundeswehr.de/de/ueber-die-bundeswehr/sport-in-derbundeswehr/militaersport/militaerischer-fuenfkampf>.

²⁴ Vezi <https://www.milспорт.one/sports/cism-disciplines-world-level-sport/aeronautical-pentathlon>.

²⁵ <https://www.milспорт.one/sports/naval-pentathlon> accesat la data de 18.01.2025.

OFFICER TRAINING IN AUSTRO-HUNGARIAN ARMY, 1866-1914

CHRISTIAN ORTNER

1. Officer training until 1866

The training of the officer corps serving in the Austro-Prussian War corresponded to the new system designed by Field Marshal Lieutenant Johann Baptist Imperial Count Coroini von Cronberg (1794-1880) as chairman of a commission for the reform of officer training in 1851/52 to restructure and standardise the Austrian officer training system.

On the one hand, the reform focused on increasing the quantity of the officer corps, particularly at subaltern (lieutenant, first lieutenant) and company levels (captain); on the other hand, the quality of training was to be reviewed and, of course, improved. Major Anton Freiherr von Scudier (1818-1900), a member of the aforementioned reform commission in the Army High Command and Quartermaster General Staff, after whom the reform was named, saw the systematisation and expansion of the existing officer training institutes as the only way of meeting these requirements and needs.¹

The most important area within the reform of educational topics and content was the planned division of training content. In the future, basic military knowledge for everyday service in the forces was to be taught separately from the 'higher' military sciences, and separate types of schools and therefore different career paths were planned for officers

and non-commissioned officers. This meant that non-commissioned officers were to be denied direct promotion to the officer rank; their sons, however, were still welcome – this did not change until 1918. From the mid-1850s, therefore, the following officer training facilities were planned:

- lower educational institutions
(from 7 years)
- cadet institutes
(from 11/12 years)
- military academies
(from 15/16 years)²

It was possible for civilians to change their educational trajectories by attending these military schools, as the entrance examinations required a relatively low educational level, compared with civilian schools and did not necessarily require a military working knowledge. In line with the above-mentioned model, there were now two options to train as an officer: either attendance of one of the existing military academies and a commission as lieutenant to a unit of the army or, after graduating from a cadet school, transfer back into service with the forces. There, they could have served as a cadet warrant officer and promote to the rank of lieutenant if an officer's position (lieutenant) within the regiment had become vacant.

At that time, the right to appoint officers and to promote them up to the rank of captain still lay with the so-called *Regimentsinhaber* (literally *proprietor*; an honorary function whose holder sometimes gave the regiment his name and had little contact with actual command or routine duty), who could decisively influence the promotion of officers through patronage, nepotism and subjective assessment. Although graduating from a cadet school, followed by a lengthy period of military service, was a much more laborious route to becoming an officer, the majority of officer cadets and aspirants had to choose this protracted career path for financial reasons (low school fees compared with military academies) to forgo attending an expensive military academy.³

1.1. Consequences and negative outcomes of the Coronini-Scudier system

It was more than obvious that the general educational level of the officer corps was significantly impaired by the manner of officer advancements, often unregulated, if not distorted by patronage, and that the age of officers within a certain rank could also vary considerably. In addition, the young officers who were accepted and promoted in times of military crisis (1848/49 and 1859), often without sufficient prior training, had a devastating effect on the general educational situation within the subalterns. Scudier had not been able to put an end to patronage on the part of the *Regimentsinhaber*. In addition, his reform proposals caused extremely high costs, so that they were gradually withdrawn or not implemented at all.

The content of curricula and daily school life, however, also came in for considerable disapproval. In addition to the neglect of classical subjects and leniency *vis-à-vis* incompetent pupils, criticism focused above all on the conditions in cadet schools and military academies, which were regarded as inhumane. As military institutions, their routine reflected the military life characterised by hierarchy, obedience and discipline, rather than an educational institution for young people. Psychological pressure and social isolation often pre-

vented the pupils from integrating into civilian life, even after they were commissioned, and they also remained socially isolated. This considerable deficit was also due to the fact that the teaching staff – either non-commissioned officers or shelved captains – could hardly be considered sufficiently qualified for either the comprehensive teaching of classical subjects or the character-building of future officers.⁴

2. Reorganisation of the military training system after 1866

The bitter defeat at Königgrätz on 3 July 1866 and the disastrous campaign of the Imperial Northern Army in Bohemia exposed, at one stroke, the shortcomings of the Austrian defence concept. Courage, bravery and absolute loyalty could not make up for the inadequate equipment and insufficient training of the lowest decision-makers (subalterns). The defeat also seemed to have jolted the military financial management into action, as the funds which Scudier would have needed to implement his ideas and which were denied to him now became available for a reorganisation of the military system after 1868. The newly appointed Minister of War, Franz Freiherr Kuhn von Kuhnenfeld (1817-1896) and the head of the 6th Department in the Ministry of War, Colonel Eduard Ritter Pechmann von Massen (also known as Eduard Ritter von Pechmann; 1811-1885), recognised the need for an all-encompassing educational reform based on independence of thought and action. Pechmann's basic idea for this reform consisted of the conviction that a family upbringing as an important ethical and moral prerequisite could not be replaced by any type of military school:

Upbringing is a family matter, because it must be important to the family whose members not only acquire all the knowledge and skills they need to get ahead in the state, but are also able to conduct themselves in accordance with moral guidelines in life by meeting ethical requirements [autonomy in the service of the true and the good, author's note]. The state requires knowledge and skills for its purposes and can go beyond personal behaviour,

*cas long as it does not violate its laws. Therefore, the principles in accordance with which actions are carried out do not really affect it. If the family did the same, and neglected in its upbringing what is required for the formation of good maxims and principles, it would abandon its members to all the accidents of life and to misfortune.*⁵

In accordance with these educational principles, the pupils were to be raised and educated in a civilian and parental sphere for as long as possible. Until 1871, Pechmann accordingly disbanded the lower and upper educational establishments, training companies and regimental cadet institutes. However, this logical approach in principle, put officers serving in remote regions of the empire at a significant disadvantage, as their male offspring now had to attend civilian schools (on a scholarship basis), which were generally run as civilian institutions in the respective national languages.⁶

Another problem area – as already mentioned – was the provision of professionally and educationally suitable teaching staff. While military teaching staff had previously been recruited mainly from the ranks of retired officers and non-commissioned officers on availability basis, this area was reorganised by the Imperial Decree in 1867: the three-month probationary period was extended to one year and a qualification examination was made compulsory for all teaching staff. At the same time, additional (civilian) assistants were to be employed for difficult subjects. In order to meet the quantitative demand for the teaching staff, the previous marriage restrictions for subalterns at military educational establishments were lifted.⁷

Pechmann's considerations and expectations regarding future teaching staff were aimed towards ensuring that the pupils were treated with care and consideration in addition to receiving professional training. Although the extremely harsh living conditions at the military training institutions made them financially attractive due to their low cost of admission, they deterred the offspring of the educated middle classes. However, many institutions still emphasised discipline and obedience.

...What is meant here is the harsh and unjust punishment of individuals and entire cohorts or

*classes for the slightest misstep, constant displays of power, inappropriate and prurient encroachment on the minds of the pupils, as well as the disregard for any consideration of individuality, in order to turn the pupils into robots, not people who recognise the moral value of their intent and act accordingly in their future lives whether within or outside of the service.*⁸

Only somebody

*... who is familiar with the minds of the pupils will undoubtedly be able to obtain better educational results by anticipating the effect of educational measures than the old hand with his crude experiments, replications or measures, based on supposed experience.*⁹

2.1. The new cadet school of the Kuhn-Pechmann system

In accordance with the above-mentioned considerations, the cadet schools of the *Pechmann* system were initially intended to disengage officer training from everyday life and service in the regiment and reorganise it at the level of the superior territorial corps echelon. Accordingly, the various regimental and division schools were disbanded or integrated into the thirteen newly created cadet schools. The former regimental cadet schools were converted into preparatory courses for the new cadet institutes, not yet serving inducted volunteers under the age of 17.¹⁰

Admission to the army cadet institutes was granted to young men with sufficient prior knowledge, which could be attained either by completing a preparatory course (at a regimental cadet school) or by graduating from a civilian lower secondary school. The institution of an entrance examination made it possible for interested civilians to enter the institutes. The training lasted two years, and the curriculum included both military and civilian/classical subjects.¹¹

The cadet school finished with an examination, the result of which could be decisive for a student's future career. If the result was satisfactory, the student would be able to become an officer aspirant/cadet warrant officer and, from 1907, a cadet; if the result was unsatisfactory, as a sergeant or corporal, which made promotion to the professional officer corps almost impossible.¹²

The Minister of War's stipulation that less talented or simply unsuitable students be transferred back to their units or removed altogether failed, due to the monarch's objections, who feared that this would further exacerbate the shortage of officers.¹³

As a total of two years' schooling hardly sufficed for classical education alongside the compulsory military subjects, most graduates were usually denied promotion to staff officer ranks in their further military careers and often retired as captains. Practical training at the cadet schools, which was the main focus compared with the military academies, focused primarily on recruit training, as part of peacetime service. Decision-making and personal responsibility in the context of military command remained undesirable for the subalterns.¹⁴

2.2. Military academies in the Kuhn-Pechmann system

The military academies (Theresian Military Academy in Wiener Neustadt for infantry and cavalry; Technical Military Academy in Vienna for artillery and engineers) represented the second avenue of access to officer training. While the cadet schools were mainly attended by the sons of non-commissioned officers and low-level civil servants due to the comparatively low tuition fees, the military academies were primarily frequented by the sons of high-ranking military officers and senior civil servants, as well as by members of the aristocracy. In this social context, the Technical Military Academy occupied a special position. In 1869, Pechmann initiated the merger of the artillery academy and the engineer academy to form the Technical Military Academy. As the new academy's curriculum was then comparable to, or harmonised with, its civilian counterpart, entrance and attendance required similar prerequisites as at civilian universities. This resulted in a completely different social mix of students, compared with the Theresian Military Academy. The relatively high quality of training, which was also recognised in the civilian world, was particularly attractive to the middle classes and encouraged interest in the Technical Military Academy – the families' aristocratic and officer backgrounds tended to become less important.¹⁵

Pechmann also planned to improve the Wiener Neustadt Military Academy, criticised for its draconian and almost despotic training methods, through the increased integration of classical education within the curriculum. According to Pechmann, the conscious promotion of the intellect, combined with greater freedom during training routine, would have an impact on, and promote, the independent and autonomous behaviour of future officers.¹⁶

The ratio of graduations at the military academies vs. the number of graduates from the cadet schools was around 1:8 for the infantry and 1:2 for the cavalry, not least due to the number of establishments. Applications for the military academies usually corresponded to the maximum possible number of students (250 per year), although tuition fees – as already mentioned – were much higher than those in the cadet institutes. One reason may have been the possible direct admission of grammar school graduates (or those from civilian upper secondary schools) to the first year of training without prior induction (admission to the army). The required entrance examination then usually posed no great difficulty, either due to the applicants' civilian educational background or due to the system of patronage (still practised relatively openly).¹⁷

The promotion prospects of the military academy lieutenants were much brighter than those of the cadet warrant officers/ensigns of the cadet schools. Many succeeded either in advancing to the defence staff, or at least retiring as colonels in units where the *Regimentsinhaber* system still played a role.

Due to Pechmann's loosening of the rules, student life had become quite pleasant. Additional attempts at introducing and acclimatising the pupils to the social life awaiting them after their commission – combined with a mixture of tradition, self-confidence, wealth and nobility – produced an aura of elitism, *esprit de corps*, and a high level of self-assurance at the Theresian Military Academy, which often resulted in a certain disdain for the graduates of the cadet schools; these prejudices were then also adopted by society.¹⁸

2.3. Preparatory schools and specialist training institutes in the *Kuhn-Pechmann* system

According to Pechmann, the preparatory schools, which had emerged from the former regimental school companies/cadet schools, were to be restricted solely to preliminary training for future attendance at the officer training institutions. This not only meant the separation of practice and officer (preparatory) training, but also gave the cadet institutes the opportunity – as they could now draw on better-prepared students – to adapt more and more to civilian curricula. At the same time, this made it possible to deselect aspirants on the basis of quality even before they began an officer's career. Thus, it was permissible for the teaching staff to rate one or the other trainee as unqualified within the one-year preparatory school and return them to regular service with the forces.¹⁹

The existing branch schools, which until then had provided training for officers and non-commissioned officers at the same time, had a significantly lower workload and could therefore concentrate on simple practice and non-commissioned officer training.

The specialised training institutes, or 'higher courses' of the army were basically designed as institutions for further training or as preparatory courses for the qualifying exams required for further advancement. Probably the best-known institute in this respect was the War School. Until 1866, it was regarded as an incubator of future generals and commanders and was almost exclusively open to graduates of military academies only. Admission had required both three years of unblemished service as an officer with the forces and the passing of an entrance exam.²⁰ Kuhn, however, considered officer training at the middle decision-making level to be a more important task and reorganised the War School as a general army college, which was to continue the training for general staff officers, but was to focus primarily on the further training of officers with the forces. Nevertheless, the field of applicants remained limited to military cadets, as it was almost impossible for warrant officers to meet the high educational and military training standards which were required for passing the entrance examination.²¹

In 1870, the so-called Core Infantry Course was created for officers who were not qualified to enter the newly designed War School. This course was intended for captains of the infantry and designed to provide them with the necessary qualifications for promotion to the rank of major. A parallel course was created for the cavalry. Although the curriculum was multi-layered throughout and practical exercises were conducted in addition to theoretical lectures, it is difficult to assess the effectiveness of the new Core Infantry Course. While most officers from cadet schools had previously been retired as captains – which naturally put them at a considerable material disadvantage compared with graduates from military academy – the above-mentioned course at least gave the best of their rank the opportunity to be promoted to staff officer rank. However, this by no means solved the problem. There were still so-called rank bulges, which describe a rank at which there are above-average accumulations of personnel. As certain courses or other conditions (e.g., maximum age, physical ability, etc.) were required for further advancement, which only few within a rank class were able to fulfil, many were stuck with this rank until retirement. Until 1866, this mainly applied to captains. From the 1870s onwards, the so-called majors' bulge developed, as many captains were too old for the Core Infantry Course or, after completing it, they were already too old to rise above the rank of major. These officers were then preferentially awarded medals and decorations, but retired on a low pension.²²

In 1867/68, the Higher Artillery and Engineers Course was created for graduates of the Technical Military Academy and Cadet School, which was under the supervision of the Technical Military Committee and intended for lieutenants aged 21 and over. Whereas in the infantry and cavalry, factors such as age, professional unsuitability or at least greater competition had an inhibiting effect on careers, in the technical branches of the armed forces the smaller number of higher functions usually exerted the same effect. The Higher Quartermaster and Legal Adviser Course was introduced for officers in 1869 and also subordinated to the Technical Military Committee. These courses therefore did not so much have

the effect of ensuring officers' further advancement, but of giving the technical branches of the armed forces the opportunity to undergo further training and familiarise themselves with technical innovations.²³

2.4. Criticism

Right from the start, the massive educational plans of the Minister of War, Kuhn, were met with clear resentment on the part of the Emperor, both in terms of quality and quantity. Above all, the stipulation that untalented pupils be discharged after just three months and (re-) inducted into the army ran counter to Franz Joseph I's call for an increase in the number of officers. In addition, there were the enormous costs of establishing and reorganising the educational establishments, which ultimately had a restraining effect on the overall situation.²⁴

Additional points of criticism were also voiced by the officer corps itself. Above all, the closure of the regimental schools, which had to make way for the preparatory courses, received little approval. Although scholarships were granted, officers' sons in non-German areas now had to complete their training away from their families, a fact which also ran counter to Pechmann's central idea of children being raised by and in the family.

Kuhn was also faced with the criticism that the expansion of the curriculum would severely overtax the students, especially the cadets, as the training period (two years) would not be increased. As a result, the cadets could only be inadequately trained in both classical and military subjects – a fact which earned the cadets a reputation for poor training and inferior military virtues and did not really improve their material situation.²⁵

3. Reorganisation of the military education and training system under Imperial Minister of War "Alexander Freiherr von Koller" (1813-1890)

Colonel Pechmann was replaced as head of the 6th Department in the Imperial War Ministry in June 1874, which also led to changes with regard to the reform of the military training centres. The new reform proposals resulted from the realisation that officer aspirants at the respective institutes were not receiving

sufficient preliminary training. For this reason, seminaries were to be established for future officers, which were to provide the cadet schools and military academies with better and more standardised 'aspirant material' through standardised curricula. In order to maintain the possibility of joining from the civilian world, the new seminaries were to adopt civilian curricula.²⁶ This meant that the future cadet academies, which were also to be reformed, could concentrate on teaching military subjects.

3.1. The 'new' cadet schools

The most significant difference to the cadet school of the Pechmann era manifested itself in the changed admission regulations for future officer candidates. Imperial objections meant that incompetent pupils remained at the cadet schools until they graduated. This was to change now. The requirements for attending a cadet institute now stipulated that graduation from a lower grammar school or a lower secondary school was mandatory. At the same time, this meant that the huge age differences in the cadet schools could have been avoided, as soldiers who had already graduated would no longer be accepted *de iure*. The second drastic change affected the overall training period, which was extended from two to three and later even to four years.²⁷ Although this allowed the cadets to receive a classical education comparable to that of military academy cadets, lessons were less theoretical and more hands-on as a rule.²⁸ The students continued to graduate as cadet warrant officers (from 1908 as cadets). The rank of 'cadet' was to be the cause of great friction within the officer corps, both socially and materially.

Although a cadet was young of age, his rank was formally the equal of the most senior non-commissioned officer, which of course all too often led to conflicts with the actual non-commissioned officer corps. However, owing to his rank and upbringing, he was considered an officer. His leisure time and social life were spent within officer circles, although he was even worse off financially than the non-commissioned officer was. This ambivalence, combined with the disadvantages in terms of promotion and pay, were to become the main criticism of the new system. The approximate-

ly 16,000 cadet warrant officers who had graduated in the period from 1883 to 1914 stood in contrast to 2,400 military academy cadets, for whom the top positions in the army had been reserved. This made class-based confrontations inevitable.

3.1.1. Routine duty in the cadet schools

In the previous chapter, attention was drawn to the difficult social position of the cadets – they were the highest-ranking non-commissioned officers, but were regarded as equal to officers. Life at the cadet school itself was similarly ambivalent. From reveille to taps, every day and hour was precisely regulated in duty rosters, which also stipulated the respective location in addition to matters of dress and duration. For example, staying outside was compulsory during recreation hours,²⁹ which could only be repealed by the school command in the event of very severe (!) storms.

Although the students were not allowed any individual freedom regarding dormitory rules or ablutions and had to look after and repair their uniforms themselves, each class had its own laundresses and company servants, who were assigned or employed exclusively to clean the students' laundry and shine their shoes.³⁰

The fact that this would lead to conflicts among the cadets remained uncommented on for a long time and was only articulated by the critics of the reform. The cadet warrant officer as the backbone of the units and forces was faced with the better-trained military academy cadet, whose more favourable promotion conditions could take him up to the rank of general. The enormous losses during the first months of the World War, when generals and field marshals at map tables – in complete ignorance of the conditions at company and platoon levels – ordered entire regiments to move hundreds of kilometres and ultimately laid waste to them, can probably be regarded as a consequence of the division between practice and theory within the hierarchical army structure.

The technical branches of the armed forces were largely spared this social dichotomy in the officer corps. In this field, the ambivalence of officer training was recognised very early on

– on the one hand, the cadet with experience in the forces; on the other hand, the academic cadet as a desk-based strategist. With regard to engineer training, it was possible, in 1912, to combine the advantages of both institutions within a single institution by simply converting the engineer cadet schools in Hainburg to classes of the Technical Military Academy, allowing the cadets to participate in the classical education of the Academy and the academic cadets to put their theoretical knowledge to a practical test in Hainburg.³¹

The distinction between cadets and academic cadets before the merger of the two specialised training establishments had never been as pronounced for the engineers as it was in the infantry. One reason for this could be the almost uniform social structure of the applicants for both institutions. The engineers were hardly popular with the aristocracy and military families. Their chances of promotion were quite slim compared with the infantry, as the engineers were the largest unit of a regiment or battalion. The demanding training of engineers, both for academic cadets and cadets, did the rest.

3.2. Cavalry, infantry and technical branches

In addition to the two parallel training paths to becoming an officer, the branches chosen had an influence on career progression, which also explains certain social effects and the concentration of certain social groups in certain branches.

The cavalry had already lost its status as a decisive factor for the outcome of wars in 1866, due to the obvious superiority of fire over movement. Nevertheless, it retained its traditional uniforms and arms, although it had long since been transformed into a standardised cavalry force. In the first half of the 19th century, when the number of cavalry regiments was still comparatively low, it was possible, especially because of the rights of the *Inhaber*, for a few families to 'supply' the regiments with the required officers.³² Many cavalry officers thus came from the sections of the aristocracy which displayed a potential for

military service and also performed favours to each other in cases of vacant positions. In addition, the officers themselves had to provide the equipage and remounts (riding horses), which meant that poorer classes were excluded from the outset.

However, despite fact-based considerations to the contrary, the cavalry managed to combine its military value with its traditional indispensable role and thus to justify its continued existence. Although their colourful uniforms made them look like set pieces from a by-gone era, the army reform of 1868/69 actually brought an increase in the number of cavalry regiments to 41 (albeit with a reduced number of troops),³³ which corresponded to around a quarter of the entire Austro-Hungarian army.

This naturally resulted in a huge demand for subalterns, which was to be met by the cavalry cadet school in Mährisch-Weißkirchen (Hranice na Moravě). However, unlike the Theresian Military Academy, where the cavalry classes enjoyed great popularity and were expanded accordingly, the aforementioned cadet school was always undersubscribed.³⁴ One of the main reasons for this was the extreme dispersion of the regiments (17 out of 41 regiments served in Galicia) and the concomitant exclusion from social life, which in turn restricted the possibility of marriage ('marriage deposit'). Added to this, there were poor chances of promotion (only regimental commanders could be promoted to the rank of colonel, and the number of staff functions was deliberately kept to a minimum) and an

extremely tough service. The average cavalry officer was retired as *Rittmeister* (captain) – and usually before completing his full term of service – as permanent service in the forces caused health problems, and cavalry officers were retired on low pensions.³⁵

Of the academy cadets commissioned into the cavalry in 1897, ten came from an ennobled officer's or general's family and five from civil-service nobility; six were sons of mainly Hungarian landowners, some of them members of the aristocracy; eleven came from staff officer families and only four from the *bourgeoisie*.³⁶ This meant that the available cavalry staff-officer positions were already filled (as already mentioned, in comparison with the infantry, the regimental staffs were kept smaller, and promotion to colonel was linked to the appointment of regimental commander); patronage and intervention also ensured the most pleasant garrison locations for the aristocracy, which was one of the reasons for the low interest of the *bourgeoisie* in the profession of cavalry officer.

Unlike for the cavalry, generalisations about the infantry are not possible. The infantry regiments differed primarily in their garrison locations and the nationalities of the soldiers serving in them. Regiments located in German-speaking parts or larger towns were particularly popular, because, for reasons similar to those applying to the cavalry, social advancement was only considered possible there.³⁷ *Feldjäger* battalions and the regiments of the Tyrolean *Kaiserjäger* were also considered particularly desirable due to their elite reputation.

Rundown of the class of 1897 of the Theresian Military Academy:³⁸

cavalry	10	5	11	1	4	/
infantry	7	9	42	18	15	/
others - infantry („Feldjäger“, „Tiroler Kaiserjäger“)	2	/	8	1	/	1
Family background	generals	high- ranking civil servants	officers	lower military	bourgeois	lower social strata

The technical forces mainly attracted the *bourgeoisie*. The Technical Military Academy, probably the best example of outstanding higher education – in no way inferior to its civilian counterpart – made it possible to switch from civilian life to a military career and *vice versa*. Nevertheless, engineers faced similar problems as the cavalry. The small number of exclusive engineer units promised an engineer officer only very limited opportunities for promotion, and thus it was not uncommon for students to deliberately downgrade their performance in order to be assigned to the infantry as engineers with the forces.

Regarding the technically extremely demanding fortress artillery, the factors which massively inhibited the recruitment of new officers were the unattractive uniforms, the fact that the fortress artillery had no officers' service horses at its disposal, and its deployment to the extreme north-eastern part of the monarchy – who wants to serve on a bulwark outside Lviv or Przemyśl?

3.3. Criticism

On the basis of the reform of the military education system, begun in 1874, there were three types of officer training:

1. military academies
2. cadet schools
3. activation of one-year volunteers (reserve officers)

Military academy cadets attended a military lower and upper secondary school and were commissioned as lieutenants after graduating from the respective military academy, while students of military lower secondary schools and cadet institutes graduated as cadets or cadet warrant officers. The resulting difference in rank meant that cadet warrant officers were likely to be hampered in their advancement, which in turn resulted in material disadvantages – a fact which increasingly led to a strained relationship between the alumni of military academies and those of cadet institutes.³⁹

As a memorandum by Captain (in the General Staff) Ignaz Rodic emphasised, the main criticism focused on the feared division within the officer corps and called for a standardised academic education for the entire officer corps, which would provide the army with officers of the same age, rank and pay. At the same time,

the military teaching staff also had to undergo standardised training. The newly founded military academies were to satisfy the increased demand for officers, while at the same time the number of cadet schools was to be reduced. Although these considerations corresponded to real needs, they failed for reasons of politics and tradition.⁴⁰

The Austro-Hungarian Compromise had provided for the next military academy to be established on Hungarian soil. However, as the Honvéd (Hungarian *Landwehr* or militia) already had its own military academy (Ludovika Academy in Budapest), the heir to the throne, Archduke Franz Ferdinand, in particular raised serious objections, as he feared a disproportionate increase in Hungarian officers within the Imperial Army. At the same time, the military academy in Wiener Neustadt would have suffered a considerable loss of importance in the event of a new establishment, which was being discussed for Vienna, as the students would certainly have preferred Vienna as a place of training.⁴¹

Although the academy was eventually founded in Vienna, the aforementioned problems were circumvented by placing it under the control of the *Landwehr* (and not the Imperial Army) and it trained army officers only unofficially. This discussion illustrates very clearly the extent to which political and national agitation had already superseded professional arguments.

4. Landwehr and Imperial Army officer training

The foundation of the *Landwehr* within the Austro-Hungarian 'armed force' meant another increase in the demand for officers, which required new military training centres. In addition to cadet schools, the majority of the *Landwehr* officer corps was to be recruited from the *Landwehr* officer aspirants' schools. In terms of duration and curriculum, it was very similar to the 'one-year volunteer year' (a privilege for graduates of civilian secondary schools and grammar schools with a school-leaving certificate to complete compulsory military service after only one year, but to commit to a reserve officer career with periodic recalls), but offered a choice of day and evening courses in order

to cater to the needs of the educated middle class. Additional courses were intended to give officer aspirants the opportunity to join the active *Landwehr* officer corps, which until then had been staffed by officers of the Imperial Army. As only rudimentary knowledge could be imparted during the short training period, the *Landwehr* officers acquired the reputation of being 'reserve' or 'reject officers', a problem which was only solved by the apparent success of *Landwehr* units during the World War.⁴²

In 1886, in order to improve the quality of officers in active training service, the Professional *Landwehr* Officer Course was converted into a cadet school. The prerequisite for attending this cadet institute with two courses was the completion of at least six years of grammar school. The age of pupils varied between 17 and 20 years, and soldiers who had already been inducted were also admitted, provided they met the requirements. Naturally, the level of the pupils – the Imperial cadet schools consisted of four classes at the same time – left much to be desired.⁴³ They were either discharged as cadet warrant officers or, if they were unsuccessful, as titular corporals (the rank of corporal with the pay of a private first class).

In order to prevent the *Landwehr* from becoming dependent on the Imperial Army regarding the staffing of senior officer positions, a certain number of *Landwehr* officer aspirants were to be given the opportunity to obtain an academic education at a military academy by providing free places. Such courses were also

to be opened to one-year volunteers after passing an examination. At that time, the officer corps consisted of reactivated army officers and one-year volunteers, with only a small proportion being trained by the *Landwehr* itself.⁴⁴ It is therefore not surprising that only 4% of the *Landwehr* officer corps – compared to 23% in the Imperial Army and 40% in the Hungarian *Honvéd* – had an academic education. The fact that at that time the *Honvéd* already had its own academy and the *Landwehr* was only granted six to ten (!) places per class at the Theresian Military Academy illustrates this striking difference.⁴⁵

The first step towards improved training was manifested in the expansion of the *Landwehr* Cadet School to three and later to four classes. This enabled the *Landwehr* to be harmonised with the training standards of the army.⁴⁶ The final harmonisation of training standards was achieved with the transformation of the Vienna *Landwehr* Cadet School into the Franz Joseph *Landwehr* Academy. As mentioned above, its establishment was preceded by a variety of political and national considerations⁴⁷, which were hardly based on the problems at hand. However, the new military academy was not only reserved for the *Landwehr*, but also intended to train officers of the Imperial Army. This meant that an *esprit de corps*, such as the one within the *Honvéd*, could never develop. Rather, the officer corps of the *Landwehr*, together with the Imperial Army, saw themselves as guardians of the empire and not as bearers of national ideas.⁴⁸

Educational comparison of the cadet schools of the *Landwehr* and the Imperial Army:⁴⁹

<i>Landwehr</i>	from 1873	<i>Imperial Army</i>
2 (then 4)	classes	4
6 years of grammar school	prior education	4 years of grammar school
17-25 years	age	14 – 17 years
both possible	prior military training	none
no	own faculty	yes
12 guilders	tuition fee for military	12 guilders
12 guilders	tuition fee for civilians	160 guilders
cadet/titular corporal	passed out as	cadet

After the dissolution of the Core Infantry and Cavalry Courses in the Imperial Army, the further training of the *Landwehr* officers was carried out together with that of Imperial Army officers in newly established corps officer schools, which were intended to provide the senior first lieutenants with the specialised knowledge and qualifications for further promotion. It was run as a single or double class in each territorial area or corps from 1 December to 20 June. For cavalry and artillery, these schools were set up within a brigade framework.⁵⁰

5. Officer training until the beginning of the war 1914 and projected reforms

The criticisms of the latter system, in particular the aforementioned rivalry between Military Academy cadets and cadet officers, led to considerations regarding the complete academisation of the Imperial Army's entire officer corps.

As mentioned above, the first branches of the armed forces to deal with this issue in depth were the technical units. There, it became apparent that the graduates of the artillery and engineer cadet schools had too low a level of training, which was considered particularly unacceptable in the transport troops, i.e., railway and telegraph regiments. From the 1912/1913 school year, the creation of parallel classes for transport troops at the Technical Military Academy meant that only Military Academy cadets were to be commissioned into the transport brigade.⁵¹

Engineer officers were trained either at the Engineer Cadet School in Hainburg, where practical training was the main focus due to the school's favourable location (Danube), or at the Technical Military Academy, whose curriculum, in contrast, emphasised theory over practice. In order to forestall any possible objections from Hungary regarding the foundation of a new academy, the Hainburg Cadet School was converted into 'external classes of the Technical Military Academy'. These endeavours were approved by the Emperor, and no more cadets were admitted from the 1912/13 school year onwards. This meant that from the 1914/15 school year onwards, only engineer officers who had studied at the Technical Military Academy were commissioned.

In addition to the quantitative increase, this amalgamation bore the advantage of excellent theoretical and practical training for the officers, a fact that was to become particularly apparent during the war.⁵²

A similar approach was also planned for the artillery, as the artillery cadet school did not enjoy the hoped-for popularity. The artillery cadet school in Traiskirchen was eventually disbanded and replaced with two additional artillery classes at the Technical Military Academy. The huge demand for artillery during the first months of the war meant that the cadet school had to be re-established as external classes of the Technical Military Academy in the spring of 1915.⁵³

However, the gradual transformation of cadet schools into military lower and upper secondary schools or external academy classes, and the associated increase in the number of Academy alumni within the army, led some to question the 'moral suitability' of the candidates, particularly certain groups among the more traditionally minded officer corps. Above all, there was the question of whether the future officers would show the degree of loyalty to the Emperor and the monarchy to the extent considered indispensable. It was feared that also disloyal social classes would incline towards the officer's profession. The conclusions of an investigation in this regard, which were summarised in a decree in June 1914, provided for a stricter moral and ethical assessment of future applicants, whose admission was, if necessary, to be influenced by deliberately stricter or more benevolent questions.

In this way, the social classes desirable for the next generation of officers – ennobled, loyal to the emperor, German, etc. – were to be increasingly brought into training and integrated into the army. The army high command deliberately accepted a quantitative reduction in the number of commissions in order to be able to attract social groups who appeared to be particularly suited to the officer's profession, such as officer families, aristocrats, civil servants and landowners (the idea was obviously to be *entre nous* again). This was intended to put a stop to the increasing rise of non-commissioned officers' sons who had been able to

train as officers thanks to scholarships. The fact that this moral selection of candidates made patronage possible again under the guise of 'moral scrutiny' did not exactly help to curb it.⁵⁴

The enormous need for officers in the Imperial Army resulting from the first months of the war completely thwarted these considerations and made it an urgent necessity to increase the number of commissions. The infantry cadet schools that still existed were to be converted into standardised military training schools or academies. However, these proposals, made in mid-1915, were rejected with reference to the overstretched budget due to the precarious war situation. It was not until the 1917/18 school year that the prospect of implementing these proposals was raised again, and they were finalised administratively and in terms of content in the autumn of 1918. The Austro-Hungarian military education and training system was to be organised as follows:

1. six military lower secondary schools in:
 - Enns, Fischau, Innsbruck, Straß, Köszeg, Kamenica
2. ten military upper secondary schools in:
 - Brno, Graz, Sankt Pölten, Lemberg, Hranice na Moravě, Karlovac, Kismarton, Kassa, Nagyszében, Temesvár
3. eleven military academies in:
 - Wiener Neustadt (infantry and cavalry), Mödling (artillery and transporttroops), Traiskirchen (artillery), Hainburg (sappers and engineers), Maribor (infantry), Prague (infantry), Krakow (infantry), Vienna (infantry), Budapest (artillery), Pozsony (infantry, sappers, engineers), Marost-Vasarhely (infantry, cavalry)

In total, the eleven military academies were to produce 980 lieutenants per year for the Imperial Army; final approval by the Kaiser was not granted, however, due to the end of the war.

6. Assessment

Assessing an army's training and education system remains an extremely difficult matter until the outbreak of war. While Pechmann was confronted with the obvious problems and shortcomings of officer training after the defeat at Königgrätz, his successors found it much more difficult to assess the situation.

Not only the lack of war experience, but also the absence of any willingness on the part of the military leadership and the Emperor himself to authorise and, above all, finance major changes in peacetime significantly delayed the expansion of military training. In addition, the obsession with traditions on the one hand and dualistic problems on the other proved to be almost insurmountable obstacles to rapid reforms. Although the correct insight was quickly gained, the implementation of the ideas came too late for the world war for the abovementioned reasons. What followed were stopgap measures and improvisations to make up for the huge losses of professional officers during the first months of the war. In addition, underestimating the reserve officers and their training in the pre-war period led to glaring problems already in the first winter of the war, when more than 50% of the active officer corps had been lost and could not be replaced.

At the outbreak of the war, the military training and education system was in the midst of a caesura, which was bound to exacerbate an already tense situation. Had the envisaged reforms been implemented before the war, they would have hardly influenced its outcome, but they could have reduced the enormous sacrifices within the officer corps.

NOTE

¹ Walter Wagner: Die k.(u.)k. Armee – Gliederung und Aufgabenstellung. In: Adam Wandruszka, Peter Urbanitsch (ed.): Die Habsburgermonarchie 1848-1918. Vol. V: Die Bewaffnete Macht, Vienna 1987, p. 251.

² Wagner, p. 252 f.

³ Wagner, p. 494 f.

⁴ Wagner, p. 496.

⁵ Eduard Pechmann Ritter von Massen: Ein pädagogischer Beitrag zur Massenerziehung in den k.k. Militärinstituten, Prague 1882, p. 3.

⁶ Wagner, p. 496.

⁷ Antonio Schmidt-Brentano: Die Armee in Österreich. Militär, Staat und Gesellschaft 1848-1867 Wehrwissenschaftliche Forschungen /Abteilung Militärgeschichtliche Studien 20, Boppard/Rhein 1975, p. 481.

- ⁸ Pechmann, p. 23
- ⁹ Pechmann, p. 25 f
- ¹⁰ Blasius Schuster: Die k. und k. Infanterie-Kadettenschule zu Wien 1869-1918, Vienna 1933, p. 12
- ¹¹ Ulf Sereinigg: Das altösterreichische Offizierskorps. Bildung – Avancement – Sozialstruktur – wirtschaftliche Verhältnisse, Univ. Diss., Vienna 1983, p. 44.
- ¹² Karl Glückmann: Das Heerwesen der österreichisch-ungarischen Monarchie, Vienna (12th ed) 1911, p. 231.
- ¹³ Schmidt-Brentano, p. 482 f.
- ¹⁴ Glückmann, p. 23
- ¹⁵ Moritz Ritter von Brunner: 225 Jahre Technische Militärakademie 1717-1942, Vienna 1942, p. 48.
- ¹⁶ Wagner, p. 497 f.
- ¹⁷ Istvan Deak: Der k.(u.)k. Offizier 1848-1918, Vienna 1991, p. 108.
- ¹⁸ Deak, p. 110.
- ¹⁹ Sereinigg, p. 42 f.
- ²⁰ Wagner, p. 500.
- ²¹ Wagner, p. 500.
- ²² Sereinigg, p. 41.
- ²³ Wagner, p. 498.
- ²⁴ Schmidt-Brentano, p. 483 ff.
- ²⁵ Wagner, p. 505.
- ²⁶ Wagner, p. 505 f.
- ²⁷ Sereinigg, p. 54.
- ²⁸ Schuster, p. 13.
- ²⁹ Dienstreglement der Wiener Kadettenanstalt, n.p. n.d., p. 16.
- ³⁰ Dienstreglement der Wiener Kadettenanstalt, p. 23 ff.
- ³¹ Rainer Egger: Der Stand des österreichisch-ungarischen Militär-Erziehungs-und Bildungs-wesens 1918. In: Österreichische Militärische Zeitschrift (ÖMZ) No.6, Vienna 1968, p. 424-430, p. 425.
- ³² C.G.W.: Gedanken über die Ausbildung des Österreichischen Kavallerie-Offizierskorps. Von einem ehemaligen österreichischen Reiteroffizier, Stuttgart 1905, p. 14.
- ³³ Wagner, p. 436.
- ³⁴ Gedanken über die Ausbildung des Österreichischen Kavallerie-Offizierskorps, p. 22.
- ³⁵ Gedanken über die Ausbildung des Österreichischen Kavallerie-Offizierskorps, p. 16.
- ³⁶ Rudolf Hödl (ed.): Lebensskizzen der Militärakademiker des Ausmusterungsjahrganges 1897, not printed manuscript, n.p., n.d.
- ³⁷ Gedanken über die Ausbildung des Österreichischen Kavallerie-Offizierskorps, p. 57.
- ³⁸ Hödl, Lebensskizzen der Militärakademiker 1897.
- ³⁹ Egger, p. 424.
- ⁴⁰ Egger, p. 424.
- ⁴¹ Egger, p. 425.
- ⁴² Eugen Jesser: Die Bildungsanstalten der k.k. Landwehr, Phil. Diss., Wien 1986, p. 18-21.
- ⁴³ Jesser, p. 26 ff.
- ⁴⁴ Jesser, p. 48.
- ⁴⁵ Egger, p. 424.
- ⁴⁶ Jesser, p. 58.
- ⁴⁷ cf. chapter 3.3.
- ⁴⁸ It was only during the war that there was an increase in individual desertion among Czech *Landwehr* regiments; until 1914, the *Landwehr* was largely spared political agitation.
- ⁴⁹ Jesser, p. 31.
- ⁵⁰ Glückmann, p. 235.
- ⁵¹ Egger, p. 425.
- ⁵² Egger, p. 425.
- ⁵³ Egger, p. 426.
- ⁵⁴ Egger, p. 426 f.

CONTRIBUȚIA CONTRAAMIRALULUI ILIE IRIMESCU LA DEZVOLTAREA ÎNVĂȚĂMÂNTULUI MILITAR DE MARINĂ DIN ROMÂNIA

ADRIAN ILIE*

Abstract

Secondary naval education in Romania was initiated by King Carol I as early as 1881, through the establishment of the Naval Children's School in Țiglina-Galați. Training future sailors was a serious job, but one that required time.

One of the Romanian officers involved in the organisation of this institution was captain Ilie Irimescu, helped by a group of officers and teachers with outstanding results from Galați.

The first commander of the school was captain Ilie Irimescu, who, according to the High Decree no. 2408 of October 3, 1881, which approved its establishment – equivalent to the lower secondary school course, was also a teacher of Seamanship and Helmsmanship. Moreover, the school commanders also had teaching duties, in addition to those of management.

The practical training campaign was about to begin. Not being able to do so, it was decided to do it on the Danube, with the Gunboat Fulgerul, and a schooner named Lebăda, which was set up for the school (a boat with a cover and two masts for sails, which was always towed by the gunboat). The trip was made under the command of captain Ilie Irimescu, with Captain Emanoil Koslinski and Ghiorghe Barba, a well-known pilot, as his second. Thus, all the ports on both banks of the Danube were visited, up to Severin and Cladovo, some on the way out and some on the way back, sailing only during the day, and at night docking in the ports, for safety, given the young age of the cadets.

Rear Admiral Ilie Irimescu was a true trailblazer and contributed fully to the organization of naval secondary education in our country, both at the theoretical level and, more importantly, at the practical level, by boarding the cadets on the ships belonging to the Romanian Naval Forces at that time.

Keywords: *cadets, navy, river ships, Flotilla, naval practice, commander*

* Prof. dr., Director al Colegiului Național Militar „Alexandru Ioan Cuza”, Constanța.

Începuturile învățământului de marină în România au fost legate de înființarea Școlii Copiilor de Marină, cu o primă locație la Țiglina - Galați, menită să pregătească viitorii marinari ai României.

În anul 1881, la 3 octombrie, prin Înaltul Decret nr. 2.408, al MS Regele Carol I, lua naștere această școală, care școlariza elevi cu vârste cuprinse între 12-15 ani, timp de trei ani. Școala pregătea inițial, militari cu grade inferioare (caporali, sergenți, subofițeri). Cei care consimțeau să urmeze școala, se obligau, ca după terminarea ei, să servească în flotilă încă patru ani, termen care se putea prelungi la cerere, prin reangajare. După parcurgerea anului I, elevii erau împărțiți pe două secții: punte și mașini, iar la sfârșitul anului II, erau împărțiți pe specialități, în funcție de nevoile Marinei, aptitudinile elevilor și, pe cât posibil, a opțiunilor acestora. La finele anului III, cursanții, care aveau vârsta de 17 ani impliniți, erau declarați absolvenți, înaintați la gradul de caporal și repartizați în unitățile și pe navele Marinei. Elevii care nu aveau vârsta de 17 ani impliniți, erau menținuți în cadrul instituției și numai după împlinirea acestei vârste, erau repartizați la unități.

Până în anul 1904, Școala își va desfășura activitatea sub această formă, iar ulterior se va transforma în Școala de Marină a Maiștrilor Militari și de Specialitate¹.

Pentru practica viitorilor marinari comandantul Corpului Flotilă, în martie 1881, colonelul Nicolae Dimitrescu-Maică, se adresa ministrului de război, pentru a achiziționa un bastiment de lemn, un Bric, ale cărui costuri erau estimate la 110.000 lei, iar echipat complet, costul acestuia se ridica la suma de 140.000 lei. Timpul estimat pentru construcție era de 7 luni. Se numea o comisie din care făceau parte colonelul Nicolae Dimitrescu-Maică, colonelul I. Murgescu, maiorul V. Urseanu, maiorul M. Drăghicescu și locotenentul Mănescu, ce urma să se pronunțe asupra sistemului de propulsie al Navei-școală².

Bricul urma să aibă menirea unei Nave-școală, pe care să își facă ucenicia tinerii cadeți ai marinei.

Încă din anul 1881 a fost comandată o Navă-școală (Bric) la Londra, la Firma Thomas Iron Works and Shipbuidinge Company. Nava era cu propulsor și elice, pusă în mișcare de o mică mașină Compounde. Nava a intrat în portul Galați la 12 august 1882, sub comanda maiorului Vasile Urseanu. Bricul Mircea avea să inițieze în tainele meseriei de marinar mii de tineri hotărâți să înfrunte valurile și vicisitudinile vieții de navigator.

Această navă a fost botezată „Mircea” de către Ion Ghica, ambasadorul României la Londra în acei ani. Jean Bart – marele prozator român – descria această bijuterie a flotei

Bricul Mircea,
la ancoră

românești: „*Mircea este o corabie cu pânze, tipul de navă numit brik, cu velatura completă. Deplasament 360 de tone. O mică mașină pentru manevra în porturi. Viteza maximă este de 13 mile pe oră. Un echipaj de 100 de marinari, majoritatea copii din școala de marină și ofițeri tineri. O mică navă de lemn cu pânze; dar ce rar se mai poate întâlni azi pe căile mării, printre feluritele bastimente, între tipuri monstruoase de mașini flotante, o asemenea navă cochetă, un voalier cu forme rotunde și elegante, având o velatură măreață, armonică, perfect echilibrată*”³.

La 12 august 1882, după un marș de 24 de zile, nava intra în portul Galați, fiind admirată de toată lumea prezentă în port, pe cheu, la momentul intrării în port.

Prin nota din 22 august 1881 adresată șefului Corpului Flotilei, ministrul de război a aprobat încheierea unui contract pentru construcția de nave militare, cu firma britanică Thames Iron Works. Comisia a comandat în 1882, bricul cu vele și mașini pentru școala și instrucția gabierilor și a timonierilor, un torpilor, două torpiloare mai mici, 3 șalupe canoniere și 5 șalupe pentru poliția de pe Dunăre. Bricul a fost adus în țară pe 12 august 1882, fiind numit *Mircea*, cu destinația de bastiment școală, fiind prima navă de acest gen din țara noastră. Nava avea 360 tone, 160 CP, lungimea de 36 metri, lățimea 7,60 metri, pescajul de 3,50 metri, viteza 8 noduri, cu vele 12 noduri. Putea găzdui 80 de soldați, un coman-

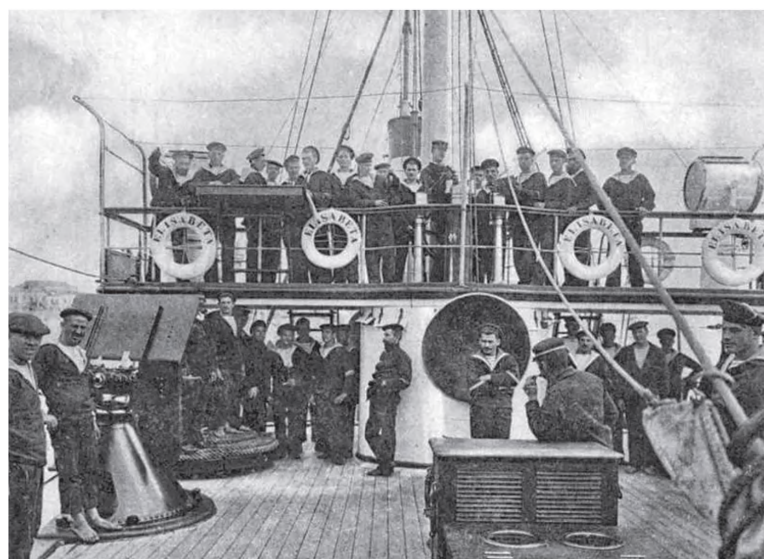
dant, un căpitan secund, un căpitan comandant de companie, doi locotenenți, un medic, 6 sublocotenenți elevi. Nava era echipată cu 2 tunuri *Krupp*, de 80 mm, înlocuite cu două tunuri *Nordenfeld* de 57 mm, două tunuri revolver de 57 mm *Hotchkiss* și două mitraliere *Nordenfeld* de 11,43 mm cu câte 10 țevi⁴.

Crucișătorul *Elisabeta* a fost construit pe șantierul Armstrong din Newcastle, cu suma de 1.512.000 lei, fiind sub comanda colonelului Vasile Urseanu, având la bord și absolvenți ai Școlii Copiilor de Marină. Caracteristici: 1320 tone, 3800 CP, 72 metri liniari, 10,25 metri lungime, 4,20 metri pescaj, viteza 18 noduri, echipat cu 4 tunuri *Krupp* de 150 mm, având 181 de oameni la bord⁵.

Navele aflate în funcțiune după anul 1889 erau canoniera *Grivița*, comandată de căpitanul Mihail Drăghicescu⁶, canoniera *Opanez*, condusă de căpitanul Ilie Irimescu⁷, piuitorul de mine *Alexandru cel Bun*, comandat de căpitanul Emanoil Koslinski⁸, ce realiza sondeaje de-a lungul coastelor Mării Negre, de la Sulina la Mangalia.

Pe Bricul *Mircea* și-au început pregătirea toți marinarii destoinici ai patriei. Vasile Urseanu a reprezentat un model de urmat în cariera de marinar, fiind permanent un exemplu de seriozitate și de devotament pentru profesia de marinar.

În condițiile în care se dorea înființarea unei școli de marină, Circulara Ministrului de Război, generalul de brigadă *Gheorghe Slăniceanu*,

Crucișătorul *Elisabeta* și cadeții marinari

șef de promoție la absolvirea Școlii Militare de Ofițeri din Capitală și combatant în Războiul de Independență (1877-1878), adresată generalilor comandanți ai diviziilor teritoriale, era următoarea: „*Domnule general și scumpe camarade, dorind a înființa, cât mai nezăbovit, o Școală de marină (Mousses), cu copii de vârstă între 10 - 12 ani în orașul Constanța, care să devină o pepinieră de mateloti pentru bastimentele noastre maritime, am hotărât ca, mai înainte de a avea recurs la un racolagiu general, să prefer pe copiii soldaților de linie, dorobanților sau călărașilor care ar fi rămas orfani din campania din urmă, și, în acest scop, vă rog a face investigațiile necesare pe teritoriul divisei d-voastră și a-mi raporta numărul acestor copii (se va forma un tablou în care se va arăta starea civilă, locuința, gradul avut în armată de părinți etc.), ce familiile lor ar voi să-i destine acestui serviciu. Sunteți autorizați totodată a le comunica că acești copii vor fi crescuți, instruiți și întreținuți în socoteala Statului, și ca vor avea dinaintea lor o carieră deschisă, astfel ca familiile, în a căror sarcină se găsesc, nu vor mai avea a se preocupa de nimic în ceea ce privește viitorul lor. Aștept răspunsul d-voastră până la 15 iulie viitor, când sunt decis a pune în executare acest proiect, adunând copii de vârstă fixată mai sus, din toată țara, în caz că cercetările dumneavoastră or să fie infructuoase*”⁹.

Prin Decretul nr. 2408 din 3 octombrie 1881 a fost adoptat „Regulamentul de înființare și funcționare a Școlii Copiilor de Marină”¹⁰, aprobat de Regele Carol I la propunerea ministrului secretar de stat ad-interim la Departamentul de Război, Ion C. Brătianu.

Acesta conținea pe articole, următoarele:

Art. 1. Pentru formarea cadrelor Flotei se înființează Școala Copiilor de Marină.

Art. 2. Un bastiment al Flotei se va afecta pentru Școala Copiilor de Marină.

Art. 3. Acest bastiment va staționa într-un port de mare.

Art. 4. Directorul și subdirectorul școlii vor fi comandantul și secundul bastimentului școlii și se vor numi prin deosebit decret.

Art. 5. Comandantul Flotei va avea supraveghearea superioară asupra școlii.

Art. 6. Personalul și trupa școlii se va face de minister.

Art. 7. Școala se va administra ca și celelalte bastimente ale Flotei.

Art. 8. Corpul Flotei va ține un control separat pentru copiii de marină.

Art. 9. Hrana și îmbrăcămintea elevilor va fi aceeași ca la trupă.

Art. 10. Înființarea obiectelor de studiu, plata profesorilor civili și a suplimentului pentru cei militari se vor face conform alocațiilor bugetare.

Art. 11. Copiii de marină se recrutează în modul și ordinea următoare:

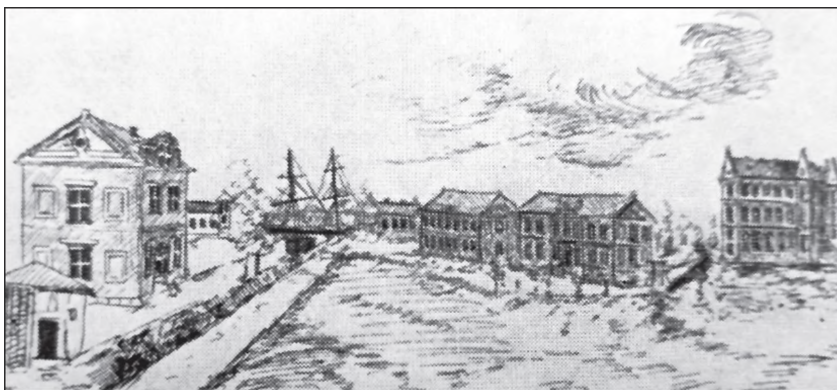
a. Din copii de militari morți în război sau în serviciu;

b. Din copii de militari de orice categorie;

c. Din copii de nemilitari dacă numărul determinat nu se va putea completa cu copii de militari.

Art. 12. Administrarea în Școală se va face de o comisie compusă din trei membri, numită de minister și prezidată de comandantul Flotei.

**Cazarma Școlii
de la Țiglina-Galați**

Art. 13. Numărul copiilor ce se pot primi în școală se va determina în fiecare an prin decizie ministerială.

Art. 14. Copiii ce se vor primi vor trebui să aibă vârsta de la 12 la 15 ani și o bună constituție.

Art. 15. Copiii de marină se primesc cu consimțământul părinților sau tutorilor și numai sub condiția consimțită de părinți sau tutori ca, după terminarea școlii, până la vârsta de 18 ani, vor servi copii de marină pe bastimentele Flotei, iar de la vârsta de 18 ani vor servi patru ani în Flotilă.

Art. 16. Elevii care nu vor satisface examenul sau vor fi depărtați din școală pentru rele purtări sau alte cauze se vor trimite părinților, rămânând supuși legii recrutării. Durata cursurilor școlii este de trei ani.

Art. 18. Cursurile fiecărui an vor începe de la 1 octombrie.

Art. 19. În timp de șase luni, de la 1 octombrie la 1 aprilie în fiecare an, elevii vor primi instrucția teoretică la Galați.

Art. 20. Un local special se va afecta pentru cazarmarea elevilor în timpul instrucției teoretice.

Art. 21. Instrucția teoretică se va face asupra materiilor de mai jos – aritmetica, geografia și cosmografia, istoria, limba română, limba italiană, religia, noțiuni de geometrie și trigonometrie, noțiuni de fizică și chimie, cunoștințele necesare ale unui soldat de marină - nomenclaturi, teorii și exerciții asupra tunurilor, pânzelor, armelor portative, Codul internațional de semnale, armarea bastimentelor, serviciul de gardă, serviciul interior, noțiuni de mecanică și conducerea mașinilor, exerciții corporale (gimnastică, scrimă, natație).

Art. 22. Programele detaliate pentru fiecare clasă și materie se vor fixa prin decizie ministerială.

Art. 23. Instrucția practică se va face pe bastimentul școlii.

Art. 24. După terminarea cursurilor, elevii care vor satisface examenul de ieșire se vor imbarca pe bastimente sau vor fi trimiși în străinătate, unde vor face serviciul de noviciat până la etatea de 18 ani, când se vor încorpora ca soldați în Corpul Flotei pe termenul legal și vor putea obține grade.

Art. 25. Un regulament ulterior va prescrie modul serviciului interior în școală.

Art. 26. Ministrul nostru secretar de stat la Departamentul de Război este însărcinat cu executarea acestui decret.

Dat în București, la 3 octombrie 1881¹¹.

Istoria acestei instituții a învățământului naval național începe la **1 februarie 1882** când, în celebra cazarmă a Flotei de la Țiglina-Galați, avea loc solemnitatea inaugurării cursurilor Școlii Copiilor de Marină, înființată în premieră în România. Până la această dată au fost pregătiri administrative, recrutarea personalului și a viitorilor cadeți.

Școala a fost instalată într-o clădire cu etaj pe malul Dunării, în strada Portului, cu toate instalațiunile unui internat, cu dormitoare și o spălătorie specială, având trei ani de cursuri mixte: șase luni (1 octombrie – 1 aprilie) cursuri teoretice și șase luni (1 aprilie – 1 octombrie) cursuri practice și cu aplicarea teoriilor, adică ambarcarea pe Bastimentul-școală, făcându-se călătorii în afara apelor teritoriale naționale.

Primul comandant al școlii a fost căpitanul Ilie Irimescu, cel care – conform prevederilor Înaltului Decret nr. 2408 din 3 octombrie 1881, prin care s-a aprobat înființarea acesteia – echivalentă cursului inferior de liceu (gimnaziu) a fost și profesor de matelotaj și timonerie. De altfel, comandanții școlii aveau și obligații de predare, pe lângă cele de conducere.

Școala pregătea timp de trei ani marinari, gabieri, artileriști, torpilor, timonieri și infanteriști. După un an de cursuri teoretice, cadeții se imbarcau pe canoniera Fulgerul, pentru deprinderi practice la bordul navei¹².

S-a semnat următorul proces verbal: „As-tăzi, 31 ianuarie 1882, s-a inaugurat cu solemnitate religioasă deschiderea Școlii Copiilor de Marină, înființată pentru întâia oară în România la Galați, prin Înaltul Decret Regal nr. 2408 din 30 octombrie 1881¹³.

Această ceremonie a avut loc în fața autorităților militare și civile, printre acestea numărându-se: prefectul G. Rășcanu, colonelul Pencovici, intendent N. Balaban, colonelul Formac, colonelul Nicolae Dimitrescu-Maică, maiorul Anton Barbieri, fost comandant al Flotei, locotenent-colonelul Șerbănescu, colonelul N. Holban, colonelul Ioan Murgescu, primarul Ion Vizzu, maiorul Poroineanu, dr. Nicolescu, maiorul I. Niculescu, colonelul

Cotrutz, iconomul C. Roseiu, locotenent-colonelul Ghidionescu, I. Cetățianu, maiorul Groza, maiorul Mihail Drăghicescu, Alexe A. Braunn, dr. Tachianu, medic șef al Flotilei, medic de regiment clasa a II-a dr. Casasovici, căpitanul Ion Isvoranu, căpitanul Emanoil Hacek, locotenentul Mavrodi, locotenentul A. Calotescu, căpitanul Mihail Căpitanovici, sublocotenentul Chebak, sublocotenentul Nicolae Gracovski, preotul garnizoanei Ioachim Voluntaru, căpitanul D. Ionescu, administratorii clasa a II-a Abeg, Ciocan, Dimitriu, Marian, Mărgăritescu, guard torpilor clasa a III-a Manoliu, director, căpitanul Ilie Irimescu și subdirector, căpitanul Emanoil Koslinski¹⁴.

Tinerii admiși în 1881 au format prima promoție a Școlii Copiilor de Marină, care trebuia să se inaugureze la 1 octombrie 1881, inaugurare amânată până la 30 ianuarie din lipsă de candidați și din pricina nefinalizării bastimentului-școală.

Pentru aceste motive și considerând viața aspră de bord, instalațiile la localul școlii erau speciale, adică similare cu cele de pe bastiment. Astfel, dormitoarele nu aveau paturi, se putea dormi în hamace suspendate, iar spălătoria era astfel amenajată ca fiecare elev să-și spele singur lenjeria.

Pentru că de mai multe ori pe săptămână iarna, în școală, elevii erau scoși la Dunărea, înghețată, unde erau făcute copci, în care se spălau până la talie și picioarele, până deasupra genunchilor, ieșind aburi din corpurile lor, după care, îmbrăcați, trebuiau să execute alergări, acestea fiind făcute sub directa supraveghere a directorului Școlii. În nopțile senine fără lună, li se explicau constelațiile cu forma și denumirea lor, de același director, de altfel, recunoscut în rândul astronomilor europeni, pentru talentul de a le explica cadeților, pe înțelesul lor.

Printre primele cadre ale Școlii, putem menționa pe: maiorul Mihail Drăghicescu, devenit directorul Școlii și profesor de navigație, știința apelor, astronomie, matelotaj, nomenclaturi și infanterie, căpitanul Emanoil Koslinski – torpile și artilerie, cu toate ramurile lor, căpitanul ing. Ioan Isvoranu – geometrie, motoare, mașini și căldări marine, electricitate, construcții navale, locotenentul Alexandru Calotescu – istoria, geografie terestră și mari-

timă, exerciții de bărci cu rame și pânze, locotenentul Constantin Mănescu – matematică, aritmetică, algebră, logaritmi. Profesori civili erau: I. Cetățianu – limba română, compoziții, aplicații, A. Braunn – limba italiană și preotul Economu C. Rosin – morală, religie¹⁵.

În plus, o serie de subofițeri, special pregătiți ca ajutoari, îi secondau pe titularii postului.

În acel timp, parcul de bastimente fusese mărit cu vaporul *Oriental*, cumpărat de la austrieci și botezat *Ștefan cel Mare*, devenit mai târziu yacht regal, comandat special la Triest, în anul 1880 o canonieră pentru mare, botezată *Grivița*, care trebuia să staționeze în noile porturi, Sulina și Constanța.

După terminarea cursurilor teoretice era așteptată Nava-școală pentru a începe practica de specialitate.

Acest grup era compus din Bricul-școală *Mircea*, un bastiment purtător și puitor de torpile numit *Alexandru cel Bun*, o serie de trei șalupe canoniere *Rahova*, *Smârdan* și *Opanez*, după numele celebrelor confruntări din timpul războiului de independență, o altă serie de cinci șalupe mici – *Santinela*, *Poterașul*, *Pandurul*, *Grănicerul* și *Vegheatorul*.

Aceste două serii destinate poliției pe Dunăre și poliției în porturi erau completate de două torpiloare mici, *Șoimul* și *Vulturul*, prevăzute toate cu elici.

Avându-se în vedere faptul că Nava-școală urma să coboare și să urce fluviul de la mare la Galați și să execute intrări în porturi diferite, s-a hotărât în cele din urmă să i se instaleze un mic motor, acționând o elice care să-i înlesnească aceste cerințe, aceasta fiind o altă cauză a întârzierii aducerii în țară.

Campania de cursuri practice trebuia să înceapă. Neputându-se astfel, s-a hotărât să se desfășoare pe Dunăre, cu canoniera *Fulgerul* și, pentru școală s-a amenajat o goeletă numită *Lebăda* (barcă, cu covertă și două catarge pentru pânze, care a fost tot timpul remorcată de canonieră). Călătoria s-a făcut sub comanda căpitanului Ilie Irimescu, având ca secund pe căpitanul Emanoil Koslinski și pe Ghiorghe Barba, un cunoscut pilot. S-au vizitat toate porturile de pe ambele țărmuri de pe Dunăre, până la Severin și Cladovo, parte la duce-re și parte la înapoiere, navigându-se numai

Comandorul Ilie Irimescu

ziua, iar noaptea se acosta în porturi, pentru siguranță, dat fiind și vârsta fragedă a cadetilor.

Cursurile practice au constat în: timonerie, bordaje, serviciu de veghe, servicii la bord, exerciții de infanterie și bărci și formarea *Cartei itinerar*, în care se consemnau cursul Dunării cu toate ostroavele, râurile și canalele care erau întâlnite cu denumirea și distanțe în kilometri între ele, localitățile întâlnite și linia de navigație urmată, cu adâncimile de apă găsite.

Către sfârșitul lunii octombrie 1882 a sosit în țară și Nava-școală *Mircea*, alături de celelalte bastimente din grupul comandat acolo. Acestea din urmă au fost aduse de personalul șantierului sub pavilion englez de comerț și predate Comandamentului Marinei la Galați. Astfel, cele cinci șalupe mici și cele două torpiloare au fost transportate ca marfă pe vapoarele de comerț.

Bricul *Mircea* avea două catarge verticale și unul către orizontală, fiecare catarg format din câte trei părți cu câte patru pânze pătrate, iar bompresul, cu trei pânze triunghiulare. Nava-școală, cu caracteristici fidele bricului, se prezenta ca o corabie de o eleganță deosebită, construit special din lemn de teck, căptușit în partea imersibilă și până la 30 cm deasupra nivelului apei cu tablă de aramă, cu un mic coș lunetă a mașinii, care se putea coborî sau ri-

dica, după cum naviga, folosind motorul sau numai cu pânzele.

Bricul a navigat în diferite țări, îndeosebi în țări cu vechi tradiții marinărești, unde a fost admirat și comparat cu un yacht de dimensiuni mari pentru navigație în jurul lumii și nu se credea a fi o navă de război.

În interior, partea dinainte era destinată echipajului permanent, iar mijlocul, până la camera mașinii, era pentru elevii școlii. În acea parte erau și trei cabine separate. La partea din spate era locuința comandantului, compusă dintr-un salon mare și un dormitor, iar între acestea și mașină era locuința ofițerilor, compusă dintr-un salon și patru cabine.

Bucătăria era lângă corpul mașinilor și mai târziu a fost mutată pe covertă, sub puntea de comandă. Avea patru bărci, două laterale, a treia pe covertă și a patra în exterior, înapoi de travers.

Pentru școala de matelotaj (frânghierie) și velatură (croiala și coaserea pânzelor), comandantul Marinei a angajat ca mateloi speciali patru persoane destoinice, dornice de a învăța tainele meseriei.

Pe Bricul-școală *Mircea*, aveau să se formeze mii de marinari, așa cum pe pânzarul moldovenesc își făcuseră meseria luptătorii marelui voievod Ștefan cel Mare¹⁶.

În ceea ce privește orarul liceelor militare, începând cu anul 1902, acesta era următorul: 3 ore de cursuri, 3 ore de meditație, o oră de lucrări grafice, 2 ore de gimnastică, scrimă, înot, 6 ore – masă, repaus, vizită medicală, 9 ore de odihnă. În fiecare lună de mai avea loc o excursie de agrimensură (topografie), de câteva zile, la care luau parte toate clasele¹⁷.

Unul dintre primii comandanți ai școlii a fost colonelul de marină *Mihail Drăghicescu*, un profesor desăvârșit, cu o ținută morală și profesională de excepție. Orele de geografie marinărească, cosmografie, astronomie și de calcule nautice, pe care le susținea erau apreciate de toți elevii școlii, iar profesorul fascina prin modul de prezentare și argumentele folosite¹⁸.

Tot în anul 1881, locotenentul Cătuneanu Mărgărit a fost repartizat la Școala Flotilei, având ore de predare și la Școala Copiilor de Marină de la Țiglina¹⁹.

Cei 20 de elevi ai Anului I din cadrul Școlii de Marină au urmat cursurile teoretice până la 1

iunie, având ca profesori militari, în afară de director și subdirector, pe locotenentii Alexandru Calotescu și Constantin Mănescu, iar ca profesori civili, pe I. Cetățianu de limba și istoria română și pe A. Braunn de limba italiană.

După terminarea cursurilor, elevii au fost imbarcați pe canoniera *Fulgerul*, având ca anexă șalupa cu vele *Lebăda*.

Aceste bastimente au făcut o călătorie pe Dunăre, trecând prin Canalul Măcin (vechea Dunăre), sondând canalul și talvegul Dunării până la Turnu Severin, de unde s-au întors în josul Dunării, ajungând la Galați la 12 august, perioada în care elevii au executat diferite exerciții²⁰.

Cursurile acestei instituții unicat în arealul românesc au început cu 20 de cadeți în Anul I. Aceasta primea ca elevi, băieți cu vârsta între 12 și 15 ani, absolvenți a patru clase primare. Școlarizarea avea durata de trei ani, în timpul cărora se predau cunoștințe de cultură generală la nivelul superior cursului gimnazial (limba română, matematică, geografia, cosmografia, fizica, chimia, limba italiană) și cunoștințe de specialitate marinărească (mecanică navală, mașini navale, artilerie de bord, mijloace de semnalizare etc.).

Dintre profesorii școlii, amintim pe:

- Maior Drăghicescu Mihai-director;
- Maior Isvoranu Ion;
- Căpitan Mănescu Constantin;
- Căpitan Eustațiu Sebastian;

Profesori civili: I. Cetățianu, Fumagaly, Economu C. Rosin²¹.

Fiecare an de studiu cuprindea o parte de învățământ teoretic (octombrie-aprilie) și o parte de practică la bordul navelor (aprilie-septembrie). Din luna august 1882, școala a beneficiat de suportul logistic al Bricului *Mircea*, navă-școală special comandată pentru acest lucru.

La 15 octombrie 1883 cu un efectiv de 53 de elevi, în cei trei ani de studii, maiorul Mihail Drăghicescu deschidea anul de învățământ. La 17 februarie 1884, prin Înaltul Decret Regal nr. 1273, la propunerea ministrului, secretar de stat la Departamentul de Război, I.C. Brătianu, se aproba un nou *Regulament al Școlii Copiilor de Marină*, ce completa și modifica în parte regulamentul adoptat în anul 1881.

Putem conchide că învățământul de marină a fost organizat pentru a satisface nevoia de cadre necesare unei arme importante, apărarea pe fluviu și pe mare. Contraamiralul Ilie Irimescu a fost un adevărat deschizător de drumuri și a contribuit din plin la organizarea învățământului mediu de marină din țara noastră, atât la nivel teoretic, cât mai cu seamă la nivel practic, prin ambarcarea cadeților pe navele aflate la acel moment în dotarea Forțelor Navale Române.

Bibliografie selectivă:

1. Mariana Graur, George Petre, *Monografia Liceului Militar Alexandru Ioan Cuza*, Tipografia Goliat, Constanța, 1995
2. Corpul flotei cunr. 651/martie 1881
3. Jean Bart, *Viața unei corăbii românești*, în Revista *Boabe de grâu*, martie 1931
4. Nicolae Birdeanu, Dan Nicolaescu, *Contribuții la istoria marinei române din cele mai vechi timpuri până în 1918*, vol. I, Editura Științifică și Enciclopedică, București, 1979
5. Arhivele MAN, *fond Inspectoratul general al marinei*, dosar nr.3
6. *România liberă*, anul IV, nr. 910, duminică, 15 iunie 1880
7. Decret nr. 9744, publicat în M.O. nr. 156 din 14 octombrie 1881
8. M.O. nr. 36 din 18 noiembrie 1881
9. ****Istoricul Armatei Române*, București, 1902
10. Sergiu Combeanu, *Aspecte ale istoriei navigației în România*, în Studii. Revista de istorie, XXV, 1972, nr. 4
11. Adrian Ilie, Marian Moșneagu, *Monografia Colegiului Național Militar „Alexandru Ioan Cuza” Constanța*, Editura Ex Ponto, Constanța, 2021
12. Adrian Ilie, *Școala Copiilor de marină*, Editura Ex Ponto, Constanța, 2024
13. *Arsenalul Flotei*, 20 ianuarie 1882
14. *Anuarul Armatei Române*, 1886
15. „Constantin Boțan, *Un semicentenar marinăresc*”, Conferință difuzată la Radio București pe 30 ianuarie 1932.
16. *Documente aflate în Arhiva CNMAIC*.
17. ****Albumul Armatei Române*, 10 mai 1902, Editura Librăriei Socec&Co, București, 1902
18. *Anuarul Armatei Române*, 1881
19. Locotenent-comandor Constantin Ciuchi, *Istoria Marinei Române în curs de 18 secole, de la împăratul Traian până în al 40-lea an de domnie a Regelui Carol I*, Tipografia „Ovidiu” H. Vurlis, Constanța, 1906

NOTE:

¹ Mariana Graur, George Petre, *Monografia Liceului Militar Alexandru Ioan Cuza*, Tipografia Goliat, Constanța, 1995, p. 9.

² Documentul a fost înregistrat la Corpul flotilei cunr. 651/martie 1881.

³ Jean Bart, *Viața unei corăbii românești*, în *Revista Boabe de grâu*, martie 1931.

⁴ Nicolae Birdeanu, Dan Nicolaescu, *Contribuții la istoria marinei române din cele mai vechi timpuri până în 1918*, vol. I, Editura Științifică și Enciclopedică, București, 1979, p. 218-219; Adrian Ilie, *Școala Copiilor de Marină*, Editura Ex Ponto, Constanța, 2024, p. 17.

⁵ Arhivele MAN, *fond Inspectoratul general al marinei*, dosar nr. 3, f. 302.

⁶ S-a născut la Brăila, la 1 septembrie 1848. La vârsta de 15 ani se înscrie la Școala Militară, ale cărei cursuri le urmează până în 1867, cu gradul de elev, iar de la această cu gradul de sergent furier. La terminarea școlii militare cu gradul de sublocotenent este repartizat în Corpul Flotilei, unde va ocupa funcția de ofițer de bord pe nava „Ștefan cel Mare”, iar în 1871, când este înaintat la gradul de locotenent, ca ofițer secund pe nava *România* apoi pe *Ștefan cel Mare*. A fost unul dintre primii comandanți ai Școlii Copiilor de Marină din Țiglina – Galați. Un profesor iubit de elevii săi, având o personalitate puternică.

⁷ Primul comandant al Școlii Copiilor de Marină. A fost un adevărat deschizător de drumuri pentru învățământul mediu de marină din România. Ulterior, va ocupa alte funcții importante la comanda navelor militare românești.

⁸ A fost locțiitorul comandantului Școlii Copiilor de Marină de la Țiglina - Galați. A ocupat funcții importante la conducerea Marinei Române.

⁹ *România liberă*, anul IV, nr. 910, duminică, 15 iunie 1880, p. 2.

¹⁰ Decretul avea la bază Raportul ministrului secretar de stat de la Departamentul de răzbel, cu nr. 9744; publicat în M.O. nr. 156 din 14 octombrie 1881, p.5339-5340.

¹¹ M.O. nr. 36 din 18 noiembrie 1881, p. 769-771.

¹² ****Istoricul Armatei Române*, București, 1902, p. 178; Sergiu Combeanu, *Aspecte ale istoriei navigației în România*, în *Studii.Revista de istorie*, XXV, 1972, nr. 4, p. 3.

¹³ Adrian Ilie, Marian Moșneagu, *Monografia Colegiului Național Militar „Alexandru Ioan Cuza” Constanța*, Editura Ex Ponto, Constanța, 2021, p. 37.

¹⁴ *Arsenalul Flotilei*, 20 ianuarie 1882, p. 112.

¹⁵ *Anuarul Armatei Române*, 1886, p. 33.

¹⁶ „Constantin Boțan, *Un semicentenar marinăresc*”, Conferință difuzată la Radio București pe 30 ianuarie 1932.

¹⁷ *Documente aflate în Arhiva CNMAIC*.

¹⁸ Mariana Graur, George Petre, *op. cit.*, p. 12.

¹⁹ *Anuarul Armatei Române*, 1881, p. 97.

²⁰ Locotenent-comandor Constantin Ciuchi, *Istoria Marinei Române în curs de 18 secole, de la împăratul Traian până în al 40-lea an de domnie a Regelui Carol I*, Tipografia „Ovidiu” H. Vulris, Constanța, 1906, p. 219 – 220.

²¹ *Arsenalul Flotilei*, 1882, p. 112.

INTERNAȚIONALIZAREA ÎNVĂȚĂMÂNTULUI SUPERIOR PRIN INTERMEDIUL PROGRAMULUI ERASMUS+

ALEXANDRU LUCINESCU*

Abstract

Abstract: Having the great Renaissance scholar Erasmus of Rotterdam as its spiritual patron, the Erasmus+ programme coordinated by the European Commission reflects the European Union's concern for the internationalisation of higher education. In connection with this program, European military universities have developed the European Military Youth Officer Exchange Initiative (EMILYO), known as the Military Erasmus, which gives future officers the opportunity to study abroad as both undergraduates and postgraduates. To facilitate the understanding of Erasmus+ programme, its evolution is presented and an illustrated description of its functioning, of the candidate selection process, and of the available financial support is equally provided.

Keywords: Erasmus+, EMILYO, European Commission, European Union, learning mobility, military higher education

Denumirea programului Erasmus+ reprezintă un acronim al *European Community Action Scheme for the Mobility of University Students*, dar ea face trimitere și la unul dintre cei mai importanți reprezentanți ai Renașterii, Erasmus din Rotterdam. Acest mare cărturar nu a fost asociat întâmplător cu Erasmus+, deoarece el simbolizează natura profund internațională a învățământului superior european, spiritul reunirii în spațiul universitar al studenților și

profesorilor din întreaga lume. Erasmus din Rotterdam a călătorit mult, preocupările sale științifice purtându-l în Anglia, la universitățile din Oxford și Cambridge, în Franța la universitatea din Paris și la cea din Orleans, precum și în Peninsula Italică la universitățile din Roma, Florența și Bologna.

Universitățile vizitate de Erasmus luaseră ființă în Evul Mediu, atunci când însăși ideea de universitate apăruse în cultura europeană

* Dr., Institutul pentru studii politice de apărare și istorie militară.

EuROpean Community Action Scheme for the Mobility of University Students

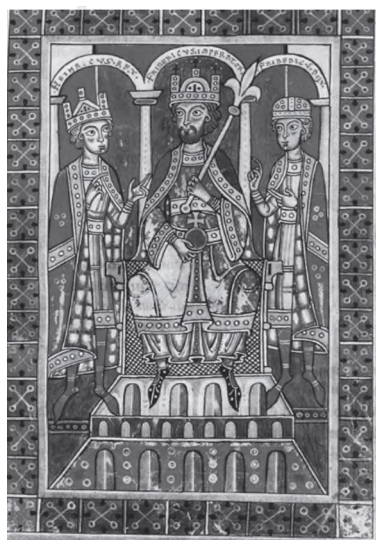

Erasmus din Rotterdam
1466-1536

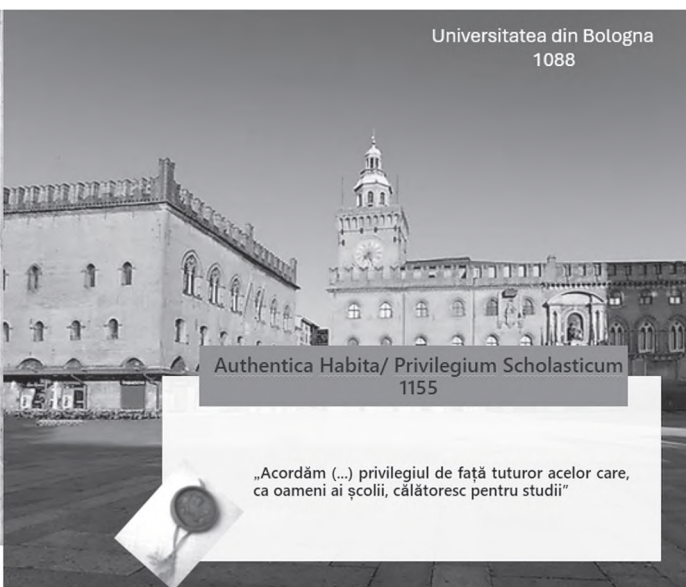

ca o creație originală a acelei perioade. În mod tradițional, se consideră că prima universitate a fost cea din Bologna, înființată la 1088, deci acum mai bine de 900 de ani; tot din secolul al XII-lea datează și universitățile din Oxford și Paris. În vremea aceea, termenul de universitate nu se referea la activitatea didactică, ci desemna asocierea studenților sau a profesorilor în scopul protejării de abuzurile la care erau expuși, ca străini, în orașele universitare. De aceea, în 1155, membrii universității con-

stituite la Bologna au cerut ajutorul împăratului Frederic I Barbarossa atunci când acesta s-a apropiat de oraș în timpul unei campanii militare. Ca răspuns, împăratul Sfântului Imperiu Roman a proclamat atunci *Authentica Habita*, cunoscut și ca *Privilegium Scholasticum*, un document ce surprinde foarte bine caracterul internațional pe care universitățile l-au avut încă de la momentul constituirii lor: „acordăm, însuflețiți de părintească dragoste, privilegiul de față tuturor acelora care, ca oamenii ai șco-

Frederic I Barbarossa

Universitatea din Bologna
1088

Authentica Habita/ Privilegium Scholasticum
1155

„Acordăm (...) privilegiul de față tuturor acelora care, ca oameni ai școlii, călătoresc pentru studii”

lii, călătoresc pentru studii (...) anume ca în locurile în care se ocupă de studiile lor literare, atât ei cât și trimișii lor să vină și să trăiască acolo în siguranță (...). Cine dintre ei nu este oare vrednic de ajutorul și milostivirea noastră? De dragul ei au devenit pribegi, din bogați s-au făcut săraci, pe ei înșiși se nesocotesc, viața și-o expun tuturor primejdiilor, și adesea pătinesc fără pricină de pe urma nedreptelor atacuri ce le îndură (...). Prin această lege universală și pentru totdeauna valabilă, hotărâm așadar ca de acum înainte nimeni să nu mai aibă îndrăzneala de a nedreptăți în vreun fel pe un om al școlii”.

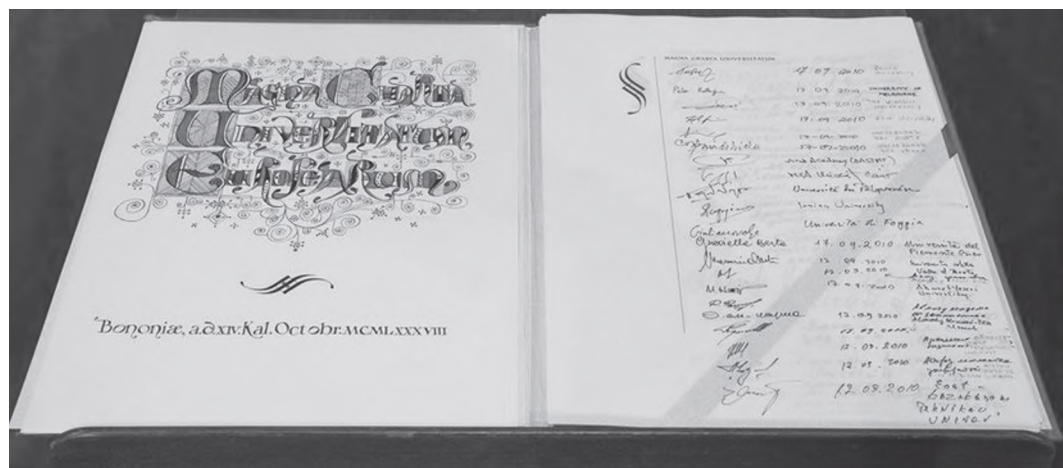
Împlinirea a 900 de ani de la înființarea Universității din Bologna a fost marcată în 1988 prin adoptarea de către peste 300 de rectori din Europa a *Magna Charta Universitatum*, un document programatic de referință în care regăsim accentul pus pe internaționalizarea învățământului superior și pe rolul pozitiv al universităților în procesul de integrare europeană: „cu patru ani înainte de desființarea definitivă a frontierelor dintre țările Comunității Europene și în perspectiva unei colaborări largite între toate popoarele Europei”. Este necesar ca universitățile, în calitate de păstrătoare ale valorilor umanismului european, să ignore ”orice frontieră geografică sau politică” și, astfel, să susțină „mobilitatea profesorilor-cercetători și a studenților”.

Viziunea despre învățământul superior exprimată în *Magna Charta Universitatum* se

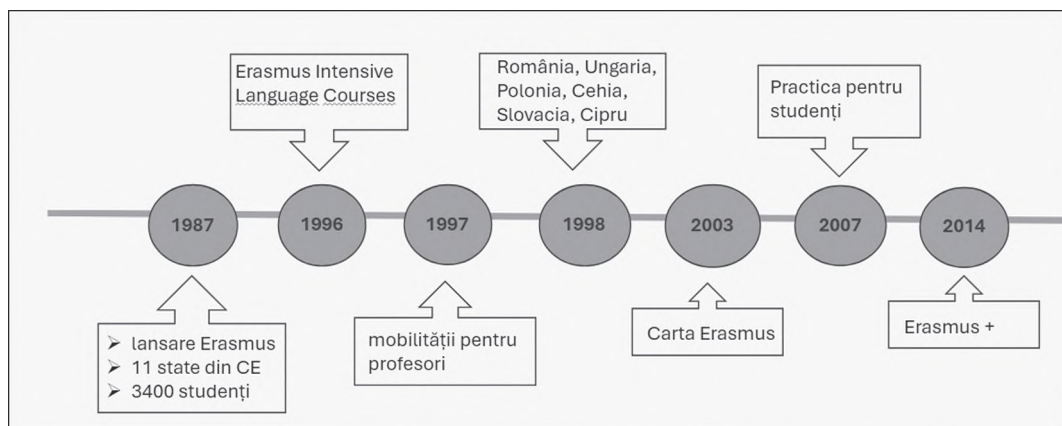
regăsește în programul Erasmus, care fusese lansat cu doar un an mai devreme, în 1987. Prin această inițiativă se urmărea sprijinirea mobilității studenților între universitățile europene și reunea la acel moment 11 state (Belgia, Danemarca, Franța, Germania, Grecia, Italia, Irlanda, Olanda, Portugalia, Regatul Unit, Spania); în perioada 1997-1998, un număr de 3400 de studenți au studiat la o universitate din străinătate prin intermediul programului Erasmus.

O primă reformă importantă a acestui program s-a produs în 1997, odată cu introducerea mobilităților internaționale pentru cadrele didactice, iar anul 1998 a marcat asocierea României la acest program. În 2008, pentru a se facilita corelarea pregătirii academice cu cerințele pieței muncii, mobilitățile internaționale pentru stagii de practică au fost incluse în Erasmus. Multiplicarea constantă a activităților gestionate prin intermediul Erasmus+ s-a reflectat și în denumirea programului care, cu începere din 2014, a devenit Erasmus+. La nivelul anului 2024, participau la Erasmus+ statele membre ale Uniunii Europene, state terțe asociate programului – Norvegia, Islanda, Liechtenstein, Macedonia de Nord, Turcia, Serbia - și state terțe care nu sunt asociate programului (ex. Albania, Bosnia și Herțegovina, Armenia, Egipt, Tunisia, Mongolia, India, Pakistan).

Cooperarea la nivel internațional între instituțiile de învățământ superior militar a

Magna Charta Universitatum, 1988

Evoluția programului Erasmus

condus în 2008 la înființarea așa-numitului Erasmus militar, mai exact a Inițiativei Europene de Schimb a Tinerilor Ofițeri (EMILYO). Acest program, care este distinct de Erasmus+, dar poate primi finanțare și prin intermediul Erasmus+, urmărește armonizarea la nivelul Uniunii Europene a parcursului educațional pe care îl urmează ofițerii și reprezintă, de asemenea, un mijloc de promovare a unei culturi europene a securității și apărării. EMILYO asigură mobilitatea studenților atât pe termen scurt, prin intermediul unor module comune (ex. Politica Comună de Securitate și Apărare, Managementul crizelor, Securitate cibernetică, Drept internațional umanitar), cât și pe termen lung, în cadrul semestrelor internaționale (ex. semestrul internațional pentru apărare aeriană, semestrul internațional pentru medicină, semestrul internațional pentru logistică).

Comisia Europeană este instituția care gestionează programul Erasmus+ la nivelul Uniunii Europene, iar implementarea în România a acestui program este asigurată de către Agenția Națională pentru Programe Comunitare în Domeniul Educației și Formării Profesionale (ANPCDEFP). În cadrul fiecărei instituții de învățământ superior din România care participă la Erasmus+ există structuri specializate prin care se derulează acest program și la care studenții pot să apeleze pentru a obține informațiile care le sunt necesare.

Mobilitatea pentru studiu înseamnă, în esență, că un student înscris la o instituție de

învățământ superior dintr-un stat frecventează timp de un semestru sau un an universitar cursurile unei instituții de învățământ superior aflată într-un alt stat. Prin urmare, în cazul unui student Erasmus+, o parte din perioada de studii se desfășoară în străinătate, timp în care își menține statutul de student al universității de la care a plecat în mobilitate. Astfel, pentru a da un exemplu, un student care urmează un program de studii la Universitatea Națională de Apărare *Carol I* efectuează, în calitate de student al acestei instituții de învățământ, o mobilitate Erasmus+ de studii la Academia Militară din Lituania *General Jonas Žemaitis*.

Orice mobilitate de studiu se efectuează în baza unui acord inter-instituțional între universitatea de proveniență a studentului și universitatea sa de destinație. Acest document indică programele de studii pentru care se realizează mobilitatea și numărul maxim de studenți care, într-un an universitar, pot fi incluși în programul de mobilități. În alegerea de către studenți a universității în cadrul căreia doresc să își desfășoare mobilitatea trebuie avut în vedere nu doar prestigiul academic al acesteia, ci și asemănarea între disciplinele programului de studii pe care îl urmează în țară și disciplinele pe care ar trebui să le studieze în timpul mobilității; acestea din urmă sunt grupate, de regulă, într-un așa-numit modul internațional. Este important de avut în vedere faptul că, mai ales în cazul universităților civile, nu toate disciplinele incluse în modulul internațional

au corespondență în planul de învățământ al universității de proveniență; diferențele sunt mai reduse în cazul mobilităților efectuate prin intermediul programului EMILYO, programele de studii derulate la nivelul academiei categoriilor de forțe și, implicit modulele internaționale constituite pe baza acestor programe, fiind similare.

Deoarece permite echivalarea automată, adică fără o nouă evaluare, la nivelul universității de proveniență a notelor obținute de student pe parcursul mobilității efectuate la universitatea gazdă, corespondența dintre disciplinele celor două instituții de învățământ superior reprezintă elementul central al unei mobilități de studiu. Gradul de similitudine dintre discipline nu se stabilește pe baza denumirii acestora, ci în funcție de conținutul lor, mai exact în conformitate cu acele competențe pe care le formează. Echivalarea se poate face atât cu discipline studiate în timpul semestrului în care are loc mobilitatea, cât și cu discipline ce urmează a fi studiate în alte semestre; echivalarea nu se poate face în relație cu discipline pentru care studentul a fost deja evaluat în cadrul universității de proveniență. Contractul de studii pe care studentul îl semnează înainte de începerea mobilității precizează disciplinele care vor fi echivalate, astfel încât acesta are certitudinea că notele obținute pe parcursul mobilității la disciplinele respective vor fi automat transcrise în catalogul de la universitatea sa de proveniență.

Pentru mai multă claritate, să presupunem că, în anul 2 al unui program de studii de licență de la Academia Forțelor Terestre Nicolae Bălcescu, se studiază următoarele 5 discipline: *Teoria relațiilor internaționale*, *Rolul Uniunii Europene în managementul crizelor*, *Geopolitica Mării Negre*, *Apărare împotriva terorismului*, *etică și integritate academică*. Modulul internațional oferit de War Studies University din Varșovia este compus din disciplinele: *Teoria relațiilor internaționale*, *Fenomenul terorismului internațional*, *Politica de Securitate și Apărare Comună a Uniunii Europene*, *Relații economice transatlantice*, *etică și integritate academică*. Se vor echivala următoarele discipline: *Teoria relațiilor internaționale* cu

Teoria relațiilor internaționale (competențe și denumire identice), *Fenomenul terorismului internațional* cu *Apărare împotriva terorismului* (competențe asemănătoare și denumire diferită), *Rolul Uniunii Europene în managementul crizelor* cu *Politica de Securitate și Apărare Comună a Uniunii Europene* (competențe asemănătoare și denumire diferită). Disciplina *etică și integritate academică* va fi echivalată cu disciplina *etică și integritate academică* (competențe și denumire identice) pe care, după întoarcerea din mobilitate, studentul ar fi trebuit să o studieze în semestrul 4; ca urmare a echivalării, el nu va mai trebui să parcurgă această disciplină în semestrul 4 și nici să susțină vreo formă de evaluare aferentă ei. Disciplina *Geopolitica Mării Negre* nu va putea fi echivalată cu disciplina *Relații economice transatlantice* deoarece competențele pe care acestea le formează sunt foarte diferite, dar nici cu o altă disciplină care va fi studiată ulterior, astfel încât studentul va trebui să susțină în sesiunea de restanțe evaluarea la *Geopolitica Mării Negre*. Cu cât este mai mare numărul de discipline studiate la universitatea de proveniență pentru care nu se poate realiza echivalarea, cu atât numărul de restanțe acumulate de student va crește. Rezultatele obținute la disciplinele care nu pot fi echivalate vor fi, însă, menționate într-o secțiune distinctă a foii matricole pe care universitatea de proveniență o eliberează studenților la absolvirea studiilor de licență, ceea ce înseamnă că efortul depus în perioada de mobilitate Erasmus+ este integral evidențiat în actele de studii.

Echivalarea rezultatelor evaluării se realizează pe baza corespondenței dintre sistemul de notare din țara în care funcționează universitatea de proveniență și cel existent în țara în care se află universitatea gazdă. În cazul României și Poloniei corespondența se prezintă astfel: 1-4 (RO) = < 3,00 (PL); 5 (RO) = 3,00 (PL); 6 (RO) = 3,01-3,49 (PL); 7 (RO) = - ; 8 (RO) = 3,50 - 3,99 (PL); 9 (RO) = 4,00-4,49 (PL); 10 (RO) = 4,50-5,00 (PL).

Exemplul de mai sus poate fi sintetizat prin intermediul următorului tabel:

Disciplinele studiate la Academia Forțelor Terestre „Nicolae Bălcescu” (anul 2, semestrul 1)	Disciplinele modului internațional organizat de War Studies University (Polonia)	Rezultatele obținute conform sistemului de notare din Polonia	Situația echivalării	Rezultatele obținute conform sistemului de notare din România	Observații
Teoria relațiilor internaționale	Teoria relațiilor internaționale	3	Se echivalează	6	
Rolul Uniunii Europene în managementul crizelor	Politica de Securitate și Apărare Comună a Uniunii Europene	4	Se echivalează	9	
Geopolitica Mării Negre	Relații economice transatlantice	5	Nu se echivalează	10	Restanță
Apărare împotriva terorismului	Fenomenul terorismului internațional	4	Se echivalează	9	
etică și integritate academică	etică și integritate academică	3	Se echivalează	6	

Procesul de selecție a studenților în vederea participării la programul Erasmus+ este organizat la nivelul fiecărei instituții de învățământ superior pe baza unei metodologii proprii ce specifică condițiile de eligibilitate, ordinea de succesiune și conținutul probelor de concurs. În cazul ciclului de studii de licență, nu pot fi selecționați studenții înscriși în primul an de studii, iar, în mod obișnuit, candidaților eligibili li se solicită elaborarea unei scrisori de intenție în limba de circulație internațională în care se va desfășura modulul internațional și prezentarea acesteia în cadrul unui interviu. Principalul obiectiv al interviului îl reprezintă evaluarea motivației candidaților și a gradului de înțelegere de către aceștia a drepturilor și obligațiilor studenților Erasmus+.

Din punct de vedere financiar, programul Erasmus+ acoperă integral taxele de studii și cele administrative, astfel încât studenții nu trebuie să plătească pentru cursurile pe care le urmează în cadrul modului internațional și nici nu sunt obligați să achite contravaloarea

eliberării de către universitatea gazdă a documentelor care atestă efectuarea mobilității. De asemenea, studenții Erasmus+ beneficiază de susținere financiară pentru transport și de un grant de sprijin individual pentru cazare și masă, iar, pentru cei aflați în situații de vulnerabilitate, este disponibil un sprijin pentru incluziune. La nivelul anului 2024, valoarea finanțării pentru transport a fost următoarea: 210 EUR pentru distanțe cuprinse între 100 și 499 km, 309 EUR pentru distanțe care se încadrează între 500-1999 km și 395 EUR pentru distanțe de minim 2000 și maxim 2999 km. Tot în 2024, grantul de sprijin individual s-a încadrat între 292 EUR și 606 EUR pe lună pentru mobilități efectuate în Bulgaria, Croația, Ungaria, Lituania, Macedonia de Nord, Polonia, Serbia, Turcia și între 348 EUR și 674 EUR pe lună pentru mobilități desfășurate în Austria, Belgia, Cipru, Danemarca, Cehia, Estonia, Finlanda, Franța, Germania, Grecia, Irlanda, Islanda, Italia, Letonia, Liechtenstein, Luxemburg, Malta, Norvegia, Portugalia,

Slovacia, Slovenia, Spania, Suedia și Țările de Jos. În același an, sprijinul pentru incluziune s-a situat la valoarea de 125 EUR. Este important de precizat că, deși programul Erasmus+ nu își propune să acopere integral cheltuielile generate de o mobilitate, sumele oferite sunt, totuși, adecvate pentru menținerea acestora la un nivel mediu.

Mobilitățile în cadrul Erasmus+ reprezintă o experiență ce trebuie valorificată de

fiecare student, deoarece îi oferă oportunitatea de a studia într-un mediu internațional, de a lua contact cu alte tradiții universitare și de a înțelege mai bine perspective diferite asupra problemelor științifice. În contextul în care cooperarea internațională este o caracteristică a profesiei militare, programul Erasmus+ trebuie să reprezinte un reper în parcursul universitar al absolvenților Colegiului Național Militar *Ștefan cel Mare*.

ȘCOLILE MILITARE DE OFIȚERI DE REZERVĂ, 1939-1945. CARACTERIZAREA TINERILOR APLICANȚI

FLAVIUS NICOLAE ROAITĂ*

Abstract

Many of the men who attended reserve officer schools during the Second World War did not come from military families, not having the obligation or desire to continue a tradition that had been established for generations. Most of them wanted to continue their intellectual training after graduating from secondary school and/or high school by enrolling at a pedagogical high school, a theological seminary or a higher education institution in a famous college town in order to become: teachers, accountants, lawyers, engineers, doctors, etc.

Officer cadets were divided into 3 categories: college graduates, students and graduates of secondary schools. Thus, there were age differences of up to 4-5 years between the officer cadets and notable differences in the way each of them related to life and values in society. Usually, the older cadets had a greater capacity for evaluation, analysis and discernment. This difference was an advantage, as college graduates or students who had managed to attend lectures for one or two years, were considered as mature men, whereas adulthood was considered to begin at 21. The differences between civilians and the military were even more pronounced in the case of personnel serving in reserve officer schools, both officers and especially non-commissioned officers. There were unpleasant consequences for the situation previously stated, in terms of the way in which they related to each other, with cadets often being mocked and treated in an inappropriate manner, demonstrating feelings of frustration as a result of the military holding an unequal status in relation to young intellectuals.

History interviews with cadets who attended reserve officer schools during the Second World War, were used to prepare this study, in an attempt to outline portraits of them at the beginning of their adulthood and at the start of their military studies.

Keywords: *Second World War, Royal Romanian Army, reserve officer military schools, pupils, high schools, college, faculties, teachers, priests, lawyers, engineers, accountants, doctors, uniform, duty, homeland, infantry, artillery, oral history, interviews, war veterans*

* Muzeograf gradul I A, la nivelul Compartimentului Centrul Național de Cercetare și Documentare în Domeniul Muzeologiei „Radu Florescu” al Muzeului Național de Istorie a României.

Experiența Primului Război Mondial și pierderile înregistrate de Armata Regală Română, încă din primele săptămâni, în rândurile ofițerilor, au produs anumite schimbări în perioada interbelică, la nivelul sistemului de învățământ cu profil militar. Dacă în timpul Marelui Război deficitul de ofițeri a fost parțial compensat prin investirea în funcții de comandă a învățătorilor¹, la începutul perioadei interbelice s-a apreciat că era necesară înființarea unor școli, a căror misiune urma să fie reprezentată de formarea unor cadre militare care să dețină competențele necesare astfel încât să poată comanda o subunitate de nivel pluton. Patru instituții de învățământ cu profil militar au fost înființate în anul 1920: Școala de Ofițeri de Rezervă de Infanterie nr. 1 de la Ploiești, Școala de Ofițeri de Rezervă de Infanterie nr. 2 de la Bacău, Școala de Ofițeri de Rezervă de Artilerie de la Timișoara și Școala de Ofițeri de Rezervă de Cavalerie.

Din rândul dascălilor care s-au evidențiat în anii Războiului de Reîntregire Națională putem să îi amintim pe Ion Grămadă, profesor de limba germană la Liceul Militar *Mănăstirea Dealu*, care a luptat în cadrul Regimentului 8 vânători, căzând eroic pe 27 august 1917 la Cireșoia². Un alt exemplu de referință a fost Ion Mihalache, viitorul lider al Partidului Național Țărănesc, ofițer de rezervă în cadrul Regimentului 62/70 infanterie, care s-a evidențiat prin calitățile sale de comandă în octombrie 1916, în timpul unui atac executat la Plăiașul Mic și în vara anului următor, când a lansat un contraatac la Răchitașul Mic, reușind să cucerească și să mențină o poziție avantajoasă până la sosirea întăririlor³. De asemenea, mai pot fi amintiți locotenentul Nicolae Stoleru, învățător în satul Baia din actualul județ Suceava, care a căzut pe 12 septembrie 1916 în timpul luptelor purtate pentru cucerirea Dealului Rusca – Pietrele Roșii din Munții Călimani și Victor Popescu, sublocotenent în Regimentul 18 infanterie Gorj, participant la campania de eliberare a Transilvaniei și ulterior la organizarea unui grup de rezistență în zona Olteniei⁴. Pentru victoriile obținute pe câmpurile de luptă ale Marelui Război nu mai puțin de 35 ofițeri de rezervă (17 sublocotenenți, 15 locotenenți și 3 căpitani) au fost decorați cu Ordinul Militar de Război *Mihai Viteazul*⁵.

În perioada interbelică mai multe comunități au hotărât să își exprime recunoștința și să păstreze vie amintirea dascălilor care au îmbrăcat haina militară, făcând sacrificiul suprem în linia întâi a frontului. Astfel, în deceniul al treilea, respectiv al patrulea, din secolul trecut, au fost construite monumente în localitățile în care ofițerii de rezervă și-au dedicat timpul, răbdarea, competențele pedagogice și energia pentru alfabetizarea și răspândirea cunoașterii în rândurile tinerelor generații din mediul rural⁶.

Considerăm că este necesar să amintim câteva diferențe dintre elevii ofițeri activi și cei de rezervă. Mulți dintre bărbații care urmau școlile de ofițeri de rezervă nu proveneau din familii de militari, neavând obligația sau dorința de a continua o tradiție de generații. Desigur, ca mulți dintre cei tineri, viitorii comandanți aflați la dispoziția armatei, aveau membrii de familie ce participaseră la Marele Război în calitate de soldați, subofițeri și chiar ofițeri, o parte dintre aceștia reușind să se evidențieze prin modul în care și-au îndeplinit misiunile. Raportarea fiilor la modelul patern era una pozitivă, în condițiile în care și aceștia doreau să își facă datoria față de țară, cu aceeași dăruire.

O altă deosebire era reprezentată de faptul că elevii ofițeri de rezervă (în majoritatea lor) nu erau bărbați cu vocație pentru cariera militară, nu doreau să obțină recunoașterea pe calea armelor și nu trăiau un sentiment de împlinire atunci când se aflau în fața formației și militarii din subordine luau poziția regulamentară la comanda „Drepti!”. Cei mai mulți doreau ca, după absolvirea studiilor (teoretice, comerciale, pedagogice, confesionale, industriale), să își continue formarea intelectuală prin înscrierea la o instituție de învățământ superior dintr-un centru universitar recunoscut. Bărbații înscriși la școlile de ofițeri de rezervă puteau fi grupați în 3 categorii: licențiați ai facultăților, studenți și absolvenți ai instituțiilor de învățământ mediu. Astfel, între elevi puteau exista diferențe de vârstă de până la 4-5 ani și deosebiri notabile în privința modului în care fiecare se raporta la viață și la valorile din societate, cei mai maturi dintre cursanți având o capacitate sporită de evaluare, analiză și judecată. Această diferență putea reprezenta un avantaj, în condițiile în

care absolvenții de studii universitare sau studenții care reușiseră să audieze cursuri timp de unu sau doi ani, puteau fi considerați adulți, persoane mature, având în vedere faptul că vârsta majoratului era la împlinirea celor 21 de ani. Informațiile teoretice și într-o oarecare măsură și cele aplicate, puteau fi asimilate mai facil de o persoană care avea deja obișnuința de a aprofunda un conținut de specialitate, decât de un tânăr absolvent de liceu.

Diferențele dintre civili și militari erau mai accentuate, dacă ne raportăm la personalul care își desfășura activitatea în cadrul școlilor de ofițeri de rezervă, atât la ofițeri, dar mai ales la subofițeri. Deși comandanții de plutoane și companii, ofițerii cu grade inferioare, de sublocotent, locotenent și căpitan, erau absolvenți ai unor instituții de învățământ postliceale și aveau o profesie foarte apreciată la nivelul societății, considerăm că aceștia nu puteau fi asimilați unor intelectuali. Desigur existau excepții⁷, din categoriile procurorilor și medicilor militari și desigur din rândurile ofițerilor, care au urmat la rândul lor, programele de studii ale unor universități. Aceste diferențe dintre civili și militari au avut uneori urmări neplăcute în privința modului de relaționare, elevii fiind deseori ironizați și tratați într-un mod necorespunzător, care demonstra existența unor sentimente de frustrare ca urmare a deținerii de către militari a unui statut inegal în raport cu tinerii intelectuali.

Datorită pierderilor înregistrate de Armata Regală Română pe Frontul de Est, inclusiv în rândurile ofițerilor inferiori, autoritățile militare au luat o serie de decizii care aveau ca scop pregătirea unui număr mai mare de comandanți de subunități. Acest obiectiv putea fi îndeplinit nu doar prin creșterea cifrelor de cursanți la nivelul școlilor de ofițeri activi, dar și prin extinderea rețelei de învățământ care aparținea Ministerului Apărării Naționale. Având în vedere faptul că infanteria reprezenta arma principală la nivelul armatei, care putea oferi cadre în urma unor cursuri de specializare și pentru alte specialități, precum vânători de munte, grăniceri, tancuri, artilerie autopropulsată, s-a hotărât înființarea următoarelor instituții: Școala de Ofițeri de Rezervă de Infanterie nr. 3, Câmpulung Muscel, Școala de Ofițeri de Rezervă de Infanterie nr. 4, Arad (ambele în 1942), Școala

de Ofițeri de Rezervă de Infanterie nr. 5, Galați și Școala de Ofițeri de Rezervă de Infanterie nr. 6, Ineu (amândouă în 1943).

Pentru a ne forma o idee mai clară despre tinerii care au urmat școli de ofițeri de rezervă în perioada care a coincis cu desfășurarea Celui de-Al Doilea Război Mondial, precum și despre cât de variată putea fi formația intelectuală/profesională a elevilor ofițeri, o să prezentăm în continuare câteva exemple, făcând apel la istoria orală⁸.

Constantin I. Năstase provenea dintr-o familie numeroasă din satul Racovița, comuna Mioveni, însă prin numeroasele eforturi ale părinților, toți cei 7 copii au fost sprijiniți să studieze astfel încât să aibă în perspectivă o profesie. În anul 1930, în urma unui sever examen de admitere, Constantin I. Năstase a devenit elev bursier al Școlii Normale *Carol I* din Câmpulung Muscel, una dintre cele mai prestigioase instituții de învățământ din județ, unde erau formați viitorii dascăli⁹. Acesta a menționat că „am făcut școala primară, am continuat cu Școala Normală *Carol I* din Câmpulung Muscel, de la care am învățat multe, multe pentru viață și am făcut armata la școala de ofițeri de rezervă de la Ploiești. Eu am făcut armata la școala aceasta de ofițeri în timp ce pregătirile erau în toi pentru război”¹⁰.

După obținerea diplomei de absolvire, învățătorul originar din Mioveni a primit ordin să își facă stagiul militar la Regimentul 19 infanterie din Caracal, însă având studii peste media din epocă, a urmat în intervalul 15 noiembrie 1938 – 1 august 1939, Școala de Ofițeri de Rezervă de Infanterie nr. 1 din Ploiești. Având calitatea de ofițer de rezervă, dar și o calificare profesională, în perioada desfășurării Celui de-Al Doilea Război Mondial, Constantin I. Năstase a fost de mai multe ori concentrat și desconcentrat, reușind astfel să își facă datoria atât ca ofițer, comandant de pluton în tranșeele Frontului de Est, dar și în calitate de pedagog, răspândind cunoașterea de la catedră în cele 4 școli la care a predat¹¹.

Destinul lui Iosif Rus a fost marcat încă din copilărie de numeroase lipsuri, care i-au influențat evoluția personală și implicit pe cea profesională. Originar din Ghiolt, un sat aflat la 18 km depărtare de orașul Gherla, acesta

și-a pierdut mama înainte să împlinească 3 ani, în timp ce tatăl se afla în Siberia ca prizonier de război provenit din rândurile Armatei Austro-Ungare. Revenirea părintelui, după încheierea războiului și refacerea familiei, i-au oferit lui Iosif Rus o formă de stabilitate care l-a impulsionat să depună eforturile necesare astfel încât să își depășească modesta condiție de fiu de tânăr¹². Cea mai accesibilă opțiune a fost reprezentată de cariera didactică, acesta alegând, în 1927, să se înscrie la Școala Normală de Învățători din Cluj, însă datorită costurilor ridicate a fost nevoit să se transfere după 3 ani la o instituție de învățământ cu același profil din Gherla, ale cărei cursuri le-a absolvit în 1934¹³.

Dascălul și-a început cariera profesională în același an, la Penitenciarul Gherla, unde a fost angajat ca gardian cu atribuții pedagogice, predând minorilor privați de libertate. Ulterior, Iosif Rus a profesat la diferite unități de învățământ: ca învățător suplinitor, în comuna Răzoare (actualul județ Maramureș), învățător în comuna Baci (actualul județ Maramureș) și profesor de vioară la Școala Pedagogică de Fete din Gherla¹⁴. Iosif Rus a menționat etapele în care a îmbrăcat uniforma Armatei Române, mai întâi ca militar și ulterior ca elev ofițer de rezervă „Prima dată în '36 la Dej, ca terist că era cu termen redus, deci făceam numa' un an. Deci în '36 - '37 asta a fost, atunci o fost la Dej ... încorporarea din nou în '39 când s-a atacat Polonia, deci în toamna lui '39 s-a început războiul ... școala militară am făcut-o la Sfântu Gheorghe în '39 și gradele s-o primit în '40 prin iunie”¹⁵. Primul contact cu sistemul militar a avut loc în noiembrie 1936, când Iosif Rus s-a prezentat la cazarma Regimentului 81 infanterie din municipiul Dej, unde timp de 11 luni s-a familiarizat cu instrucția de front și și-a însușit cunoștințele de bază din mediul cazon. Al doilea interval de timp în care a îmbrăcat uniforma a fost din primăvara anului 1939, când a revenit în cazarma aceleiași unități de infanterie pentru o perioadă de 8 luni, după care a fost trimis la Centrul de Instrucție al Infanteriei de la Sfântu Gheorghe, unde a urmat un program de formare ca ofițer de rezervă până în iunie 1940.

Emil Ghibu s-a născut într-o familie de ardeleni, cunoscuți atât pentru sentimentele lor

patriotice, cât și pentru lupta purtată de aceștia pentru afirmarea națiunii române din Transilvania. Tatăl Dumitru a participat la Marea Adunare Națională de la Alba Iulia din 1 decembrie 1918, în timp ce unchiul său, Onisifor Ghibu, era o personalitate marcantă, apreciată pentru modul în care contribuise cu timpul, energia și resursele sale la crearea României Mari. Având astfel de exemple în familie, Emil Ghibu s-a dedicat studiului, înțelegând faptul că printr-o formare intelectuală temeinică poate sprijini dezvoltarea societății românești interbelice.

După parcurgerea claselor primare la Cluj și Săliște, în urma concursului de admitere în 1926, tânărul a devenit elev la Liceul *Gheorghe Lazăr* din Sibiu, una dintre cele mai timpurii și prestigioase instituții de învățământ mediu din județ¹⁶. Susținerea examenului de bacalaureat în 1934 a fost urmată de admiterea la Facultatea de Agronomie din Cluj, Emil Ghibu fiind bursier pe întreaga perioadă a studiilor universitare. La scurt timp după susținerea licenței, Emil Ghibu a cunoscut o etapă de formare, în domeniul armelor, așa cum a mărturisit „după terminarea facultății, imediat am fost încorporat în armată. Am fost trimis la Școala de Ofițeri de Artilerie de la Timișoara, după care repartizat la Regimentul 6 Artilerie Grea, unde eram sublocotenent”¹⁷.

Gheorghe Prunduș s-a născut pe 16 iulie 1920, în comuna Căseiu din județul Someș, într-o familie de plugari de confesiune greco-catolică ale cărei valori fundamentale erau reprezentate de munca cinstită, solidaritatea față de membrii comunității, dragostea pentru țară și credința în Dumnezeu. La vârsta de 7 ani și-a pierdut tatăl în urma unui tragic accident de muncă, însă mama și familia i-au oferit sprijinul emoțional, moral și material necesar pentru ca Gheorghe Prunduș să aibă acces la o educație de calitate. După absolvirea cursurilor primare, acesta a urmat timp de 3 ani Liceul *Andrei Mureșanu* din municipiul Dej¹⁸ și Școala Normală de Învățători Gherla, pe care a absolvit-o ca șef de promoție în 1940.

Tânărul învățător a descris contextul tragic din toamna aceluiași an fatidic, în care a fost constrâns să urmeze o altă cale decât cea plănuită: „Am avut nenorocul de a fi și refugiat din Ardealul de Nord. M-am refugiat singur, mi-am

lăsat pe mămuca, frații, prietenii și datorită persecuțiilor maghiare asupra tinerilor români am luat hotărârea și m-am refugiat. Deci am trăit și această clipă nefericită de singuratic și norocul meu a fost că bunul Dumnezeu m-a ajutat și mi-a rânduit să fiu găzduit la un preot, refugiat și el din Maramureș și așa am fost găzduit la el un an de zile la Arad”¹⁹. Pentru a-și câștiga existența, în perioada în care s-a aflat în orașul de pe malurile râului Mureș, Gheorghe Prunduș a lucrat ca funcționar particular la Fabrica de Cărămidă „Augustin Braun”, situată pe strada Câmpul Liniștii, nr. 1.

Formarea sa militară a început la 1 noiembrie 1941, când a fost luat în evidență de Centrul de Recrutare Arad și repartizat la Batalionul 11 Vânători de Munte din Beiuș, după aproape o săptămână fiind trimis la Școala de Ofițeri de Rezervă de Infanterie nr. 1 din Ploiești. Pregătirea ca ofițer și comandant de pluton avea să se desfășoare pe durata a peste 2 ani, atât la Școala de Ofițeri Activi din București, dar mai ales la Centrul de Instrucție al Infanteriei de la Făgăraș, unde se acorda o atenție sporită aspectelor practice și modului în care situațiile complexe din teren puteau fi soluționate prin metode aplicate.

Un alt caz în care destinul și-a lăsat amprenta încă de timpuriu, a fost al ofițerului Ion Procopie, născut în comuna Solonț din județul Bacău, la un an după unirea Transilvaniei cu România. Mama sa a încetat din viață când acesta avea doar un an și jumătate, el fiind crescut de bunica sa paternă, iar tatăl, preot în localitatea natală, i-a asigurat un sprijin material constant. După absolvirea claselor primare, Ion Procopie și-a continuat studiile ca elev bursier la Liceul *Costache Negruzzi* din Iași, una dintre cele mai renumite unități de învățământ din capitala Moldovei²⁰, însă apariția unei probleme de natură medicală l-a determinat să se transfere la Liceul *Ferdinand I* din Bacău pentru a fi mai aproape de familie.

În 1939, acesta a susținut examenul de admitere la Facultatea de Drept din cadrul Universității *Alexandru Ioan Cuza*, acceptarea sa determinând amânarea efectuării stagiului militar până în toamna anului 1942: „Eu eram student la universitate în ultimul an ... facultatea de Drept și criminalistică, o specialitate pe care am făcut-o cu șeful clinicii de nebuni de la Socola din Iași, cu doctorul Brânzoi. Pe el

l-am avut lector, am făcut un an de zile și ca să poată să mă facă procuror trebuia să fii absolventul acestei școli”²¹. Pentru aproximativ un an și jumătate, Ion Procopie avea să studieze la trei instituții de învățământ cu profil militar din Bacău, Galați și Ploiești, astfel încât să primească tresele de sublocotenent.

Un alt elev ofițer pe care îl putem evoca a fost Cicerone Păunescu, născut pe 2 decembrie 1921, într-o familie cu venituri modeste din comuna Șușani, județul Vâlcea. Tatăl, de profesie învățător, participase la bătălia de la Mărășești în timpul Primul Război Mondial, rănilor suferite influențând decesul său în 1933, an în care fiul a absolvit clasele primare în localitatea în care își avea familia domiciliul. Înclinația spre studiu i-a permis lui Cicerone Păunescu să obțină 9,23 ca medie de admitere la Colegiul *Frații Buzești* din Craiova, însă apariția dificultăților financiare și posibilitățile materiale limitate ale familiei l-au forțat să renunțe după primii 3 ani, la unul dintre simbolurile sistemului educațional din capitala Olteniei, pentru a se orienta spre o altă unitate de învățământ, mai accesibilă sub aspectul costurilor „mama mea nu a mai putut să mă mai țină și atunci m-am dus și am dat examen la Școala Normală, așa se numea Liceul Pedagogic și am intrat în clasa a IV a cu o medie bună, peste 9”²².

Înscrierea la noua instituție a reprezentat o oportunitate, fiindcă elevii aveau asigurate cazarea la internat, hrana zilnică și o bursă care le permitea achitarea manualelor, a rechizitelor și a unor costuri adiacente²³. În aceste condiții, Cicerone Păunescu a reușit să se dedice în totalitate studiului, tânărul fiind conștient că doar prin autodisciplină și voință își putea construi perspectivele: „am terminat liceul pedagogic cu media 9,72. Cu această medie am devenit învățător, dar nu m-am ocupat mult de această profesie, am dat examen la școala militară de ofițeri din Câmpulung Muscel”²⁴. După obținerea diplomei, Cicerone Păunescu a lucrat în intervalul 15 septembrie 1941 – 15 septembrie 1942, ca învățător suplinitor la Școala primară *Javet*, o instituție privată de învățământ din Craiova, dascălul prezentându-se în toamna aceleiași an la Școala de Ofițeri de Rezervă de Infanterie nr. 3, din vechea capitală a Țării Românești.

Emil Drăgan, provenea dintr-o familie numeroasă din comuna Belic, județul Alba, având patru frați și o soră, însă părinții au reușit să gestioneze resursele financiare și materiale ale gospodăriei și proprietățile (aproape 14 hectare de pământ și o moară), astfel încât copiii lor să urmeze diferite școli, care, în perspectivă, aveau să le asigure un statut social superior și un nivel de trai mai bun. După ce a urmat școala primară din Galda de Jos, Emil Drăgan, și-a continuat studiile, începând cu 1932 la Liceul *Sfântul Vasile cel Mare* din Blaj²⁶, iar după patru ani a devenit elev al Liceului Comercial din Alba Iulia, făcând parte din promoția 1940.

După susținerea examenului de bacalaureat, acesta s-a înscris la Academia de Înalte Studii Comerciale și Industriale *Regele Mihai I* din Cluj, care fusese mutată la Brașov, în anul cedării părții de N-V a Transilvaniei. În 1942, studentul Emil Drăgan a fost încorporat de Cercul Teritorial Alba Iulia și repartizat la Batalionul 5 Vânători de Munte din Abrud, de unde a primit ordin să se prezinte la Școala de Ofițeri de Rezervă de Infanterie nr. 4. Acesta a precizat modul în care a devenit parte a sistemului militar: „În martie 1942, ne-a trimis în școlile militare vrând-nevrând. Școala militară am făcut-o la Arad, școala de ofițeri de infanterie ... deja eu depășisem, eu am avut 2 ani de zile de amânare pe bază de studii, dar s-a tăiat și ne-a încorporat”²⁷.

Ștefan Sohaciu provenea dintr-o familie care locuia în mahalaua Episcopiei din Buzău, alături de cei 3 frați ai săi, într-o situație economică dificilă, încă de la sfârșitul anilor 1920. Un eveniment care i-a marcat semnificativ adolescența și totodată întreaga existență a fost pierderea timpurie a celui mai iubit dintre părinți, a mamei, care și-ar fi dorit să îl vadă îmbrăcat în haine preoțești: „pe mine m-a dat mama la seminar probabil din două motive. Unu, în concepția ei de femeie de la țară, intelectualul era învățătorul sau preotul. De altfel majoritatea celor de la sate mergeau spre aceste două instituții, seminarul și școala normală de învățători ... sau poate a gândit că ea va muri curând și fiind la internat, la seminar voi avea mâncare, dormit, spălat și în grija pedagogilor, a subdirectorului și a profesorilor. Și așa s-a și întâmplat”²⁸.

După ce a absolvit Seminarului Teologic din Buzău²⁹, deși nu avea 19 ani împliniți, Ștefan Sohaciu a trebuit să se prezinte la Școala de Ofițeri de Rezervă de Infanterie nr. 2 din Bacău, unde a fost înmatriculat împreună cu alți tineri intelectuali: „În 1943 am luat diploma de absolvire a seminarului și fiind cel mai tânăr dintre colegii mei n-am primit ordin. Ceilalți primiseră ordin să se prezinte la încorporare, că era în 1943 în mijlocul războiului și era nevoie de ofițeri, ca în 15 august să apară un ordin al lui Antonescu. Indiferent de vârstă cei care au terminat 8 clase să meargă la recrutare și să fie după aceea repartizați la școlile de ofițeri”³⁰.

Putem să îl mai amintim pe Aron Ispas din comuna Mirăslău, județul Alba, a cărui origine socială i-a permis să își continue studiile la Iernut, după absolvirea primelor șapte clase în localitatea de reședință. Timp de doi ani tânărul a locuit alături de familie, participând la muncile agricole, la sarcinile domestice și la ședințele de premilitărie, care erau organizate cu regularitate: „Am fost încorporat la 1 mai 1942 la Batalionul 8 Vânători de Munte de la Aiud; imediat am fost trimis la Școala de Ofițeri de Rezervă de la Ineu, de unde am ieșit, după 6 luni cu gradul de sublocotenent”³¹. Tânărul ofițer avea să își demonstreze cunoștințele teoretice și abilitățile practice în timpul campaniei pentru eliberarea părții de N-V a Transilvaniei.

Gheorghe Zbârcea s-a născut în orașul Roșiorii de Vede din județul Teleorman, într-o familie care avea o legătură strânsă cu pământul și care acorda o importanță corespunzătoare educației. Încă din copilărie, acesta împreună cu cei 4 frați, și-au ajutat părinții la muncile câmpului și la îndeplinirea altor responsabilități domestice, în paralel alocând mult timp studiului individual. După absolvirea Liceului Comercial din Pitești în 1942, Gheorghe Zbârcea a urmat cursurile Facultății de Finanțe de la Academia de Înalte Studii Comerciale din București, timp de un an de zile, când: „am fost încorporat în anul 1943. Eu am fost student, s-au amânat studiile și am fost încorporat. Deci, în 1943, toamna, ne-a trimis la o școală militară, am dat un examen la Bacău, de acolo am mers la Câmpulung, unde am stat din '43 până în '45 am stat acolo”³². Elevul originar din județul Teleorman a făcut parte din pen-

ultima serie înmatriculată la Școala de Ofițeri de Rezervă de Infanterie nr. 3 din Câmpulung Muscel, care, datorită evoluției evenimentelor politico-militare, nu a reușit să parcurgă perioadă completă de formare profesională în domeniul armelor și nici să fie avansat la gradul de sublocotenent.

Elevii care au urmat școlile de ofițeri de rezervă s-au regăsit în situația de a se adapta la un mediu radical diferit față de cele cunoscute până atunci. Adaptarea la exigențele cazone s-a realizat gradual, majoritatea elevilor reușind să se obișnuiască cu regimul de cazarmă, cu regulamentele în vigoare și privațiunile ce caracterizează mediul militar. Perioada de formare profesională în domeniul armelor avea să fie o experiență marcantă, de inițiere într-o etapă în care tinerii, proveniți din „viața civilă”, aveau să devină exponenții unei generații de sacrificiu pe câmpurile de luptă ale Celui de-Al Doilea Război Mondial.

I. Bibliografie

- Atanasiu Dumitru; Atanasiu, Victor, *Contribuții la istoria învățământului militar din România*, vol. I (1972), vol. II (1978), București, Ed. Militară.
- Axinte, Bob; Vesa, Nicolae; Kiss, Francisc, *Omagiu Colegiului Național „Andrei Mureșanu” Dej. Studiu monografic*, Dej, Ed. Texte, 2007.
- Câmpean Ioan, Câmpean Mircea Damian, *Preparandia – Școala Normală de Învățători. Școala Pedagogică de Băieți din Gherla (1869-1954)*, Târgu Lăpuș, Ed. Galaxia Gutenberg, 2010.
- Cocora, Gabriel, *Seminarul Teologic din Buzău la împlinirea a o sută cincizeci de ani*, Buzău, Ed. Episcopiei Buzăului, 1988.
- Constantin, Ticu, *Memoria autobiografică. Definirea sau redefinirea propriei vieți*, Iași, Ed. Institutul European, 2004.
- Duțu, Alexandru; Dobre, Florica; Loghin, Leonida, *Armata Română în Al Doilea Război Mondial (1941-1945)*, București, Ed. Univers Enciclopedic, 2017.
- Ichim, Eugen, *Ordinul Militar de Război „Mihail Viteazul”*, București, Ed. Modelism & Jertfa, 2000.
- Marinescu, Floricel, *Ordinul Ferdinand I și Medalia Ferdinand I*, Cluj-Napoca, Ed. Mega, 2013.
- Marmeliuc, Dimitrie; Andrieșescu, Ioan, *Erolui de la Cireșoia: Ion Grămadă – 20 de ani de la moartea sa – Omagiu prietenesc și camaraderesc*, Cernăuți, colecția Revistei „Junimea Literară”, 1936.

- Mârza, Ioan, *Recunoștință Geologiei*, Cluj-Napoca, Presa Universitară Clujeană, 2020.
- Munteanu, Petru, *Monografia Liceului „Gheorghe Lazăr” din Sibiu 1692/93 – 1967/68*, Sibiu, Întreprinderea Tipografică Sibiu, 1968.
- Năstase, Constantin, Constantin I. Năstase, *Un secol de viață*, Pitești, Ed. Ordessos, 2017.
- Otu, Petre (coord.), *Reforma militară și societatea în România (1878-2008). Relaționări externe și determinări naționale*, București, Ed. Militară, 2008.
- Ramf, Dan, *Bunicii noștri, Eroii noștri*, vol. I, București, Ed. Militară, 2017.
- Rotundu, Elvira, *Colegiul Național „Costache Negruzzi” Iași la 120 de ani de educație și cultură. Identitate, permanență, devenire*, Iași, Ed. Printis, 2015.
- Rusu, Dorina, *Membrii Academiei Române. Dicționar 1866-2016*, vol. I-II, București, Ed. Academiei Române, 2016.
- Săvoiu, Adrian; Radu, George, *Colegiul Național Pedagogic Carol I Câmpulung Muscel. 150 de ani de existență*, București, Ed. ART, 2017.
- Șerban, Alexandru Doru, *Personalități care au fost în Gorj*, Târgu-Jiu, S.C. Tip. Procom, 2009.
- Sohaciu, Ștefan, *Prizonier de război*, Buzău, Tip. Editgraph, 2014.
- Stan, Apostol, *Ion Mihalache. Destinul unei vieți*, București, Ed. Saeculum, 1999.
- Tatai-Baltă, Cornel, *Anuarul Liceului de Băieți Greco-Catolic din Blaj 1853-1945*, Alba Iulia, Ed. ALTIP, 2017.
- Thompson, Peter, *The Voice of the past. Oral History*, Oxford – New York, Oxford University Press, USA, 1988.
- Tucă, Florian; Cociu, Mircea, *Monumente ale anilor de luptă și jertfă*, București, Ed. Militară, 1983.
- Voinescu, Vasile; Amon, Lucian; Milotinescu, Dan, *Aniversar 125. Școala Normală Ștefan Velovan – Craiova*, Craiova, Ed. AIUS, 1995.
- Yow, Valerie Raleigh, *Recording Oral History. A practical guide for social scientist*, Thousand Oaks, Sage Publications, USA, 1994.
- ***, *Infanteria română. 180 de ani*, București, Ed. Centrului Tehnic al Armatei, 2010.

II. Interviu de istorie orală

- Drăgan Emil, colonel (rtr.), 10 noiembrie 2020, Belic, județul Alba – 10 aprilie 2021, Galda de Jos, județul Alba, naționalitate română, confesiune greco-catolică, origine socială: familie cu posibilități materiale; studii primare în Galda de Jos, Liceul

Sfântul Vasile cel Mare din Blaj (1932-1936), Liceul Comercial din Alba Iulia (1936-1940), Academia de Înalte Studii Comerciale și Industriale *Regele Mihai I* din Brașov (1940-1942), Școala de Ofițeri de Rezervă de Infanterie nr. 4 din Arad (1942-1944). Participant pe Frontul de Vest ca sublocotenent în Compania 3 Armament Greu, Batalionul 12 Anticar Vânători de Munte din Câmpeni (Divizia 3 Vânători de Munte) în zonele Beiuș, Vașcău, Oradea, Debrețin. A devenit prizonier de război ajungând în lagărele Weszeerly, Keisserschteierbruch și Wustrau bei Berlin.

– Ghibu Emil, colonel (rtr.), 10 februarie 1916, Cenade, județul Alba – 4 ianuarie 2020, Sibiu, județul Sibiu, naționalitate română, confesiune ortodoxă, origine socială: familie cu posibilități materiale; studii primare la Cluj și Săliște, Liceul *Gheorghe Lazăr* din Sibiu, Facultatea de Agronomie din cadrul Academiei de Înalte Studii Agronomice Cluj (1934-1938), Școala de Ofițeri de Rezervă de Artilerie din Timișoara (1939-1940). A fost repartizat la Regimentul 6 Artilerie Grea, având o participare limitată, în vara anului 1941, la acțiunile militare desfășurate între Dunăre și localitatea Ismail. Ulterior a fost desconcentrat și nu a mai îmbrăcat uniformă militară în timpul războiului.

– Ispas Aron, colonel (rtr.), 6 septembrie 1922, Miraslău, județul Alba – 1 iunie 2015, Valea Lungă, județul Alba, naționalitate română, confesiune greco-catolică, origine socială: familie cu venituri modeste; șapte clase primare în localitatea natală, gimnaziul și liceul în Iernut, Școala de Ofițeri de Rezervă de Infanterie nr. 6, din Ineu (1943-1944). Împreună cu Batalionul 8 Vânători de Munte din Aiud, a participat la acțiuni militare pentru eliberarea Transilvaniei (Gilău), la campania din Ungaria (Budapesta) și în Cehoslovacia (Munții Tatra Mică, Munții Tatra Mare, cota Javorina 1601).

– Năstase Constantin, general-maior (rtr.), 3 iunie 1915, Mioveni, județul Muscel – 30 octombrie 2023, Mioveni, județul Argeș; confesiune creștin ortodoxă, origine socială: familie cu venituri modeste; studii primare în localitatea natală, Școala Normală *Carol I* din Câmpulung Muscel (1930-1938), Școala de Ofițeri de Rezervă de Infanterie nr. 1 din Ploiești (1938-1939). Sublocotenent în cadrul Regimentului 19 Infanterie Caracal, comandant de pluton la Cahul în Basarabia (1940), participant la bătălia de la Cotul Donului cu aceeași unitate. A fost trimis la partea sedentară a unității și avansat la gradul de locotenent. Distincții primite: Ordinul *Coroana României*, clasa a V-a cu spade și panglică de *Virtute Militară*.

– Păunescu Cicerone, colonel (rtr.), 2 decembrie 1921, comuna Șușani, județul Vâlcea – 19 decembrie 2022, Râmnicu Vâlcea, județul Vâlcea, naționalitate română, confesiune creștin ortodoxă, origine socială: familie cu venituri limitate; studii primare în localitatea natală, Colegiul *Frații Buzești* din Craiova (1933-1936), Școala Normală *Ștefan Velovan* din Craiova (1936-1941), Școala de Ofițeri de Rezervă de Infanterie nr. 3 din Câmpulung Muscel (1942-1943), elev sergent instructor pentru elevii din anul I la Școala de Ofițeri de Rezervă de Infanterie nr. 6 din Ineu (1943-1944). Sublocotenent, comandant de pluton în cadrul Regimentului 85 Infanterie (Divizia 1 Infanterie), participant la luptele din nord-ul Moldovei (Belcești) și din Transilvania (Chișineu Criș); sublocotenent, comandant de pluton în cadrul Batalionului 21 Vânători de Munte (Divizia 3 Vânători de Munte) în timpul campaniei din Ungaria; locotenent, comandant al companiei 1 din cadrul Batalionului 21 Vânători de Munte în Cehoslovacia. Distincții primite: Ordinul *Coroana României*, clasa a V-a cu spade și panglică de *Virtute Militară*.

– Procopie Ion, general-maior (rtr.), 5 decembrie 1919, Solonț, județul Bacău – 18 martie 2025, Moinești, județul Bacău, naționalitate română, confesiune creștin ortodoxă, origine socială: familie cu posibilități materiale; studii primare în localitatea natală, Liceul *Costache Negruzzi* din Iași (1931-1935), Liceul *Ferdinand I* din Bacău (1935-1939), Facultatea de Drept a Universității *Alexandru Ioan Cuza* din Iași (1939-1942). În perioada 1942-1944 a urmat cursuri la Școala de Ofițeri de Rezervă de Infanterie nr. 2 din Bacău, Școala de Ofițeri de Rezervă de Infanterie nr. 5 din Galați și la Școala de Ofițeri de Rezervă de Infanterie nr. 1 din Ploiești. Ca sublocotenent a participat cu Regimentul 38 Infanterie Brăila (Divizia 10 Infanterie) la acțiuni militare defensive în sudul Basarabiei, la campania de eliberare a teritoriului național și pe Frontul de Vest în Ungaria și Cehoslovacia.

– Prunduș Gheorghe, general de brigadă (rtr.), 16 iulie 1920, Cășeu, județul Someș – 23 februarie 2025, Făgăraș, județul Brașov; naționalitate română, confesiune greco-catolică, origine socială: familie cu posibilități financiare modeste; studii primare în localitatea natală, Liceul *Andrei Mureșanu* din Dej (1932-1935), Școala Normală de Învățători Gherla (1935-1940), Școala de Ofițeri de Rezervă de Infanterie nr. 1 din Ploiești (1941), Școala de Ofițeri Activi de Infanterie din București (1942), Centrul de Instrucție al Infanteriei din Făgăraș (1943-1944). Sublocotenent, comandant de pluton în cadrul

Batalionului 111 Vânători de Munte (Divizia 3 Vânători de Munte) pe frontul din nordul Moldovei, în Batalionul 25/26 Schiori (Comandamentul 103 Vânători de Munte) în timpul campaniei de eliberare a Transilvaniei și comandant de companie în Batalionul 11 Vânători de Munte în Ungaria și Cehoslovacia. Distincții primite: Ordinul *Coroana României*, clasa a V-a cu spade, panglică de *Virtute Militară* și frunze de stejar.

– Rus Iosif, colonel (rtr.), 28 octombrie 1915, Ghiolt, județul Cluj; naționalitate română, confesiune creștin ortodoxă, origine socială: familie cu venituri modeste; studii primare în localitatea natală (1922-1927), Școala Normală din Cluj (1927-1930), Școala Normală de Învățători Gherla (1930-1934). În perioada noiembrie 1936 – octombrie 1937 a efectuat stagiul militar la Regimentul 81 Infanterie din Dej, iar în intervalul noiembrie 1939 – iunie 1940 a urmat cursuri la Centrul de Instrucție al Infanteriei din Sfântu Gheorghe, primind ulterior gradul de sublocotenent de rezervă. Începând cu luna august 1942 și până în aprilie 1943, a îndeplinit funcția de comandant de pluton în cadrul Regimentului 95 Infanterie Turnu Severin (Divizia 19 Infanterie), participând la acțiunile pe Frontul de Est la Krinskaya, Moldovanskaia, etc. După ce a fost rănit și s-a recuperat, a fost transferat la partea sedentară a Regimentului 95 Infanterie Turnu Severin. Distincții primite: Ordinul *Steaua României*, clasa a V-a cu spade și panglică de *Virtute Militară*.

– Sohaciu Ștefan, colonel (rtr.), 13 decembrie 1924, Buzău, județul Buzău – 24 ianuarie 2024, Merei, județul Buzău, naționalitate română, confesiune creștin ortodoxă, origine socială: familie cu posibilități limitate; studii primare și gimnaziale în localitatea natală, Seminarul Teologic din Buzău (1935-1943), Școala de Ofițeri de Rezervă de Infanterie nr. 2 din Bacău (1943-1944). Elev sergent, participant la acțiunile militare din Transilvania la Gurahonț și Cărand în luna septembrie 1944. A intrat în prizonierat maghiar și ulterior german în lagărele de le Kaisersteierbruck și Wustrau Bei Neuruppin.

– Zbârcea Gheorghe, colonel (rtr.), 11 martie 1923, Roșiorii de Vede, județul Teleorman – 16 septembrie 2024, București; naționalitate română, confesiune creștin ortodoxă, origine socială: familie cu posibilități materiale; studii primare în localitatea natală, Liceul Comercial din Pitești (1934-1942), Facultatea de Finanțe din cadrul Academiei de Înalte Studii Comerciale (1942-1943), Școala de Ofițeri de Rezervă de Infanterie nr. 3 din Câmpulung Muscel (1943-1945).

NOTE

¹ Articolul reprezintă o variantă completată a unui subcapitol din teza de doctorat a autorului, *Învățământul militar și specializarea ofițerilor Armatei Regale Române în perioada 1939-1945*, realizată în cadrul Școlii de Studii Avansate a Academiei Române. Școala doctorală istorie și arheologie sub îndrumarea domnului dr. Ioan Chiper, cercetător științific gradul I la Institutul de Istorie *Nicolae Iorga*. Articolul reprezintă un studiu introductiv care va fi continuat prin publicarea unor articole, în care vor fi prezentate informații despre activitatea școlilor de ofițeri de rezervă în intervalul 1939-1945, raporturile dintre membrii corpului profesoral și elevii ofițeri, aspecte sensibile în exercitarea funcțiilor de comandă etc.

Autorul își desfășoară activitatea profesională ca muzeograf gradul I A, la nivelul Compartimentului Centrul Național de Cercetare și Documentare în Domeniul Muzeologiei *Radu Florescu* al Muzeului Național de Istorie a României; e-mail: flaviusn.de@gmail.com.

² Menționăm faptul că multe unități au fost încadrate cu învățători și profesori, care, până la izbucnirea conflictului sau ulterior acestui moment, au urmat o formă mai avansată de pregătire militară, fie prin înscrierea la o școală de profil, fie în cadrul unor instituții de formare ce funcționau la nivelul unor structuri militare.

³ Pentru informații suplimentare se poate consulta Dimitrie Marmeliuc, Ioan Andrieșescu, *Eroului de la Cireșoaia: Ion Grămadă – 20 de ani de la moartea sa – Omagiu prietenesc și camaraderesc*, Cernăuți, colecția Revistei „Junimea Literară”, 1936.

⁴ Faptele de eroism ale căpitanului în rezervă Ion Mihalache au fost recunoscute prin acordarea unor importante distincții românești și străine, dintre care putem aminti: Ordinul Militar de Război *Mihai Viteazul* clasa a III-a; Ordinul *Coroana României* cu spade și panglică de *Virtute Militară* clasa a V-a; Ordinul *Steaua României* cu spade și panglică de *Virtute Militară* clasa a V-a; Ordinul *Ferdinand I*, Ordinul *Sfânta Ana* cu spade clasa a V-a (Imperiul Rus), Ordinul Național al Legiunii de Onoare în grad de cavaler (Franța). Pentru detalii mai cuprinzătoare recomandăm Apostol Stan, *Ion Mihalache. Destinul unei vieți*, București, Ed. Saeculum, 1999; Floricel Marinescu, *Ordinul Ferdinand I și Medalia Ferdinand I*, Cluj-Napoca, Ed. Mega, 2013.

⁵ Alexandru Doru Șerban, *Personalități care au fost în Gorj*, Târgu-Jiu, S.C. Tip. Prodcum, 2009.

⁶ Eugen Ichim, *Ordinul Militar de Război „Mihai Viteazul”*, București, Ed. Modelism & Jertfa, 2000, p. 79.

⁷ Pentru o perspectivă de ansamblu asupra conținutului poate fi parcursă lucrarea pregătită de

Florian Tucă, Mircea Cociu, *Monumente ale anilor de luptă și jertfă*, București, Ed. Militară, 1983.

⁸ Excepții notabile au fost generalul Gheorghe Adrian care a deținut și calitatea de membru de onoare al Academiei Române, începând cu anul 1875 și mareșalul Alexandru Averescu cărui i s-a conferit același titlu în anul 1923. Pentru informații mai cuprinzătoare se poate consulta Dorina Rusu, *Membrii Academiei Române. Dicționar 1866-2016*, vol. I-II, București, Ed. Academiei Române, 2016.

⁹ Interviuurile de istorie orală au fost realizate în timpul cercetărilor de teren desfășurate în două etape pe un areal geografic extins. În anul 2018 în Transilvania împreună cu domnul Dan Ramf, muzeograf gradul I A la Secția Istorie și Muzeografie Rachete și Cercetări Spațiale „Hermann Oberth” din Mediaș a Muzeului Național al Aviației Române și în intervalul 2022-2024 în Muntenia, Moldova și Transilvania alături de domnul Octavian Bălea, designer și fotograf. De asemenea au fost valorificate mărturiile a doi elevi ofițeri care au fost intervievați de domnul Dan Ramf în județele Alba și Sibiu în perioada 2014-2016. Autorul își exprimă recunoștința pentru sprijinul care i-a fost oferit și de asemenea pentru colaborarea îndelungată cu cei doi prieteni pasionați de istorie militară.

¹⁰ Pentru informații suplimentare poate fi parcurs albumul monografic *Colegiul Național Pedagogic Carol I Câmpulung Muscel. 150 de ani de existență*, București, Ed. ART, 2017, apărut prin grija profesorilor Adrian Săvoiu și George Radu.

¹¹ General-maior (rtr.) Constantin I. Năstase. Interviu realizat pe 11 iunie 2022 de Roaită Flavius Nicolae.

¹² Constantin C. Năstase, *Constantin I. Năstase. Un secol de viață*, Pitești, Ed. Ordessos, 2017, p. 85-86.

¹³ Ioan Mârza, *Recunoștință Geologiei*, Cluj-Napoca, Presa Universitară Clujeană, 2020, p. 227-228.

¹⁴ Ioan Câmpean, Mircea Damian Câmpean, *Preparandia – Școala Normală de Învățători. Școala Pedagogică de Băieți din Gherla (1869-1954)*, Târgu Lăpuș, Ed. Galaxia Gutenberg, 2010, p. 545.

¹⁵ Ioan Mârza, *op. cit.*, p. 230.

¹⁶ Colonel (rtr.) Iosif Rus. Interviu realizat pe 23 decembrie 2024 de Roaită Flavius Nicolae.

¹⁷ Pentru detalii și referințe suplimentare recomandăm Petru Munteanu, *Monografia Liceului*

„Gheorghe Lazăr” din Sibiu 1692/93 – 1967/68, Sibiu, Întreprinderea Tipografică Sibiu, 1968.

¹⁸ Dan Ramf, *Bunicii noștri, Eroii noștri*, vol. I, București, Ed. Militară, 2017, p. 292.

¹⁹ Istoria instituției de învățământ a fost prezentată de Bob Axinte, Nicolae Vesa, Francisc Kiss în cartea *Omagiu Colegiului Național „Andrei Mureșanu” Dej. Studiu monografic*, Dej, Ed. Texte, 2007.

²⁰ General de brigadă (rtr.) Gheorghe Prunduș. Interviu realizat pe 2 iunie 2023 de Roaită Flavius Nicolae.

²¹ Pentru informații suplimentare despre istoria instituției de învățământ, recomandăm Elvira Rotundu, *Colegiul Național „Costache Negruzzi” Iași la 120 de ani de educație și cultură. Identitate, permanență, devenire*, Iași, Ed. Printis, 2015.

²² General-maior (rtr.) Ion Procopie. Interviu realizat pe 28 decembrie 2024 de Roaită Flavius Nicolae.

²³ Colonel (rtr.) Cicerone Păunescu. Interviu realizat pe 16 august 2019 de Roaită Flavius Nicolae.

²⁴ Informații mai cuprinzătoare se regăsesc în lucrarea semnată de Vasile Voinescu, Lucian Amon, Dan Milotinescu, *Aniversar 125. Școala Normală Ștefan Velovan – Craiova*, Craiova, Ed. AIUS, 1995.

²⁵ *Ibidem*.

²⁶ Cornel Tatai-Baltă, *Anuarul Liceului de Băieți Greco-Catolic din Blaj 1853-1945*, Alba Iulia, Ed. ALTIP, 2017.

²⁷ Colonel (rtr.) Emil Drăgan. Interviu realizat pe 9 decembrie 2018 de Roaită Flavius Nicolae.

²⁸ Colonel (rtr.) Ștefan Sohaciu. Interviu realizat pe 19 iunie 2022 de Roaită Flavius Nicolae.

²⁹ O lucrare monografică relevantă este cea scrisă de Gabriel Cocora, *Seminarul Teologic din Buzău la împlinirea a o sută cinzeci de ani*, Buzău, Ed. Episcopiei Buzăului, 1988.

³⁰ Colonel (rtr.) Ștefan Sohaciu. Interviu realizat pe 19 iunie 2022 de Roaită Flavius Nicolae.

³¹ Dan Ramf, *op. cit.*, p. 183. Domnul colonel (rtr.) Aron Ispas a făcut o eroare în privința anului, acesta ajungând la Ineu în 1943. Instituția de învățământ cu profil militar din județul Arad a fost înființată prin ordinul Marelui Stat Major nr. 55.055 din 10 iunie 1943, primii elevi ajungând în noua cazarmă la începutul lunii noiembrie.

³² Colonel (rtr.) Gheorghe Zbârcea. Interviu realizat pe 11 iulie 2023 de Roaită Flavius Nicolae.

LICEUL MILITAR IAȘI – AMINTIRI – EDGAR RĂDULESCU

PETRE OTU *

Abstract

The process of modernization of the Romanian military body, initiated by Prince Alexandru Ioan Cuza and continued by Prince Carol (from 1881, king) subsumed also the development of education in the field intended to prepare the future army cadres.

One of the initiatives was the birth of the Romanian military pre-university education, by establishing the schools of the sons of soldiers, which later became military high schools. The first institution of pre-university education in the Romanian army was the School of the sons of soldiers in Iași, created on July 19, 1872, by the High Decree no. 1283. In 1909, the School for the Sons of Soldiers in Iași was renamed the Military High School.

The article brings before readers the “Memories” of a former graduate of this prestigious educational institution, in the former capital of Moldova. We are talking about General Edgar Rădulescu (1890-1976), a well-defined personality of the Romanian military elite in the first half of the twentieth century.

An artillery officer, with studies in the country and in France, Edgar Rădulescu had a prodigious career in the Romanian army. He participated in both world wars and commanded subunits, units and large units, being rewarded, for his feats of arms on the battlefield, with orders and medals.

His memories of his studies at the School of the Sons of Soldiers in Iași at the beginning of the twentieth century represent one of the few testimonies about the oldest Romanian military pre-university educational institution. Written with talent, they bring colorful information about the organization of the school, the teaching staff, the education system, the life of teenagers who became familiar with the specifics of the military career, etc.

Keywords: *Military High School in Iași, Alexandru Lăpușneanu, Copou Boulevard, Henri Coanda, Cristodulo Georgescu, Alexandru Ioanîțiu*

* Prof. univ dr., Președintele de onoare al Comisiei Române de Istorie Militară.

Preliminarii de Petre Otu¹

Procesul de modernizare a organismului militar românesc, declanșat de domnitorul Alexandru Ioan Cuza și continuat de domnitorul Carol (din 1881, rege) a subsumat și dezvoltarea învățământului de profil destinat să pregătească viitoarele cadre ale armatei.

Între inițiative a fost și crearea învățământului preuniversitar militar românesc, prin înființarea școlilor fiilor de militari, devenite mai târziu licee militare. Obiectivul esențial urmărit era asigurarea pregătirii militare inițiale pentru adolescenți, în așa fel încât ei să reprezinte o bază de selecție pentru școlile militare de ofițeri. În același timp, o astfel de formă de pregătire recompensa cadrele militare active pentru serviciul efectuat în cadrul armatei, prin asigurarea studiilor de calitate pentru fiii lor.

Prima instituție de învățământ preuniversitar din armata română a fost Școala fiilor de militari din Iași, creată la 19 iulie 1872, prin Înaltul Decret nr. 1283². În anul 1909, Școala fiilor de militari din Iași a luat denumirea de Liceu Militar, fără a schimba profilul.

Până la Primul Război Mondial s-au mai creat alte două instituții: Școala fiilor de militari de la Craiova (1881)³ și Liceul militar de la Mănăstirea Dealu (1912)⁴. Pe parcurs, ele au luat numele unor personalități exponențiale pentru înființarea și funcționarea lor: „Gheorghe Macarovici” (Iași), „Dimitrie A. Sturdza” (Craiova) și „Nicolae Filipescu” (Mănăstirea Dealu).

În anul 1919 s-au creat alte două licee militare, la Chișinău („Regele Ferdinand I”)⁵ și Târgu Mureș („Mihai Viteazul”)⁶. La 25 noiembrie 1924, s-a înființat Liceul Militar de la Cernăuți, ce purta numele de „Ștefan cel Mare”⁷. A mai existat o inițiativă de crearea a unei asemenea instituții de învățământ și la Timișoara, dar s-a renunțat la ea⁸.

Existau trei categorii de elevi, respectiv bursieri, semibursieri și solvenți. Primii, erau, cel mai adesea, fii de militari și nu plăteau cheltuielile de școlarizare, acestea fiind asigurate de stat prin bugetul Ministerului de Război. A doua categorie suporta doar o parte din sume, iar a treia, solvenții, plătea toate taxele aferente.

Tinerii intrau în școală pe baza unui concurs riguros, care cuprindea probleme teoretice, examen medical și probe fizice. De regulă, școala fiilor de militari avea două cicluri (V-VIII și IX-XII), iar programa era similară instituțiilor civile, având desigur anumite particularități, cum ar fi orele de pregătire militară. Până la transformarea lor în licee militare, în anul 1909, elevii școlilor fiilor de militari aveau asigurată intrarea în școlile pregătitoare de ofițeri. După această dată, ei susțineau un examen. Au existat destule cazuri când absolvenții alegeau instituții civile.

Revenind la Școala fiilor de militari din Iași, ea a beneficiat de un imobil construit în anii 1880-1882, arhitect fiind Zamfir Gheorghiu. Acel loc avea o valoare istorică, întrucât acolo fusese Curtea domnească a lui Alexandru Lăpușneanu, domnitor al Moldovei (1552-1561; 1564-1568), cel care a mutat, la începutul celei de-a doua domnii, capitala țării în urbea de pe malurile Bahluiului. Pe ruinele vechii curți, logofătul Costache Sturdza a ridicat o clădire, ce avea să devină, în timp, renumită. Aici s-a înființat la 1830 miliția pământeană, în 1848 s-au adunat revoluționarii moldoveni care au redactat Petiția- program și, pentru o vreme, s-au desfășurat cursurile primei școli militare.

Locația Școlii fiilor de militari era în centrul Iașului, foarte aproape de Fundația Universitară Ferdinand I, astăzi Biblioteca Centrală Universitară „Mihai Eminescu”, la câteva sute de metri de strada Piața Unirii, unde, din 1912, străjuiește statuia lui Alexandru Ioan Cuza, domnul Unirii. Din 1948, după desființarea Liceului Militar, în clădire funcționează Spitalul Militar de Urgență „Dr. Iacob Czihaș”. Vis-à-vis se găsește o altă clădire istorică, Cercul Militar, inaugurat la 31 martie 1875.

Liceul Militar din Iași a funcționat în localitatea cu același nume până în 1943, când, din cauza războiului, a fost mutat la Craiova, pentru ca în 1945 să își înceteze activitatea. La 16 noiembrie 1947, și-a redeschis porțile în vechiul sediu⁹, dar în anul următor a fost desființat. Tradiția lui nu a fost preluată de niciunul din colegiile militare existente.

Timp de peste șapte decenii, Liceul Militar din Iași a reprezentat fanionul învățământului preuniversitar militar din România. A pregătit peste 21.000 de tineri, dintre care 3.500 dintre

ei au ocupat, în decursul timpului, posturi de mare răspundere, precum prim miniștri, miniștri, profesori universitari, generali și ofițeri superiori, ingineri ș.a. Din lungă listă de personalități care s-au format în instituția de învățământ de pe Copou, menționăm: Henri Coandă (1886-1972), marele savant; Constantin Coandă (1857-1932), tatăl său, general și prim ministru al țării (24 octombrie-29 noiembrie 1918); mareșalul Constantin Prezan (1861-1943); generalul Constantin Sănătescu (1885-1947) și el prim ministru în două perioade (23 august-2 decembrie 1944); generalul Gheorghe Mihail (1887-1982), vicepreședinte al Consiliului de Miniștri (4 iulie-23 august 1940), șef al Marelui Stat Major (24 august – 6 septembrie 1940; 23 august-12 octombrie 1944); Eugeniu P. Botez (1874-1933), scriitor celebru, primul autor român de literatură marină, cunoscut sub pseudonimul Jean Bart; Emil Gârleanu (1878-1914), poet, prozator, regizor și scenarist de film; Teodor Tăutu (1868-1937), general, erou al Războiului de Întregire; generalul Alexandru Ioanițu (1890-1941), istoric, teoretician militar, profesor, director al Școlii Superioare de Război, șef al Marelui Stat Major (6 septembrie 1940-17 septembrie 1941) ș.a.

Prestigiul Școlii a crescut și datorită faptul că membri ai familiei regale au făcut parte,

chiar dacă doar nominal, din cadrele ei. În 1902, principele Carol, întâiul născut al cuplului princiar Ferdinand și Maria, a fost înscris oficial la Școala fiilor de militari din Iași, fiind „mândru să-și poarte uniforma care îi vine bine”¹⁰.

„În copilărie, scria Mihail Manolescu, chipul lui de elev, în școala militară de la Iași, era infinit mai popular decât al acela al regelui Carol I și mai ales decât al moștenitorului tronului prinț Ferdinand, căruia și atunci tot liberalii îi creaseră un renume antipatic de ofițer prusac, rigid, distant și disprețuitor”¹¹. La 6 decembrie 1914, de Sfântul Nicolae, regele Ferdinand l-a înscris în Liceul Militar de la Iași pe principele Nicolae¹².

Între cei care au urmat cursurile Școlii fiilor de militari din Iași este și generalul Edgar Rădulescu, ale cărui *Amintiri* le reproducem în continuare. Generalul Rădulescu face parte din elita militară a țării, din prima jumătate a secolului al XX-lea. S-a născut la 14 decembrie 1890, la București, părinții săi fiind locotenentul George Rădulescu, în vârstă de 26 de ani și Maria, născută Cruțescu, în vârstă de 17 ani¹³. Mama sa era fiica generalului Constantin Cruțescu (1838-1897)¹⁴.

Edgard (așa cum pare în documentele oficiale) Rădulescu a fost elev al Școlii fiilor de militari între 1906- 1910 și a urmat timp de doi ani de zile, 1910-1912, cursurile Școlii militare

de artilerie, geniu și marină. A fost avansat sublocotenent la 1 iulie 1912, fiind repartizat la Regimentul 4 artilerie, aparținând Diviziei 7 infanterie cu sediul la Roman¹⁵.

A obținut gradul de locotenent la 1 august 1915, fiind încadrat la Regimentul 11 artilerie din Brigada 6 artilerie, ce aparținea Diviziei 6, cu sediul la Focșani¹⁶. În timpul Războiului de Întregire, cu gradul de căpitan (1917), a îndeplinit funcția de comandant de baterie, luptând, printre altele, și în bătălia de la Mărăști, pe care o va evoca șase decenii mai târziu¹⁷.

După război și-a perfecționat pregătirea în Franța, la Școala de tragere a artileriei de la Mailly și Centrul de tragere al artileriei de la Metz (1927)¹⁸. A urcat în grad, fiind avansat succesiv la maior (1920), locotenent-colonel (1930) și colonel (1937).

În anii 1941-1942 a fost prefect al județului Brăila. În 1942, avansat general de brigadă, a preluat comanda Diviziei 19 infanterie (10 aprilie—15 august 1942), apoi a comandat artileria Corpului 2 armată (15 august 1942-10 aprilie 1943). La 10 aprilie 1943 a fost investit comandant al Diviziei 11 infanterie, funcție pe care a exercitat-o până la 11 ianuarie 1945. Timp de mai bine o lună (12 ianuarie-18 februarie 1945) a deținut comanda Corpului 1 armată, pentru a relua la 19 februarie, comanda Diviziei 11, pe care a păstrat-o până la 3 martie, în același an. A fost trecut în rezervă la 20 martie 1945. Pentru comportarea pe front a fost decorat cu ordinele: „Crucea de Fier” germană, clasa a II-a și I (1942), „Coroana României”, clasa a III-a (1943), „Mihai Viteazul”, clasa a III-a (1943), „Crucea de cavaler a Crucii de Fier” (1944)¹⁹.

Marile unități pe care le comanda au acționat în confruntări de mare amploare, atât pe frontul de est, cât și vest: peninsula Kerci, Cotu Donului, bătălia Moldovei (martie-august 1944), eliberarea nord-estului Transilvaniei, operațiile la vest de Tisa, cucerirea orașului Kremnica etc.

Pe front a manifestat o conduită demnă față de partenerii de alianță, atât în vest, cât și în est. Este bine cunoscut episodul relatat de Gheorghe Magherescu, în care a fost implicat generalul Rădulescu, care, în timp ce purta o conversație cu un alt general român, a fost întrerupt de un locotenent sovietic. Replica a fost dură, generalul Rădulescu dându-l afară pe ofițerul respectiv. Mai mult, a cerut

comandamentului sovietic mutarea locotenentului la trupă, ceea ce s-a și întâmplat.

Edgar Rădulescu s-a căsătorit la 23 octombrie 1941 la București, cu Maria-Romana Obregia, fiica doctorului Alexandru Obregia. Au divorțat la 26 martie 1949 și s-au recăsătorit pe 17 decembrie 1967, tot la București²⁰. A murit la 31 decembrie 1976, după ce împlinise vârsta de 86 de ani.

Amintirile sale despre perioada studiilor la Școala fiilor de militari de la Iași, de la începutul secolului al XX-lea, reprezintă, după știința noastră, una dintre puținele mărturii despre cea mai veche instituție de învățământ preuniversitar militar românesc. Scrise cu talent, ele aduc informații pline de culoare despre organizarea școlii, corpul profesoral, sistemul de învățământ, viața adolescenților ce se familiarizau cu specificul carierei militare și multe altele.

*
* *

Am reprodus integral, fără adăugiri și omisiuni, *Amintirile* generalului Rădulescu, singura intervenție fiind înlocuirea lui *î* cu *ă*. Am făcut

și o serie de precizări, fie în paranteză drepte, fie la note. Ele au fost redactate în anul 1967, când se împlineau șase decenii de la confruntările Mărăști, Mărășești și Oituz. Regimul totalitar din România traversa o perioadă de schimbare, evidențiată de declarația din aprilie 1964, prin care s-au reevaluat parte din tradițiile naționale, inclusiv în domeniul militar²¹. Prin urmare, s-a părăsit teza războiului imperialist dus de România între anii 1916-1918, propagată intens de regim în anii '50. Pe cale de consecință, una dintre acțiunile la care au recurs autoritățile române de atunci, a fost și apelul ca veteranii de război din Primul Război Mondial să evoce atât experiențele lor de pe front, cât și alte episoade din cariera lor militară. Între cei solicitați a fost și generalul Edgar Rădulescu. Arhivele păstrează două contribuții ale sale, dedicate bătăliei de la Mărăști, la care a participat în calitate de comandant de baterie și *Amintirile*, despre studiile la Școala fiilor de militari din Iași. Mai consemnăm și faptul că generalul Edgar Rădulescu este și autorul unui volum de memorii despre participarea sa la campania din vest a armatei române²².

Amintiri Iulie 1967

Am cetit cu foarte mare plăcere amintirile domnului **General E. Rădulescu**, căci îmi reamintește toată tinerețea mea. Parcă mă mai văd plimbându-mă la Copou sau mergând la Tufli.

Îi sunt deci **recunoscător** de prilejul ce mi-l-a dat a trăi câțva timp în raiul amintirii.

București
Henri Coandă

*
* *

Amintirea Liceului Militar Iași îmi este foarte scumpă și cu toate că au trecut aproape 60 de ani de când l-am părăsit, ea îmi este foarte vie; lucru explicabil pentru că este legată de epoca de aur a adolescenței și pentru că viața petrecută în acest internat militar prin disciplina riguroasă, prin acțiunea educativă și legăturile camaraderesti create între cei din aceeași clasă, au pus asupra personalității mele în formație o pecete puternică, pregătindu-mă pentru cariera ce alesesem.

Amintirea Liceului este strâns legată a Iașului „bătrâna Capitală a Moldovei”, a cărei imagine îmi apare în gând într-o lumină de vis, îngrădită de chenatul dealurilor albastre pe care se profilează Cetățuia și Galata și care în vechile sale biserici și bătrânele clădiri cruțate cuprinde atâtea mărturii ale apuselor sale timpuri de glorie și de intensă viață spirituală.

Această instituție de învățământ a luat ființă în 1872, sub numele de „Școala fiilor de militari”. Absolvenții acestei școale se bucurau de privilegiul de a fi admiși de drept în Școlile pregătitoare de ofițeri.

În anul 1909, Școala este transformată căpătând denumirea de Liceul Militar Iași și devenind accesibilă tuturor absolvenților de gimnaziu, iar absolvenților lui li s-a luat privilegiul admiterei fără examen în școlile pregătitoare de ofițeri. Instituția a căpătat deci un caracter larg democratic, totuși fiii de militari se bucurau de avantajul întreținerii gratuite.

În anul 1929, Liceul ia denumirea de Liceul Militar *General de divizie G.V. Macarovici*²³, ca recunoaștere a meritelor deosebite pe care purtătorul acestui nume le dovedise ca director al Școalei.

Deși transformat cum am arătat, Liceul a exercitat o atracție puternică printre elevi către cariera armelor, la aceasta contribuind organizarea militară a Școalei, frumoasa uniformă și mai ales sentimentul că erau superiori elevilor din liceele civili prin calitatea lor de... militari!!

Mă rog- militari nu glumă!!

Din punct de vedere administrativ și disciplinar Liceul avea o organizare militară.

Comandat de un Colonel ca director, secundat de un ajutor de comandant și de un director de studii. Fiecare clasă era supravegheată de un ofițer denumit repetitor. Pentru ansamblul elevilor erau doi pedagogi civili, unul pentru limba germană și altul pentru limba franceză.

Toți elevii liceului constituiau o companie comandată de un căpitan ajutat de 3 ofițeri de infanterie. Acestor ofițeri le revenea sarcina administrației și a instrucției de infanterie care se limita la mânuirea armei, formațiuni, evoluții și defilare, dar care avea și un puternic efect disciplinar. Toți elevii erau înarmați cu pușca de infanterie și baionetă.

Uniforma elevilor era atrăgătoare și toți erau foarte mândri de ea.

Corpul profesoral era cu grijă ales și angajat de Direcția Liceului dintre profesorii cu cea mai bună reputație profesională care funcționau la liceele civile din oraș.

Pe timpul cât am fost elev al Liceului am avut 2 comandanți. Colonelul Lupan²⁴, după care a urmat Colonelul Georgescu Christodulo²⁵. Comandantul avea locuința la Liceu, într-un pavilion din fundul curții.

Colonelul Georgescu avea bunul obicei de a chema la masă în fiecare zi câte 2 elevi, folosind această ocazie ca un mijloc educativ foarte eficace. Cei invitați, gătiți ca de paradă și inspectați de ofițerul de serviciu, se prezentau foarte intimidati, la ora exactă și erau imediat primiți de „stăpâna casei”, „Doamna Colonel”, care cu o grație deosebită și cu multă prietenie căuta și reușea repede să-i puie la largul lor făcându-i să se simtă în familie. Nu știu cum elevii aflaseră numele pe care îl purta în propria familie și printre toți intimii casei, dar toți o numeau Piky, nume ce se potrivea minunat cu aspectul ei agreabil și firei ei zgłobiie și prietenoasă care o făcea extrem de simpatizată.

Ca ajutor de comandant un Lt. Col. al cărui nume îmi scapă. Director de studii, Maior Mihail.

Ofițeri repetitori erau Lt. Mavrocordat, Lt. Skeletti și Lt. Moscu, primii doi artileriști și ultimul genist. Ofițeri de infanterie: Lt. Burbea, Lt. Gherculescu și un al treilea al cărui nume îmi scapă.

Pedagogi: [Hans]Seeman pentru germană și [Michel] Flandin[Frandin] pentru franceză. Seeman, de o grăsimă excepțională, obligat să însoțească Școala în marșurile excursii pe care le făcea vara, era cu desăvârșire nenorocit din cauza imposibilității de a se ține de „companie” și la fiecare etapă era căutat și găsit mult mai în urmă, dărâmat pe o margine de șanț, roșu, aproape plângând și ștergându-și sudoarea cu numeroasele lui batiste. Era adus de doi elevi care-i sprijineau mersul crăcănat și de îndată ce ne ajungea la capătul etapei se pune la dispoziția medicului care-l lua în primire pentru îngrijirea veșnicilor lui opăreli.

Flandin nu se omora cu firea și aveam impresia că se bucura de îngăduința direcției

care-l lăsa cât mai liber să-și urmeze studiile la Facultatea de Medicină, pe care și terminat-o ajungând un bun medic.

Comandantul Companiei elevilor era Căpitanul Mitru. Acest ofițer era tipul spartanului: sobru, concis în vorbă, conștiincios. Nu l-am văzut niciodată zâmbind sau făcând o glumă. Își comanda compania într-un mod ireproșabil, cunoscând pe nume pe toți elevii, comportarea lor la studii, precum și pe plan disciplinar. Un om în aparență rece, dar a cărui solitudine față de toți elevii vădea căldura unui sentiment. Câțiva ani în urmă s-a sinucis din cauza unui amor neîmpărtășit. Cine ar fi crezut așa ceva din partea căpitanului Mitru!

Ofițerii din cadre căutau în mod discret să facă prozești printre elevi, pentru arma din care făceau parte, mai ales prin comportarea lor atenă și prietenoasă, iar artileriștii și prin fascinația pe care o exercita frumoasa lor uniformă...

Corpul profesoral era foarte select și grație reputației, a titlurilor și modului desăvârșit în care își predau cursurile se bucurau de un mare prestigiu.

La Matematici, Profesorul Vasile Teodorescu, poreclit „Conu Vas”, un foarte bun propagandist al „Gazetei matematice”, întreținând o emulație continuă pentru rezolvarea problemelor Gazelei.

– Prof. universitar [Ioan] Ralet, un savant matematician.

– La Istorie Prof. [Ioan] Mitru, frate cu căpitanul menționat.

– La Germană și Filosofie, prof. [Ioan] Paul.

– La Franceză, prof. [Ioan] Prassa.

– La Chimie Doctorul [Emanuel] Riegler, un om de știință foarte apreciat și un foarte bun profesor.

– La Italiană, Prof. [Luigi E.] Sinigaglia, posedând trei licențe și care își preda cursul cu mult entuziasm. De câte ori ne aștepta o lecție mai grea i se făcea farsa următoare: Înainte de intrarea în clasă a profesorului se scria pe tablă un cuvânt francez sau italian cu ortografie greșită. Era de ajuns ca Sinigaglia să intre într-o stare de revoltă și să înceapă o disertație cu incursiuni în filologie, istorie menită să demonstreze grosolana eroare și lecția propriu-zisă era uitată !...

– La Geografie Prof. [Ioan] Constantinescu, poreclit „Donii mei” din cauza modului în care

pronunța „Domnii mei” cu care ni se adresa la orice început de frază. Avea o mimică expresivă și amuzantă.

– La Științe Naturale Prof. [Romulus] Sevastos. Doctoral și distant. Nu știu de ce era poreclit „Bogonos”.

Numele restului profesorilor îmi scapă, dar figurile lor nu mi s-au șters din memorie²⁶. Tuturor acestor profesori și ofițeri din cadre le păstrez o amintire recunoscătoare și plăcută, învăluită în aceea a adolescenței noastre entuziaste și lipsită de griji și necazuri.

Necazuri? Totuși am și noi micile noastre necazuri care la scara vârstei și pentru că erau singurele mi se păreau mari.

Mai întâi „ierarhia”. Fiecare clasă avea prin tradiție drept la respectul clasei inferioare, în virtutea vechimei în Școală și dreptul la salut și atitudine militărească din partea celor mici.

În recreație și în timpul liber pe care toți elevii îl petreceam în marea curte a Școlii, foarte plin de elevii din clasele superioare, care, dacă strigau pe nume pe vreunul dintr-o clasă inferioară și acesta era dator să i se prezinte în pas alergător, să ia poziție de drepti, să salute și să aștepte ordine. Ce ordine? urma o conversație condusă condescendentă de „superior”, după care inferiorul era concediat, fericit să scapase, iar superiorul satisfăcut în vanitatea sa de ascendent și importanța ce afirmase. Copilării... Ofițerii din cadre cunoșteau această stare de fapt, dar închideau ochii, convinși probabil că ea obișnuia pe elevi cu rigorile disciplinei. Era, desigur, un exces condamnabil.

Într-o margine a acestei curți se afla renumita **Vale a clasei a 7-a**, în care nici unul din clasele inferioare nu avea voie să pătrundă, sub sancțiunea unor represii teribile beneficiarilor. Pe zidul din bolovani de piatră care o mărginea se aflau iscălituri ale celor care trecuseră prin această vale. Mărturisesc că bucuria de a fi promovat în clasa a 7-a nu era mai mică decât aceea de a pătrunde în vestita vale, dar când răsuflat am pătruns în fine în vestita vale pe care în imaginația noastră îl închipuia în paradis, în afară de câțiva copaci firavi nu avea nici măcar iarbă!

Totuși, am avut aci marea satisfacție de a descopieri pe unul din bolovanii zidului iscălitura tatălui meu, fost elev al Liceului. Am identificat-o nu numai cu ajutorul datei, dar și cu

iscălitura bunului său prieten generalul Matei Castriș care îi era strâns alăturată, așa cum și ei fuseseră alăturați în bancă.

Dar ierarhia și ca urmare disciplina se mai manifesta în mod neplăcut și seara în dormitor. Trebuie să vă spun din clasa V erau gradați caporali, iar primii clasificați din clasa VI erau gradați sergenți, șeful acesteia fiind gradat sergent major și purtând nu baioneta, ci o sabie în toată regula.

Dintre acești „sergenți majori” ale căror nume se află înscrise pe o placă din sala de intrare a localului Liceului, mulți au confirmat ulterior valoarea dovedită pe băncile acestei școli. Menționez numele lui Henri Coandă, marele savant, al fratelui său și al tatălui lor, generalul Coandă fost prim ministru, de asemenea al „sergentului major” Alexandru Ioanițiu, fost șef de stat major general al Armatei, precum și al fratelui său Emanuel Ioanițiu, colegul meu care a devenit un eminent inginer. Și câți ale căror nume îmi scapă.

Dintre acești gradați se numeau comandanții de grupe și de secții. Aceștia își exercitau nu atât funcția, cât mai ales autoritatea prin inspectarea curățeniei echipamentului și aranjamentului dulăpioarelor individuale. Inspectia se executa, după program, înainte de semnalul „stingere”. Toți elevii de la capul patului cu echipamentul pe antebraț, în cămașă de noapte și în papuci, începeau așteptarea inspectiei domnului caporal. Când acesta era rău dispus, ca orice superior cu ifose, sau avea pică pe cel inspectat, începea seria mizeriilor: baterea vestonului sau pantalonilor în hasul celui inspectat pentru a-i demonstra că sunt plini de praf și ceea ce era mai grav ruperea nasturelui prost cusut, pe care vinovatul trebuia să și-l coase. Tot atunci sergentul citea lista celor pedepsiți cu „**piața de asfalt**”, cu închisoare sau cu carceră.

Clădirea principală a Școlii avea un traseu în formă de E mare de tipar și între cele 3 ramuri ale literei erau platforme asfaltate numite piețe. Pe aceste piețe era locul de execuție al celor condamnați la „**piața de asfalt**”. Cei pedepsiți după ce se auzea semnalul promițător de somn al „stingereii” se îmbrăcau în grabă și complet echipați, cu arma și baioneta la armă, se aliniau pe piața de asfalt sub privirea severă a ofițerului de serviciu și își în-

cepeau ispășirea pedepsei care consta în imobilitatea totală în poziția de „drepti” timp de 10-20-30 minute după gravitatea crimei comise: întârziere la program, neglijență sau vreo impertinență, etc.

Cei pedepsiți cu închisoare sau carceră erau conduși la subsol unde, după deschiderea unei uși din zăbrele de fier, care scârțâia sinistru, pătrundeau într-o primă sală, închisoarea unde urmau să doarmă pe un pat comun de scânduri acoperite cu rogojini, iar cei pedepsiți cu carceră intrau în altă încăpere, prevăzută cu un fel de dulapuri în care erau introduși și în care nu se puteau menține decât în picioare; acestea erau carcerile. Pedepsa cu închisoarea putea dura câteva zile, iar carceră era „taxată” în ore care alternau cu închisoarea.

Partea curioasă a mentalității elevilor era că cei pedepsiți pentru o vinovăție care denota oarecare curaj, erau considerați un fel de eroi sau de victime și, în consecință, se bucurau de stimă și chiar de admirație. Față de aceștia restul camarazilor își manifestau solidaritate și solitudine care se traducea prin completarea hranei cam reduse a celor de la închisoare și mai ales a celor de la carceră, prin trimiteri secrete de alimente folosind soldații însărcinați cu curățenia. În acest mod se mai atenua grozăvia inscripției puse de noi deasupra grilei de fier de la intrarea întemnițată: **„Lasciate ogni speranza voi ch-entratare”**.

Dar suprema manifestare a solidarității „oculte” camarazilor cu cel care era apreciat ca erou sau victimă, era încredințarea sub jurământ a „secretului secretelor” a cărui trădare ar fi atras vinovatului o izolare totală față de restul camarazilor, secret care dănuia din timpuri vechi și care fusese păstrat fără greș. În ce consta? Din sala închisorii, printr-un canal vertical din zid, prin cățărare pe inele metalice înfipite în perete, se putea ajunge în pod; de aci, printr-un alt canal similar, te puteai cobori într-o galerie îngustă care răspundea în afara zidurilor școalei într-o străduță necirculată și deci se putea ajunge în oraș.

Pe de o parte romantismul acestei evadări, pe de altă parte compensarea riscului de a fi descoperit prin ceea ce se putea avea în oraș la ore târzii, tenta mai ales pe cei care ispășeau o pedeapsă mai lungă. Dar noaptea, prin fundul curții se putea escalada zidul școalei de

către oricare dintre cei „liberi” și o asemenea aventură trecea drept o mare bravură, când de fapt nu era provocată decât de dorința de a se ilustra față de camarazi sau poate față de vreo duduie.

Acei dintre elevi care nu aveau familia în Iași erau obligați să dispună în oraș de un reprezentant al propriei familii față de direcția Liceului. Acest reprezentant se chema corespondent. „Corespondentul ” meu era un mare avocat, prieten al unui unchi de al meu. Avea casă mare și familie numeroasă, băieți și fete. Una dintre fete, cam de vârsta mea, foarte frumoasă, îmi inspirase un amor nebun pe care-l ascundeam fără prea mult succes. În fiecare duminică luam masa de prânz cu familia corespondentului meu, unde mai rămâneam câteva ore în cursul cărora conversam și glumeam cu copii.

Într-o duminică, obiectul admirației mele, care-mi simțise slăbiciunea, venind vorba de un elev al Liceului Militar care evadase pentru câteva ore, și-a arătat că-i admiră fapta curajoasă. Atât mi-a trebuit pentru ca, chiar în cursul săptămânii ce urma, să sar zidul și să-mi fac apariția foarte mândru în casa corespondentului meu așteptând laudele și admirația adorarei, care m-a răsplătit deasupra așteptărilor, dar și cu manifestarea unei mari mândrii față de ceilalți, voind să spună: „Vedeți ce l-am făcut să comită pentru mine?”. Dar aceste infracțiuni erau rare; în general băieții se purtau bine și numai din când în când se auza vreo ispravă mai gogonată.

O asemenea ispravă a unui elev din ultima clasă făcuse însă o mare valvă. Acel băiat chipeș, sucise capul unei dudui, elevă la selectul pension Humpel și ireparabilul se produsese. În scurt timp gura lumii a umplut orașul. Larma s-a produs din cauza comportării stupide a mamei acelui dudui, care de îndată ce a descoperit catastrofa, în loc să spele rufe în familie, a venit ca o furtună la Liceu relatând cazul în gura mare și supremă revoltă în fața corpului profesoral și cerând, nu atât pedepsirea „donjuanului”, cât reparații din partea familiei acestuia.

Profesorii, abia ținându-și râsul, au consolet pe doamna indignată și i-au promis că vor

aranja lucrurile, sperând că o vor face să-și revină și să renunțe la repararea ireparabilului. Dar doamna a revenit crezându-se încurajată o dată, de două ori, de trei ori, din ce în ce mai exasperantă. Direcția și corpul profesoral nu știau cum să scape de insistențele lipsite de bun simț ale nenorocitei mame. La a patra vizită a Doamnei, Profesorul nostru de filosofie, Paul, om în vârstă, un adevărat filosof, dar și un mare mucalit, s-a adresat doamnei din partea Direcției și luând din cuier sabia unui ofițer a dat doamnei sabia propriu-zisă și a reținut teaca, spunându-i doamnei:

– Mă rog frumos, doamnă dragă, băgați d-voastră sabia în teaca asta; o să vedeți de ce.

– Dar de ce, domnule Paul?

– Mă rog încercați că nu-i bai, o să vedeți de ce.

– Doamna intrigată de ceea ce i se părea că e o glumă, a încercat, dar nu a reușit și nu a reușit pentru că profesorul Paul muta mereu cu mâna teaca.

– Păi, domnu Paul cum să pot dacă nu ții teaca pe loc?

– Apăi, vezi, asta-i- acum ai înțeles?

– N-am înțeles nimic, domnul Paul, duminale îți arde glume!

– Apăi, dragă doamnă, atunci ți-oi spune cu o vorbă bătrânească de la noi din Ardeal; Zice că până cățeaua coada nu ridică, câinele nimic nu-i poate face: Întelusu-m-ai, acum?

Doamna s-a repezit la ușă, a plecat și n-a mai venit.

*
* *
*

Dar am uitat să menționez încă o pedeapsă, poate cea mai grea: Consemnul în Școală în zilele de ieșire în oraș. Era o grea suferință să fii lipsit de ceea ce așteptase-și o întreagă săptămână, făcându-și planuri mărețe.

Dar ce bucurii ne așteptau în oraș?

Mai întâi și mai întâi, la ieșirea din școală, coborând spre centru, dădeam toți elevii „buzna” la o franzelărie care avea niște gogoși minunate umplute cu dulceată și care în așteptarea sosirii noastre se aflau cu zecile pe mari tave. Dispăreau ca prin farmec spre marea satisfacție a franzelarului... și a noastră. Dar bunătați ne mai așteptau la Tufli, celebra cofetărie, unde în afară de prăjituri aveam ocazia să contemplăm

în extaz frumoasele Iașului, care instalate la mese în grupuri vesele și sgomotoase rivalizau ca eleganță și cochetărie. Mai era o cofetărie, Georges cu lucruri bune, dar fiind mai departe de centru, nu prea era cercetată.

Și până la orele prânzului ne aștepta strada, mai bine zis stradele Iașului, clocotind de veselie tinerească a școlilor de băieți și bine înțeles de fete precum și a studențimii care umplea locul cu vorbăria ei sgomotoasă. Străzile vuiau de râs vesel și tineresc.

O altă bucurie, și nu neglijabilă, era masa în familia corespondentului meu unde mie, cel puțin, mi se părea că devorez hrana zeilor. De obicei, din compasiune față de mine, familia corespondentului meu lua duminica masa de seară mai devreme pentru a mă putea astfel dispensa de masa de la Școală.

Ce familie minunată aceea a corespondentului meu și cu câtă recunoștință mi-o amintesc! Au trecut ani de când am terminat liceul militar, dar în Iași am revenit ca ofițer în timpul primului război mondial, fie în scurte permisiile de pe front, fie mutat în Ministerul de Război la Iași. Și regulat în familia corespondentului meu eram primit ca unul „de-ai casei” și până în timpul din urmă am menținut legături cu cei ce au supraviețuit. Între timp a murit șeful familiei, prima și a doua soție, ambii băieți, precum și acea fată care făcuse obiectul amorului meu, lovită de o bombă incendiară germană în 1942. Și, ulterior, și fiica ei și tot așa de frumoasă.

În timpul ultimului război am comandat Divizia 11 Infanterie, care la venirea ei pe front a primit misiunea de a apăra Iașul. Cum postul meu de comandă se afla în oraș, am avut posibilitatea și curiozitatea de a revedea atât Liceul, cât și casa corespondentului meu. Localul liceului fusese ocupat de o formație germană care-l lăsase într-un hal dezolant. Cu strângere de inimă am trecut prin fostele dormitoare acum pustii și prin sălile de curs părăsite și am evocat cu multă nostalgie viața care pulsase aci pe vremuri. Am trecut prin sala de mese din foarte vechea clădire despre care se spunea că fusese palatul lui Alexandru Lăpușneanu, și din care fusese dat boierul Moțoc pradă mulțimii care striga: „Capul lui Moțoc vrem”. Acum liniște.

În casa corespondentului meu am găsit urmele lăsate de o infirmerie germană. Tăcerea desăvârșită îmi evoca prin contrast viața sgomotoasă și veselă de altă dată. Acum domnea liniștea locurilor părăsite și uitate. Dar deschizând o ușă am fost intrigat de auzul unei melodii slabe și triste; un robinet incomplet închis la bucătărie. L-am închis și am plecat foarte trist.

Am căutat să rememorez trecutul contemplând dealurile albastre pe care, ca și în trecut, se profilau siluetele Cetățuiei și Galatei. Dar, în oraș străzile nu mai vuiau de răs tinesc de altă dată, ci aveau aspectul caracteristic al localităților ocupate, răvășite de război.

Prin contrast mi-a revenit în memorie școala, Liceul, Compania elevilor în ținută de paradă coborând spre centru ca altă dată. Mi-a reapărut imaginea formației impecabile, a ținutei mândre a elevilor în frumoasele lor uniforme, cu egretele roșii amestecate cu sclipeala baionetelor, cu mersul lor elastic și hotărât, solidari în convingerea că sunt legați de aceleași ideal de a servi Țara până la capăt. Și mai toți au servit-o, pe câmpurile de bătlie, mânați de sentimentele pecetluite în sufletele lor de Liceul Militar...

Vrăjit mi se părea că aud cadența marșului lor. Și viziunea s-a topit într-o pulbere aurie, încheind astfel amintirile mele despre Liceul Militar Iași. Această școală, așa cum am apucat-o eu, și-a îndeplinit cu prisosință misiunea de pepinieră de viitori ostași cu dragoste de țară și de meseria armelor.

Această reușită se datorește organizării ei, tuturor comandanților, ofițerilor și profesoriilor. Dar se mai datorește faptului că educația în sensul cel mai larg al cuvântului, dar mai ales cea orientată spre scopul urmărit de Liceul Militar a fost primită de mințile și inimile unor elemente atât de sensibile, atât de maleabile și entuziaste cum sunt ale adolescenților.

Gl. Rădulescu Edgar

Fost comandant al Diviziei XI Infanterie și Corp II în războiul antihitlerist și fost elev al Liceului Militar Iași

[Arhivele Naționale, fond ISISP,
dosar nr. 2028, f.19-33]

NOTE

¹ Prof. univ dr., Președintele de onoare al Comisiei Române de Istorie Militară.

² Monitorul Oastei, nr. 31/1872, p. 575-593. Prin acest document se aproba Regulamentul școlilor regimentare, divizionare, școlii fiilor de militari, școlii de ofițeri de infanterie și cavalerie, școlii speciale de artilerie și geniu, și școlii ofițerilor de orice armă și academiei de război.

³ Idem, nr. 28, 18 august 1881, p. 587-588.

⁴ „Monitorul Oficial”, nr. 61/ 17(30) iunie 1912, p.3186-310. Prin acest document se aproba Regulamentul Liceului Militar Mănăstirea Dealu.

⁵ „Monitorul Oficial”, nr. 107 din 31 august 1919, p. 6054 (Înaltul Decret nr. 3. 654 din 17 august 1919), Ministrul de război generalul de corp de armată Arthur Văitoianu în raportul înaintat suveranului propunea înființarea a trei licee militare la Sibiu, Timișoara și Chișinău).

⁶ Înaltul Decret nr. 3613 din 21 august 1919, semnat de regele Ferdinand I.

⁷ „Monitorul Oficial” nr. 264 din 30 noiembrie 1924. Detalii în MONOGRAFIA COLEGIULUI NAȚIONAL MILITAR „Ștefan cel Mare”, Ediție centenară, Editura Academiei Forțelor Terestre „Nicolae Bălcescu”, Sibiu, 2024.

⁸ Deciziunea Ministerială nr. 23.

⁹ Din 19 Aprilie 1920. Ea a fost anulată prin Deciziunea ministerială No. 399 din 25 Iulie 1920 („Monitorul Oficial”, nr. 204 din 16 decembrie 1920, p. 8253.) Dar, așa cum am prezentat la nota 4, Înaltul Decret nr. 3. 654 din 17 august 1919, stipula crearea liceului la militar la Timișoara. El nu se va mai înființa, aceeași soartă având și cel de la Sibiu.

¹⁰ Sorin Cristescu (editor), *Scrisorile regelui Carol I din arhiva de la Sigmaringen 1878-1905*, Editura Paideea, București, p. 469.

¹¹ Mihail Manoilescu, *Memorii*, vol. I, ediție îngrijită, prefată, note și indice de Valeriu Dinu, Editura Enciclopedică, București, 1993, p. 96.

¹² Colonel Traian Stănescu, *Liceul Militar „G-ral de divizie Gh. V. Macarovitsch”*, în „Primul Anuar -Ghid al Municipiului Iași, 1935-1936”, Tipografia „Opinia, Iași, 1936, p. 98.

¹³ Detalii în Prof dr. Mihai Sorin Rădulescu, *Generalogia doctorului Alexandru Obregia, unul dintre fondatorii psihiatriei românești*, în „Revista medicală Română”, Volumul CXV, nr 4, an 2018, p. 304-305.

¹⁴ Generalul Cruțescu a urmat școala militară între anii 1857-1859, obținând gradul de sublocotenent la 10 iulie 1859. Avansări ulterioare: locotenent-24 ianuarie 1861; căpitan-30 august 1860; maior – 2 octombrie 1867; locotenent-colonel- 1 iunie 1872; colonel – 8 aprilie 1877, general de brigadă

1 iunie 1887. În 1894 era comandant al Diviziei 3 infanterie dislocată la Târgoviște (Cf. *Anuarul Armatei Române pe anul 1894*, Imprimeria Statului, București, 1894, p. 108).

¹⁵ *Anuarul Armatei Române pe anul 1912*, Tipografia și Stabilimentul de Arte Grafice, G. Ionescu, București, 1912, p.71, 404.

¹⁶ Idem, *anul 1916*, Tipografia „Universala” Iancu Ionescu, București, 1916, 359, 648.

¹⁷ Edgar, Rădulescu, *Bătălia de la Mărăști*, în „Anuarul Institutului de Istorie a Partidului Comunist Român”, nr. 3, 13, 1967, p. 16-22.

¹⁸ Adrian Stroe, Marin Ghinoiu, *Din elita artileriei*, Editura Centrul tehnic editorial al armatei, București, 2012, p. 275.

¹⁹ Alesandru Duțu, Florica, Dobre, Leonida Loghin, *Armata Română în al Doilea Război Mondial. 1941-1945. Dicționar enciclopedic*, Editura Enciclopedică, București, 1999, p.345-346.

²⁰ Prof dr. Mihai Sorin Rădulescu, *op.cit.*, p. 305.

²¹ Pentru acest episod a se vedea, între altele, Alexandru Oșca, Vasile Popa, *România, o fereastră în cortina de fier. Declarația de independență din aprilie 1964*, Editura Vrantop, Focșani, 1997; Florin Banu, Liviu Țăranu, *Aprilie 1964. „Primăvara de la București” Cum s-a adoptat “Declarația de Independență” a României*, Editura Enciclopedică, București, 2004 etc.

²² Edgar, Rădulescu, *Din jurnalul meu pe front (septembrie 1944-mai 1945 pe frontul antihitlerist)*, Editura Militară, București, 1972.

²³ George Macarovici (Macarovitsch) (1943-1939). S-a născut în localitatea Climești, a urmat școala militară de ofițeri de la București (1862-1864) s-a căsătorit cu Alexandrina Izvoranu, cuplul având

nouă copii din care opt băieți care au urmat au urmat cariera militară în diferite arme. Unul din copii a murit de tânăr, la 19 ani, Miron, el având gradul de sergent. A fost avansat general de brigadă în 1896, și general de divizie (rezervă) în 1906. A condus Școala fiilor de militari din Iași în perioada 1881-1894. În semn de apreciere pentru contribuția la dezvoltarea instituției, la 15 noiembrie 1928, printr-un decret al regelui Mihai, Școala fiilor de militari a primit numele său. La 13 ianuarie 1929, la Roman, a avut loc o ceremonie de omagiere a personalității sale, la care a participat generalul de divizie Henri Cihoski, ministrul de război. (Cf. „România Militară”, nr. 2/ 1929, p. 5-15)

²⁴ Grigore Lupan (25.01.1862-). După absolvirea Școlii militare 91881-1883) a obținut gradul de sublocotenent la 01.07.1883: Avansări ulterioare: locotenent (01.11.1887; căpitan (08.04.1892); maior (08.04.1898), locotenent-colonel (07.05.1905); colonel (07.04.1909) A fost numit în funcția de comandant al Școlii fiilor de militari în 1905). În 1909 comanda Regimentul 3 artilerie.

²⁵ Cristodulo Georgescu (24.06.1859). A intrat în armată ca soldat (03.09.1879), obținând gradul de sublocotenent la 01.11.1885. Avansări ulterioare: locotenent (28.11.1889), căpitan (01.01.1895), maior (10.05.1903); locotenent-colonel (10.05.1908). La 1 aprilie 1909 a fost numit comandant al Liceului Militar de la Iași.

²⁶ Garabet Ibrăileanu, marele critic literar, preotul Ioan Golciu, Vasile Negruți, Dumitru Dumitrescu, Alexandru Atanasiu, Constantin Babeș (Cf. „Anuarul Armatei” pe anul 1909, Atelierele Grafice Socec & Co, Societate Anonimă, București, 1909, p. 27).

COLEGIUL NAȚIONAL MILITAR „ȘTEFAN CEL MARE” – UN VEAC ÎN ETERNITATE –

Motto:

„Nu zidurile fac o școală,
ci spiritul ce domnește într-însa!”
Regele Ferdinand I

COLONEL CEZAR CUCOȘ*

Rezumat

Cei cărora viața le-a oferit prilejul să învețe în **Cetatea Mușatinilor** de la poalele Rarăului înțeleg pe deplin cuvintele acestui motto, rostite de însuși Ferdinand I, regele „întregitor de țară”, care a semnat actul de naștere al **Liceului Militar „Ștefan cel Mare”**.

De mai bine de o sută de ani, tineri entuziaști, cu aspirații înalte, intră în clasele liceului, dornici să devină oameni mari, formați la școala responsabilității și a ordinii. Da! „Ordinea te învață să câștigi timp” (Goethe), iar „școala trebuie să te învețe a fi propriul tău dascăl, cel mai bun și cel mai aspru”, după cum spunea Nicolae Iorga. În acest spirit, purtând pe umeri trecutul glorios al liceului, an de an, sute de tineri, absolvenți ai acestei școli de vocație, pleacă mai departe în viață, maturi, disciplinați și responsabili, gata să-și continue pregătirea, pentru a da țării și societății românești din rodul viitoarelor lor profesii.

Cuvinte cheie: liceu militar, Cernăuți, Câmpulung Moldovenesc, învățământ militar

* Absolvent al Liceului Militar „Ștefan cel Mare”, promoția 1988-1992.

În prima jumătate a secolului XIX, odată cu încetarea domniilor fanariote și reînființarea armatelor pământene, în Principatele Române apar primele preocupări pentru dobândirea sistematică a cunoștințelor și deprinderilor militare în rândul tinerilor. Printre susținătorii organizării unui învățământ militar în spațiul românesc s-au numărat Gheorghe Asachi și Teodor Balș, în Moldova, Gheorghe Magheru,

Cristian Tell și Ioan Emanoil Florescu, în Muntenia, și profesorul Constantin Diaconovici-Loga, în Transilvania. Iar Nicolae Bălcescu, în lucrarea sa *Puterea armată și arta militară de la întemeierea Principatului Valahiei până acum*, fundamentează și teoretizează, în anul 1844, necesitatea organizării unui învățământ militar la noi¹.

În anul 1847, prin *Porunca domnească nr. 36*, Gheorghe Bibescu a înființat Școala ostășească, prima școală militară de ofițeri românească, menită să dea elevilor cunoștințe de cultură generală și militară necesare lucrului în unitățile militare.

La inițiativa doctorului Carol Davila, în anul 1855, în timpul Războiului Crimeii², a luat ființă la București, Școala de felceri ostășești, transformată după un an în Școala națională de chirurgie și farmacie, bornă de început a învățământului medical românesc.

Constituirea armatei române pe baze moderne, în timpul domnitorului Alexandru Ioan Cuza, a însemnat și organizarea unui nou sistem de învățământ militar, realizat prin Școala militară pentru ofițeri de toate armele, Școala de scrimă și gimnastică, Școala națională de medicină și farmacie, Școala copiilor de trupă, Școala de arte și meserii și școlile de gradul I (pentru militari în termen).

Domnia lui Carol I a adus cu sine o transformare a învățământului militar, marcată de evoluția tehnologică, dar și de îmbinarea influențelor autohtone cu cele inspirate din practica și organizarea armatelor occidentale ale vremii. Astfel, în jurul anului 1872, începe să se contureze tot mai mult acea entitate de învățământ și formare specifică colegiului militar, Școala fiilor de militari (pregătitoare pentru Școala de infanterie și cavalerie), creată pentru „a da o creștere și educațiune completă fiilor de militari de orice grad, al căror serviciu îndelungat și nepătat le constituie un drept la recunoștința Țării”³.

Până la sfârșitul secolului XIX, instituțiile militare de învățământ au cunoscut o sporire a efectivelor, dar și o creștere a calității pregătirii elevilor, la nivelul școlilor militare europene cu renume. Astfel, printr-un nou regulament, Școala fiilor de militari, cu statut de colegiu

Școala fiilor de militari, Iași, 1902

militar, intra sub controlul Inspectoratului general al școalelor, având sedii la Iași și Craiova. Cu un program de patru ani, Școala fiilor de militari oferea o pregătire adaptată specificului carierei armelor, atât copiilor de militari, cât și ai altor categorii sociale. Doar cei care la absolvirea școlii dobândeau înclinații și aptitudini pentru cariera militară urmau să fie admiși la Școala militară de ofițeri.

La 28 martie 1908, Școala fiilor de militari de la Iași se transformă în Liceul Militar Iași. În 1912, Școala copiilor de trupă de la Mănăstirea Dealu devine Liceul Militar „Mănăstirea Dealu”, iar în 1916, Gimnaziul fiilor de militari din Craiova primește numele de Liceul Militar „Dimitrie Sturdza”. Astfel, în preajma Primului Război Mondial, liceele militare devin entități cu statut bine definit din punct de vedere organizatoric și funcțional, care ocupă un loc important în sistemul de învățământ militar românesc.

În anul 1919, au luat ființă alte două licee militare, la Chișinău și Târgu Mureș⁴, iar în anul 1924, prin Înalt Decret Regal nr. 3889 din 25 noiembrie, s-a înființat Liceul Militar

„Ștefan cel Mare”, la Cernăuți⁵, avându-l ca patron spiritual pe Sfântul Ștefan. Fiecare provincie istorică avea astfel propriul liceu militar.

Pregătirile legate de înființarea liceului militar de la Cernăuți au început încă din luna iulie 1924, în vederea organizării admiterii și stabilirii pavilioanelor din cazarma „Mihai Viteazul”, unde ar fi urmat să înceapă cursurile. La 20 iulie 1924, locotenent-colonelul Traian Grigorescu era numit comandant al liceului. Inaugurarea instituției a avut loc însă pe 2 noiembrie, în prezența ministrului Bucovinei, profesorul Ion Nistor, comandantului Diviziei 8 Infanterie, generalul Ludovic Mircescu, Î.P.S.S. episcopul Ipolit Volobkievici, autorităților locale și a întregului personal militar și civil al noului liceu. Primele cursuri au început pe data de 3 noiembrie 1924.

Liceul Militar din Cernăuți, cel mai tânăr dintre cele șase licee militare, având un efectiv de 160 de elevi, își începea așadar epopeea existenței sale. Aceasta avea să fie profund marcată de reorganizări, redislocări, refugii și participare eroică în Al Doilea Război

Mondial, ulterior, desființare, reînființare și numeroase transformări impuse de mersul vremurilor.

În vara anului 1940, prin notele ultimative din 26-28 iunie, Uniunea Sovietică a anexa Basarabia, Nordul Bucovinei și ținutul Herța⁶, iar prin Dictatul de la Viena din 30 august,

România pierdea și nordul Ardealului. Așa se face că, liceele militare din Cernăuți, Chișinău și Târgu Mureș au fost dislocate în alte orașe din interiorul țării. Evident, perturbarea produsă s-a resimțit din plin în plan organizatoric, funcțional și administrativ. Însă, cu toate vicisitudinile existente, liceul militar, oricare a fost acela, a continuat să formeze spirite tinere, dornice de afirmare în cariera militară și dispuse să slujească cu devotament țara.

În condițiile date de pierderea nordului Bucovinei, pentru Liceul Militar din Cernăuți a început o perioadă a pribegiei, un lung șir al mutărilor. Astfel, primul popas, scurt ca durată, a fost la Roman, în iunie 1940, apoi la Târgoviște (iulie 1940), Câmpulung Muscel (octombrie 1940), și din nou la Cernăuți (octombrie 1941). A urmat Timișoara (ianuarie 1944) și Pitești (ianuarie 1945), unde rămâne jumătate de an, până la desființare.

Cu toate dificultățile și privațiunile îndurate, procesul de învățământ a continuat și în perioada războiului, iar o parte dintre absolvenți și cadre militare din liceu au plecat pe front, mai întâi în Campania din Est, apoi în cea din Vest. În iunie 1941, când România a intrat în război alături de Germania, elevii care învățaseră pe băncile liceului încă de la înființarea acestuia la Cernăuți, au ajuns în prima linie, pe front, la comanda subunităților luptătoare. Cernăuțiul,

Cazarma liceului militar din Cernăuți

Prima promoție de șapte ani (1924-1931)

orașul drag lor, cu parcurile și grădinile sale, în care au petrecut momente din cei mai frumoși ani ai adolescenței lor, era acum, ca multe altele, sub ocupație inamică.

Pentru Armata Română a urmat lungul drum de luptă și de jertfă pe ambele fronturi, de Est și de Vest, un drum al victoriei, dar și al înfrângerii, presărat cu morminte în care își dorm somnul de veci și foști elevi și ofițeri ai liceului, unii știuți, iar alții rămași în uitare.

Primul comandant de regiment căzut la datorie în Cel de-Al Doilea Război Mondial este **colonelul erou Gheorghe Niculescu**⁷, fost comandant batalion elevi în Liceul Militar „Ștefan cel Mare” în perioada 1924-1926. La 9 iulie 1941, în luptele din raionul Epurenii, pentru eliberarea Basarabiei, moare eroic în fruntea Regimentului 12 Dorobanți „Cantemir” din Divizia 21 Infanterie, comandată atunci de generalul Nicolae Dăscălescu.

Sublocotenentul erou Marius Dumitrescu fusese un elev eminent, șef al promoției 1939 a Liceului Militar „Ștefan cel Mare” și șeful

promoției 1941 a Școlii Militare de Ofițeri de Infanterie (declarat șef de promoție pe toate școlile și toate armele). Prin discursul său, rostit la ceremonia de absolvire din 10 mai 1941, la București, în prezența generalului Ion Antonescu, tânărul sublocotenent se angajase solemn să lupte până la sacrificiul suprem pentru refacerea hotarelor țării⁸. Destinul i-a frânt avântul tineresc peste doar trei luni, căzând la datorie, pe 14 august 1941, în fruntea plutonului pe care îl comanda.

Căpitanul erou Aurel Vasilescu, ofițer al liceului, a fost mobilizat pentru front la 26 august 1941. Cade la datorie pe 1 septembrie 1941, în fruntea subunității pe care o comanda, într-un atac al cotei 763, la 5 km vest de satul Dalnic, aproape de Odesa, și este înmormântat în cimitirul eroilor din comuna Iasca (Ucraina). În scrisoarea pe care comandantul Liceului Militar „Ștefan cel Mare”, colonelul Petre Panu, o transmite părinților eroului, la 28 octombrie 1941, prin care îi înștiințează că fiul lor a căzut la datorie, acesta menționează:

„întregul liceu, care cunoștea pe fiul dumnea-voastră și-l aprecia la justa sa valoare, expri-mă unanim regrete și, ca un suprem omagiu adus acestui erou ofițer, am hotărât ca numele său să fie purtat de clasa a VIII-a. Acest ofițer erou, care a făcut cinste liceului nostru mai mulți ani, va rămâne o pildă vie, ce se va trans-mite din generație în generație elevilor școalei noastre, pe care i-a iubit și i-a instruit cu ne-țărnamură în suflete”⁹.

Sunt doar câteva exemple de eroi ai liceu-lui, care s-au jertfit în timpul celui de-al Doilea Război Mondial. Din păcate, nu avem o situație a tuturor absolvenților liceului căzuți la dato-rie în slujba țării. Cunoaștem însă numele celor 15 ofițeri, proveniți din liceu, decorați pentru fapte de luptă în cele două conflagrații mon-diale cu Ordinul „Mihai Viteazul”, cea mai înaltă decorație de război, instituită de regele Ferdinand I în toamna anului 1916¹⁰. În frun-tea acestora stă primul comandant al liceului, generalul de divizie adj. Traian Grigorescu (fiul generalului Eremia Grigorescu), decorat la timpul său pentru faptele de arme din timpul Primului Război Mondial.

Cele șase licee militare existente la fine-le anului 1924 s-au menținut până în anul

1945, când, schimbările survenite în societa-tea românească după Cel de-Al Doilea Răz-boi Mondial au produs reverberații și în do-meniul învățământului militar. Ca urmare a condițiilor în care se încheiase războiul și a poziției țării noastre față de Uniunea Sovietică, armata română era nevoită să-și găsească o nouă identitate, desființând mari unități care se remarcaseră pe front, trupe de parașutiști, de vânători de munte, școli militare, etc., sub directa supraveghere a consilierilor sovietici. Purtând simbolurile și pecetea regalității, și liceele militare sunt desființate rând pe rând, pentru a fi înființate altele, pe noi concepte, ceva mai târziu.

Fiindcă avea deja o identitate în spațiul românesc și mai ales pentru că formase elevi (viitori ofițeri), care au luptat în Est, împotriva Armatei Roșii, Liceul Militar „Ștefan cel Mare” este desființat în mai 1945¹¹. Încă din 12 martie 1945, la două zile după ajungerea celui de-al doilea eșalon al său de la Timișoara la Pitești, comanda liceului a fost somată să predea imed-iat trupelor sovietice „materialele proveni-te din capturi la Cernăuți, luate începând cu decembrie 1941”¹². Așa numeau sovieticii pa-trimoniul mobil al liceului pe care urmau să-l

Ordinul de chemare pe front al căpitanului Aurel Vasilescu (muzeul colegiului)

Sala de clasă, la Cernăuți

lichideze. Cel imobil se afla deja sub stăpânirea sovietică din nordul Bucovinei.

După instaurarea regimului comunist în România, numele celor care au luptat și au căzut pe Frontul de Est aveau să fie trecute în uitare, deși se jertfiseră pentru idealurile românilor¹³. Mărturie vie stă Registrul istoric al liceului din acea perioadă, întocmit cu multă meticulozitate încă de la înființare și păstrat cu sfințenie până în anul 1945, când a fost cenzurat. File care nu conveneau regimului nou instaurat în România și care ar fi adus atingere relațiilor româno-sovietice au fost efectiv rupte, lăsând într-o suferință greu de explicat istoria liceului¹⁴.

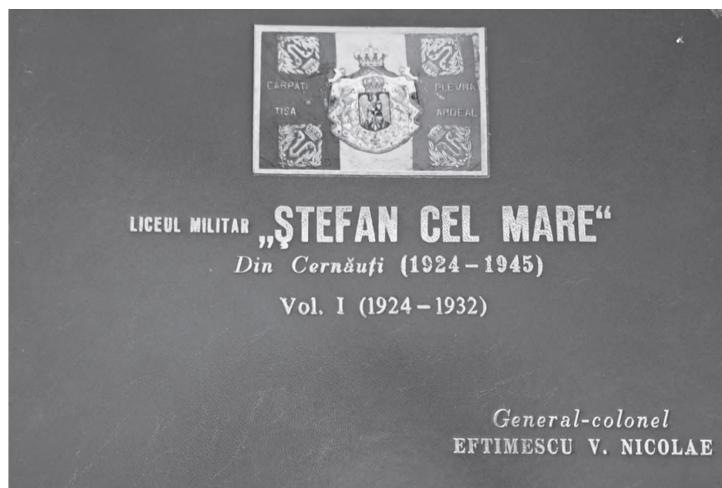
La 1 septembrie 1953, liceul nostru se reînființează sub numele de Școala Militară Medie nr. 1 Câmpulung Moldovenesc, dar funcționează provizoriu, timp de 3 ani, la Iași, în localul Școlii Militare de Ofițeri nr. 3, din Copou. La 2 iulie 1954, cu ocazia împlinirii a 450 de ani de la moartea marelui voievod al Moldovei, liceului i se redă denumirea onorifică, devenind astfel Școala Militară Medie „Ștefan cel Mare”.

La data de 30 decembrie 1954, școala a primit Drapeul de luptă și brevetul provizoriu cu nr. U.A. 01796. Evident, ziua nu fusese aleasă întâmplător. Era una cu o

înaltă și dublă semnificație pentru comuniști. Se împlineau 7 ani de la alungarea regelui din țară și abolirea monarhiei în România, dar și 32 de ani de la proclamarea creării Uniunii Sovietice.

Provizoratul ieșean se încheie însă odată cu mutarea liceului la Câmpulung Moldovenesc, la început de august 1956, în noua și impunătoarea construcție, aflată încă în stadiul de șantier. Întreaga zestre a liceului și a personalului acestuia, imbarcată pe o garnitură de tren cu 46 de vagoane și o alta cu 33 de vagoane, ajunge la destinație pe 2, respectiv, 6 august 1956, unde se instalează definitiv¹⁵.

Peste doar câteva luni, la 1 ianuarie 1957, liceul primește și noua denumire, **Liceul Militar „Ștefan cel Mare”**, așa cum aveam să îl cunoșc și eu în anul 1988, când i-am devenit elev. Iată că sub aspectul denumirii, școala revine

în anul 1957 la cea sub care fusese înființată la Cernăuți, în anul 1924.

Desigur, un rol important în reînființarea, (re)denumirea, realizarea noului edificiu la Câmpulung Moldovenesc¹⁶ și mutarea liceului sub poalele Rarăului l-a avut Emil Bodnăraș (1904-1976), personaj controversat, cu origini bucovinene. Acesta se remarcase prin implicarea sa în evenimentele de la 23 august 1944, iar în 1947 devine ministru al Forțelor Armate, poziție pe care o deține timp de zece ani, până în 1957, când este promovat pe alte funcții de rang înalt în nomenclatura comunistă.

Orientările comuniste ce au copleșit țara, nu aveau cum să ocolească liceul. După anul 1953, din planul de învățământ a fost exclusă disciplina *religie*, dându-se astfel un caracter laic întregii activități școlare. S-a impus, de asemenea, renunțarea la studiul muzicii instrumentale, la desen artistic și caligrafie, rămânând ca obiect de studiu desenul tehnic. Se intra astfel pe un nou făgaș, inspirat din doctrinele socialiste, dându-se un cu totul alt conținut științelor socioumane. Din 1969, s-a renunțat la studiul limbii latine, iar după 1970, era abandonată și limba italiană. În schimb, încă

din 1953, limba rusă avea alocate în programa școlară 3 ore pe săptămână, față de 2 ore acordate celorlalte limbi străine care se studiau.

Multe sunt reproșurile care se pot aduce regimului comunist din România, însă în vremea acestuia, învățământul a rămas unul dintre domeniile căruia i s-a acordat o atenție aparte, la nivel național. În liceul militar, disciplinele fundamentale, precum matematica, fizica sau chimia, au devenit piloni ai învățării, atent planificate în programele școlare și în planurile de învățământ, mai ales că profilul școlii era unul real, respectiv *matematică-fizică*. Nu mai puțin importante erau însă și limba română, geografia sau biologia.

În anii '80, s-a intensificat studiul unor materii consacrate în epocă, precum științele social-politice sau economia politică a Republicii Socialiste România. Complementar, veneau și orele de informare politică, conduse de către locțiitorul politic al comandantului liceului, timp de 2 ore săptămânal, elevii având obligația să conspecteze și să-și însușească texte clișeu din cuvântările lui Nicolae Ceaușescu, rostite la plenarele și congresele partidului comunist. Doar cei mai merituoși elevi din anul patru,

Clasa „Căpitan erou Aurel Vasilescu”,
21 ianuarie 1992

trecuți de vârsta majoratului, aveau „șansa” să devină membri de partid.

Cu toate restricțiile impuse de regimul comunist, procesul de învățământ și-a urmat cursul firesc și s-a perfecționat de la un an la altul, oferindu-le elevilor oportunitatea formării și dezvoltării lor intelectuale și spirituale, într-un mediu al rigorilor cazone, departe de tentațiile citadine, conectați la izvorul cunoașterii însă, prin dascăli devotați. Impresionantele ziduri ale liceului au rămas, peste ani, singurele martore ale clipelor inedite, petrecute aici, de către miile de elevi. Viața de LM-ist a fost gustată din plin de atâtea promoții de elevi, îndrumați de neuitații lor dascăli și comandanți, care le-au inoculat spiritul de învingător, disciplina și onoarea, dragostea de neam și țară, iar amintirile care s-au clădit în comunitatea *lemistă* de la poalele Rarăului le-au rămas în suflet pentru întreaga viață.

La sfârșitul anilor '80, lucrurile aveau să ia o întorsătură radicală pentru întreaga societate românească. Se încheia o eră care și-a pus adânc amprenta în învățământ și în armată. Revoluția din decembrie 1989 a reușit să răstoarne regimul comunist de la București, aducând cu sine schimbări în plan politic, social, economic și militar în România. Victoria acesteia a fost plătită scump însă, cu viața a peste 1.100 de români, printre martiri aflându-se și **maiorii post-mortem Victor Motica și Dorin Hagimă** (promoția 1972), respectiv, **căpitanul post-mortem Constantin Petru Mesler** (promoția 1978), tineri ofițeri, absolvenți ai Liceul Militar „Ștefan cel Mare”.

După 1990, procesul de învățământ desfășurat în liceul militar a beneficiat de o largă deschidere, mai ales după ce România a devenit parte a structurilor euroatlantice. S-au dezvoltat relațiile bilaterale cu instituții de învățământ similare din țară și străinătate și au început să se deruleze programele Erasmus. Cu toate acestea, desele schimbări ale planurilor de învățământ, a modalităților de susținere a examenelor de bacalaureat și de admiterea în învățământul superior, în căutarea celor mai adecvate măsuri pentru reformarea armatei României, au pus în dificultate multe serii de

elevi. În plus, trecerea de la armata de masă la cea profesionalizată a condus la reducerea cifrelor de școlarizare și, din păcate, de nenumărate ori, la problema desființării unora dintre liceele militare.

Șansa, prestigiul sau pur și simplu emoția celor care au trebuit să ia, la un moment dat, deciziile privind reducerea numărului liceelor militare, au făcut ca Liceul Militar „Ștefan cel Mare” să rămână acolo unde l-am știut dintotdeauna, cu efectivele de elevi reduse, dar cu imaginarele-i porți deschise copiilor foarte buni din România. Pentru elevii de gimnaziu, liceul a însemnat, de-a lungul anilor, aceeași atracție, provocare și tentatie, dovadă fiind numărul mare al celor înscriși, an de an, în competiția admiterii în clasa a IX-a.

La 1 Decembrie 1999, cu ocazia aniversării celor 75 de ani de existență, liceul militar s-a transformat în *colegiu*, ca mai apoi, în anul școlar 2001-2002, acesta să devină, pentru prima dată, o instituție de învățământ mixtă fete-băieți, aliniindu-se astfel la directivele europene privind egalitatea de gen.

La 25 noiembrie 2004, împlinind 80 de ani de la înființare, colegiului i s-au conferit de către Președintele țării *Ordinul „Virtutea Militară” în grad de Cavaler, cu însemn pentru militari* și de către șeful Statului Major al Forțelor Terestre, *Emblema de Onoare a Forțelor Terestre*, o recunoaștere a rezultatelor remarcabile ale instituției în formarea, educarea și instruirea generațiilor de elevi.

Grație performanțelor și contribuției în promovarea și dezvoltarea dimensiunii europene a educației, din anul 2013, liceul este certificat ca „Școală Europeană”, reconfirmat ulterior, în anii 2016 și 2019. De asemenea, ca urmare a îndelungatei activități educaționale și a rezultatelor obținute în timpul existenței sale, în anul 2014, colegiul a devenit *Colegiul Național Militar „Ștefan cel Mare”*, denumire pe care o poartă și în prezent.

Transformările și noile denumiri însă nu au schimbat și direcțiile fundamentale ale devenirii sale, bazate exclusiv pe profesionalismul și devotamentul celor ce au ca menire modelarea caracterelor și spiritelor viitorilor noștri ofițeri.

alocat fonduri suplimentare pentru dotarea și dezvoltarea bazei materiale destinată procesului de învățământ și instruire. Mai mult ca oricând, a fost identificată necesitatea de a avea, pentru tinerii liceeni, noi și moderne metode de pregătire, dezvoltând astfel gândirea anticipativă și inovativă a viitoarelor generații de ofițeri, atât în ceea ce privește înțelegerea modului în care va evolua

De pe frumoasele meleaguri câmpulungene, din școala caracterelor croite sub drapelul tricolor, au pornit în cariera armelor mii de ofițeri, iar pe drumul desăvârșirii profesionale, personalități din cele mai diverse domenii de activitate, academicieni, profesori, cercetători, preoți sau medici. Pentru primul veac al existenței Colegiului Național Militar „Ștefan cel Mare”, cifrele, care cresc de la an la an, sunt uluitoare: peste 12.500 de absolvenți, peste 250 dintre aceștia au ajuns la gradul de general, iar o parte au condus structuri centrale ale Ministerului Apărării Naționale.

Continuând tradiția sa, colegiul este astăzi un reper important în sistemul educațional preuniversitar românesc, un bastion al învățământului vocațional din țara noastră. Stau mărturie numeroasele premii și distincții obținute, în spirit competitiv, la olimpiadele școlare naționale și internaționale, la sesiunile de referate și comunicări științifice, la Spartachiadele liceelor militare și alte întreceri sportive, la manifestările artistice și culturale, dar și rata foarte ridicată de promovabilitate la examenul de bacalaureat și rezultatele la concursurile de admitere în învățământul universitar militar sau civil. La toate acestea se adaugă faptul că, an de an, absolvenți ai colegiului sunt admiși cu brio în academii militare din străinătate.

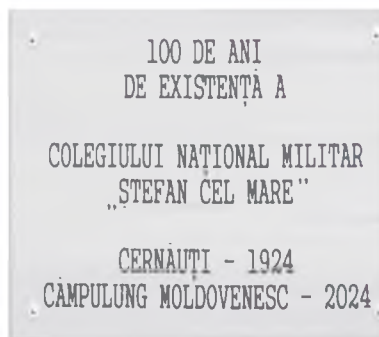
Din nevoia de a construi un corp de ofițeri tânăr și profesionist, Statul Major al Forțelor Terestre, ca eșalon în a cărui subordonare directă se află colegiul¹⁷, a crescut în mod semnificativ cifrele de școlarizare în ultimii ani și a

războiul, cât și în adaptarea necesară pentru a face față acestuia.

Standardele educaționale vizate de *curriculum* școlar propriu asigură dezvoltarea elevilor colegiului în concordanță cu posibilitățile și opțiunile fiecăruia. Elevii beneficiază de un modern centru de informare și documentare, cabinete de informatică și mijloace informatice în sălile de clasă, care le asigură informarea permanentă și pregătirea necesară, în condiții moderne. Platforma *e-Learning*, ca bibliotecă virtuală, încărcată cu materiale interactive, este accesată zilnic de elevi și profesori deopotrivă. Aceasta vine să completeze bogatul fond de carte, constând în peste 73.500 volume, oferit de tradiționala bibliotecă pe care, cu mult interes, am frecventat-o și noi cândva.

Astăzi, parteneriatele educaționale ale colegiului cu academiile categoriilor de forțe și cu celelalte instituții militare de învățământ liceal și postliceal, cât și activitățile desfășurate în comun cu structurile militare operative au un rol esențial în direcționarea elevilor spre cariera militară. Deosebit de importante sunt și mult așteptatele *călătorii de orientare școlară și profesională a elevilor din clasa a XI-a*, realizate an de an în unități și mari unități ale tuturor categoriilor de forțe ale armatei, în scopul cunoașterii și familiarizării cu armele și specialitățile militare, pe care viitorii absolvenți urmează să le aleagă.

Adolescenți entuziaști, cu încredere în tinerele lor forțe, vin an de an în colegiu, dornici să învețe, să se educe, căutând mereu modele în rândul celor pe care îi întâlnesc aici. Pe dru-

mul devenirii lor, ca viitori lideri în onoranta carieră militară sau în viața civilă, aceștia sunt clădiți pe seturi de principii și de valori care să le ghideze calea și să-i conștientizeze că viața are urcușuri și căderi, că este presărată cu încercări, situații dificile sau critice, care pot fi trecute. Colegiul militar rămâne astfel izvorul de educație al spiritului de luptător, sădit în sufletul acelor adolescenți, ce mâine vor fi oamenii responsabili, acei *lideri ai viitorului*, răspunzători de apărarea, dezvoltarea și destinele României.

Tineri motivați și perseverenți sunt îndrumați aici în tainele științelor, dar educați în același timp să fie dispuși la schimbare, la nou, să asculte și să înțeleagă oamenii; pentru că oamenii sunt cei cu ale căror destine vor trebui să lucreze în nobila profesie de lideri militari.

La ceas aniversar, colegiul a îmbrăcat haina de sărbătoare, mantia cu fir aurit a voievodului Ștefan cel Mare, sub care stau amintirile și emoțiile a zeci și zeci de promoții, onorând astfel pe toți cei a căror nume și fapte s-au legat de instituție, fie ca elev, fie ca profesor, ofițer, instructor sau personal civil. Într-o atmosferă de sărbătoare generală, a fost rememorată

tumultuoasa istorie a colegiului, constând în fapte, evenimente și rezultate obținute de către dascăli și discipoli din *Cetatea Mușatinilor*. În culori de brumar și cu mireasmă de toamnă târzie câmpulungeană, seria de manifestări prilejuite de serbarea centenarului colegiului, derulate în perioada 12-14 noiembrie 2024, a cuprins întâlniri emoționante între foști absolvenți și profesori, apelul solemn al promoțiilor 1956-2024, spectacole aniversare și ceremonia militară și religioasă desfășurată în prezența a sute de absolvenți, profesori de ieri și de azi, elevi, cadre militare, invitați, reprezentanți ai clerului și ai autorităților centrale și locale. La împlinirea unui veac de existență, Președintele României a conferit Drapelului de Luptă al colegiului *Ordinul Național pentru Merit în grad de Cavaler, cu însemn de pace pentru militari*.

Fie ca, la poalele Rarăului, în mirificul colț de rai bucovinean al patriei noastre, **Colegiul Național Militar „Ștefan cel Mare”** să rămână peste veacuri o cetate nestrămutată, de strajă la izvorul nesecat al învățământului militar românesc!

– IN HOC SIGNO VINCES –

■ Revista de istorie militară ■

Bibliografie

1. Colectiv, *Monografia Colegiului Național Militar „Ștefan cel Mare”* - ediție centenară, Editura AFT, Sibiu, 2024
2. *Colegiul Național Militar „Ștefan cel Mare”; Album Omagial, 1924-2024*, Centrul tehnic-editorial al armatei, București, 2024
3. Mihai Bejinaru, Doru Gușu, *Monografia Liceului Militar „Ștefan cel Mare”*, Editura militară, București, 1994
4. Nicolae Bălcescu, *Scrieri militare alese*, Editura Militară, București, 1957

NOTE

¹ Nicolae Bălcescu, *Scrieri militare alese*, Editura Militară, București, 1957, p. 106.

² În timpul acestui conflict, rata mare a mortalității în rândul soldaților, din cauza rănilor dar mai ales a conducerii defectuoase, a condițiilor precare de trai, epidemiilor și foametei, a determinat o serie de state, începând cu Marea Britanie, să-și profesionalizeze asistența medicală în armată, un pionierat în domeniul medicinei militare operaționale.

³ *Monitorul Oastei*, nr. 25/1872.

⁴ Ambele licee au fost înființate prin Înalț Decret Regal nr. 3613 din 23 septembrie 1919.

⁵ Ministerul de război coordona activitatea celor șase licee militare de pe teritoriul României prin Direcția liceelor militare, care avea toate competențele privitoare la organizarea, îndrumarea și controlul învățământului militar liceal.

⁶ Perioada agresiunii sovietice umilitoare pentru România și armata sa a rămas în istorie sub numele de *Săptămâna Roșie*.

⁷ Colonelul Gheorghe Niculescu, cel care în prima zi de război și-a notat în carnetul personal „Doamne, ajută-mă să nu duc regimentul la rușine, ci la victorie!” a fost avansat „post-mortem” la gradul de general de brigadă și decorat cu Ordinul „Mihai Viteazul” clasa a III-a; (*Monografia Liceului Militar „Ștefan cel Mare”*, 2024, pp. 65-66).

⁸ *Monografia Colegiului Național Militar „Ștefan cel Mare”* - ediție centenară, Editura AFT, Sibiu, 2024, p. 69.

⁹ *Colegiul Militar Național „Ștefan cel Mare”; Album Omagial*, Editura Magic Print, Onești, 2014, p. 79.

¹⁰ *Colegiul Național Militar „Ștefan cel Mare”; Album Omagial, 1924-2024*, Editura CTEA, București, 2024, p. 11.

¹¹ La 5 mai 1945, au fost emise *Instrucțiunile speciale relativ la organizarea Armatei de pe front și din interior*, prin care liceele și colegiile militare, mai puțin cel de la Mănăstirea Dealu, sunt desființate. Totuși, pentru Liceul Militar „Ștefan cel Mare”, anul școlar s-a încheiat la 23 iunie 1945, iar în cazarma „Radu Negru” din Pitești, unde era instalat, a mai rămas o permanentă condusă de comandant, colonelul Petre Panu, cu sarcina de a lichida gestiunea până la 15 iulie 1945.

¹² *Monografia 2024*, p. 55.

¹³ Abia în anul școlar 1991/1992, după o jumătate de veac, figura căpitanului erou Aurel Vasilescu a putut fi reasezată la locul cuvenit, luându-se decizia ca, într-un cadru festiv, clasei din anul terminal de liceu, cu cele mai bune rezultate la învățătură, să i se atribuie numele onorific „*Clasa Căpitan erou Aurel Vasilescu*”, așa cum fusese promis cândva.

¹⁴ În vara anului 2024, o echipă din colegiu, formată din locotenent comandor Marius Marcu-Orhean și pcc Laurențiu Sbiera, a plecat la Cernăuți, în Ucraina, aducând la întoarcere copii memorabile ale unor documente și imagini inedite din viața liceului acelor vremuri, rămase neștiute acolo.

¹⁵ Mihai Bejinaru, Doru Gușu, *Monografia Liceului Militar „Ștefan cel Mare”*, Editura militară, București, 1994, p. 63.

¹⁶ Construcția liceului s-a realizat, în secret, fără a i se cunoaște inițial destinația, în timp ce Emil Bodnăraș era ministru al Forțelor Armate. Edificiul a căpătat forma stilizată a literelor E și B, inițialele liderului comunist.

¹⁷ În prezent, Colegiul Național Militar „Ștefan cel Mare” este unicul colegiu militar aflat în subordinea Statului Major al Forțelor Terestre.

AMINTIRI ȘI CONFESIUNI DUPĂ 60 DE ANI

GHEORGHE VARTIC *

Din dorința de a urma o carieră a armelor, am susținut examenul de admitere la Liceul Militar „Ștefan cel Mare”, în zilele toride ale lunii august 1963. Împlinisem 16 ani și absolvisem cu bine clasa a IX-a a Școlii medii cu același nume din orașul Târgu Neamț. Visul de a deveni ofițer mi l-a insuflat tata, care, plăcându-i armata, s-a înrolat voluntar în 1938 și n-a mai apucat lăsarea la vatră pentru că începuse războiul pe care l-a dus până la capăt.

Un caiet transformat atunci în jurnal personal mă ajută să revăd filmul acelor vremuri. Ne adunaserăm pe platoul din incinta monumentalei clădiri a „școlii de cadeti” câteva sute de candidați proveniți aproape din toate regiunile țării... Atmosferă de cazarmă... Ne deșteptam deja la sunetul trompetei... Ne-a vorbit comandantul liceului, tovarășul (apelativul era conform normelor vremii) colonel Ștefănescu Cristache...

Primul examen, probele sportive: alergare 100 metri plat, barem 14 secunde și șase zecimi; aruncarea grenadei, minim la 22 metri; săritură în înălțime peste 1,20 metri sau în lungime, peste 4,80 metri; cros 1000 metri pe teren accidentat în maxim 3,5 minute. Concursul sportiv s-a soldat cu câteva „victime”, reducându-se astfel numărul de candidați pe loc.

A doua zi s-a desfășurat examenul oral la limba română și matematică. Biletul extras de

mine la literatură conținea subiectele: *Curentul latinist și combaterea lui* (sic!) și *Contribuția lui B.P. Hașdeu la dezvoltarea limbii literare*.

După o zi de pauză, au urmat examenele scrise la română, cu două subiecte la alegere, și matematică. Știu că am tratat tema *Elemente de critică socială în opera poetică a lui Grigore Alexandrescu*, lăsând deoparte *Continuarea tradițiilor progresiste ale generației pașoptiste în activitatea scriitorilor Nicolae Filimon, Alexandru Odobescu și B. P. Hașdeu*. M-am descurcat destul de bine și la rezolvarea problemelor de algebră și geometrie.

Încheierea vizitei medicale din ziua de 1 septembrie ne-a eliberat de alte emoții. Mai rămăneau cele generate de așteptarea anunțării rezultatelor, acoperite oarecum de jocuri de fotbal între echipe ale provinciilor românești sau de antrenarea noastră într-o serie de activități administrative de pregătire a deschiderii anului școlar.

Joi, 5 septembrie, culmea emoțiilor! Se anunță rezultatele concursului! Cei aproape 400 de candidați ne-am adunat pe platou cu toate bagajele pregătite pentru transportul la gară. Începe citirea listei cu numele celor care erau sub linie... Slavă Domnului, nu mă aflam printre ei! Bucuria a fost estompată însă de anunțul că cei declarați admiși continuam să rămânem „încartiruiți” pentru acomodarea cu organi-

* Comandor (ret.), membru al Comisiei Române de Istorie Militară (CRIM).

zarea militară, primirea echipamentului de elev pe care ne-am cusut epoleții și petlițele, fixând pe bonetă steluța roșie emailată, primul însemn al ofițerilor. Am intrat în posesia manualelor școlare și a rechizitelor necesare. Ne-am luat rămas bun de la hainele civile care au fost predate la magazie. Un tovarăș căpitan ne-a vorbit despre ordinea care trebuie să ne guverneze întreaga activitate, normată de prevederile înscrise în patru cărți cu coperti roșii – regulamentul serviciului interior, regulamentul disciplinei militare, regulamentul de front și regulamentul serviciului de garnizoană și de gardă.

Am avut onoarea să privesc de aproape un general: era tovarășul general Emil Herescu, șeful Direcției Învățământului Militar, care supraveghease desfășurarea examenului de admitere.

După sosirea elevilor „vechi”, adică cei care începuseră liceul militar cu clasa a VIII-a, s-au constituit nouă clase, numerotate de la A la I, și tot atâtea plutoane, cinci la compania I comandată de căpitanul Mirza Miluță și patru la compania a II-a comandată de căpitanul Popa Gheorghe. Desigur că micii comandanți (de grupe, de pluton și de companie) au fost desemnați din rândul celor cu vechime sub autoritatea cărora am învățat și noi executarea primelor comenzi – „drepti”, „pe loc repaus”, „la dreap-ta”, „la stân-ga”, „la stânga-mprejur”, „înainte, marș”, etc. Mai stângaci la început, ne-am obișnuit, chiar dacă, potrivit tradiției, în loc să pășim cu dreptul, porneam cu stângul.

Nu ne-a fost ușor nici cu strictetea programului zilnic: deșteptarea la ora 6.00, la sunele gornistului; toaleta; aranjarea lenjeriei de pat așa încât să sară banul de pe pătura întinsă; înviorarea, deplasarea în marș spre sala de mese; micul dejun, intrarea în sălile de clasă, primele două ore de cursuri, gustarea urmată de încă trei sau patru ore de curs, adunarea pe platou urmată de masa de prânz, o oră de odihnă obligatorie în dormitoare, studiu obligatoriu în sălile de clasă, cina, apelul de seară și „stingerea” la ora 22, nu înainte ca ținuta să fie așezată „la linie” pe noptieră, cu boneta și centura deasupra.

Eram în clasa a X-a I, având diriginte pe tovarășul căpitan Cristache Traian. Condiții de învățământ excelente, săli de clasă spațioase, laboratoare, cabinete unde cadrele didactice ofe-

reau consultații în fiecare după amiază. Acum, după 60 de ani, îmi dau seama și mai bine de înaltul profesionalism al dascălilor noștri, de calitățile pedagogice ale acestora, de atenția de care ne-am bucurat din partea lor încât nu-mi găsesc cuvintele ca să le mulțumesc. Trebuie să recunosc că unii dintre noi le mai cream și neplăceri, ba chiar le inventaserăm și porecle...

Prima notă a fost 9 la limba rusă sub „bagheta” tovarășului profesor Debren Oleh, un bărbat înalt cu alură de sportiv, îmbrăcat elegant, stăpân și pasionat de profesia sa, sever, dar drept cu elevii. Te ierta dacă știai să mărturisești la începutul orei: „*tovarișci prepadavateli, ia ne prigatovilis sevodnia patamu što bâl bolnoi...*”, dar asta nu trebuia să se repete prea des.

A doua notă – n-am să uit – a fost la fizică, atunci când exigentul profesor Dumitru Mezinu m-a gratulat cu un 10 pentru că am fost singurul din clasă care a dat definiția metrului etalon raportată la fizica cuantică: *metrul este lungimea egală cu 1650763,73 lungimi de undă în vid ale radiației care corespunde tranziției între nivelele... ale atomului de kripton 86...*! Uimit, mă întrebă: „Cum te cheamă! – Vartic! – Vartie? Nu. Vartic! – Cu cine-ai făcut fizica? – Cu tovarășul profesor Nicolae Cucos la Școala medie din Tg. Neamț! – Bravo! Recunosc că datorez domnului profesor Mezinu menținerea și creșterea interesului pentru însușirea acestei discipline care avea să-mi ajute în specialitatea militară pe care mi-am ales-o. Este tot meritul domniei sale adjudecarea unei mențiuni la faza națională a Olimpiadei de fizică de către colegul meu, Cioancă Nicolae.

În general, am avut o atracție spre științele exacte încă din clasa a VIII-a, amplificată în anii următori de dascălii care m-au îndrumat la Liceul Militar, doamna profesoară Elena Călin la matematică și domnul profesor Mezinu la fizică. Ceea ce nu înseamnă că mi-a plăcut mai puțin istoria, nici nu se putea, pentru că domnul profesor Constantin Bărboi, zis *Tacitus*, s-a dovedit a fi în egală măsură un actor și un orator prin felul în care făcea ca orele de istorie să devină un adevărat spectacol ce ne captiva atenția.

Dragostea pentru limba și literatura română ne-a fost cultivată cu pasiune de domnișoara profesoară Maria Tucaliuc, diriginta noastră din clasa a XI-a, „răpită” mai târziu de ga-

lantul domn Oleh Debren. Absolvise facultatea cu doi ani mai înainte așa că am simțit-o foarte apropiată. Îmi amintesc cum l-a salvat de la corigență pe colegul nostru, Both Ioan, mulțumindu-se că a avut ambiția să învețe pe de rost *Lucașfăurul* lui Eminescu.

Am avut șansa de a a-l avea dascăl la științele naturale pe eminentul profesor George Istrate, pe cât de exigent, pe atât de sociabil cu elevii, al cărui laborator de biologie era un fel de mini-muzeu „Grigore Antipa”.

La geografie, domnul profesor Petru Armănașu avea obiceiul să verifice cunoștințele pronunțând, de exemplu, doar Vârful Giumalău, la care elevul trebuia să răspundă imediat – *cel mai înalt masiv muntos în munții cu același nume, alcătuit din roci cristaline, având înălțimea de 1858 metri*. Similar, cu diferite localități ale României care trebuiau identificate îndată pe hartă și descrise sumar.

Catedra de chimie din liceul militar era guvernată de doamna profesoară Ana Bejinariu, specialistă în pregătirea elevilor pentru olimpiade, secondată de doamna Ștefania Armănașu. Dumnealor ne-au inițiat în tainele chimiei organice și anorganice, dar ne-au dezvoltat și dragostea pentru această disciplină. Indiscutabil, este meritul celei dintâi pentru pregătirea colegilor Pasnicu Vasile și Luscalov Ion care au obținut premiile III la faza națională a Olimpiadei de chimie, ca și a lui Paraschiv Gheorghe, deținătorul unei mențiuni.

„Cititul în stele” – astronomia – era disciplina predată de domnul profesor Teodor Câmpan... Înalt, blond, fire calmă, își ieșea rar din pepeni când mustra pe câte unul: „*dgeabanești dacă nu știi*” de unde și porecla „*Dgeabalanu*...”

Orele de muzică erau o adevărată desfătare pentru că tovarășul maior Dumitru Călin venea însoțit de un magnetofon cu care ne încânta cu fragmente din operele marilor compozitori de muzică clasică.

Educația fizică, în aer liber sau în sală, a fost apanajul unor adevărați măestri ai sportului, maiorii, la vremea aceea, Cristea Aurel și Ilie Ștefan, cărora le datorăm succesele echipelor sportive ale liceului în competițiile la nivel local, zonal și chiar național.

Last, but not least, distinsa doamnă Maria Wetter, căreia n-am putut să-i spunem nicio-

dată tovarășă, a avut dificila misiune de a ne aduce și pe noi, noii veniți, la același nivel de cunoaștere a limbii engleze cu colegii noștri mai vechi pentru că noi făcuserăm în clasele a VIII-a și, a IX-a limba lui Voltaire. De aceea a fost nevoie să mergem mai des la consultații la cabinetul său, unii, din păcate, mânați doar din dorința de a-i șterpeli din sertar câteva țișgări aromate „Select”. O tempora, o mores!

Cu credința că n-am omis pe nimeni în afa-ră de simpaticul și agreabilul profesor de economie politică, Mircea Stratan, omniprezent la întâlnirile absolvenților mai tineri ca mine, vreau să remarc munca deosebită a întregului personal al serviciului logistic al Liceului militar condus de locotenent colonelul Dumitru Filcu, pe bună dreptate, socotit de noi „*Tata Filcu*”. Condițiile de cazare, echipare și hrană le consider excepționale pentru vremurile acelea, chiar dacă o dată sau de două ori pe săptămână mai mâncam și mămăligă. În ce privește serviciul medical asigurat de locotenent-colonelul doctor Virgil Voinescu, nu au fost probleme, deoarece pentru orice afecțiune ne prescria polivitamine, de unde și porecla sa, *Polivitamină*”.

De menționat că liceul militar câmpulungean nu avea nici pe departe înfățișarea unei cazărmi împrejmuite, ba dimpotrivă. În zilele de duminică ne puteam petrece timpul pe terenurile de sport sau în plimbări pe colinele din jur. Dacă vremea era defavorabilă, citeam sau jucam șah și remi în clubul companiei ori vizionam filme în cocheta sală de spectacole, chiar dacă acestea erau pelicule sovietice care se repetau la câteva luni.

Cei care încheiau săptămâna cu note bune beneficiau de învoire în oraș, dar asta presupunea o ținută curată și călcată, supusă verificării ofițerului de serviciu care aviza biletul de voie. Călcatul pantalonilor era relativ simplu: îi umezeam și îi așezam sub cearșaful de pat, dormeam peste ei și dimineța erau „la dună”. Nasturii și paftaua se lustruiau cu pasta de dinți. Nu știu cât de mult impresionam noi fetele de la Liceul „Dragoș-Vodă” cu uniforma de oraș – tunică albă închisă la gât, ornată cu petlițe și epoleți roșii cu însemnele LM, strânsă la mijloc cu centura, pantaloni kaki cu lampas roșu ca generalii, cascheta cu coifura de culoare albă.

N-aș vrea să trec peste niște întâmplări amuzante care ar putea face deliciul cititorilor. După energia consumată într-o învoire duminicală, concentrarea asupra materiilor înscrise în orarul de luni avea de suferit. Îmi amintesc de o situație insolită, când domnul profesor Mezinu a intrat vijelios în clasă, aruncând de la distanță catalogul pe catedră: – *Ce-ați avut de pregătit pentru astăzi? Ia să răspundă elevul Teohari Radu!* Radu este scos la tablă și supus unei avalanșe de întrebări, se pierde și nu mai e în stare să răspundă nici măcar la cele mai simple. Vizibil iritat, profesorul îl întreabă: – *Ce notă crezi că meriți?* – *Trei*, răspunde Radu. – *Măi, eu îți dau opt ca să știi că nu sunt ofticos!* Noi am încremenit! Știam toți că domnul Mezinu era poreclit *Ofticosul*. – *Te asigur, elev Teohari, că nu am nimic la plămâni și sunt perfect sănătos!* continuă profesorul și trece la predarea lecției ca și cum nimic nu s-ar fi întâmplat. De fapt, adevărata întâmplare avusese loc cu o zi înainte, când colegul nostru beneficiase de învoire în oraș unde a cunoscut o domnișoară, elevă a liceului „Dragoș-Vodă” căreia, printre altele, i-a mărturisit că el are un profesor de fizică foarte sever, poreclit *Ofticosul*. De unde să știe Radu că noua lui prietenă era sora domnului profesor Mezinu?!

Altă dată s-a produs o busculadă în clasă la auzirea zgomotului unui avion când sprintenul

elev Marius Baștan a sărit pe geam. Am ieșit toți afară privind uimiți la cupola albă a unei parașute care a aterizat în apropiere, aducându-l pe renumitul colonel Grigore Baștan, comandantul vestitului Regiment de parașutiști de la Buzău. O îmbrățișare tată-fiu a finalizat acest „incident” memorabil.

Se împlinesc 60 de ani de când promoția 1965, din care fac parte, susținea examenul de maturitate (bacalaureat) încheiat cu o promovabilitate de 98%, pe placa de onoare fiind înscris elevul Șchiopu Paul. Un rezultat care încununează osteneala tuturor dascălilor și comandanților, care merită cu prisosință întreaga noastră recunoștință.

La anivesarea Centenarului liceului militar câmpulungean – astăzi Colegiul Național Militar „Ștefan cel Mare”, – promoția 1965 a prezentat cu respect onorul celor care mai sunt, dar și celor care nu mai sunt îndrumătorii primari ai carierei noastre printr-un *Hrisov* menit să nemurească prinosul nostru de recunoștință față de nobilele lor fapte.

Nădăjduim ca unii din cei care am mai rămas din această promoție să ne întâlnim în acest an la Câmpulung Moldovenesc, să facem un apel solemn, să aprindem o lumânare pentru cei plecați în Împărăția Cerurilor și să ne rugăm pentru veșnica dăinuire a Colegiului Național Militar, care poartă și azi numele aceluiași Domn ziditor de Țară.

LICEUL MILITAR, LEAGĂNUL ELITELOR MILITARE

IULIAN MĂCREANU*

Mărturisesc că am avut, așa, un sentiment amestecat, de bucurie, dar și de o neliniște difuză, când mi s-a propus să particip cu o comunicare la activitatea aniversară, dedicată sărbătoririi centenarului Colegiului Național Militar „Ștefan cel Mare”, din Câmpulung Moldovenesc, „liceul militar”, așa cum îi zicem cu nostalgie, cei din generația noastră, atunci când ne mai încingem la discuții, care pornesc de la amintiri neîncheiate, din acele vremuri. Vremuri frumoase, în timpuri foarte grele, când noi eram tineri și porniți să cucerim viața.

Am pornit la lucru cu entuziasm, gândindu-mă că va fi ceva ușor. În fond, ce mare lucru ar fi să povestești câteva amintiri: cum chiu-leam de la studiul obligatoriu, cum ieșeam la înviorare la -20°, diminețile în care curățam un platou acoperit de un strat de jumătate de metru de frumoasă zăpadă bucovineană, sau despre permanentul sentiment de foame, când așteptam rândul la masă sau bătaia pe lada cu felii unse, de la gustare. Ori despre primele impulsuri ale tinereții, care ne făceau să mergem pe jos duminica până în centru, la discotecă, și cum ne întorceam de acolo, de cele mai multe ori „pe scut”, dar, câteodată și „sub scut”, după cum reușeam să biruim noi sau să fim copleșiți de cei de la Dragoș Vodă sau Silvic! Și cel mai mult, despre sentimentul permanent de dor de acasă, de despărțire forțată de cei dragi, care ne

însoțea pe fiecare dintre noi, în inimile noastre de copii de 14, 15, 16 ... ani.

Am realizat totuși că, aceste amintiri nu sunt doar ale mele, ci sunt amintiri comune ale întregii mele generații și, mai mult, chiar a multor altor generații de „l.m.-iști”. Sunt lucruri despre care au mai vorbit și vor vorbi, încă, mulți alții, înzestrați, poate, cu mai mult talent de povestitor decât mine.

Și am mai realizat ceva: că tocmai această capacitate de a crea amintiri colective și transgeneraționale, este unul dintre lucrurile care fac liceele militare unice, dintre toate liceele țării. Iar sentimentul de apartenență la acest tezaur de amintiri comune este și va fi liantul care îi leagă pe „l.m.-iști”.

De aceea, am ales să prezint câteva reflecții personale, despre modul în care liceul militar nu este doar o prestigioasă instituție de învățământ, dar și o adevărată „fabrică de caractere” și locul unde viitorii ofițeri dobândesc „ADN-ul militar”.

Liceele militare au fost înființate cu scopul de a construi viitoarele elite militare ale epocilor respective

Reformele profunde ale domnitorului Alexandru Ioan Cuza au declanșat un proces de modernizare generală a statului român, iar

* Colonel, fost absolvent al Colegiului Național Militar „Ștefan cel Mare”.

prin eliminarea privilegiilor boierești a dispărut principala bază de selecție pentru corpul ofițerilor, recrutați până atunci din rândul aristocrației locale, în funcție de rangul boieresc deținut. La nivelul armatei se simțea nevoia pentru o instituție care să ajute la formarea unei noi elite, adecvată vremurilor.

Prin Înalțul Decret Regal nr. 1283 din 19 iulie 1872 se înființa *Școala Fiilor de Militari* din Iași, prima instituție de învățământ militar, de nivel liceal de acest tip din Armata României, ce avea ca scop „de a da creștere și educație completă fiilor de militari de orice grad, al căror serviciu îndelungat și nepătat le constituie un drept la recunoștința țării.” Principala bază de selecție devenea astfel „casta militară” și elementele din mijlocul noii burghezii ce se înfiripa, care aveau capacitatea de a suporta costurile. Se dorea, astfel, realizarea unui model care funcționa în armatele marilor puteri, acela al „aristocrației militare”, prin transmiterea expertizei militare, din generație în generație, în cadrul aceleiași familii. Pe de altă parte, într-un moment în care în întreaga țară numărul liceelor putea fi socotit pe degetele de la o mână, faptul că viitorii ofițeri beneficiau de educație de nivel liceal, era menit să asigure corpului ofițeresc o compatibilitate și integrare deplină cu celelalte elite ale țării (politică, economică, administrativă, culturală, etc.)

Modelul de școală ales a fost cel al „abației medievale”, care se dovedise, inclusiv în prezent, cel mai de succes model de creare de elite, bazat pe cunoaștere aprofundată. Adică: un grup relativ omogen de tineri, cărora li se asigura toată subzistența (îmbrăcăminte, hrană, adăpost, etc.), închiși într-un spațiu bine delimitat – pentru a fi feriți de influențele și tentațiile lumii exterioare – cu o bază de învățământ bogată (săli de clasă, biblioteci, laboratoare, cărți, manuale etc.), cu profesori buni, pe post de mentori, prezenți în permanență în mijlocul elevilor, cu un program de studiu intens, pe toată durata fiecărei zile. Având o singură obligație: să fie disciplinați și să învețe, cât mai multe și cât mai multe, cu promisiunea unei viitoare cariere strălucite.

Era modelul ce fusese folosit în vechile universități europene medievale, dar și în mai modernele – la acea epocă – Oxford, Cambridge, Sorbona, Yale, Princeton.

Și modelul a funcționat, ofițerii ieșiți din liceele militare fiind cei care au creat Armata Română modernă și pe care au condus-o în războaiele secolului XX.

Veniți la putere în 1948, comuniștii au desființat liceele militare. Le-au desființat pentru că, dincolo de procesul de învățământ în sine, aici „l.m.-iștilor” li se cultivau valori esențiale, ca: simțul datoriei, onoarea, respectul, dragostea de țară, camaraderia, sacrificiul, etc. Ori tocmai aceste valori erau străine noilor stăpânitori, pentru care contau doar originea de clasă și internaționalismul proletar.

Așa s-a făcut că în perioada 1949-1951, armata s-a umplut de ofițeri făcuți „la apelul bocancilor”, din țărani și muncitori semi-analfabeți, pregătiți superficial timp de 3-6 luni, avansați direct căpitani, maiori sau colonei și puși să comande armata. Eșecul a fost unul total și imediat, astfel că, în 1953, comuniștii au realizat că nu se poate construi o armată condusă proști și au o hotărât să reînființeze liceele militare.

Scopul era același, ca și în 1872, de a da armatei cadre cu o pregătire profesională adecvată și de crea o nouă elită militară, adaptată la noile realități din societate. Baza de selecție avea să fie constituită, de astă dată, din copii de muncitori și țărani, cu rezultate bune la învățătură, dar cu posibilități materiale reduse. Modelul de instituție a fost tot cel al „abației medievale” și chiar mulți dintre profesorii cu care nou înființatul *Liceu Militar Ștefan cel Mare* a funcționat la Iași, în perioada 1953-1956, erau dintre cei ce fuseseră „epurați” la închiderea din 1948.

Dar experiențele noilor elevi erau radical diferite de cele ale predecesorilor lor din 1872. Acum ei erau veniți, majoritar, din zonele și mediile sărace ale țării, iar liceul militar li se părea ceva extraordinar. Aveau gratuit, pentru prima dată în viața lor, haine și încălțări bune, mâncau trei mese pe zi, aveau manuale, caiete și acces la cărți pe care nu și le-ar fi permis niciodată. Nu pentru puțini, bocancii de „l.m.-iști” erau primele încălțări pe care le purtau în picioarele lor de copii desculți, iar mâncatul cu lingura, furculița și cuțitul erau adevărate noutăți transformatoare ale vieții lor. Aproape pe automat, ei s-au simțit recunoscători noilor autorități comuniste ale țării și și-au pus, în

mod natural, toate cunoștințele și priceperea lor, în construirea unei armate moderne, după modelul comunist.

După revoluția din 1989, o serie de minți sărace, dar înfierbântate, ajunse vremelnice la conducerea armatei, au propus desființarea liceelor militare, ca fiind „netrebuincioase” armatei moderne pe care și-o închipuiau. Dincolo de toate lucrurile care i se impută fostului președinte de atunci, domnul Ion Iliescu, tre-

buie să îi recunosc meritul că a fost cel care s-a opus și a respins această inițiativă, aducând ca argument suprem faptul că, chiar dacă Armata nu ar mai avea nevoie de ele, liceele militare trebuie să rămână, fie și numai pentru a da șansa copiilor deștepți, dar fără posibilități materiale, să facă o școală de calitate, care să îi dea bine pregătiți societății. Menire pe care liceele militare și-o îndeplinesc cu brio, până astăzi.

BUNICUL MEU, ELEV AL COLEGIULUI NAȚIONAL MILITAR „ȘTEFAN CEL MARE”

MANUEL STĂNESCU*

Uneori destinele oamenilor, locurilor și instituțiilor se împletesc într-un mod surprinzător. Este și cazul meu, având deosebita onoare de a participa la aniversarea Colegiului Național Militar „Ștefan cel Mare” din Câmpulung de care am aflat că sunt legat, într-un mod cu totul întâmplător, prin bunicul meu patern, Vasile Stănescu.

Militar de carieră, bunicul meu și-a început cariera pe băncile acestui prestigios lăcaș de învățământ, care, la vremea când Vasile Stănescu îi trecea pragul, se găsea la Cernăuți, în Bucovina. Din considerente pe care momentan nu le cunosc, probabil la jumătatea ciclului liceal, s-a mutat la liceul militar din Craiova, absolvit în anul 1939. Cu certitudine, primii ani au fost petrecuți între zidurile liceului din Cernăuți, iar această scurtă evocare a bunicului se dorește și un omagiu adus instituției care a servit drept poartă de intrare într-o carieră ce l-a purtat prin anii cumpliți ai războiului și ulterior, în anii teribili ai regimului comunist instalat cu sprijin sovietic.

Conform autobiografiei din dosarul personal, dataată 7 august 1953, maiorul (la acea dată) Vasile Stănescu s-a născut la 27 februarie 1920, în orașul Tecuci, Raionul Tecuci, regiunea Bârlad, fiind de naționalitate român. Tatăl,

Stănescu Ștefan, se născuse în 1892 în comuna Scrioaștea, Raionul Roșiorii de Vede, fiind decedat din anul 1940. Tatăl „nu a posedat niciun fel de avere. Nu a fost înscris în nicio organizație politică, dar a simpatizat pe rând cu diferitele partide istorice cu care a votat”.

Contabil de meserie, tatăl a locuit la Tecuci până în 1928, după care la Bacău. Mama, Pană Elena, a decedat în 1925, pe când Vasile avea 5 ani – se născuse la Ivești (Tecuci). În 1928, tatăl s-a recăsătorit cu Roșca Maria, născută la Cosmești în 1898, unde avea „0.50 ha de vie și 1 ha pământ arabil”.

Vasile Stănescu a avut 2 frați și o soră. Stănescu George s-a născut pe când Vasile avea 2 ani, în 1922 și a decedat la doar 4 ani, în 1926. Cel de-al doilea frate (vitreg, provenit din prima căsătorie a Mariei Roșca) a decedat și el la doar 10 ani. Cea care avea să îi fie apropiată până la moartea ei, provenită în anii '90, a fost Paula, născută la Tecuci în 1924, despre care se preciza că „este educatoare, membru de partid din 1947 și înainte de 23 August 1944 nu a fost înscrisă în nicio organizație politică”.

Soția lui Vasile Stănescu, bunica mea, Gagiș A. Ruxanda, s-a născut la 27 februarie 1930 (bunicii mei fiind născuți în aceeași zi la o diferență de 10 ani) în orașul Slobozia

* Dr., Director adjunct al Institutului pentru studii politice de apărare și istorie militară.

Veche, raionul Slobozia. În dosar se precizează că „a fost și este casnică și nu are avere. Este UTM-imstă [membră a Uniunii Tineretului Muncitoresc] din anul 1948 și nu a fost înscrisă în nicio organizație politică”. Tatăl ei și străbunicul meu, Găgiu Alexandru, a murit în 1932, pe când bunica mea avea 2 ani. Nu au rămas foarte multe informații despre el, în afara faptului că nu fusese implicat politic, dar ea își amintea că tatăl era corespondent al ziarului *Universul*, unul dintre cele mai importante periodice ale vremii. Mama ei și străbunica mea, Maria-Despina Birzea, se născuse în anul 1900 în orașul Slobozia Veche. A fost casnică și nu s-a mai recăsătorit niciodată după moartea soțului. A trăit toată viața alături de bunicii mei și a fost longevivă, decedând la 95 de ani. Găgiu Ruxanda a avut și un frate, Găgiu Iulian, de asemenea neimplicat politic.

În autobiografie, Vasile Stănescu precizează că era căsătorit din anul 1951 și că nu fusese niciodată implicat politic. În ceea ce privește

Vasile Stănescu

cariera militară și perioada petrecută pe front, după terminarea celor 8 ani de liceu militar (început la Cernăuți și absolvit la Craiova), a urmat cursurile Școlii de ofițeri de artilerie de la Timișoara, fiind repartizat (la 10 mai 1939) la Divizionul 3 Tunuri Munte, unitate cu care a participat la război până la 12 mai 1945. A fost înaintat la gradul de locotenent în 1944, gradele ulterioare (căpitan și respectiv maior) fiind primite după 1945. Despre perioada războiului, Vasile Stănescu preciza că „am fost pe frontul de Est împotriva Uniunii Sovietice între 22.06.1941 și 12.09.1941, cu Divizionul 3 tunuri munte în nordul Moldovei – Ucraina până la Nipru, de unde m-am întors în țară cu unitatea. Între 05.04. 1944 și 23.08.1944 am fost pe frontul de la Tg. Neamț”.

La 27 august 1944 a fost luat prizonier de trupele sovietice, dar două zile mai târziu „am fugit din lagărul de la Iași și m-am înapoiat la unitate”. Din relatările bunicului, realitatea a fost mult mai dramatică, ordonanța pe care o avea fiind împușcată de sovietici la arestarea sa, în timp ce evadarea din lagăr s-a făcut după

ce a atacat o santinelă, fapte pentru care risca o execuție sumară.

În conformitate cu modele de autobiografie impuse de autoritățile militare ale vremii, Vasile Stănescu preciza că „nu am participat la nicio acțiune contra partizanilor sau populației civile, nici cu unitatea și nici singur”.

La sfârșitul războiului a fost decorat cu Croana României clasa a 5-a cu spade și panglică de virtute militară.

Marea problemă din dosarul maiorului Vasile Stănescu a fost un curs urmat în Germania între 01.03.1943 și 15.06.1943, la Jilterbog, un curs destinat ofițerilor de artilerie. În autobiografie preciza: „după înapoierea în țară nu am mai avut legături cu nimeni de origine germană și nici cu ofițerii români care au fost la acest curs”.

Iar la final, conform uzanțelor, afirma că „la viața de partid și social iau parte răspunzând acțiunilor inițiate de partid și guvern, îndeplinindu-mi sarcinile ce-mi revin pe linie de serviciu și ridicându-mi neconținut nivelul cunoștințelor profesionale și politice”. Această formulare protocolară sugera dezinteresul pentru orice activitate politică sau ideologică, atitudine pe care și-a menținut-o până la sfârșitul vieții.

Într-o caracterizare de serviciu făcută la 25 aprilie 1955, se preciza că „maiorul Vasile Stănescu a dat dovadă că are o pregătire militară foarte bună, ofițerul căutând să-și îmbunătățească cunoștințele atât în domeniul politico-militar, cât și în domeniul culturii generale. Din punct de vedere disciplinar, este un exemplu pentru ceilalți ofițeri. Are capacitate organizatorică, știind să-și planifice just activitatea și timpul, are voință, hotărâre și inițiativă, este exigent atât cu subalternii cât și cu sine însuși”.

Vasile Stănescu a părăsit armata în 1958, ulterior lucrând ca electrician într-o întreprindere de stat. A decedat în 2000, în timp ce soția i-a supraviețuit încă 19 ani. Aceste informații din dosarul personal, aflate în fondurile Arhivelor Naționale Militare Române, nu spun însă decât o mică parte din poveste. Adevărata poveste este afecțiunea profundă pe care am avut-o față de bunicii mei. Pasiunea mea pentru istorie și respectul pe care îl port uniformei și sacrificiilor celor care au îmbrăcat-o de-a lungul timpului li se datorează în bună măsură.

Evocând, astfel, felul în care familia s-a intersectat cu destinul Colegiului Militar „Ștefan cel Mare” din Câmpulung, le păstrez o pioasă amintire celor care vor fi mereu în mintea și inima mea.

CARTEA DE AUR A COLEGIULUI NAȚIONAL MILITAR „ȘTEFAN CEL MARE”

Dumitru Dan Roman

Colonel (ret.)

Redactor-șef al revistei România Eroică

Absolvent al Liceului Militar „Ștefan cel Mare”, promoția 1969

Sublocotenentul erou Marius Dumitrescu

La 10 mai 1941, pe platoul de la Cotroceni, 1146 de tineri absolvenți ai celor 12 școli militare de arme, componenți ai Promoției 1941 „Regele Mihai I”, într-o impecabilă ținută albă, de vară, aliniați pentru marea paradă, așteaptă începerea ceremoniei de înălțare la gradul de sublocotenent.

Regele Mihai I, Comandantul Armatei, rostește cuvântul de salut, apoi înmânează sabia de onoare șefului promoției, sublocotenentul Marius Dumitrescu.

O liniște deplină se așterne asupra platoului care strălucește de arme, uniforme și tinerețe. Niciunul din cei avansați nu depășește vârsta de 20 de ani. Războiul a izbucnit încă din toamna anului 1939, toamnă în care acești tineri își începeau cariera militară în școlile de ofițeri. În cumplitul an 1940, României i-au fost ciuntite teritoriile la Vest, la Est și la Nord.

Marius Dumitrescu a fost elev al Liceului Militar „Ștefan cel Mare” din Cernăuți. Un elev excepțional, șeful promoției sale. Profesorul Mihai Bejinaru și colonelul Doru Gușu, autorii monografiei Liceului Militar „Ștefan cel Mare”, îl descriu la superlativ: „Primul la învățătură în fiecare an de studiu și la absolvirea liceului, cu un strălucit bacalaureat. Inteligent, perseverent, cu o aleasă educație, chipeș, cu o ținută impecabilă. Foarte bun camarad, respectuos și manierat. Calitățile sale și rezultatele la învățătură l-au adus, în anul școlar terminal (1938-1939) la cel mai mare grad pentru un elev: plutonier-adjutant al liceului, cu atribuțiile și responsabilitățile aferente”.

Fiind șeful promoției 1939 a Liceului Militar „Ștefan cel Mare”, avea dreptul să aleagă, fără examen, orice specialitate militară din componența armatei. A respins orice tentație elitistă: cavalerie, aviație, marină, în favoarea infanteriei.

Acum, în această zi solemnă, șeful Promoției se îndreaptă spre tribuna oficială. Se oprește în fața microfonului. Salută. Își rostește discursul. „*Majestate, Jurăm să murim în atac la baionetă, dar ne vom reîntregi țara!*” – își încheie cuvântul sublocotenentul Marius Dumitrescu. Colegii săi, în poziția de drepti, prezintă onorul cu sabia.

Potrivit tradiției, șefii promoțiilor de infanterie sunt repartizați în unități de gardă regală. Sublocotenentul refuză această favoare și insistă să fie trimis la o unitate operativă. După câteva rapoarte respinse, i se aprobă repartizarea la Regimentul de infanterie 4 Argeș, Pitești. Din nou, rapoarte. Cere să fie încadrat la partea operativă, pe zona de manevră, ca să-și cunoască din vreme oamenii. Nu concepe ca un șef de promoție să se adăpostească la partea sedentară.

Intră în luptă, încă din primele zile de front, în fruntea plutonului său.

La 25 iulie 1941, trupele române ajung la Nistru. Basarabia este eliberată și readusă la patria-mamă. Regimentul 4 Argeș își continuă luptele în cadrul Diviziei 3 Infanterie, înaintând spre Odessa.

În dreptul gării Karpova, plutonul sublocotenentului Marius Dumitrescu, angajat în luptele pentru cucerirea unui nod de cale ferată, este încercuit pe botul de deal din spatele gării. Se încinge o luptă disperată, cercul se strânge amenințător. Plutonul rămâne fără muniție. Singura soluție, lupta corp la corp, lupta la baionetă, cea mai sângeroasă luptă din istoria războaielor. Comandantul, îmbărbătându-și puținii ostași care i-au mai rămas, cade, grav rănit, lângă soldații săi.

Când brancardierii au vrut să-l ducă la un post de prim-ajutor, cu voce stinsă, le-a cerut: *„Lăsați-mă aici! Să mor pe câmpul de onoare!”*

Poate că astăzi, când ideea de jertfă pentru patrie este uneori ridiculizată, cuvintele lui Marius Dumitrescu sună nefiresc. Și totuși, atunci, jertfa pentru țară făcea parte din firescul vieții de român. Marius Dumitrescu a murit luptând la baionetă, așa cum a jurat, în urmă cu doar 96 de zile, în fața Regelui!

Am aflat toate acestea de la răposatul colonel Gheorghe Lăcătușu, veteran de război, absolvent al Școlii de Ofițeri de Infanterie, la un an după promoția lui Marius Dumitrescu. „Prea mult patetism!” – mi-am spus, în sinea mea, când venerabilul colonel și-a încheiat evocarea.

Și totuși, așa a fost eroul sublocotenent Marius Dumitrescu, șeful Promoției 1941 Infanterie!

De la vârsta de 10 ani, când a intrat în liceul militar și până la 20 de ani, când a absolvit școala militară, timp de 10 ani, s-a pregătit pentru o carieră strălucită, care nu a durat decât trei luni!

A fost decorat cu Ordinul “Mihai Viteazul” clasa a III-a și a fost avansat post-mortem la gradul de locotenent. Pe brevetul Ordinului stă scris: *„Pentru vitejia și avântul cu care s-a aruncat asupra inamicului în fruntea plutonului său în atacurile de la Cota 102 (Sivino-Oseoka), în ziua de 14 august 1941”*.

Din ziua aceea, eroul Marius Dumitrescu a intrat în legendă, a devenit simbolul armatei române. Un simbol mult prea repede trecut la index și uitat. Noii conducători ai țării, veniți pe tancurile sovietice, nu aveau nevoie de asemenea eroi. Singurul care a încercat să-i eternizeze faptele și vitejia a fost generalul Aurel Runceanu, comandantul Școlii de Ofițeri de Infanterie. A reușit să dea numele eroului unei străduțe ascunse între clădirea școlii de ofițeri de infanterie din Dealul Spirii și fostul stadion ANEF. Dar, la scurt timp, numele avea să dispară pentru totdeauna.

Astăzi nimeni nu mai știe nimic de eroul sublocotenent Marius Dumitrescu...

P.S. Ceremonialul avansării promoției de ofițeri 1941 a fost filmat. Pelicula se păstrează în Arhiva Cinematografiei Române. Unele secvențe circulă și pe internet. Credem că e timpul ca jertfa lui Marius Dumitrescu să fie readusă în memoria colectivă a acestui neam.

Ordin de zi pe Divizia 3 infanterie: În lupta aprigă pentru cucerirea înălțimilor din zona est cota 102 (gara Karpova) a căzut la datorie, în fruntea plutonului său și în fruntea Regimentului 4 Dorobanți “Argeș”, eroul sublocotenent Dumitrescu Marius, împreună cu tot plutonul său, după ce au asaltat la baionetă poziția dușmană. A căzut în lupta corp la corp, cu un inamic mult mai numeros. Cinste ție, eroile sublocotenent Dumitrescu și vitejilor tăi ostași!” (Arh. M.Ap.N., fond 508, dosar nr. 47, f. 121)

**Arhitectul care a proiectat clădirea
Colegiului Național Militar „Ștefan cel Mare”**

Am reușit să aflu câteva date despre arhitectul care a proiectat impunătoarea clădire a Colegiului Național Militar „Ștefan cel Mare” din Câmpulung Moldovenesc. Cât am fost liceeni militari nu ni s-a vorbit niciodată despre omul care a proiectat și a supravegheat realizarea acestei construcții impresionante. Nici monografia scrisă de profesorul Mihai Bejinaru și colonelul Doru Gușu nu-i pomenește numele.

Cred că acest arhitect, atât de nedreptățit în viață și în profesie, merită post-mortem un cuvânt de admirație – o ovație – din partea noastră.

Poate că actuala conducere a Colegiului Național Militar „Ștefan cel Mare” va lua inițiativa de a pune o placă memorială, pe fațada clădirii principale, în semn de omagiu și dreaptă cinstire pentru arhitectul Constantin Mînescu.

Născut în 1908, în familia lui Nicolae și Elisabeta Mînescu, a absolvit Facultatea de Arhitectură în 1933.

În 1939 a fost numit arhitect-șef al Ținutului Bucegi – unde era rezident Gheorghe Alexianu, fratele lui Mihai Alexianu, colegul său de liceu.

S-a dovedit a fi un arhitect cu calități profesionale deosebite și foarte activ, bun coleg, cinstit, incoruptibil.

După desființarea Ținutului Bucegi, în anul 1941, a fost numit, la recomandarea aceluiași Gheorghe Alexianu, director al Direcției Construcții din Guvernământul Transnistriei, unde a lucrat până în anul 1944.

La 10 octombrie 1944, a fost reținut și interogat timp de nouă luni, fiind trecut pe lista „criminalilor de război”. Anchetat de Tribunalul Poporului, a fost eliberat, dar persecutările au continuat și în anii următori, fiind arestat în mai multe rânduri.

În 1945, s-a căsătorit cu Constanța Ioniță. Căsătoria a durat doar un an și jumătate, după care cei doi soți s-au despărțit. Nu s-a mai căsătorit niciodată.

Vreme de cinci ani a lucrat, ca angajat particular, la colegi arhitecți care aveau contracte, lucrări de proiectare.

În 1950, s-a angajat la Institutul de Proiectări Sovrom Construcții, unde a ajuns șef de atelier.

Ultima lui lucrare mare întocmită în institutul respectiv a fost clădirea Complexului școlar MFA din Câmpulung Moldovenesc. În 1957 a proiectat sala de festivități de la Complexul școlar MFA din Câmpulung Moldovenesc.

A murit în 1966, la București.

Sursă: Vlad Mitric-Ciupe, *Arhitecții români și detenția politică, 1944-1964*.

Între destin concentraționar și vocație profesională, Institutul Național pentru Studiul Totalitarismului, București, 2013, p. 43-46.

Zâmbetul de aur

Constantin Strună,

Absolvent al Liceului Militar „Ștefan cel Mare”

Promoția 1967

În 1965, când am intrat cu sfilă pe poarta de cetină a Liceului militar „Ștefan cel Mare”, am dat nas în nas cu un civil cu mustața cât vrăbioiul, mic de statură, cu o chelie care radia semne strălucitoare în jur. Avea zâmbetul subțire, era hătru la vorbă și alerga de colo-colo fără astâmpăr, primind noua promoție de *copchii*, cum ne numea părintește. Eu, slab și nălțuț, cu inima cât un purice, căram după mine un munte de frământări și un geamantan de carton, rupt pe la colțuri, jerpelit, cu care făcuse armata trei ani, la antiaeriană, la Ploiești, Vasile, fratele meu mai mare.

Când am ajuns în raza privirii civilului, am simțit cum m-a fixat hotărât, m-a cântărit iute, cu fler gospodăresc și mi-a zis cu duhul blândetii și al vorbei în doi peri, așa cum făcea, pe la noi pe la Târzii, doar moș Ene Cepoi: „Măi țacă, tu nu ești din părțile Vasluiului?” „Îhi!”, m-am grăbit să-i răspund, total surprins, cu sufletul la gură, cu gândul că Dumnezeu a avut milă de mine și nu m-a lăsat singur printre străini. „Ghine ai venit, bre! Te-am recunoscut după geamantan, că vasluienii au fost dintotdeauna oameni sărmani, și cred că ai un frate care a făcut armata cu geamantanul ăsta!” Mai ciudată întâmplare nici că se putea! Și el a continuat: „Oameni săraci, singura lor bogăție e-aici”. Și m-a ciocănit în vârful țestei cu un indicator de lemn, cioplit cam din bardă, mai mult un fel de rețevi. După ce m-a altoit, a încheiat: „O să am grijă de tine, bre, să nu mă faci de răș că și eu sunt vasluian!”

Nu aveam de unde să știu că e profesor. Atunci, pe loc, el a fost pentru mine Bunul Dumnezeu care te ține de mână când îți este mai greu. De la el am învățat că un surăs nu costă nimic, dar valorează cât tot aurul din lume. „Grija” față de mine a fost cam așa: i s-a părut domniei sale că nu fac suficientă cinste Vasluiului și mi-a trântit, râzând și fluierând ca o pădure de mierle, un 4 cât toate zilele. (Nu-i de mirare că zâmbea ștrengărește și te potcovea; așa a fost, așa a rămas și era imposibil să nu-l iubești). Atunci mi-a fost așa de rușine, că mi-am propus să nu-l mai dezamăgesc...

Au trecut anii. Și pentru el, și pentru mine. Într-o bună zi am aflat că iubitul meu profesor împlinise 35 de ani fără întrerupere la catedra de științe naturale a liceului militar așezat pe sprânceana Rarăului, fiind decanul unei generații de profesori de aur. Ce rostuire bărbătească! Să aduni 35 de ani de dăruire pentru învățământul militar liceal! Să dai, să dai, cu generozitate, fără să primești. Nici foloase, nici un loc mai comod, nici o locuință care să te bucure.

Dragul nostru profesor s-a născut la 24 aprilie 1936 în satul Vișoara, din județul Vaslui. Anul acesta ar fi împlinit 89 de ani. Eu însă nu mai știu nimic despre el. A absolvit Facultatea de biologie-geografie, de pe lângă Universitatea „Al. I. Cuza” din Iași. În anul 1961 și-a luat inima-n dinți și a îmbrăcat, cum se spune, tunică aspră de oștean, devenind profesor de liceu militar. Colegii din cancelarie au descoperit repede la el o solidă știință de carte, har pedagogic, limbă cu tâlcuri, suflet de adolescent neastâmpărat, pus mereu pe șotii, cel mai simpatic amic al elevilor harnici, năzuos și aprig cu cei care demarau mai greu.

În 1973, a obținut titlul de doctor în biologie cu o teză despre insectele dăunătoare molidului din nordul Moldovei și dușmanii lor naturali. Repertoriul său de lucrări, articole, medalioane, comunicări științifice și didactice cuprinde peste 150 de titluri, cu predilecție în aria faunei și entomologiei forestiere. A participat la congrese și simpozioane internaționale (Kiev, Moscova, Gotha, Cernăuți, Chișinău), fiind animatorul mișcării ecologiste din această parte de țară. „Să nu lovim o natură care nu se poate apăra!” – așa ne-a învățat și-i suntem recunoscători. Pentru a-i cunoaște bine personalitatea, vocația, talentul, dăruirea e musai să vizitezi muzeul și laboratorul de biologie din liceu (unde a lucrat ca laborantă distinsa lui soție), să urmărești măcar cinci minute din spectacolul magic al unei lecții, să cunoști colecțiile sale de timbre, monede, medalii, cărți și documente rare, să-l asculți depănând amintiri într-un dulce și inimitabil grai vasluian.

Doamne, toate le-am pus la prezentul etern, deși nimic nu se mai poate întâmpla acum. În prezentul veșnic, acesta a fost și va rămâne profesorul dr. George Istrate, cel care știa să dozeze, savant, asprimea cu dulceața...

A murit în vara anului 2022, la vârsta de 86 de ani. Am aflat abia după ce am scris aceste rânduri. Vestea m-a întristat peste poate, dar nu schimbă nimic din cele spuse mai sus.

SIMPOZIONUL INTERNAȚIONAL „MODELE DE EDUCAȚIE MILITARĂ ÎN EUROPA ÎN SECOLELE XIX-XXI”

Câmpulung Moldovenesc, 12 noiembrie 2024

Cu ocazia aniversării Centenarului Colegiului Național Militar „Ștefan cel Mare”, Institutul pentru studii politice de apărare și istorie militară a organizat, în data de 12 noiembrie 2024, la Câmpulung Moldovenesc, un simpozion internațional cu tema „Modele de educație militară în Europa în secolele XIX-XXI”. Evenimentul a fost organizat în parteneriat cu Colegiul Național Militar „Ștefan cel Mare” și a făcut parte din seria de activități desfășurate în marja aniversării Centenarului, cu scopul de a evidenția contribuția remarcabilă a instituției în formarea generațiilor de lideri militari.

Lucrările simpozionului au fost deschise de comandantul Colegiului Național Militar „Ștefan cel Mare”, colonel Lucian Cătălin Cojocaru și de dr. Carmen-Sorina Rîjnoveanu, directorul ISPAIM. Alocuțiunile de deschidere au evidențiat importanța educației militare ca fundament al formării tinerilor lideri și apărătorilor valorilor naționale. De asemenea, s-a subliniat rolul tradiției corelat cu necesitatea de adaptare permanentă în formarea viitoarelor generații, inspirație de modele istorice și de necesitățile contemporane, accentuând, în acest context, contribuția colegiului în promovarea excelenței academice și a disciplinei militare, într-un echilibru între valorile tradiționale și cerințele moderne ale actualului climat de securitate.

Agenda științifică a simpozionului a cuprins două sesiuni. Prima sesiune a inclus prelegeri susținute de istorici militari din Franța (căpitan dr. Morgane Barey, Academia militară din Saint-Cyr), Austria (general de brigadă dr. M. Christian Ortner, Academia Națională de Apărare din Viena) și Germania (locotenent colonel dr. Heiner Bröckermann, Centrul pentru Istorie Militară și Științe Sociale din Potsdam). Discuțiile s-au axat pe evidențierea rolului sistemului de educație militară european și a modului în care acesta a influențat sistemul de învățământ militar românesc de-a lungul istoriei. De asemenea, discuțiile au abordat felul în care educația militară se poate adapta la nevoile curente de pregătire a cadrelor militare pentru a face față provocărilor războiului modern.

A doua sesiune a inclus evocări din viața foștilor absolvenți ai Colegiului, experiențe ai unor reprezentanți ai generațiilor trecute care, împreună, au aniversat 100 de ani de istorie a acestei instituții de învățământ. Totodată, au fost prezentate oportunități de mobilitate și perspective pentru studenți, în cadrul programului Erasmus +. Din partea institutului au participat dr. Manuel Stănescu, director adjunct și cercetător științific dr. Alexandru Lucinescu.

Obiectivul general al simpozionului a fost de a facilita schimbul de cunoștințe și experiențe privind modelele de educație militară din Europa, în scopul inspirării elevilor și cadrelor didactice din cadrul colegiului să înțeleagă mai bine tradițiile, valorile și transformările sistemului de

învățământ militar la nivel internațional. Prin prezentările susținute de istorici militari de prestigiu, evenimentul a urmărit să inspire participanții și să evidențieze relevanța educației militare în formarea liderilor, subliniind valorile comune ale disciplinei, excelenței și responsabilității, precum și adaptarea acestor principii la provocările contemporane.

Comunicările susținute în cadrul simpozionului au abordat subiecte precum specificul educației militare franceze în perioada regimului de la Vichy (1940–1944), care a fost influențată de ideologia acestui regim colaboraționist și de restricțiile impuse de ocuparea germană. S-a subliniat că educația militară din perioada regimului Vichy a devenit un instrument al propagandei regimului și al „Revoluției Naționale”. În loc să pregătească o armată capabilă să apere suveranitatea națională, instituțiile militare au fost reconfigurate pentru a susține valorile conservatoare și autoritariste promovate de regim. Obediența, disciplina și subordonarea față de stat au fost puse înaintea pregătirii tactice sau strategice. De asemenea, limitările drastice privind efectivele militare și accesul la echipamente au redus calitatea educației militare franceze. Școlile și academiile tradiționale, precum Saint-Cyr, au fost închise sau reorganizate, iar instruirea s-a axat pe funcții administrative și pe menținerea ordinii interne. În paralel, Forțele Franceze Libere (FFL), conduse de Charles de Gaulle, au creat propriile structuri educaționale pentru formarea militarilor în exil, în special în Marea Britanie și Africa de Nord, oferind o alternativă la doctrina oficială impusă de Vichy.

O altă temă importantă abordată a fost sistemul de educație și calificare a ofițerilor în armata austro-ungară între 1871 și 1918, subliniind complexitatea și diversitatea pregătirii. Astfel, a fost subliniată diferența între ofițerii proveniți din școlile de cadeti, care ajungeau de obicei până la gradul de maior și cei din academiile militare, care aveau perspective de carieră reale, de regulă până la gradul de colonel. S-a discutat despre importanța școlilor și cursurilor avansate, precum cele de stat-major și de artilerie, dar și despre reformele propuse, care vizau academizarea tuturor ofițerilor viitori. Prezentarea a evidențiat un sistem bine structurat, dar cu provocări în uniformizarea pregătirii și în asigurarea unui progres echitabil în carieră.

Perspectiva germană a explorat evoluția formării ofițerilor germani din secolele XIX-XXI, subliniind atât continuitățile, cât și schimbările în educația militară. S-a discutat despre influența reformelor prusace, precum cele ale mareșalului Scharnhorst, care au introdus criterii meritocratice pentru selecția ofițerilor și despre adaptarea acestora la cerințele societății moderne. De asemenea, a fost evidențiat rolul actual al Bundeswehr-ului în pregătirea ofițerilor ca lideri responsabili, cu pregătire academică solidă și abilități de învățare continuă. Prezentarea a evidențiat în mod special tranziția de la un model elitist la unul mai inclusiv, în contextul democratizării armatei germane.

Un moment semnificativ al simpozionului a fost reprezentat de mărturiile oferite de absolvenți ai Colegiului Național Militar „Ștefan cel Mare”, care au împărtășit din experiențe și documente personale, jurnale și fotografii. Aceste relatări au oferit o perspectivă valoroasă asupra vieții de elev militar de-a lungul celor 100 de ani de existență, evidențiind tradițiile, rigorile și transformările educației militare din cadrul colegiului. Mărturiile au adus în prim-plan evoluția instituției și contribuția acesteia la formarea generațiilor de mâine.

Un alt punct central al discuțiilor a fost prezentarea oportunităților oferite de programul Erasmus+ pentru elevii și cadrele didactice din instituțiile militare. S-a evidențiat rolul schimburilor internaționale în dezvoltarea competențelor interculturale, îmbunătățirea abilităților lingvistice și extinderea perspectivelor academice. Programul Erasmus+ a fost apreciat ca un instrument esențial de conectare a educației militare românești la standardele europene, facilitând colaborarea cu alte instituții de profil din diferite state. Participanții au fost încurajați să exploreze aceste oportunități pentru a-și dezvolta atât cunoștințele profesionale, cât și abilitățile personale.

Simpozionul a oferit o platformă valoroasă pentru schimbul de idei și perspective asupra educației militare din diverse epoci și contexte. Participanții au subliniat importanța adaptării sistemelor de formare militară la noile cerințe geopolitice și sociale, precum și necesitatea consolidării cooperării internaționale în domeniul educației militare. Evenimentul a evidențiat atât

provocările istorice, cât și oportunitățile actuale pentru modernizarea și diversificarea pregătirii ofițerilor, subliniind rolul esențial al educației în formarea liderilor militari ai viitorului. De asemenea, un moment special al simpozionului a fost dedicat aniversării a 100 de ani de existență a Colegiului Național Militar „Ștefan cel Mare”, marcând un secol de tradiție și excelență în formarea tinerilor militari români.

*DANIELA ȘIȘCANU **

*ANDREEA TUDOR ***

* Dr., Institutul pentru studii politice de apărare și istorie militară.

** Dr., Institutul pentru studii politice de apărare și istorie militară.

